

STUDIUM

UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY

WIERUSZÓW

ZAŁĄCZNIK NR 1

DO UCHWAŁY NR XXIV/160/2012

RADY MIEJSKIEJ

W WIERUSZOWIE

z dnia 27 września 2012 r.

ZGODNIE Z UCHWAŁĄ NR VI/34/2011

RADY MIEJSKIEJ w WIERUSZOWIE

z dnia 7 marca 2011 r.

Łódź, wrzesień 2012 r.

Nazwa opracowania:

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY WIERUSZÓW**

**TEKST STUDIUM – Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXIV/160/2012 Rady
Miejskiej w Wieruszowie z dnia 27 września 2012 r.**

Zleceńodawca: **Gmina Wieruszów**

Autorzy:

koordynacja

układ funkcjonalno – przestrzenny

dr inż. arch. Danuta Mirowska – Walas
upr. do plan. Przestrz. 1098/09

układ funkcjonalno- przestrzenny

mgr inż. arch. Urszula Pittner

środowisko przyrodnicze i kulturowe

mgr Dariusz Kiedrzyński

rolnicza przestrzeń produkcyjna

mgr Dariusz Kiedrzyński

zagadnienia społeczno-gospodarcze

mgr Mariusz Jędraszczyk

konsultacje:

komunikacja

mgr inż. Bogusław Piasecki

gospodarka wodno- ściekowa

mgr inż. Elżbieta Kurzypska

elektroenergetyka, c-o, gaz,

mgr inż. Tadeusz Pawlikowski

telekomunikacja

I. WPROWADZENIE	6
1. Podstawa opracowania	6
1.1. Uchwała o przystąpieniu do sporządzenia studium	6
1.2. Umowa na sporządzenie studium	6
2. Podstawowe informacje o studium	6
2.1. Charakter opracowania	6
2.2. Dotychczasowe opracowania określające politykę przestrzenną gminy i tryb ich sporządzania	7
3. Cel opracowania	9
4. Zakres opracowania	10
4.1. Obszar objęty opracowaniem	10
4.2. Zawartość opracowania	10
5. Materiały wyjściowe do opracowania	12
II. PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE	14
1. Obszar gminy	14
2. Funkcje gminy	15
III. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO	15
1. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska przyrodniczego	15
1.1. Ukształtowanie terenu	15
1.2. Budowa geologiczna	16
1.3. Surowce mineralne, obszary i tereny górnicze	17
1.4. Gleby	18
1.5. Wody podziemne	21
1.6. Wody powierzchniowe	24
1.7. Warunki klimatu lokalnego	29
1.8. Hałas	32
1.9. Pole elektromagnetyczne	34
1.10. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	35
1.11. Flora, fauna	36
1.12. Obszary i obiekty objęte ochroną	40
1.12.1. Istniejące formy ochrony przyrody	40
1.12.2. Projektowane formy ochrony przyrody	41
1.12.3. Inne obiekty cenne przyrodniczo	43
1.12.4. Obszary chronione na podstawie przepisów szczególnych.	44
2. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska kulturowego.	44
2.1. Rys historyczny	44
2.2. Wartości kulturowe objęte ochroną	47
2.3. Historyczne formy układów osadniczych	59
2.4. Dobra kultury współczesnej	60
3. Uwarunkowania społeczno-demograficzne	61
3.1. Rozwój ludności i jego czynniki	61
3.1.1. Liczba i rozmieszczenie ludności	61
3.1.2. Ruch naturalny i migracje ludności	63
3.2. Rynek pracy	64
3.3. Infrastruktura społeczna	67
3.3.1. Administracja	67

3.3.2.	Oświata i wychowanie	67
3.3.3.	Pomoc społeczna i ochrona zdrowia	71
3.3.4.	Bezpieczeństwo publiczne	72
3.3.5.	Bankowość	73
3.3.6.	Kultura, sport i rekreacja	73
3.3.7.	Poczta	79
3.3.8.	Zasoby i warunki mieszkaniowe	79
4.	Uwarunkowania gospodarczo-ekonomiczne rozwoju gminy	80
4.1.	Rolnictwo	80
4.1.1.	Struktura własności gruntów	81
4.1.2.	Wykorzystanie gruntów	82
4.1.3.	Jakość gruntów	83
4.1.4.	Wyposażenie techniczne rolnictwa	83
4.1.5.	Produkcja rolnicza	83
4.1.6.	Produkcja zwierzęca	85
4.1.7.	Stan wykorzystania majątku trwałego	86
4.2.	Działalność gospodarcza	87
5.	Uwarunkowania rozwoju komunikacji	89
5.1.	Sieć drogowa	89
5.2.	Komunikacja zbiorowa	95
5.3.	Sieć kolejowa	95
6.	Uwarunkowania rozwoju infrastruktury technicznej	95
6.1.	Zaopatrzenie w wodę	95
6.2.	Odprowadzanie ścieków	100
6.3.	Zaopatrzenie w energię elektryczną	102
6.4.	Zaopatrzenie w gaz	103
6.5.	Zaopatrzenie w ciepło	104
6.6.	Telekomunikacja	105
6.7.	Gospodarka odpadami	105
7.	Przesądzenia planistyczne	110
7.1.	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego	110
7.2.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	113
7.3.	Decyzje z zakresu planowania przestrzennego	114
8.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	116
IV.	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	118
1.	Cele polityki przestrzennej	118
2.	Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego	119
2.1.	Koncepcja kształtowania systemu ekologicznego	119
2.2.	Prawna ochrona środowiska przyrodniczego	120
2.3.	Możliwości zwiększenia bogactwa przyrodniczego gminy i poprawy warunków środowiskowych	122
2.4.	Przeciwdziałanie zagrożeniu powodzi	125
3.	Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	125
3.1.	Elementy podlegające ochronie prawnej	126
3.2.	Projektowane elementy	127

4. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej	130
4.1. Priorytety i dodatkowe cele	130
4.2. Struktura funkcjonalno - przestrzenna	131
4.3. Podstawowe typy terenów wyróżnionych ze względu na sposób użytkowania oraz zasady i wskaźniki zagospodarowania i kształtowania tych terenów	135
5. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	144
5.1. Tereny rolne	145
5.2. Tereny trwałych użytków zielonych	146
5.3. Tereny leśne	147
5.4. Tereny przeznaczone do zalesienia	148
6. Kierunki rozwoju układu komunikacji	148
6.1. Układ drogowy	148
6.2. Układ kolejowy	150
6.3. Szlaki turystyczne, rowerowe, konne	150
7. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej	151
7.1. Zaopatrzenie w wodę	151
7.2. Odprowadzanie ścieków sanitarnych, wód opadowych i roztopowych	151
7.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną	152
7.4. Zaopatrzenie w gaz	154
7.5. Zaopatrzenie w ciepło	154
7.6. Telekomunikacja	155
7.7. Gospodarka odpadami	155
8. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego	157
8.1. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	157
8.2. Inwestycje o znaczeniu lokalnym	157
9. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej	158
10. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	160
11. Obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią i osuwania się mas ziemnych	160
12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny	162
13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia	162
14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji	162
15. Tereny zamknięte	163
16. Inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie	164
V. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ	165

I. WPROWADZENIE

1. Podstawa opracowania

1.1. Uchwała o przystąpieniu do sporządzenia studium

Uchwałą Nr VI/34/2011 z dnia 7 marca 2011 r. Rada Miejska w Wieruszowie podjęła decyzję o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów.

Obowiązujące obecnie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów (zwane dalej w opisie Studium 2007) zostało zatwierdzone uchwałą Nr XVII/112/2007 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 18 grudnia 2007 r.

W/w opracowanie zmieniło i zastąpiło wcześniejsze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wieruszów przyjęte przez Radę Miejską w Wieruszowie Uchwałą Nr XIX/128/499 z dnia 8 października 1999 r., w którym określono główne cele i kierunki rozwoju przestrzennego oraz zasady prowadzenia polityki przestrzennej gminy.

Obecnie sporządzana edycja studium, podobnie jak Studium 2007 r. wykonywana jest w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami), uwzględnia również wymogi Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 z 2004 r., poz. 1233).

Dodatkowo sporządzane obecnie studium uwzględnia wymogi ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

W związku z powyższym równoległe do sporządzania studium prowadzona jest procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko polegająca na sporządzeniu prognozy oddziaływania na środowisko projektu studium wraz z niezbędnym zapewnieniem możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu).

1.2. Umowa na sporządzenie studium

Podstawą sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów jest umowa zawarta pomiędzy gminą Wieruszów a firmą „WMW-projekt” s.c. z siedzibą w Łodzi, ul. Piotrkowska 116/49.

2. Podstawowe informacje o studium

2.1. Charakter opracowania

Studium jest narzędziem kształtowania polityki przestrzennej Samorządu. Jest ono wyrazem jego poglądów i postanowień związanych z rozwojem gminy. Głównym zadaniem studium jest określenie polityki przestrzennej gminy wpisanej w politykę przestrzenną państwa oraz ogólnych kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy. Studium ma za zadanie także sformułowanie lokalnych uwarunkowań, celów i programów rozwoju, dzięki czemu staje się ono dokumentem wytyczającym ogólną politykę przestrzenną gminy, a jednocześnie posiadać będzie charakter wytycznych do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Określona w studium polityka przestrzenna jest zgodna z zasadami ustanowionymi przepisami prawa i uwzględnia w zagospodarowaniu gminy:

- dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu,
- stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony,

- walory krajobrazowe, stan środowiska przyrodniczego oraz wymagania jego ochrony,
- warunki i jakość życia, ochronę zdrowia oraz bezpieczeństwo ludności i mienia,
- potrzeby i możliwości rozwoju gminy,
- stan prawny gruntów,
- występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie odrębnych przepisów,
- występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych,
- występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
- stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,
- zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- wymagania dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury,
- walory ekonomiczne przestrzeni i prawo własności,
- potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa.

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717, z późn. zm.) studium uchwała Rada Miejska. Nie jest ono aktem prawa miejscowego, ale zawarte w nim i uchwalone przez Radę Miejską zasady polityki przestrzennej winny być wiążące dla Burmistrza i wszystkich jednostek organizacyjnych działających na terenie gminy. Jest to więc ważny akt władczy, w którym Rada Miejska bezpośrednio wpływa na działania całego swojego aparatu wykonawczego.

Sporządzającym studium jest Burmistrz Wieruszowa. Burmistrz sporządzając ten dokument ma obowiązek uwzględnienia ustaleń strategii rozwoju województwa zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa (art. 11 pkt. 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

Burmistrz przedkłada studium do zaopiniowania i uzgodnienia. Szczególnie istotne jest, aby w studium zostały uwzględnione zamierzenia w zakresie ponadlokalnych inwestycji komunalnych i rządowych związanych z zagospodarowaniem terenów.

Studium jako dokument przyjmowany jest uchwałą Rady Miejskiej i podlega nadzorowi wojewody co do zgodności z prawem.

2.2. Dotychczasowe opracowania określające politykę przestrzenną gminy i tryb ich sporządzania

Studium 1999

Rada Miejska w Wieruszowie Uchwałą Nr XIX/128/99 z dnia 8 października 1999 r. przyjęła Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wieruszów, w którym określono główne cele i kierunki rozwoju przestrzennego oraz zasady prowadzenia polityki przestrzennej gminy.

Proces związany ze sporządzeniem projektu studium poprzedziły prace przygotowawcze, w wyniku których przygotowano niezbędne materiały pisemne i kartograficzne, przedstawiające stan zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy. W oparciu o te materiały sporządzono projekt studium, przyjętego przez Radę Miejską w/w uchwałą.

W miarę upływu czasu materiał ten wymagał uzupełnienia, wzbogacenia i uszczegółowienia o aktualną sytuację i ewoluujące potrzeby gminy.

Studium 2007

Burmistrz Wieruszowa dokonał analizy i oceny aktualności studium, która wykazała potrzebę zmiany studium. W następstwie powyższego Rada Miejska podjęła Uchwałę Nr X/61/2007 z dnia 4 kwietnia 2007 r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium z 1999 r. w zakresie wyznaczenia obszaru produkcyjnego oraz określenie niezbędnej infrastruktury w obrębie geodezyjnym Klatka i Pieczyska.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717, z późn. zm.) zmienił się zakres, problematyka i tryb sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Przystępując do korekty studium z 1999 r. należało dostosować cały dokument do wymagań tej ustawy.

W ramach tego dokumentu:

- uaktualniono część dotyczącą uwarunkowań,
- doprecyzowaniu i uszczegółowieniu uległo przeznaczenie poszczególnych obszarów, zweryfikowano ustalenia w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (w szczególności dotyczące projektowanych oczyszczalni ścieków), wprowadzono zmiany w przewidywanym przebiegu drogi ekspresowej S-8, uaktualniono informacje dotyczące sieci dróg gminnych, pokazano postulowaną zmianę granic obszaru chronionego krajobrazu „Dolina rzeki Proсны” oraz całość dokumentu dostosowano do przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717, z późn. zm.), między innymi określając granice obszarów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Z nowych, obowiązkowych do uwzględnienia elementów studium należało wyszczególnić i ustalić zasady ochrony dóbr kultury współczesnej, określić obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu gminnym i ponadlokalnym, obszary przestrzeni publicznej, określić obszary, dla których sporządzenie planu miejscowego jest obowiązkowe na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², określić obszary, dla których gmina zamierza sporządzić plan miejscowy, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, wyszczególnić obszary występowania złóż surowców mineralnych, obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych, granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych oraz inne obszary problemowe w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Ponadto zgodnie z wnioskami instytucji:

- wprowadzono dodatkowy węzeł „Mirków” na przecięciu projektowanej drogi ekspresowej S-8 z drogą wojewódzką Nr 450,
- wprowadzono skrót kolejowy Sieradz – Wieruszów,
- uwzględniono wytyczne odnośnie zakazu grodzenia nieruchomości przyległych do powierzchniowych wód publicznych w odległości mniejszej niż określona w obowiązujących przepisach, ustalone zostały także zasady postępowania w przypadku przeznaczenia gruntów zdrenowanych na cele inne niż rolnicze,
- uwzględniono konieczność ochrony wód, gleby i ziemi przed zanieczyszczeniem w związku z prowadzeniem gospodarki rolnej, ochrony walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych oraz sposoby zagospodarowania obszarów zdegradowanych,
- scharakteryzowano ujęcia wód podziemnych eksploatowanych dla potrzeb wodociągów,
- określono politykę w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną,
- uwzględniono także problemy związane z realizacją drogi ekspresowej S-8,

- ustalono zasady zapewniające ochronę i opiekę nad zabytkami występującymi na obszarze objętym studium,
- określono wytyczne odnośnie realizacji inwestycji produkcyjnych w aspekcie wymogów obrony cywilnej. Ponadto ustalono obowiązek wyznaczenia strefy kontrolowanej dla gazociągów wysokiego ciśnienia DN200 i DN 100 .

3. Cel opracowania

Zlecając opracowanie „Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Wieruszów” (luty 2011) Burmistrz Wieruszowa spełnił wymogi wynikające z art.32 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dotyczące sporządzenia przynajmniej raz w kadencji rady gminy oceny aktualności obowiązujących studium z 2007 r. i planów miejscowych.

Przedmiotowe opracowanie zawiera:

- ocenę zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy wynikających z wydanych w latach 2008-2010 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania,
- ocenę zgodności obowiązującego studium z 2007 r. z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ocenę postępów w opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- analizę wniosków zgłoszonych w 2011 r. i dotyczących zmian w zagospodarowaniu w odniesieniu do ustaleń obowiązującego studium.

W odniesieniu do Studium 2007 r. sformułowano wnioski:

- zasadniczo zakres studium odpowiada wymogom obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- duża liczba terenów objętych obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego o niewielkich powierzchniach i ich rozproszona struktura uniemożliwia prowadzenie skoordynowanej i racjonalnej polityki przestrzennej,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego winny być podjęte w pierwszej kolejności dla terenów o największej presji inwestycyjnej,
- warunkiem przystąpienia do w/w planów jest aktualizacja studium obejmująca weryfikację przeznaczenia poszczególnych terenów pod kątem możliwości uwzględnienia zgłoszonych wniosków oraz uwzględnienia zaistniałych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym.

Niezależnie od powyższych zaleceń w nowej edycji studium konieczne będą:

- przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wraz ze sporządzeniem prognozy oddziaływania studium na środowisko,
- weryfikacja ustaleń studium wynikająca z nowych programów, opracowań sporządzonych, w okresie od uchwalenia studium do czasu rozpoczęcia procedury jego zmiany, przez organy uzgadniające bądź opiniujące lub zmian ich stanowisk wynikających z upływu czasu.

Zgodnie z powyższym potrzeba opracowania nowej edycji studium, wynika zarówno z przesłanek formalnych, jak i merytorycznych.

Podstawy formalne i merytoryczne do wprowadzenia zmian stanowią:

- zmienione po 2007 roku przepisy:
  - Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 80 z 2003 r., poz. 717) z późniejszymi zmianami, w tym z 2010 r. Dz. U. Nr 155, poz. 1043,

- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 130 z 2010 r. poz. 871), zmieniające art. 10 ust. i pkt. 15 ustawy o p. i zp., zgodnie z którym w studium należy uwzględnić wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej;
- Ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zmieniające art. 10 ustawy o p. i zp. poprzez dodanie ust. 2a nakładającego wymóg uwzględnienia w studium obszarów rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW oraz ich stref ochronnych związanych z ograniczeniem w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu,
- Ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz. 1227),
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 237, poz. 1657),
- Ustawa z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. Nr 106 z 2010 r. poz. 675),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163 z 2011 r. poz. 981)
- opracowania planistyczne:
  - „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego” uchwalony przez Sejmik Województwa Łódzkiego – Uchwała Nr LX/1648/10 z dnia 21 września 2010 r.,
- inne
  - Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące fragmenty obszaru gminy,
  - Uchwały Rady Miejskiej o przystąpieniu do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wybranych fragmentów,
  - Aktualne zamierzenia polityki społeczno – gospodarczej i koncepcje w zakresie przekształcenia zainwestowania miejskiego władz samorządowych,
  - Działania administracyjne dotyczące wydawania decyzji o warunkach zabudowy i decyzji celu publicznego,
  - Wnioski zgłoszone w wyniku zawiadomienia właściwych instytucji i organów o przystąpieniu do sporządzania studium,
  - Wnioski zgłoszone przez osoby fizyczne przed i po przystąpieniu do zmiany studium.

4. Zakres opracowania

4.1. Obszar objęty opracowaniem

Opracowanie Studium obejmuje obszar w granicach administracyjnych gminy Wieruszów. Powierzchnia gminy wynosi ok. 97,3 km² a ludność 14731 (stan na koniec 2011 r.).

4.2. Zawartość opracowania

Obecna edycja studium opracowana w ujednoliconej formie zawiera wszelkie dane opublikowane w dostępnych materiałach i wynikające z przeprowadzonych analiz, zgłoszonych przez

instytucje, biorące udział w sporządzaniu dokumentu, opinii i uwag. Jest dostosowana do nowych uwarunkowań formalnych oraz merytorycznych wynikających z wykonanych po 2007 r. opracowań dotyczących województwa łódzkiego, jego wybranych fragmentów lub gminy. W ramach obecnej edycji studium:

w zakresie uwarunkowań rozwoju:

- dokonano pełnej aktualizacji danych ilościowych oraz jakościowych charakteryzujących gminę z uwzględnieniem danych zawartych w Studium 2007 dla wskazania tendencji zmian,

ponadto uwzględniono:

- elementy i formy zagospodarowania ustalone w obowiązującym obecnie „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego” .

W ustaleniach studium określających politykę i kierunki zagospodarowania wprowadzono wymogi wynikające z obowiązujących przepisów w tym w szczególności:

- aktualne lokalizacje udokumentowanych złóż,
- aktualne obiekty w rejestrze i gminnej ewidencji zabytków,
- aktualne stanowiska archeologiczne,
- zmiany zasięgów terenów o zróżnicowanym przeznaczeniu wynikające z istniejących form zagospodarowania, obowiązujących i sporządzanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego , zgłoszonych wniosków ,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Prosnicy wyznaczony Rozporządzeniem Nr 7/2009 Wojewody Łódzkiego z dnia 24 marca 2009 r.
- aktualny przebieg drogi S8 wraz z jej relacjami z układem dróg gminnych,
- aktualne szlaki rowerowe, konne, spacerowe, samochodowe, wyznaczone w skali województwa,
- aktualne tereny wymagające rekultywacji,
- aktualne inwestycje celu publicznego,
- aktualne obszary przestrzeni publicznej,
- zasady zagospodarowania terenów wraz z określeniem warunków funkcjonowania elektrowni wiatrowych z uwzględnieniem obowiązujących obecnie przepisów,
- zasady lokalizowania inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej wynikające z obowiązujących obecnie przepisów,
- wymogi dla lokalizacji obiektów o wysokości równej oraz powyżej 50 m npt.

Obecna edycja studium zawiera pełne ustalenia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przedstawione w jednolitym tekście i rysunku, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zmianami) oraz rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).

Załączniki do uchwały o uchwaleniu studium stanowią:

- Tekst studium – zał. nr 1,
- Rysunek studium – plansza „Uwarunkowania ” w skali 1:10 000 - zał. nr 2,

- Rysunek studium – plansza „Kierunki zagospodarowania, polityka funkcjonalno – przestrzenna ” w skali 1:10 000 - zał. nr 3,
- Rozstrzygnięcie sposobu rozpatrzenia uwag zgłoszonych w trakcie wyłożenia projektu studium do publicznego wglądu - zał. nr 4.

Odrębne opracowanie towarzyszące stanowi prognoza oddziaływania na środowisko przyrodnicze składająca się z części opisowej i graficznej.

Dokumentację planistyczną stanowi zbiór dokumentów potwierdzających poszczególne etapy procedury formalno-prawnej.

Zgodnie z obowiązującą ustawą, po uchwaleniu przez Radę Miejską w Wieruszowie, sporządzone studium będzie określać politykę przestrzenną, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. Nie będzie aktem prawa miejscowego, ale jej ustalenia będą wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tekst i rysunek studium, zawierające ustalenia studium, stanowią integralnie ze sobą związany dokument i winny być stosowane komplementarnie.

Oznaczenia graficzne ustaleń na rysunku dostosowano do skali mapy, co oznacza iż dopuszcza się uszczegółowienie przebiegu granic poszczególnych terenów oraz przebiegu dróg i sieci infrastruktury technicznej na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, pod warunkiem utrzymania zamierzonej dyspozycji przestrzennej.

5. Materiały wyjściowe do opracowania

- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 przyjęta Uchwałą NrLI/865/2006 sejmiku Województwa Łódzkiego z 31 stycznia 2006 r.,
- „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego” zatwierdzony uchwałą Nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010 r.,
- Wykaz przedsięwzięć Województwa Łódzkiego będącymi wieloletnimi programami, projektami lub zadaniami finansowanymi z budżetu Województwa Łódzkiego na lata 2011-2027,
- Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych za 2010 r.,
- Program ochrony środowiska województwa łódzkiego, BPPWŁ, grudzień 2007 r.,
- „Plan Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego do 2011 r.” zatwierdzony Uchwałą Nr XXIII/549/08 Sejmiku Województwa Łódzkiego z 31.03.2008 r.,
- Analiza systemów ekologicznych miast województwa łódzkiego pod kątem ich powiązań z systemem ekologicznym województwa i kraju, BPPWŁ, październik 2009,
- Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2009 roku – Biblioteka Monitoringu Środowiska, Łódź 2010 r.,
- Rozporządzenie Nr 7/2009 Wojewody Łódzkiego z dnia 24 marca 2009 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Prosnicy wraz z załącznikiem graficznym,
- Wojewódzki Program Małej Retencji – dla województwa łódzkiego, zatwierdzony uchwałą Nr III/887/2006 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28.03.2006 r.,
- Aneks Wojewódzkiego Programu Małej Retencji – dla województwa łódzkiego, WZMiUW w Łodzi, BPPWŁ w Łodzi, Łódź 2008 r.,
- Aneks do programu regionalnego Warta , kwiecień 2002 r.
- Wojewódzki program opieki nad zabytkami, BPPWŁ, czerwiec 2007 r.,
- Program rozwoju turystyki w województwie łódzkim na lata 2007 – 2020 - PART, grudzień 2007,

- Koncepcja funkcjonalno – przestrzenna europejskich szlaków kulturowych – synteza BPPWŁ, marzec 2008,
- Rozporządzenie Nr 31/2005 Wojewody Łódzkiego z dnia 27 lipca 2005 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Wieruszów, Łódź 2005 r.,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wieruszów na lata 2007 – 2013, przyjęty uchwałą Nr XXV/179/2008 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 13 listopada 2008 r.,
- Okresowe sprawozdanie w realizacji planu rozwoju lokalnego gminy Wieruszów 2007-2013,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów z 2007 r. przyjęte uchwałą Nr XVII/112/2007 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 18 grudnia 2007 r.,
- Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Wieruszów Uniglob, luty 2011,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016, EkoInfoTech, Wieruszów, czerwiec 2009,
- Projekt Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016, EkoInfoTech, Wieruszów, czerwiec 2009,
- Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Wieruszów, Pracownia Dokumentacji Ekologicznych, Poznań, październik 1997 r.,
- Gmina Wieruszów – gmina w dolinie rzeki Proсны – materiały promocyjne,
- Dokumentacja hydrogeologiczna dla ujęć wód,
- Gminna Ewidencja Zabytków gminy Wieruszów, Mrozowicz A., Tietz W., Woźniak Ł., Wieruszów 2008 r.,
- Spis stanowisk archeologicznych na terenie gminy Wieruszów zarejestrowanych w wojewódzkiej ewidencji zabytków, WUOZ w Łodzi, Delegatura w Sieradzu, Sieradz 2010 r.,
- Decyzja w sprawie wpisania układu urbanistycznego oraz archeologicznych warstw kulturowo-osadniczych znajdujących się na obszarze miasta lokacyjnego Wieruszów wraz z otoczeniem stanowiącym strefę ochrony konserwatorskiej jako dobro kultury do rejestru zabytków, PSOZ-Kal (IZN)-40(29)93, Kalisz 1993 r.,
- Obwieszczenie Wojewody Wielkopolskiego z dnia 25 sierpnia 2011 r. o wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej dla „Budowy drogi S8 Syców - Walichnowy” na terenie województw wielkopolskiego i łódzkiego,
- Projekt budowlany dotyczący budowy drogi ekspresowej S8 Syców-Kępno-Sieradz-A1(Łódź),
- Materiały graficzne pochodzące ze strony internetowej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego dotyczące budowy drogi S8 Syców – Kępno – Sieradz – A1 (Łódź) – odcinek Syców – Kępno – Wieruszów – Walichnowy, wrzesień 2011 r.,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wieruszów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016, EkoInfoTech, Wieruszów, listopad 2009,
- Projekt Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Wieruszów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016, EkoInfoTech, Wieruszów, listopad 2009,
- Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska i sprawozdanie z realizacji Planu Ochrony Odpadami dla Gminy Wieruszów w latach 2009 - 2010 – Załącznik do uchwały Nr X/70/2011 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 30 sierpnia 2011 r., Urząd Miejski w Wieruszowie – sierpień 2011 r.,
- Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy,
- Wykaz decyzji o warunkach zabudowy lata 2007-2011,
- Wnioski instytucji i osób fizycznych,

- Dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego – www.stat.gov.pl,
- Mapa topograficzna w skali 1:10000,
- Mapy ewidencyjne w skali 1:5000; 1:2000,
- Materiały statystyczne oraz analityczno – syntetyczne Urzędu Miejskiego w Wieruszowie, wrzesień 2011 r.,
- Wytyczne Zleceniodawcy.

II. PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE

1. Obszar gminy

Gmina Wieruszów leży na południowo-zachodnich terenach województwa łódzkiego, nad malowniczą rzeką Prosną oraz Niesobem i Brzeźnicą na tzw. Progu Wieruszowskim, który łączy Wyżynę Śląską ze wzgórzami Ostrzeszowskimi. Jest najdalej wysuniętą na zachód gminą województwa łódzkiego. Administracyjnie gmina Wieruszów stanowi jedną z siedmiu gmin powiatu wieruszowskiego i sąsiaduje:

- od północy z gminą Doruchów,
- od południa z gminami Bolesławiec i Łęka Opatowska,
- od południowego zachodu z gminą Baranów,
- od zachodu z gminą Kępno,
- od wschodu z gminami Galewice, Sokolniki i Czastary.

Powierzchnia gminy wraz z miastem Wieruszów wynosi 97,31 km², z czego sam obszar wiejski stanowi 91,15 km², a miejski 5,98 km². Pod względem powierzchni gmina zajmuje drugie miejsce w powiecie.

Gminę zamieszkuje blisko 15 tys. mieszkańców, w tym miasto ok. 9 tys. osób.

Gmina posiada liczne zabytki architektoniczne, atrakcyjne obiekty przyrodnicze i malownicze krajobrazy.

Sieć osadnicza miejsko-wiejska gminy Wieruszów zdominowana jest przez ośrodek centralny – Miasto Wieruszów. Przywrócenie miastu rangi ośrodka powiatowego wpływa na wzmocnienie tej funkcji. Wiejskie miejscowości pełnią funkcje rolnicze i odznaczają się znacznym rozdrobieniem. Rozdrobienie sieci osadniczej i rozproszenie zabudowy jest cechą niekorzystną, głównie z punktu widzenia możliwości rozwoju sieciowych systemów infrastruktury technicznej.

W gminie miejsko-wiejskiej istnieje trzynaście sołectw i jedno miasto – Wieruszów (wraz z Podzamczem):

- Chobanin,
- Cieszęcín,
- Jutrków,
- Klatka,
- Kowalówka,
- Kuźnica Skakawska,
- Lubczyna,
- Mieleszynek,
- Mirków,
- Pieczyska,
- Polesie,

- Teklinów,
- Wyszaków.

Do największych sołectw należą: Wyszaków, Kuźnica Skakawska oraz Klatka.

2. Funkcje gminy

Gmina Wieruszów w zakresie funkcjonalnym jest gminą przemysłowo-rolniczą o dużym potencjale ekonomicznym i ekologicznym oraz perspektywą rozwoju specjalistycznego rolnictwa i obsługi ludności, jak i funkcji usługowych w zakresie wypoczynku rekreacyjnego. Dominującą funkcją miasta jest przemysł oraz funkcja usługowo-mieszkaniowa. Znaczący udział w potencjale gospodarczym odgrywają: przemysł drzewny, meblarstwo, tapicerstwo, przemysł odzieżowy oraz przetwórstwo mięsne. Jako uzupełniająca występuje także funkcja turystyczno-wypoczynkowa, związana z położeniem nad Prosną i Niesobem. Dla terenów wiejskich gminy główną funkcją jest rolnictwo, czyli produkcja polowa, hodowla oraz obsługa rolnictwa. W minimalnym stopniu prowadzona jest także gospodarka rybacka.

III. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

1. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska przyrodniczego

1.1. Ukształtowanie terenu

Według podziału J. Kondrackiego gmina Wieruszów położona jest w obrębie prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego (31), podprowincji Niziny Środkowopolskie (318), a w jej obrębie w makroregionie Nizina Południowowielkopolska (318.1/2). Zasadnicza część gminy leży w obrębie mezoregionu Kotliny Grabowska (318.21), a jedynie jej fragment leżący na zachód od doliny Prozny należy do mezoregionu Wysoczyzna Wieruszowska (318.24). Wieruszów położony jest w strefie przejściowej od pasa starych gór i wyżyn do krainy wielkich dolin, na tzw. Progu Wieruszowskim. Można przyjąć że Próg Wieruszowski łączy wyżynę Śląską ze Wzgórzami Ostrzeszowskimi oddzielając jednocześnie Kotlinę Śląską od Wysoczyzny Kaliskiej.

Rzeźba terenu gminy ma charakter falistej równiny, rozciętej dolinami rzeczny Prozny i jej dopływów. Dna dolin zajmują ok. 20 % powierzchni gminy. Najwyżej położony obszar osiąga około 190 m n.p.m. w okolicach Nawrotowa (obręb Teklinów), natomiast najniższe wysokości występują w dolinie Prozny koło Mieczkowa (obręb Wyszaków) - około 140 m n.p.m. Najmniejsze spadki występują w dolinie Prozny, która wpływa na obszar gminy na wysokości około 153 m n.p.m., a opuszcza ją osiągając wysokość około 139 m n.p.m. Jej spadek wynosi zatem w przybliżeniu 1 m na 1 km biegu doliny. Najwyższe spadki cechują wąskie strefy przykrawędziowe doliny Prozny, mające niekiedy postać skarp. Zbocza wzgórz osiągają na dłuższych odcinkach spadki rzędu 25 m na 1 km (np. okolice Nawrotowa - obręb Teklinów). Obszary wysoczyznowe to niewielkie pagórki o długich stokach. Poprzecinane są dolinkami dopływów Prozny, z czego najrozleglejsze obniżenie zajmuje terasa zalewowa prawego jej dopływu - Brzeźnicy. Dolina Prozny, wraz z odcinkiem przyujściowym Niesobu rozdziela miasto Wieruszów.

Najważniejsze cechy rzeźby terenu gminy Wieruszów ukształtowane zostały w okresie lodowcowym. Wpływ na nią miała w pierwszym rzędzie młodsza faza zlodowacenia środkowopolskiego (*stadiał warciański*), kiedy cały region znalazł się w jego zasięgu. Z okresu tego pochodzą osady lodowcowe formujące wzniesienia po zachodniej stronie doliny Prozny oraz w strefie międzyrzecza Prozny i Warty. Osady piaszczyste dna Kotliny Grabowskiej w znacznej mierze powstały

wskutek podpiętrzenia przez lodowiec wód Proсны. Po jego cofnięciu się, z piasków tych w wielu miejscach uformowane zostały wydmy (głównie na południe od doliny Brzeźnicy). W okresie zlodowacenia północnych obszarów Polski (ostatnie zlodowacenie, zwane północnopolskim) rzeźba terenu uległa częściowemu wygładzeniu w warunkach mroźnego klimatu, kiedy występowała wieczna zmarzlina.

Po ustąpieniu ostatniego zlodowacenia rzeźba terenu kształtowana była przez rzeki (Prosna i jej dopływy) oraz procesy niszczące stoki (*denudacja stoków*). Prosna formuje w dnie swej doliny liczne zakola (*meandry*) oraz starorzecza. W ostatniej części okresu polodowcowego (*holocen*) zaznaczył się silny wpływ człowieka – głównie wskutek wylesienia oraz działalności rolniczej (ostatnie kilkaset lat). Erozja gleb spowodowała pojawienie się w dnach dolin znacznej warstwy osadów usuniętych ze zboczy (*mada rolnicza*).

1.2. Budowa geologiczna

Budowę geologiczną gminy Wieruszów scharakteryzowano na podstawie archiwalnych materiałów geologicznych w tym: dokumentacji hydrogeologicznej (m.in. karty otworów wiertniczych) poszczególnych udokumentowanych ujęć wód podziemnych m.in. we wsi Teklinów, Nawrotów, Jutrków, Mirków, Lubczyna, Kuźnica Skakawska oraz miasta Wieruszowa (w tym Wieruszów – Podzamcze), aneksów do dokumentacji hydrogeologicznych ujęć wód dotyczących wyznaczenia stref ochronnych oraz dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrologiczne dla projektu i budowy drogi ekspresowej S8 – Odcinek Syców – Wieruszów i Wieruszów - Walichnowy.

Przy charakterystyce utworów czwartorzędowych wykorzystano również Szczegółową Mapę Geologiczną Polski w skali 1:50000 wraz z opisem.

Obszar gminy Wieruszów leży w obrębie monokliny przedsudeckiej. Powierzchnię łagodnie obniżającej się w kierunku zachodnim i północnym monokliny tworzą łąwce, mułowce, wapienie i margle jury.

Osady jurajskie na terenie gminy charakteryzują się następującymi parametrami (zgodnie z badaniami hydrogeologicznymi w poszczególnych otworach studziennych):

- Wieruszów – Podzamcze, Mirków i Wieruszów – strop osadów w otworach wiertniczych na głębokości między 116,0 a 120,0 m, powierzchnia stropowa wychodni otworów na wysokości 30-40 m n.p.m,
- Lubczyna - strop osadów w otworach wiertniczych na głębokości między 89,0 a 102,0 m, powierzchnia stropowa wychodni otworów na wysokości 47,9-61,0 m n.p.m.

W masywie skał jurajskich nawiercono niewielkie soczewki piaszczysto – żwirowe.

Na utworach jurajskich zalegają utwory trzeciorzędu, który jest reprezentowany przez osady miocenu i pliocenu. Miąższość tych utworów mieści się w przedziale od 29,0 do 50,0 m (otwór wiertniczy Lubczyna) i od 79,0 do 97,0 m (otwór wiertniczy Mirków, Wieruszów i Wieruszów - Podzamcze).

Miocen w partii spągowej składa się z osadów piaszczystych miejscami żwirowych. Osady te złożone są bezpośrednio na utworach jury. Miąższość tej serii waha się od 29,0 do 40,0 m (otwór wiertniczy Lubczyna) i od 10,0 do 32,0 m (otwór wiertniczy Mirków, Wieruszów i Wieruszów - Podzamcze). Seria piaszczysta jest osadami łąw zawierających w stropie pokład węgla brunatnych.

Pliocen w omawianym obszarze tworzą łąy pstre i mułki z przewarstwieniami piasków bardzo drobnych, zailonych. Miąższość osadów wynosi od 10,0 do 50,0 m (otwór wiertniczy Lubczyna) i od 38,0 do 50,0 m (otwór wiertniczy Mirków, Wieruszów i Wieruszów - Podzamcze).

Czwartorzęd na obszarze opracowania reprezentowany jest przez utwory akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej, rzecznej i zastoiskowej od okresu zlodowacenia południowopolskiego po holocen. Najstarszymi osadami na omawianym terenie są gliny zlodowacenia południowopolskiego, oddzielone od glin zlodowacenia środkowopolskiego przez utwory interglacjału mazowieckiego. Występować mogą one w największych obniżeniach podłoża czwartorzędu.

Zwarty pokład glin zwałowych, budujący powierzchnię Wysoczyzny Wieruszowskiej, bądź występujący w jej obrębie pod pokrywą piasków i żwirów sandrowych, pochodzi ze zlodowacenia środkowopolskiego. W kotlinach glina ta pojawia się na głębokości od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów, pod pokrywą złożonych na nich iłów i mułków zastoiskowych, torfów oraz piasków i żwirów teras wysokiego zasypania.

Najmłodsze utwory – holoceni – występują głównie w dnach dolin rzecznych oraz u podnóża stoków. W dnach dolin serie holoceni tworzą: piaski rzeczne, mady piaszczysto-pylaste oraz osady starorzeczy (gytie, mułki i torfy).

1.3. Surowce mineralne, obszary i tereny górnicze

Na terenie Gminy Wieruszów zidentyfikowano niewielkie zasoby surowców mineralnych, których, ze względu na ilość i jakość postanowiono nie eksploatować. Są to przede wszystkim: kruszywa naturalne (piaski i żwiry), węgiel brunatny, torf oraz niewielkie ilości surowców ceramicznych. Zgodnie z „Bilansem zasobu kopalin i wód podziemnych w Polsce za 2010 r.”, danymi zawartymi w internetowej bazie INFOGEO SKARB i MIDAS (stan na listopad 2011 r.) oraz z materiałami uzyskanymi z Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi – Departament Rolnictwa i Ochrony Środowiska, a także ze Starostwa Powiatowego w Wieruszowie (stan na listopad 2011 r.), w gminie występują:

- kruszywa naturalne :

udokumentowane złoża:

- złoże kruszywa naturalnego - piasków „Teklinów” w miejscowości Teklinów w zachodniej części gminy. Jest to złożo zagospodarowane, rozpoznane w 2001 r., o powierzchni około 0,37 ha. Surowiec wydobywany jest na podstawie decyzji koncesyjnej udzielonej przez Starostę Wieruszowskiego z dnia 29 sierpnia 2001 r. znak: OS-G-7512/1/2001. Koncesja zezwalająca na eksploatację kopaliny – kruszywa naturalnego ze złoża „Teklinów”, znajdującego się na działce oznaczonej numerem ewidencyjnym 305/16 w miejscowości Teklinów, ma okres ważności do dnia 30 sierpnia 2026 r. Zgodnie z danymi zawartymi w „Bilansie” złożo posiada około 5 tys. ton zasobów bilansowych,
- złoże kruszywa naturalnego – piasków „Kuźnica Skakawska” w miejscowości Kuźnica Skakawska w południowo – zachodniej części gminy. Jest to złożo, które zostało udokumentowane na przełomie października i listopada 2011 r. zlokalizowane na działce o numerze ewidencyjnym 554, jeszcze nieeksploatowane (brak koncesji na wydobywanie). Wg stanu na 31 grudnia 2010 r. charakteryzuje się zasobami bilansowymi w wysokości 143,44 tys. ton (81 963 m³), zaś powierzchnia złoża 9 107 m².

Obecnie Marszałek Województwa Łódzkiego wydał decyzję w sprawie udzielenia koncesji na rozpoznanie złoża kruszywa naturalnego „Chobanin” w miejscowości Chobanin.

Ponadto w perspektywie istnieje możliwość wykorzystania piasków wydmywanych, występujących na dużych obszarach gminy. Ich ilość ani jakość nie została jeszcze zbadana i udokumentowana. Część zasobów kruszyw położona na terenach o wysokiej bonitacji gleb i na

terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Rzeki Proсны” ze względu na zagrożenie środowiska nie powinna być eksploatowana.

- węgiel brunatny:

Oprócz ww. udokumentowanych złóż, na terenie gminy Wieruszów są dwa złoża o tzw. zasobach prognostycznych:

- złoże Huby zlokalizowane jest na południowy wschód od miasta Wieruszów w okolicach miejscowości Klatka. Powierzchnia złoża wynosi około 29,0 ha.
- złoże Wieruszów zlokalizowane jest na granicy gminy z gminą Łąka Opatowska – woj. wielkopolskie (okolice Kuźnicy Skakawskiej). Powierzchnia złoża jest szacowana na około 1200 ha.

Są to złoża nieudokumentowane, nieeksploatowane i niezagospodarowane o możliwie niskiej opłacalności wydobycia.

Szacowane zasoby węgla brunatnego (około 50 000 ton) nie uzasadniają podjęcia jego eksploatacji, tym bardziej, iż na terenie kraju udokumentowane zostały bardzo duże ilości tego surowca także w obszarach, gdzie nie jest on dotychczas eksploatowany. Podkreślić przy tym należy negatywne konsekwencje środowiskowe jego odkrywkowej eksploatacji, znaczne koszty infrastrukturalnego przygotowania terenu, a następnie usuwania negatywnych skutków środowiskowych. W chwili obecnej nie należy wiązać planów gospodarczego rozwoju gminy z wydobyciem na jej terenie węgla brunatnego.

- torf :

Złoża torfu występujące na terenie gminy charakteryzuje niewielka miąższość (przeciętnie do 1 m) oraz niska jakość użytkowa (wysoka popielność, wskazująca na znaczny udział części nieorganicznych). Torf może jednak być wykorzystywany nie tylko na cele energetyczne. W rolnictwie jest stosowany dla poprawy struktury gleby oraz zwiększenia zawartości humusu. W podobnym charakterze może być wykorzystywany w pracach rekultywacyjnych. Należy jednak zastrzec, że główne obszary występowania tego surowca (dolina Proсны) są objęte ochroną krajobrazową - co sprawia, że ewentualna eksploatacja torfu byłaby sprzeczna z funkcjami ochronnymi obszaru.

Obszar i teren górniczy „Teklinów”

Na podstawie decyzji koncesyjnej udzielonej przez Starostę Wieruszowskiego z dnia 29 sierpnia 2001 r. znak: OS-G-7512/1/2001 został wyznaczony obszar i teren górniczy „Teklinów”.

W roku 2006 ze złoża pozyskano około 3000 ton kruszywa, a w 2008 r. – 1990 ton.

1.4. Gleby

Typy genetyczne i kompleksy rolniczej przydatności gleb

Obszar gminy cechuje wysoki udział gleb piaskowych różnych typów genetycznych (brunatne kwaśne lub wylugowane, bielcowe, rdzawe). Około 72,1% gruntów ornych stanowią gleby brunatne wylugowane, wytworzone z piasków wodno-lodowcowych. Pod względem przydatności rolniczej gleby orne tego rodzaju należą do kompleksu żytniego słabego oraz bardzo słabego (kompleks żytnio-łubinowy). Są to w większości gleby piaskowe, wykształcone na podłożu piasków słabo gliniastych i luźnych, zalegających zwykle nie głębiej niż 50 cm. Tworzą zwarte powierzchnie na obszarze niemal całej gminy.

W dolinach rzek wysoki udział mają gleby aluwialne (mady), niekiedy także murszowo-mineralne, a jeszcze rzadziej torfowe i murszowo-torfowe. Wśród mad występują przede wszystkim

bardzo lekkie oraz średnie, lekkie są wyraźnie rzadsze, natomiast praktycznie brak jest mad ciężkich. Mady zalegają zwykle na podłożu piasku luźnego lub słabo gliniastego, niekiedy występującego głębiej niż 50 cm. Pod względem przydatności rolniczej wśród gleb ornych przeważa w dnach dolin kompleks żytni słaby. Znacznie mniejsze powierzchnie zajmuje kompleks żytni dobry. Wśród kompleksów użytków zielonych, w dolinie rzeki Proсны na południe od Wieruszowa oraz w przyujściowej strefie Niesobu przeważają słabe i bardzo słabe. W pozostałej części den dolinnych są to głównie użytki zielone średnie. Na skłonach przyległych do den dolinnych, w strefach kontaktu ze zboczami, a niekiedy także na wyżej położonych terenach, w wielu miejscach występują gleby orne kompleksu żytniego dobrego. Są to zarówno mady lekkie i średnie, jak też brunatne wylugowane i kwaśne, niekiedy także pseudobielicowe. Występują wśród nich rodzaje i gatunki gleb kwalifikowane jako pyłowe (pyły zwykłe), piaskowe (piaski gliniaste lekkie i piaski słabo gliniaste) oraz madowe (mady średnie i lekkie). Ich podłoże, zaznaczone zmianą składu mechanicznego, zbudowane bywa zarówno z piasków luźnych lub słabo gliniastych, pyłów, jak też z glin. Większe powierzchnie kompleksu żytniego bardzo dobrego (pszenno-żytniego) występują na północny zachód i północny wschód od Wieruszowa. Na północny zachód od Wieruszowa występują gleby typu brunatnych wylugowanych i kwaśnych. Pod względem rodzaju są to gleby piaskowe (piaski gliniaste lekkie zalegające na glinach) oraz gleby gliniaste (gliny lekkie, pylaste). Na północny wschód od Wieruszowa kompleksy te związane są z występowaniem mad średnich na podłożu piasków luźnych lub słabo gliniastych, zalegających głębiej niż 50 cm.

We wschodniej części gminy oraz w okolicach Jutrkowa i miejscowości Dobrydział (obręb Kuźnica Skakawska) występują gleby orne kompleksu zbożowo-pastewnego słabego. Są to gleby typu czarnych ziem, mad bardzo lekkich i lekkich oraz murszowo-mineralnych (rzadziej). Czarne ziemie wykształcone są jako gleby piaskowe (piaski słabo gliniaste, piaski pylaste) lub pyłowe (pyły zwykłe). Ich podłoże jest zwykle piaszczyste i płytko zalegające (do 50 cm).

W północnej części gminy występują zwarte obszary gleb należących do kompleksu pszennego dobrego (na północ od Jutrkowa oraz pomiędzy Wyszaniem, Lubczyną i Jutrkowem). Na północ od Jutrkowa, do granicy gminy i poza nią, występują gleby brunatne właściwe (piaski gliniaste mocne, na glinie zalegającej na głębokości do 50 cm). W drugim obszarze występują gleby brunatne wylugowane i kwaśne, wykształcone jako piaskowe (piaski gliniaste mocne, na glinie zalegającej na głębokości do 50 cm) oraz gliniaste (gliny lekkie). Izolowany obszar występowania gleb kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego znajduje się na południowy zachód od Jutrkowa. Są to czarne ziemie, wykształcone jako gleby piaskowe (piaski gliniaste lekkie, na glinie zalegającej na głębokości do 50 cm).

Poszczególne kompleksy rolniczej przydatności gleb mają następujący udział w ogólnej powierzchni gruntów ornych: pszenno-dobry 2,5%, pszenno-wadliwy 0,3%, żytni bardzo dobry 2,3%, żytni dobry 10,4%, żytni słaby 36,2%, żytni bardzo słaby 35,8%, zbożowo-pastewny mocny 0,9%, zbożowo-pastewny słaby 11,6%.

Kompleks użytków zielonych słabych zajmuje 58%, a użytków zielonych średnich 42% ogólnej powierzchni użytków zielonych.

Grunty rolne najsłabszych kompleksów (zwłaszcza kompleks żytnio-łubinowy) należy w obecnych warunkach uznać za nieprzydatne dla rolniczego wykorzystania. Z użytkowania rolniczego i leśnego wyłączone są tereny zabudowane, związane przede wszystkim ze zwartą zabudową Wieruszowa oraz osiedli wiejskich. Należą do nich także obszary odkrywkowej eksploatacji kruszyw naturalnych

(np. w okolicach Teklinowa). Nieprzydatnymi rolniczo, natomiast nadającymi się pod nowe zainwestowanie, są obszary w rejonie Pfleiderer Prospan S.A., w południowo-wschodniej części Wieruszowa. Część powierzchni gminy stanowią tereny o leśnym kierunku zagospodarowania, występujące głównie na jej obrzeżach.

Klasyfikacja bonitacyjna gleb

Gmina Wieruszów jest gminą typowo rolniczą i aż 51,1% gleb przeznaczonych jest pod uprawę, pomimo względnie niskiej wartości tych gleb (średni wskaźnik bonitacji wynosi 0,70). Dominują gleby V klasy (40,2%), należące do kompleksu żytniego słabego oraz gleby klasy VI (30,8%). Kolejne 26,1% stanowią gleby klasy IV, IVa, IVb; 2,9% - gleby klasy III, IIIa, IIIb. Najlepsze gleby spotyka się miejscami w północnej części Gminy, pomiędzy Wyszaniem a Teklinowem (gleby brunatne kl. III - IV) i w dolinie Prozny – mady kl. IV a i IV b.

Pomimo względnie niskiej jakości gleb występujących na terenie gminy, rolnictwo odgrywa ważną rolę w bazie ekonomicznej gminy zajmując ponad 50% jej obszaru.

Odczyn gleb

Na terenie gminy większość gleb cechuje wysoka kwasowość. Badania przeprowadzone przez WIOŚ w latach 1998 - 2002 wykazały, że ponad 35% wszystkich gleb, stanowią gleby o odczynie bardzo kwaśnym, 39% o kwaśnym i 20% o lekko kwaśnym. Dla poprawy stanu powinno się przeprowadzać kontrolowane wapnowanie gleb oraz badania zasobności gleby w składniki pokarmowe w celu określenia bezpiecznych dawek nawozowych. Gleby o znacznym zakwaszeniu często charakteryzują się również niską zawartością przyswajalnego magnezu i wówczas zastosowanie wapnowania w postaci wapna magnezowego jest rozwiązaniem najkorzystniejszym. Na podstawie badań kwasowości gleb określono potrzeby ich wapnowania. W środkowym przedziale (potrzebne – wskazane – ograniczone) udział procentowy gleb odpowiada wskaźnikom dla województwa. Wyraźne różnice zaobserwować można w skrajnych klasach (konieczne, zbędne), z wyższym odsetkiem gleb niewymagających wapnowania na korzyść powiatu.

Zwiększenie kwasowości gleby, jej struktury, obniżenie jakości i ilości próchnicy powoduje spadek żyzności i urodzajności gleby prowadząc w efekcie do jej degradacji. Degradacja gleb spowodowana jest zarówno negatywnym oddziaływaniem człowieka na środowisko jak i naturalnymi procesami takimi jak zmiany klimatyczne, zmiany szaty roślinnej, naturalna erozja itp. W porównaniu jednak do niszczącej działalności człowieka procesy naturalne odgrywają marginalną rolę. Niszcząca działalność człowieka polega na wyjąłwianiu gleby ze składników pokarmowych, naruszeniu równowagi jonowej, zakwaszeniu lub alkalizacji poprzez nieumiejętne nawożenie, zasolenie, przesuszenie lub zawodnienie czy zniekształcenie rzeźby terenu. Wśród czynników pochodzenia antropogenicznego istotny wpływ na zanieczyszczenie gleb mają emisje pyłów i gazów ze źródeł przemysłowych, energetycznych i motoryzacyjnych, górnictwo, zwłaszcza odkrywkowe i wydobywanie surowców chemicznych, a także niewłaściwe składowanie odpadów i niewłaściwa gospodarka rolą. Terenami najbardziej narażonymi na ciągłe, ponadnormatywne zanieczyszczenie są obszary wzdłuż szlaków komunikacyjnych. W wyniku spalania paliw powstają szkodliwe tlenki azotu, węglowodory i pierwiastki śladowe, w tym ołów. Eksploatacja dróg i pojazdów jest przyczyną przenikania do gleby związków organicznych i metalicznych: kadmu, niklu, miedzi i cynku. Niebezpieczne są również kolizje drogowe z udziałem pojazdów transportujących substancje niebezpieczne, które powodują lokalne zagrożenia dla środowiska glebowego przez skażenia substancjami ropopochodnymi, kwasami i innymi. Zagrożeniem dla powierzchni ziemi są również błędy agrotechniczne w rolnictwie. Nadmierna

chemizacja rolnictwa, niewłaściwe dawkowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, prowadzi do chemicznego skażenia gleb oraz eutrofizacji okolicznych wód w wyniku przedostawania się biogenów wraz ze sływem powierzchniowym i podpowierzchniowym do wód. Skutkiem odwadniania terenów torfowych jest natomiast wzrost podatności na pożary. Konsekwencją powyższych procesów jest degradacja torfowisk w dolinie Prozny. Z braku wody torfy ulegają mineralizacji i murszeniu wierzchniej warstwy. Zjawiskom tym towarzyszy również erozja wietrzna i ubożenie flory i fauny łącznie z zanikiem niektórych gatunków. Zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi nie było dotychczas badane na terenie Gminy Wieruszów. Należy przypuszczać, iż największe stężenia osiąga ono wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

1.5. Wody podziemne

Dla potrzeb niniejszego podrozdziału wykorzystano materiały archiwalne tj. dokumentację hydrogeologiczną poszczególnych otworów wód podziemnych na terenie gminy Wieruszów oraz aneksy do tych dokumentacji dotyczące wyznaczenia ich stref ochronnych (materiały uzyskane z Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi – Departament Rolnictwa i Ochrony Środowiska).

Obszar Gminy Wieruszów należy do wielkopolskiego regionu hydrologicznego (podregiony wielkopolsko-śląski i poznański). Użytkowe poziomy wodonośne znajdują się w utworach czwartorzędu, trzeciorzędu oraz jury środkowej i dolnej. Zasoby eksploatacyjne tych wód oceniane są łącznie na odpowiednio; 770 m³/h i 400 m³/h w utworach czwartorzędowych i ponad 370 m³/h w utworach trzeciorzędowych. Woda z poziomu jury jest praktycznie niewykorzystywana.

Największe znaczenie użytkowe mają wody poziomu czwartorzędu i trzeciorzędu. Stanowią źródło zaopatrzenia w wodę dla ujęć komunalnych i niektórych podmiotów gospodarczych.

Piętra wodonośne

- Wody piętra czwartorzędowego występują w dwóch poziomach: gruntowym i międzymorenowym:

- poziom gruntowy – występuje przede wszystkim w piaskach i żwirach rzecznych holocenu, interglacjału eemskiego oraz zlodowacenia północnopolskiego.

Poziom gruntowy jest związany ze współczesną doliną Prozny. Cechą charakterystyczną tego poziomu jest jego znaczna miąższość, parametry filtracyjne i warunki zasilania. Zasilanie odbywa się głównie poprzez infiltrację wód opadowych. Lokalnie możliwe jest zasilanie pochodzące z drenażu poziomów głębiej zalegających i z wód powierzchniowych. W badaniach bilansowych i modelowych infiltracja efektywna wód opadowych do poziomu gruntowego oceniana jest na około 4-17 m³/km². Wartości wyższe od 10 m³/km² dotyczą w zasadzie tylko terasów wyższych oraz miąższych sandrów, przy występowaniu zwierciadła wody poniżej 3 m od powierzchni terenu.

- poziom międzymorenowy – związany jest z utworami wodnolodowcowymi rozdzielającymi gliny morenowe zlodowacenia środkowopolskiego. Miąższość osadów wodonośnych tego poziomu jest bardzo zmienna a występujące w nim wody są najczęściej wodami naporowymi. Zasilanie tego poziomu odbywa się poprzez kompleksy słaboprzepuszczalnych glin. Moduł zasilania najczęściej mieści się w granicach 4-6 m³/km². Strefami drenażu tego poziomu są przeważnie rejony niskich terasów dolinnych rzeki Prozny i jej dopływów. Poziom międzymorenowy może kontaktować się miejscami z wodami piętra trzeciorzędowego i jurajskiego.

- Mioceński poziom wodonośny na omawianym obszarze na ogół nie stanowi odrębnego systemu wodonośnego. Najczęściej połączony jest z poziomami jurajskimi z którymi tworzy wspólny system hydrauliczny o zbliżonym polu hydrodynamicznym i strefach zasilania i drenażu.

W rejonie Wieruszowa poziom ten wykształcony jest przeważnie w postaci piasków drobnoziarnistych i mułkowatych, niekiedy ze strefami piasków średnio- i gruboziarnistych o miąższości od 10 do 32 m, izolowanych w rejonie badań od powierzchni przez utwory ilaste miocenu górnego.

- Piętro jurajskie budują utwory wodonośne liasu, należące do jury dolnej. Poziom ten zasilany jest drogą przesączania z warstw nadległych.

Wszystkie poziomy są drenowane przez rzekę Prosnę i jej dopływy. Ze względu na łatwość dostępu, znaczną zasobność i dobrą jakość najlepiej udokumentowane są zasoby wodne w poziomach wodonośnych czwartorzędu i dalej trzeciorzędu.

Charakterystyka poziomów wodonośnych

Szczegółowa charakterystyka poszczególnych poziomów wodonośnych, z wymienieniem głębokości zalegania wód wraz z ich ustalonymi zwierciadłami została zaczerpnięta z profili hydrogeologicznych dla poszczególnych ujęć wodnych w miejscowościach zlokalizowanych na obszarze gminy Wieruszów.

W Jutrkowie (północno-zachodnia część gminy) - ujęcie - czwartorzędowy poziom wodonośny nawiercony na głębokości 48,0 m ppt, statyczne zwierciadło wody nawiercone na głębokości 28,0 m ppt i stabilizuje się na głębokości 3,9 mppt.

W Lubczynie (północno – zachodnia i środkowa część gminy) :

- ujęcie dla wodociągu gminnego – czwartorzędowa warstwa wodonośna została nawiercona na głębokości 39,5 m ppt, napięte zwierciadło wody przed i po pompowaniu stabilizowało się na poziomie 12,7 m ppt przy depresji 3,0 m,
- ujęcie dla dawnej gorzelni – nawiercono czwartorzędowe piętro wodonośne z dwiema warstwami wodonośnymi, pierwsza - lekko napięte zwierciadło wody nawiercone na głębokości 15,0 m ppt i stabilizującym się na głębokości 14,5 m ppt, druga – miąższość 10,0 m, napięte zwierciadło wody nawiercone na głębokości 30,2 m ppt, stabilizujące się na głębokości 11,9 m ppt.

W Nawrotowie (zachodnia część gminy) – ujęcie na terenie dawnego PGR-u – czwartorzędowe piętro wodonośne zostało nawiercone na głębokości 42,0 m ppt, napięte zwierciadło wody nawiercone na głębokości 35,0 m ppt, stabilizuje się na głębokości 19,9 m ppt.

W Teklinowie (zachodnia część gminy) – ujęcie – trzeciorzędowy poziom wodonośny został nawiercony na głębokości 16,2 m ppt, jedno lustro wody (napięte) nawiercone na głębokości 18,10 m ppt, stabilizuje się na głębokości około 7,7 m ppt, główne warstwy litologiczne: piaskowiec, mułki, piaski.

W Mirkowie (środkowa część gminy) – ujęcie dla wodociągu gminnego - wodonośny poziom czwartorzędowy nawiercony został na głębokości 39,5 m ppt, charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody nawierconym na głębokości 32,5 m ppt i stabilizującym się na głębokości 10,8 m ppt.

W Kuźnicy Skakawskiej (południowo-zachodnia część gminy) – ujęcie – czwartorzędowy poziom wodonośny został nawiercony na głębokości 59,0 m ppt, statyczne zwierciadło wody nawiercone na głębokości 37,0 m ppt, stabilizuje się na głębokości około 7,0 m ppt.

W Wieruszowie (środkowa część gminy):

- ujęcie dla zakładu Pfeleiderer PROSPAN S.A. - trzeciorzędowy poziom wodonośny został nawiercony na głębokości 118,0 m ppt, napięte zwierciadło wody nawiercone na głębokości 51,0 m ppt, stabilizuje się na głębokości około 4,56 m ppt, główne warstwy litologiczne: iły jasnoszare i

piaszczyste, piaski drobno- i różnoziarniste, żwir i piaskowiec,

- ujęcie na terenie szkoły podstawowej nr 1 – dwa czwartorzędowe poziomy wodonośne – pierwszy w utworach piaszczystych pod cienką warstwą gliny – eksploatowany przez studnie kopane, słaba jakość wód, drugi tworzy seria piaszczysto-żwirowa w przeplocie 21-47 m, ciśnienie hydrostatyczne, statyczne zw. wody nawiercone na gł. 21,0 m, stabilizowało się na głębokości 4,0 m ppt,
- ujęcie na terenie szpitala – do głębokości 35,0 m ppt rozpoznano czwartorzędowe piętro wodonośne, na które składają się dwie warstwy wodonośne – pierwsza o swobodnym zw. wody związana jest z piaskami doliny rzeki Proсны, miąższość 13,5 m, druga – związana z różnymi piaskami na gł. od 20 do 32,0 m ppt, zwierciadło napięte nawiercone na gł. 20,0 m ppt, stabilizuje się na gł. 5,46 m ppt,
- ujęcie na terenie dawnych zakładów „Wólczanka” – czwartorzędowe piętro wodonośne nawiercone na głębokości 33,5 m ppt, napięte zwierciadło wody nawiercone na głębokości 23,0 m ppt stabilizuje się na głębokości 4,3 m ppt,
- ujęcie – 2 otwory studzienne przy ul. Ogrodowej - czwartorzędowy poziom wodonośny nawiercony w otworze nr 1 na gł. 35,0 m ppt, w otworze nr 3 na gł. 29,0 m ppt, w otworze nr 1 swobodne zw. wody nawiercone i ustalone na gł. 1,6 m ppt, w otworze nr 3 nawiercone na gł. 19,5 m ppt, ustalone na gł. 1,5 m ppt, ww. otwory zostały przeznaczone do likwidacji w latach 70 XX w. na skutek decyzji o wierceniu 3 otworów na potrzeby ujęcia wody podziemnej z utworów trzeciorzędowych dla wodociągu miejskiego przy ul. Ogrodowej,
- ujęcie dla wodociągu miejskiego – 3 otwory przy ul. Ogrodowej – otwór B3 – trzeciorzędowy poziom wodonośny nawiercony na głębokości 27,8 m ppt – miąższość utworów ponad 70 m – 3 poziomy wodonośne – I – nawiercony i ustabilizowany na gł. 1,4 m ppt – II – nawiercony na gł. 19 m i ustabilizowany na gł. 2,4 m ppt – III – nawiercony na gł. 99 m ppt i ustabilizowany na gł. 0,5 m ppt – otwór B2 – trzeciorzędowy poziom wodonośny nawiercony na gł. 37,0 m ppt, miąższość około 80 m – trzy poziomy wodonośne – I – nawiercony na gł. 2,0 m ppt i ustabilizowane na gł. 2,0 m ppt – II – nawiercony na gł. 22,0 m ppt i ustabilizowany na gł. 1,7 m ppt – III – nawiercony na gł. 25,0 m ppt i ustabilizowany na gł. 0,93 m ppt; główne warstwy litologiczne: ility, piaski i pyły, w przewarstwieniach węgiel brunatny.
- Wieruszów (rejon dawnego Podzamcza) – ujęcie dla wodociągu miejskiego – czwartorzędowy poziom wodonośny nawiercony na gł. około 41,0 m ppt, statyczne zw. wody nawiercone na gł. około 25,5 m ppt, stabilizuje się na gł. 8,9 m ppt,

W Mesznarach (południowa część gminy) – ujęcie – czwartorzędowy poziom wodonośny nawiercony na gł. 53,4 m ppt, zwierciadło wody stateczne nawiercone na gł. 37,0 m ppt i stabilizowane na gł. około 7,0 m ppt.

Wzdłuż doliny Proсны rozciąga się jeden z wyznaczonych na terenie Polski Głównych Zbiorników Wód Podziemnych nr 311 – Zbiornik rzeki Proсны. Jest to zbiornik porowy, który został ukształtowany na utworach czwartorzędu w dolinach i dolinach kopalnych, charakteryzuje się szacunkowymi zasobami dyspozycyjnymi 123 tys. m³/dobę i średnią głębokością ujęć – 30 m. Charakteryzuje się południkowym kształtem. Zbiornik został na obszarze gminy Wieruszów zaliczony do Obszarów Wysokiej Ochrony (OWO). W obszarze jego występowania znajduje się także miasto Wieruszów. Jest to najważniejszy zbiornik użytkowy wód wglębnych na omawianym obszarze.

Jakość wód podziemnych

Monitoring wód podziemnych odbywa się w oparciu o sieć otworów pomiarowych. Gmina Wieruszów objęta jest monitoringiem krajowym i regionalnym. Punkt monitoringu krajowego znajduje się na terenie miasta Wieruszowa (otwór nr 458) i obejmuje wody poziomu trzeciorzędu. Punkt monitoringu regionalnego znajduje się przy ujęciu wód w Pfleiderer PROSPAN S.A, również z poziomu trzeciorzędu. Na podstawie przeprowadzonych badań w otworze nr 458 stwierdzono wodę wysokiej jakości (Ib) nieznacznie zanieczyszczoną, o naturalnym chemizmie, nadającą się do picia i celów komunalnych po prostym uzdatnieniu. W otworze na terenie zakładu jakość wody pochodzącej z trzeciorzędowych utworów wodonośnych oceniono jako klasę II, czyli wody średniej jakości, wymagające złożonego uzdatniania. Badania prowadzono w ramach monitoringu krajowego i regionalnego na przestrzeni ostatnich lat. Wody ujmowane ze zbiorników czwartorzędowych wymagają uzdatniania ze względu na podwyższoną zawartość żelaza i manganu, pochodzących z naturalnych procesów geochemicznych, a także chlorków i siarczanów, które wskazują na antropogeniczny charakter zanieczyszczeń.

1.6. Wody powierzchniowe

Zasoby wód powierzchniowych

Gmina Wieruszów jest położona w obrębie dorzecza Prosny, będącej lewym dopływem Warty (ujście w 348 km biegu Warty). Na terenie gminy do Prosny uchodzą dwa większe dopływy: z lewej strony w Wieruszowie - Niesób i dalej, poniżej Wieruszowa z prawej strony – Brzeźnica. Przez analizowany obszar przebiega dział wodny IV rzędu wyznaczony dla Niesobu. Z uwagi na rzeźbę terenu jest to wyraźny wododział. Brak jest działów wodnych bezodpływowych, choć mimo to występuje tu kilka izolowanych zagłębień bezodpływowych chłonnych, które są zlokalizowane w okolicach Wieruszowa, na obszarze między miejscowościami Teklinów i Mirków, po północnej stronie Górki Wieruszowskiej i Chobanina, w okolicach Wyszczanowa oraz na północnych terenach gminy.

Prosna, tworząca oś hydrograficzną terenu gminy Wieruszów, wypływa na Wyżynie Woźnicko-Wieluńskiej. Jej źródła znajdują się koło Wolencina, na wysokości około 250 m n.p.m. Całkowita długość Prosny wynosi 216,8 km, a powierzchnia dorzecza 4924,7 km². Jej głównymi dopływami na obszarze gminy są Niesób i Brzeźnica. W obrębie płaskiego dna doliny Prosny występują liczne, rozległe obniżenia zajmowane przez podmokłości i zabagnienia. W wielu miejscach są one odwadniane przez sieć rowów melioracyjnych, które tworzą wraz z ciekami naturalnymi skomplikowany układ hydrograficzny.

Niesób zwany także Samicą (zwłaszcza na odcinku powyżej Kępna) spływa z Wysoczyzny Wieruszowskiej. Jego źródłowy ciek nosi nazwę Szumna Woda i ma charakter rowu melioracyjnego. Rowem tym Niesób łączy się z Czarną Widawą, należąca do dorzecza Widawy. Całkowita długość Niesobu wynosi 25,7 km, a powierzchnia jego dorzecza ma 261,2 km². Uchodzi do Prosny, jako jej lewy dopływ, na terenie Wieruszowa. W dolinie Niesobu występuje sieć rowów melioracyjnych, tworząca skomplikowany układ hydrograficzny. Wskutek małego spadku w profilu podłużnym doliny, rzeka meandruje, tworząc liczne zakola. Na licznych odcinkach dno doliny jest zajmowane przez podmokłości.

Brzeźnica jest prawym dopływem Prosny, uchodzącym do niej poniżej Mirkowa. Wypływa w obrębie wschodniego skłonu Kotliny Grabowskiej, w gminie Sokolniki (w okolicach miejscowości

Tyble). W zestawieniach hydrograficznych Brzeźnica nie posiada danych odnośnie jej długości oraz powierzchni zlewni. Pomiary, wykonane na mapie w skali 1:25000, wskazują na jej całkowitą długość 12,7 km. Na odcinku po miejscowość Piecyszka jej dno doliny zajmują liczne podmokłości, w wielu miejscach odwadniane rowami melioracyjnymi. Na odcinku przyujściowym, poniżej Marianowa, przepływa dnem doliny rzeki Proсны, które jest zajmowane przez rozległe podmokłości.

Poza wymienionymi, Proсна przyjmuje na odcinku swego przepływu przez obszar gminy Wieruszów dość liczne obustronne dopływy. Znaczną ich część stanowią ciek i rowy melioracyjne, odwadniające podmokłości dna doliny. Większe ciek i zajmują doliny o charakterze bardzo zbliżonym do dolin rzek - Brzeźnicy i Niesobu. Ich dna są w większości zajmowane przez podmokłości, często odwadniane rowami melioracyjnymi.

Objęte pomiarami ciek i (Proсна i Niesób) charakteryzują się śnieżno-deszczowym reżimem zasilania. Maksimum zasilania, związane z roztopami, występuje najczęściej w lutym lub w marcu. Po osiągnięciu maksimum przepływu i stany wody w ciekach szybko opadają i przeważnie na początku czerwca wkraczają w strefę stanów i przepływów niżówkowych. Niżówki letnie są dość stabilne i utrzymują się na ogół do końca roku hydrologicznego. Krótkotrwałe, zdarzające się w tym czasie wezbrania, są wezbraniem pochodzenia opadowego. Ich zasięg jest najczęściej ograniczony do niewielkich obszarów. Pojawiające się niekiedy w okresie zimowym niżówki związane są z długookresowym występowaniem ujemnych temperatur powietrza. Niżówki te mogą być głębokie i długotrwałe. Generalnie niżówki trwają ponad połowę roku, a w połączeniu ze stanami średnimi zajmują blisko 90% roku. W czasie półrocza letniego przepływy średnie są w badanych przekrojach wodowskazowych znacznie niższe niż w półroczu zimowym.

Charakterystyczne przepływy Proсны obserwowane są na posterunku Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) w Mirkowie (powierzchnia zlewni 1255 km²). Wskazują one na śnieżno-deszczowy reżim odpływu Proсны. Jej średni przepływ w Mirkowie (okres 1958-1983) wynosił 5,89 m³/s, średni odpływ jednostkowy wynosił 4,69 dm³/s/km, najwyższy odpływ jednostkowy 59,5 dm³/s/km, a najniższy 0,40 dm³/s/km. Wskaźniki te charakteryzują ilości wody odpływającej z przeciętnego km² zlewni dla warunków średnich oraz ekstremalnych w wieloleciu. Proсна charakteryzuje się poza tym znaczną przewagą wezbrań roztopowych, a także niskimi przepływami pomiędzy wezbraniem. Wezbrania o przepływie wyższym od średniego odprowadzają 58,2% odpływu rocznego, a niskie przepływy 41,8%. Odpływ z półrocza zimowego (XI-IV) stanowi 64,9% odpływu rocznego. Wezbrania zimowe odprowadzają 46,3% odpływu z półrocza zimowego, a letnie 58,2% odpływu z półrocza letniego. W odpływie z niskich przepływów odprowadzane jest 41,8% objętości odpływu rocznego. Warstwa odpływu wynosi 148 mm rocznie (objętość odpływu zamieniona na warstwę wody równomiernie pokrywającą zlewnię). Podane wielkości są w ogólności zbliżone do ujawnianych dla dorzeczy sąsiadujących (np. dorzecze Widawy). Wskazują one na silny wpływ parowania terenowego na odpływ z półrocza letniego (V-X). Niskie przepływy są tu bowiem bardziej typowe dla półrocza letniego niż zimowego - pomimo znacznie wyższych sum opadów letnich. W warunkach przeciętnych, w wyznaczonym dla Proсны w Mirkowie przepływie średnim, największy udział ma dopływ wód gruntowych, dopływ z obniżer, dopływ powierzchniowy i na końcu spływ powierzchniowy. Charakterystyki te wskazują też na przyśpieszony obieg wody w zlewni (zmniejszenie i dynamizacja retencji podziemnej), co jest spowodowane zarówno warunkami naturalnymi, jak i wpływem człowieka (użytkowanie zlewni, gospodarka wodno-ściekowa, melioracje).

Przepływy Niesobu obserwowane są na terenie gminy na posterunku IMGW w Kuźnicy Skakawskiej (powierzchnia zlewni wynosi 246 km²). Ujawniana struktura przepływów jest niemal identyczna jak Proсны. Niesób wykazuje zatem także śnieżno-deszczowy reżim odpływu. Dla wielolecia 1970-1983 stwierdzono przepływ średni 1,11 m³/s, przepływ maksymalny 22,4 m³/s oraz przepływ najniższy 0,08 m³/s. Wskaźniki odpływu jednostkowego kształtują się dla Niesobu następująco: średni 4,53 dm³/s/km, maksymalny 91,1 dm³/s/km, a minimalny 0,33 dm³/s/km. Wskaźniki te, charakteryzujące odpływy unormowane do 1 km² zlewni, wykazują w porównaniu z Prosną dość podobne wartości średnie oraz wyraźnie większą amplitudę wartości ekstremalnych. Wyższe amplitudy ekstremów dla Niesobu świadczą o niższym udziale retencji podziemnej w kształtowaniu odpływu tej rzeki.

Szybkie zmniejszanie się przepływów po okresach wezbraniowych, przy ogólnie niskich sumach opadów rocznych jest następstwem małej zasobności warstw wodonośnych, na obszarach zbudowanych z glin zwałowych oraz małej miąższości piasków fluwialnych i glacialnych, a ponadto dużej gęstości sieci małych rzek i rowów uniemożliwiającej gromadzenie większych zasobów w okresach nadwyżek wody.

Zagrożenie powodzią

Występowanie powodzi jest uwarunkowane okresowym, ale bardzo silnym, zwiększeniem zasilania rzek opadami atmosferycznymi lub wodą roztopową. Zagrożenie powodzią zależy także od hipsometrii zlewni i stopnia jej zalesienia oraz od możliwości retencionowania wody w dużych i małych zbiornikach wodnych, starorzeczach, kanałach i rowach.

Zagrożenie niebezpieczeństwem powodzi na terenie gminy Wieruszów jest stosunkowo niewielkie, a w razie jej wystąpienia, zalaniu ulegają głównie użytki rolne. Niemniej jednak na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, ryzyko wystąpienia negatywnych skutków powodzi w postaci zagrożenia dla bezpieczeństwa życia ludzi i mienia, istnieje zawsze.

W gminie Wieruszów zalewem powodziowym zagrożone są przede wszystkim obszary dna doliny Proсны oraz doliny Niesobu. Brak jest informacji odnośnie zagrożenia powodziowego w dnach dolin innych dopływów Proсны oraz o zagrożeniu spowodowanym zalewem wodami spływu powierzchniowego. Ostatnie z wymienionych zagrożeń odnosić się może do terenów leżących poza dnami dolin - głównie w strefach występowania długich powierzchni stokowych, nie posiadających odpowiednio gęstej sieci odwodnienia powierzchniowego lub melioracyjnego.

Zgodnie z powyższym na obszarze gminy wzdłuż rzeki Proсны wyznaczony został obszar bezpośredniego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi p=1% oraz wzdłuż rzeki Niesób obszar zagrożony wystąpieniem powodzi. W granicach tych obszarów znajduje się cały obszar doliny rzeki Proсны i Niesobu.

W obliczu braku obwałowań przeciwpowodziowych, a w związku z tym braku stref bronionych przed zalewem, szerokość zalewu prawdopodobnego uzależniona jest jedynie naturalnie uwarunkowaną szerokością dna doliny. Strefy objęte takim zagrożeniem nie są zasiedlone, z wyłączeniem środkowej części Kuźnicy Skakawskiej. Niemniej jednak, w licznych miejscach zasięg przewidywanego zalewu powodziowego przebiega bardzo blisko zabudowy, co zmusza do ujęcia części miejscowości w planach działań zabezpieczających i ratowniczych. Planami takimi objęte są również ważne obiekty hydrotechniczne (jazy, mosty).

W odniesieniu do istniejących planów ochrony przeciwpowodziowej, w ich części dotyczącej przewidywanych zasięgów zalewem o prawdopodobieństwie 1%, szczególnie zagrożonymi są odcinki

leżące powyżej przejść mostowych i podpiętrzeń korytowych (zagrożenie zatorami). W strefach przyujściowych dolin dopływów Proсны (nawet niewielkich) wystąpić mogą wzmożone zalewy, spowodowane podpiętrzeniem ich wód wezbraniem Proсны. Spowolnienie przepływu, spowodowane podparciem wodami Proсны, z reguły powoduje pojawianie się w takich miejscach zatorów. W dnach dolin tych małych cieków, lub w ich pobliżu, występują niekiedy tereny zabudowy wiejskiej. W przypadkach szczególnie dużych wezbrań, o znacznym zasięgu terytorialnym, należy się zatem liczyć ze stratami poza dolinami Proсны i Niesobu. Obok stref przyujściowych dopływów Proсны, wystąpić one mogą w słabo nachylonych odcinkach ich dolin.

Liczne tego typu przykłady wystąpiły podczas powodzi w lipcu 1997 r. na obszarze Polski południowej. Przy braku obwałowań, przekroczenie stanu alarmowego (230 cm) na Prośnie w Mirkowie o 180 cm (do stanu 410 cm) spowodowało zalanie 1000 ha gruntów rolnych, głównie użytków zielonych. Szkody w użytkach rolnych objęły aż 700 ha. Na pozostałych 300 ha, krótkotrwały zalew nie wyrządził szkód. W związku z powyższym zabezpieczenie powodziowe doliny Proсны winno być zadaniem priorytetowym.

Mała retencja

Retencja wód jest bardzo ważnym elementem właściwej gospodarki wodami, pozwala sterować obiegiem wód, prowadząc w ten sposób do zwiększenia zasobów wodnych i zmniejszenia ryzyka zagrożenia powodzią (jest to niezmiernie ważne na terenach ubogich w zasoby wodne, takich jak m.in. gm. Wieruszów). Retencja, czyli zmagazynowanie nadmiaru wód opadowych i powodziowych oraz sukcesywne ich przekazywanie do istniejącego systemu hydrologicznego, pozwala na ograniczenie i spowolnienie bezproduktywnego odpływu wód, a tym samym sprzyja wyrównaniu różnic pomiędzy regionami. Przekazywanie to odbywa się w momencie niedoboru wód spowodowanego brakiem opadów.

Teren gminy Wieruszów znajduje się w II strefie priorytetowej pod kątem potrzeb małej retencji. Strefa ta obejmuje tereny o dużych potrzebach rozwoju małej retencji, gdzie występują korzystniejsze warunki klimatyczne (niż w I strefie priorytetowej), lecz jednocześnie duże potrzeby rolnictwa, gospodarki komunalnej i przemysłu wodochłonnego.

Gmina leży na terenie ubogim w zasoby wodne, stąd też problem małej retencji dotyka ją bezpośrednio. Cieki przebiegające przez teren gminy znajdują się w obszarze zlewni Warty, dla której utworzono Program Regionalny „Warta”, funkcjonujący w ramach Programu Małej Retencji. Jest on jedną z form realizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego.

Melioracje szczegółowe

Obszar zmeliorowany urządzeniami melioracji wodnych szczegółowych na terenie gminy Wieruszów zajmuje powierzchnię 1602,9 ha (stan na dzień 31 XII 2011 r. - na podstawie materiałów uzyskanych z Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi – Terenowy Inspektorat w Wieluniu), w tym na gruntach ornych 914,5 ha.

Największe obszary zmeliorowane występują w Lubczynie i Kuźnicy Skakawskiej (ponad 300 ha w każdej wsi), w Jurkowie (powyżej 250 ha), a także w Chabaninie (ponad 100 ha).

Na terenie gminy Wieruszów łączna długość rowów melioracyjnych wynosi 115,76 km, z czego ponad 18 km w Kuźnicy Skakawskiej i ponad 14 km w mieście Wieruszów.

Jakość wód powierzchniowych

Spośród rzek przepływających przez teren gminy Wieruszów badaniom monitoringowym stanu czystości podlega Proсна oraz Niesób.

Na jakość wód Proсны wpływ mają zanieczyszczenia transportowane z górnej części dorzecza oraz zanieczyszczenia dopływające do Proсны z wodami Niesobu i lewostronnego dopływu Promianki. Proсна jest głównym odbiornikiem ścieków pochodzących ze zrzutów oczyszczalni komunalnej Wieruszowa cechującymi się dużą zawartością substancji utleniających oraz obciążeniem zawiesinami. Głównym zagrożeniem dla Proсны są zrzuty nieczyszczonych wód opadowych zarówno z terenu miasta jak i z terenu Zakładu Pfleiderer PROSPAN S.A., a także ścieki technologiczne pochodzące z procesów produkcji odprowadzane bezpośrednio do odbiornika tylko po wstępnym oczyszczeniu. Na tego typu zanieczyszczenia narażona jest rzeka będąca odbiornikami ścieków opadowych z terenu miasta oraz małych zakładów zlokalizowanych w jej zlewisie.

Głównym źródłem zanieczyszczenia Niesobu są ścieki sanitarne z części miasta Kępna oraz ścieki oczyszczone z oczyszczalni – zawierające większe ilości biogenów.

Największy wpływ na zanieczyszczenie wód mają związki organiczne oraz stosowanie środków ochrony roślin i nawozów sztucznych w rolnictwie. Istotne znaczenie dla ochrony wód ma budowa sieci kanalizacji sanitarnej.

Zdecydowana większość ścieków przedostających się do gleb i wód pochodzi z gospodarstw domowych. Ścieki te wydostają się z nieszczelnych szamb lub są bezpośrednio odprowadzane na pola, do rowów melioracyjnych i rzek.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych transponujące do prawa polskiego zapisy Ramowej Dyrektywy Wodnej definiuje 5 klas stanu/potencjału ekologicznego:

- klasa I – stan bardzo dobry,
- klasa II – stan dobry,
- klasa III – stan umiarkowany,
- klasa IV – stan słaby,
- klasa V – stan zły,

miejsce pomiaru – rzeka Proсна

	Ocena stanu/potencjału ekologicznego w badanej Jednolitej Części Wód (JCW)	Ocena stanu ekologicznego na podstawie fitobentosu	Ocena stanu ekologicznego na podstawie makrofitów (w Mirkowie)	zasolenie	zawiesiny	wymagana klasa czystości
klasa	III	II	II	I	II	II

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2009 roku oraz Projekt Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się poprawę wskaźników fizyko – chemicznych. Zmniejszyły się ilości azotu azotanowego i fosforu ogólnego.

miejsce pomiaru – rzeka Niesób

	Ocena stanu/potencjału ekologicznego w badanej Jednolitej Części Wód (JCW)	Ocena stanu ekologicznego na podstawie fitobentosu	Ocena stanu ekologicznego na podstawie makrofitów (w Kuźnicy Skakawskiej)	zasolenie	zawiesiny	wymagana klasa czystości
klasa	III	–	II	II	I	II

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2009 roku oraz Projekt Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016

W ciągu ostatnich kilku lat obserwuje się nieznaczną poprawę jakości wody ze względu na spadek udziału zawiesiny ogólnej oraz ilości fosforanów i związków fosforu.

1.7. Warunki klimatu lokalnego

W regionalizacji klimatycznej R. Gumińskiego teren gminy położony jest w łódzkiej dzielnicy klimatycznej, pomiędzy regionem klimatycznym Nizin oraz Wyżyną Małopolską. Region ten charakteryzuje w ogólności roczna suma opadów około 600 mm, ilość dni z temperaturą maksymalną poniżej 0°C (dni mroźne) 30-50, ilość dni z temperaturą minimalną poniżej 0°C (dni z przymrozkami) 110-119, trwałość pokrywy śnieżnej średnio 50-65 dni w roku. Średnie roczne temperatury wahają się w granicach 8,10 C. Przeważają wiatry zachodnie – ponad 20% częstotliwości i południowo- zachodnie – około 12 % częstotliwości. Okres wegetacyjny trwa 210-220 dni.

Na terenie gminy Wieruszów występują niskie sumy opadowe w dolinie rzeki Prosnicy oraz w okolicach Wieruszowa. Sumy te silniej wzrastają w kierunku południowym, aniżeli w innych kierunkach od terenów gminy. Na podstawie przedstawionych danych szacować można, że średnie roczne opady na terenie gminy powinny się mieścić w przedziale 550-580 mm. Uwzględniając, iż parowanie terenowe na obszarach Polski środkowo-południowej wynosi średnio 400-450 mm rocznie, należy przewidywać nadwyżki opadów rzędu 100-180 mm. Z bilansu tego wynika, że 70-80% opadów atmosferycznych powinno odparowywać. Wielkości te stawiają gminę wśród terenów Polski uboższych w wodę.

Stan czystości powietrza na terenie gminy jest dobry. Zarówno w dziedzinie ochrony zdrowia jak i w zakresie ochrony roślin i ekosystemów, powietrze na terenie gminy zakwalifikowane zostało do III najlepszej klasy czystości. Mały wyjątek stanowi tu wskaźnik ozonu, który został zakwalifikowany do klasy I, nie ma on jednak decydującego wpływu na jakość. Największym zagrożeniem dla atmosfery jest emisja substancji szkodliwych, zarówno z procesów produkcyjnych jak i energetycznego spalania paliw stałych.

Jako największego producenta emisji szkodliwych substancji można było uznać Pfeleiderer Prospan S.A. Zgodnie z *Raportem o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2010 r.* Pfeleiderer Prospan S.A. wyemitował w 2010 r. 332,04 Mg/rok zanieczyszczeń, co klasyfikowało go na dwunastym

miejscu wśród zakładów w województwie łódzkim, które w tym czasie wyemitowały największe ilości zanieczyszczeń.

W wyniku procesów technologicznych Pfleiderer Prospan S.A. wprowadzał do powietrza: tlenki siarki, azotu i węgla oraz substancje niebezpieczne, takie jak np. węglowodory aromatyczne, amoniak, chlorowodór czy chlor. Zakład posiada zezwolenie na wprowadzanie pyłów i gazów do powietrza, stosuje również szereg rozwiązań mających na celu ochronę powietrza. Na poszczególnych etapach procesu technologicznego eksploatowane są cyklony, multicyklony, filtry tkaninowe, filtrocyclony oraz filtry pulsacyjne. W 2004 roku Pfleiderer Prospan S.A. zmodernizował układ cieplny (przebudowano kocioł na biomase), zmodernizował suszarnię wiórów drzewnych (przebudowano komorę spalania). W celu zapobiegania poważnym awariom przemysłowym wybudowano magazyn formaliny. W kolejnych latach zrealizowano budowę instalacji dopalacza lotnych związków organicznych (m.in. budowa mokrego elektrofiltra, która w znaczny sposób obniżyła emisję zanieczyszczeń do środowiska. Skuteczność działania urządzeń odpylających waha się w granicach 90 do 98% dla odpylaczy cyklonowych i 99,9% dla filtrów tkaninowych.

Największe znaczenie dla jakości atmosfery na obszarach zurbanizowanych gminy Wieruszów ma tzw. emisja niska z indywidualnych ogrzewań mieszkań. Emisja ta ma mały zasięg, jednakże powoduje powstawanie dużych stężeń zanieczyszczeń. Zanieczyszczenia emitowane do powietrza pochodzą z następujących rodzajów działalności:

- wytwarzania energii cieplnej oraz zaopatrzenia w energię, wodę i gaz,
- z procesów technologicznych (przetwórstwa przemysłowego), w wyniku których emitowana jest szeroka gama zanieczyszczeń wynikających ze specyfiki tych procesów;
- z komunikacji, gdzie ze spalania paliw płynnych i gazowych uwalniane są zanieczyszczenia gazowe i pyłowe.

Gmina prowadzi politykę zachęcającą mieszkańców do korzystania z paliw proekologicznych i w tym celu zgazyfikowała część miasta. W ramach gazyfikacji miasta wykonano przyłącza budynków mieszkalnych w ciągu wszystkich głównych ulic oraz na osiedlach domów jednorodzinnych (w ogólnej liczbie 662 sztuk). Część z budynków korzysta już z gazu (265 czynnych przyłączy). Większość mieszkańców jednak nie zdecydowała się na przyłączenie do sieci gazowej. Ilość biernych przyłączy gazu wynosi 397 (dane na koniec roku 2010).

Gmina Wieruszów zgazyfikowała największe kotłownie zasilające domy wielorodzinne oraz wykonała termomodernizację budynków komunalnych i oświatowych wraz z przebudową źródeł ciepła w Wieruszowie przy ul. Warszawskiej 6-10 i budynków przy ul. Rynek 27-29 oraz w Wyszanowie.

Znaczna część gospodarstw nie podłączona do zbiorczego systemu korzysta z własnych pieców i kotłowni opalanych najczęściej węglem i drewnem. Do spalania używane są także różnego rodzaju odpady, co jest przyczyną nadmiernej emisji zanieczyszczeń, szczególnie uciążliwej w zabudowie zwartej. Nieco mniejszym problemem z punktu widzenia lokalnych parametrów czystości powietrza jest niska emisja na terenach wiejskich. Zabudowa nie jest zwarta, przez co istnieją lepsze warunki przewietrzania i depozycji zanieczyszczeń, a co za tym idzie relatywnie niższe stężenia.

Istotnym problemem w przypadku niskiej emisji jest brak inwentaryzacji źródeł i wielkości emisji oraz danych o rodzaju i ilości stosowanych paliw (zachodzi obawa spalania odpadów pochodzenia komunalnego lub odpadów przemysłowych z małych zakładów).

Gmina Wieruszów przeprowadza kontrole w zakresie zawierania przez właścicieli nieruchomości umów na wywóz odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych.

Charakterystyczną cechą niskiej emisji jest jej sezonowa zmienność. W okresach grzewczych notuje się wzrost emisji energetycznej w porównaniu do okresów ciepłych.

Emisja zanieczyszczeń z emitorów o niskiej wysokości w największym stopniu wpływa na czystość powietrza. Z reguły duża ilość tych emitorów i niekorzystne warunki rozprzestrzeniania na ograniczonym terenie kształtują poziom stężeń w ich najbliższym otoczeniu.

Drugim ważnym elementem niskiej emisji są zanieczyszczenia komunikacyjne obejmujące takie substancje jak: tlenki azotu, węglowodory aromatyczne i alifatyczne, pyły, tlenek węgla, dwutlenek siarki, aldehydy. Emisja ta wraz z postępującym zwiększaniem się ilości pojazdów na szlakach komunikacyjnych, wykazuje tendencję wzrostową.

Przez teren gminy Wieruszów przebiegają drogowe ciągi komunikacyjne, które powodują powstawanie nadmiernej emisji liniowej.

Stopień zanieczyszczenia atmosfery na danym obszarze kształtowany jest nie tylko przez źródła emisji tam zlokalizowane; duże znaczenie ma także emisja napływowa. Ważną rolę w przenoszeniu emisji odgrywają czynniki meteorologiczne i topograficzne.

Monitoring pomiarowy emisji zanieczyszczeń powinien być wzbogacony metodami obliczeniowymi zdolnymi łączyć elementy meteorologiczne z wielkością emisji. Metody obliczeniowe stosowane do określania rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń powinny być udoskonalane jako przydatne dla rejonów o niewystarczająco rozwiniętej sieci punktów pomiarowych lub do weryfikacji i porównania stężeń uzyskanych drogą pomiarów.

Warunki topograficzne charakteryzujące się małym urozmaiceniem hipsometrycznym i stosunkowo niewielkim zalesieniem powodują podatność obszaru na napływ zanieczyszczeń wraz z masami powietrza z przeważających kierunków zachodnich i południowych. Z drugiej strony tak ukształtowane warunki naturalne powodują dobre przewietrzanie terenu województwa i brak „zalegania” zanieczyszczeń, które występowałyby w przypadku wyraźnych zagłębień typu niecki, doliny czy kotliny.

Obowiązujące przepisy obligują do monitorowania stężeń zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz oceny jego jakości.

Zgodnie z systemem pomiarów jakości powietrza w województwie łódzkim gmina została zakwalifikowana do tzw. strefy sieradzko-wieluńskiej.

Na podstawie *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie łódzkim w 2008 r.* (oprac. WIOŚ 2008 r.) ocena jakości powietrza polegała na zakwalifikowaniu ww. strefy do określonej klasy (A,B,C), która zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z określonymi wymogami, co do działań na rzecz poprawy jakości powietrza.

Zgodnie z powyższym jakość powietrza podzielono na trzy klasy:

- klasa A – nieprzekraczający wartości dopuszczalnej (powietrze bardzo dobrej jakości);
- klasa B – powyżej wartości dopuszczalnej, lecz nieprzekraczający wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji (jakość powietrza wymaga podjęcia działań Programu Ochrony Powietrza);
- klasa C – powyżej wartości dopuszczalnej, powiększonej o margines tolerancji (powietrze niezadowolającej jakości, wymaga podjęcia działań Programu Ochrony Powietrza).

W oparciu o powyższe parametry stan czystości powietrza w Gminie Wieruszów przedstawia się następująco:

W dziedzinie ochrony zdrowia		W dziedzinie ochrony roślin i ekosystemu	
związek	klasa czystości	związek	klasa czystości
SO ₂	A	O ₃	C
NO ₂	A	NO ₃	A
Pył zawieszony (PM ₁₀)	C	SO ₃	A
Pb	A	-	-
Benzen	A	-	-
CO	A	-	-
O ₂	C	-	-

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2008 r. (oprac. WIOŚ 2008 r.)

W związku z powyższym ze względu na poziomy dopuszczalne określone dla SO₂, NO₂, w pyłe PM₁₀ (Pb, As, Cd, Ni, benzo(a)piren), benzenu i CO strefę sieradzko – wieluńską, pod kątem ochrony zdrowia, zakwalifikowano do klasy A (najwyższej, najbardziej pożądanej), natomiast dla pyłu zawieszony (PM₁₀) do klasy C, przy czym stężenia ponadnormatywne pyłu zawieszony (PM₁₀) wystąpiły poza obszarem powiatu wieruszowskiego.

Ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla ozonu, strefę łódzką, do której należy gmina Wieruszów zaklasyfikowano do klasy C, zarówno pod kątem ochrony zdrowia ludzkiego jak i ochrony roślin.

Na wartość emisji zanieczyszczeń powietrza duży wpływ ma niska emisja energetyczna i emisja komunikacyjna (drogowa). Możliwości ograniczenia niskiej emisji energetycznej leży m.in. w ograniczaniu spalania węgla kamiennego w paleniskach domowych i małych kotłowniach lokalnych poprzez stworzenie systemu zachęt i ulg przy zmianie rodzaju paliwa lub sposobu ogrzewania.

Korzystny wpływ na zmniejszenie uciążliwości emisji komunikacyjnej osiągnąć można dzięki zmianie organizacji ruchu na drogach, które prowadziłyby do poprawy płynności przejazdów.

W celu uzyskiwania możliwie dokładnego obrazu stężeń zanieczyszczeń w powietrzu istniejąca sieć monitoringu powinna zostać poddana wnikliwej analizie pod względem ilości i rozmieszczenia (zagadnienie reprezentatywności dla danego obszaru) punktów pomiarowych nie zapominając o ich odpowiednim wyposażeniu.

Bardzo ważna rola przypada także przeglądom ekologicznym, które powinny być intensywniej wykorzystywane do zarządzania środowiskiem. Jednostki gospodarcze wprowadzająca zanieczyszczenia do atmosfery zobowiązane są do przeglądów instalacji oddziałujących na środowisko.

1.8. Hałas

Jednym z czynników ujemnie wpływających na środowisko naturalne i stan zdrowia człowieka jest hałas. Dostępne dane literaturowe mówią, że ok. 1/3 mieszkańców Polski narażona jest na jego ponadnormatywne oddziaływanie. Oczywiście wartość ta jest zróżnicowana dla poszczególnych regionów Polski i zdecydowanie wyższa dla mieszkańców dużych miast.

Z powodu indywidualnego odbioru hałasu oraz odczuwania jego skutków, trudno jest jednoznacznie ocenić jego wpływ na zdrowie człowieka. Powszechnie uważa się, że na terenach, gdzie przeciętny poziom hałasu jest niższy od 55 dB, oddziaływanie hałasu nie stwarza problemów. Wyraźnie

niekorzystne oddziaływanie pojawia się powyżej 65 dB. W Wieruszowie mamy do czynienia ze źródłami emisji hałasu związanymi z komunikacją (drogową i kolejową), przemysłem oraz pracą linii energetycznych. Najistotniejsze jest zagrożenie hałasem komunikacyjnym, głównie komunikacją drogową.

Hałas komunikacyjny

Zagrożenie hałasem drogowym, zwłaszcza ulicznym, stanowi około 80% wszystkich zagrożeń akustycznych w środowisku. Zwiększająca się stale ilość samochodów poruszających się po zwartych zabudowach i drogach, często złej jakości, rosnący ruch tranzytowy i brak obwodnic jest główną przyczyną negatywnego oddziaływania hałasu na zdrowie ludzkie.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 8 Warszawa – Wrocław - Kudowa Zdrój o znaczeniu międzynarodowym, będąca źródłem największych uciążliwości akustycznych. Dla celów monitoringu na drodze nr 8 w gminie Wieruszów były wykonywane pomiary hałasu natężenia ruchu.

Ostatnie badania dotyczące natężenia ruchu na terenie gminy Wieruszów wykonane zostały w 2006 roku m. in. w miejscowości Chobanin. Dane z tego okresu potwierdzone są również w opracowaniach: *Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wieruszów, 2007* oraz *Środowisko w gminie Wieruszów, 2009*. Badania wykazały wówczas natężenie ruchu drogowego dochodzące do ponad 800 pojazdów na godzinę. Tereny położone w okolicy drogi nr 8 kwalifikowane są jako tereny zagrodowe, gdzie poziomy dopuszczalnego hałasu wynoszą odpowiednio 60 dB w porze dziennej i 50 dB w porze nocnej. Pomiary w różnych porach dnia i nocy wykazały przekroczenie dopuszczalnych norm hałasu o odpowiednio 13,6 dB w ciągu dnia i aż 23,3 dB w porze nocnej w stosunku do przyjętych norm. Pomiary wykonywane były na odcinkach drogi, gdzie zabudowa oddalona jest od jezdni nie więcej niż 10 m.

Działania zmierzające do zmniejszenia natężenia hałasu powinny koncentrować się na:

- utrzymaniu jezdni w należyłym stanie,
- eliminowaniu z ruchu będących w złym stanie technicznym nie odpowiadających normom pojazdów mechanicznych,
- kontrolowaniu przestrzegania dopuszczalnych prędkości oraz ładowności pojazdów,
- budowie obwodnic dla miejscowości szczególnie narażonych na hałas pojazdów tranzytowych.

Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu zaobserwować można również na pozostałych drogach przebiegających przez miasto (m.in. na ul. Warszawskiej, ul. Wieluńskiej, ul. Rynek czy ul. Kępińskiej).

W celu ograniczenia emisji hałasu Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad zlokalizowała ekrany akustyczne przy drodze krajowej Nr 8, w pobliżu osiedla domów jednorodzinnych przy ul. Kordeckiego i Krasickiego oraz na skrzyżowaniach drogi Nr 8 z drogą wojewódzką Nr 450 i drogą powiatową. Obszar objęty oddziaływaniem ekranów przy drodze nr 8 jest niewystarczający gdyż nie obejmuje całości terenów zurbanizowanych.

Skuteczne działania w zakresie ochrony przed hałasem od istniejących dróg są trudne i dość ograniczone, w przypadku, gdy najpierw powstała droga, a następnie zabudowa mieszkaniowa wokół drogi. Ekrany akustyczne muszą charakteryzować się ciągłością, aby spełniały swą rolę. Przerwanie tej ciągłości w rejonie skrzyżowania i zjazdów, powoduje bezcelowość stosowania tych urządzeń, jednocześnie brak terenu dla zlokalizowania drogi dojazdowej do prywatnych posesji, wymusza konieczność zachowania istniejących zjazdów. Ponadto budowa jakichkolwiek urządzeń w pasie drogi nie może stanowić zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Problemy związane z budową ekranów akustycznych to:

- budowa ekranów w obrębie skrzyżowania zdecydowanie ogranicza bezpieczeństwo ruchu drogowego z uwagi na pogorszenie standardów widoczności, zwłaszcza dla pojazdów włączających się do ruchu z wlotów podporządkowanych,
- zapewnienie warunków widoczności wiąże się z koniecznością wykupu części przyległych do trasy prywatnych nieruchomości celem poszerzenia pasa drogi (działania te rzadko uzyskują aprobatę właścicieli, nawet tych, którzy domagają się budowy ekranów,
- występowanie kolidującej z budową ekranów infrastruktury podziemnej i naziemnej.

Ze względu na fakt, iż projektowana droga ekspresowa S-8 nie będzie pokrywać się z istniejącym śladem drogi krajowej nr 8, istnieją możliwości zastosowania skutecznych urządzeń i rozwiązań, służących ochronie przed hałasem terenów sąsiadujących z projektowaną drogą.

Przez Wieruszów przebiega linia kolejowa relacji Herby Nowe – Kępno. Ze względu na niewielki ruch na tej trasie, natężenie hałasu pochodzącego z przejazdu pociągów nie jest nadmiernie uciążliwe.

Hałas przemysłowy

Wpływ na klimat akustyczny w mieście mają przede wszystkim zakłady przemysłowe i inne podmioty gospodarcze (małe przedsiębiorstwa i zakłady rzemieślnicze), zlokalizowane często wśród zabudowy mieszkalnej. Te ostatnie są źródłem hałasu stwarzającego uciążliwości lokalne, głównie dla okolicznych mieszkańców.

Do największych zakładów przemysłowych znajdujących się na terenie gminy zalicza się Prospan S.A. Położenie zakładu z dala od siedzib ludzkich, czyli terenów chronionych, powoduje, iż jego oddziaływanie na ludzi nie jest znaczące. Nie stwierdzono również przekroczenia dopuszczalnych norm poziomu hałasu w środowisku przez zakład.

Kontrole przeprowadzane przez delegaturę Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Sieradzu wykazały okresowe przekroczenia dopuszczalnych norm poziomu hałasu na terenach przyległych do betoniarni „BETARD”, mieszczącej się w Wieruszowie. Podczas pomiarów w 2007 roku zakład ten przekraczał dopuszczalne normy o 2,8 dB od strony ul. Ostrzeszowskiej w porze dziennej. Po przeprowadzeniu tych badań i wystosowaniu zaleceń, zakład otrzymał pozwolenie na emisję hałasu uwzględniające założenia dotyczące zagospodarowania przestrzennego dla tego terenu.

Większość zakładów na terenie gminy ma uregulowany stan formalnoprawny w zakresie emisji hałasu do środowiska. W decyzjach o dopuszczalnym poziomie hałasu przenikającego do środowiska nałożono obowiązki ograniczające emisję hałasu do środowiska, a stały nadzór kontrolny Inspekcji Ochrony Środowiska obliguje jednostki do dotrzymywania warunków korzystania ze środowiska.

1.9. Pole elektromagnetyczne

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej, urządzenia diagnostyczne, terapeutyczne, urządzenia przemysłowe i urządzenia użytku domowego, słowem - promieniowanie to występuje powszechnie w środowisku. Ujemny wpływ na stan środowiska i zdrowie ludzi mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości od 0,1 do 300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym. W gminie Wieruszów do sztucznych źródeł emisji pól elektromagnetycznych stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska należą:

- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV,
- stacja elektroenergetyczna 110/20 kV,
- urządzenia emitujące pola elektromagnetyczne wykorzystywane w przemyśle, ośrodkach medycznych, policji, straży pożarnej,
- nadajnik radiowy,
- stacje bazowe telefonii komórkowej (na terenie gminy zlokalizowanych jest pięć stacji bazowych telefonii komórkowej):
  - istniejąca stacja bazowa telefonii komórkowej położona w Wieruszowie, przy ul. Granicznej, wysokość wieży telekomunikacyjnej około 50,5 m. Właścicielem terenu, na którym posadowiona jest stacja jest Polska Telefonii Komórkowa „Centertel” Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie. Dopuszczalna moc wypromieniowania izotropowego ze wszystkich anten - 33054 W. Anteny emitują do środowiska energię w postaci pól elektromagnetycznych w zakresie częstotliwości od 30 kHz do 300 GHz.
  - istniejąca stacja bazowa telefonii komórkowej sieci ERA, zlokalizowana na kominie zakładu Pfeleiderer Prospan S.A. w Wieruszowie, przy ul. Bolesławieckiej. Układy antenowe zainstalowane są na kominie o wysokości 90 m n.p.t. Dopuszczalna moc wypromieniowania izotropowego ze wszystkich anten - 37910 W. Poza nią na istniejącym kominie zakładu Pfeleiderer Prospan S.A. w Wieruszowie znajdują się stacje bazowe: PTK Centertel oraz Polkomtel S.A.
  - istniejąca stacja bazowa telefonii komórkowej sieci ERA w Wyszanie, wysokość wieży kratowej – 60,0 m. Dopuszczalna moc wypromieniowania izotropowego ze wszystkich anten – 35654,41 W.

Dokonane pomiary natężenia pól magnetycznych pod liniami wysokiego napięcia nie wykazały przekroczenia dopuszczalnej wartości tj.: 20 A/m (25 T). Większe wartości występują w stacjach elektroenergetycznych, są one jednak obiektami zamkniętymi i nie stanowią zagrożenia dla ludności.

1.10. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska i poważne awarie mogą zdarzyć się w jednostkach stosujących lub magazynujących materiały niebezpieczne lub podczas transportu substancji niebezpiecznych. Skutki takich awarii są dużym zagrożeniem dla środowiska, mogącym wywołać nieodwracalne zmiany. Konsekwencje takich wypadków określa się mianem - nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

Zaliczamy do nich: zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska w wyniku awarii i katastrof w zakładach przemysłowych, transporcie, rozładunku i przeładunku materiałów niebezpiecznych i innych substancji, pożary na rozległych obszarach lub długo trwające, a także towarzyszące awariom z udziałem materiałów niebezpiecznych, powodujące zniszczenie lub zanieczyszczenie środowiska, zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska w wyniku katastrof budowli hydrotechnicznych, zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska w wyniku klęsk żywiołowych: huraganów, powodzi, suszy, trzęsienia ziemi.

Jednym z najważniejszych zadań w zakresie prewencji nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i przeciwdziałaniu poważnym awariom jest ewidencja źródeł, które mogą spowodować tego typu zagrożenia.

Wśród najważniejszych jednostek (klasyfikowanych jako stanowiące wysoki stopień zagrożenia) należy wymienić przede wszystkim Pfleiderer Prospan S.A. wytwarzające przede wszystkim surowe oraz laminowane płyty wiórowe oraz inne materiały dla przemysłu meblarskiego w Wieruszowie. Lista substancji niebezpiecznych magazynowanych na terenie tej jednostki zawiera kilka pozycji: formalina, glikol monoetylenowy, butanol, kwas solny i trójetanoamina i glikol polietylenowy. Substancje te są wykorzystywane w produkcji, część z nich magazynowana jest w Magazynie Glikolu i Butanolu, część w Magazynie Chemicznym, część zaś w Magazynie Formaliny i w zbiornikach przenośnych.

Zarówno transport jak i wykorzystywanie w/w substancji stwarza duże zagrożenie dla środowiska przyrodniczego i ludzi, dlatego Zakład znajduje się na liście zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. O fakcie tym powiadomiona jest Państwowa Straż Pożarna w Wieruszowie, a Zakład funkcjonuje w oparciu o Program Przeciwdziałania Poważnym Awariom w Pfleiderer Prospan S.A. w Wieruszowie. opracowany w październiku 2002. W latach 2004-2006 Zakład Pfleiderer Prospan S.A. zmodernizował układ cieplny i suszarnię wiórów drzewnych. W celu przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym wybudował magazyn formaliny oraz wybudowano instalację dopalacza lotnych związków organicznych (m.in. budowa mokrego elektrofiltra, której celem było znaczne obniżenie emisji zanieczyszczeń do środowiska) i wykonano modernizację magazynu butanolu, która polegała na wymianie zbiorników oraz modernizacji systemu przeciwpożarowego.

Kolejnym zagrożeniem na terenie gminy Wieruszów jest drogowy transport toksycznych środków przemysłowych i materiałów niebezpiecznych. Zagrożenia tego rodzaju nie podlegają klasyfikacji w oparciu o kryteria Zespołu Przeciwdziałania Nadzwyczajnym Zagrożeniom Środowiska Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, powinny być jednak poważnie traktowane.

Problem nadzwyczajnych zagrożeń środowiska występuje okazjonalnie na wielu drogach kołowych w kraju. Jest on często związany z nieprzestrzeganiem przez przewoźników przepisów bezpieczeństwa transportu materiałów niebezpiecznych. Przez Wieruszów przechodzi szlak komunikacyjny E67 (droga krajowa nr 8, z Wrocławia do Warszawy przez Kępno i Wieluń) oraz droga wojewódzka nr 450 (łącząca Opatów z Kaliszem, a wraz z drogami krajowymi nr 45 i 43 łącząca Opole i Bytom z Koninem i Bydgoszczą), które są osiami wzmożonego ruchu tranzytowego. W związku z powyższym na terenie województwa wskazane jest utworzenie sieci specjalnych parkingów dla pojazdów przewożących tego rodzaju materiały. Parkingi te powinny zapewniać warunki zarówno dla postoju wypoczynkowego, jak i awaryjnego wraz z możliwością zabezpieczenia pojazdu i jego ładunku oraz usunięcia awarii.

1.11. Flora, fauna

Świat roślinny

Największe powierzchnie w gminie zajmują zbiorowiska roślinne silnie zantropogenizowane i ubogie (tzw. zbiorowiska synantropijne segetalne ze związku *Aperion spicie-venti*, wykształcone na niewysokiej jakości żytnich kompleksach przydatności rolniczej. Zaskakujące jest jednak występowanie wśród nich zagrożonego wymarciem na terenie Wielkopolski, zespołu chłodnika drobnego (stan na 1997 r.).

Na obszarze gminy dużym zróżnicowaniem wykazały się zbiorowiska użytków zielonych, wśród których wyróżnić można zespoły narażone na wymarcie jak choćby zespół bodziszka błotnego (*Filipendulo-Geranium palustris*), sitowia leśnego (*Scripetum sylvatici*), ostrożeńca warzywnego

(*Angelico – Cirsietum oleracei*), śmiałka darniowego (*Stellario-Deschampsietum*) czy situ rozpięzłego (*Epilobio – Juncetum effusi*). Wielką osobliwością w tej grupie są łąki trzęślicowe (*Galio borealis- Moliniatum*) należące do ekosystemów zagrożonych wymarciem, występujące na terasie zalewowej lewobrzeżnego dopływu Proсны, biegnącego wzdłuż Teklinowa.

Liczną grupę stanowią tutaj zbiorowiska leśne i zaroślowe, liczące 20 zespołów. 5 spośród nich narażonych jest na wymarcie. Są to: łąg wierzbowy (*Salicetum albo-fragilis*), kontynentalny bór sosnowy (*Peucedano – Pinetum*), łąg jesionowo-wiązowy (*Ficario – Ulmentum campestris*), łąg zboczowy (*Viola odoratae – Ulmentum*) oraz grąd (*Galio sylvatici-Carpinetum*). Występują one dosyć sporadycznie na terenie gminy. Za najbardziej wartościowe w tutejszym krajobrazie przyrodniczym uznaje się mikrokrajobrazy:

- leśne (typ siedliskowy boru świeżego – południowo wschodnia część gminy oraz obszar Pieczysk i Mirkowa),
- polno-leśne (typ siedliskowy boru świeżego – na północ od Wyszana),
- polno-łąkowe (znaczący udział roślinności wodno-szuwarowej, w rolniczym kompleksie użytków zielonych – dolina Proсны).

Wśród lasów największą powierzchnię zajmują zbiorowiska leśne z dominującym gatunkiem sosny i towarzyszącym jej dębem szypułkowym. Dość znaczne obszary zajmowane są przez typ boru świeżego i wilgotnego. Bory wilgotne poprzecinane są rowami melioracyjnymi, co spowodowało znaczne ich zubożenie i zniekształcenie. Na tym terenie spotkać można również zbiorowiska lasu typu mieszanego, lasu świeżego, olsu jesionowego i olsu, a także płyty borów trzęślicowych, choć zajmują one niewielką powierzchnię.

Stosunkowo bogata na tym terenie, zważywszy na fakt braku jezior, jest grupa wodnych i bagiennych zespołów roślinnych. Fitocenozy tych zespołów skupiają się głównie nad Prosną i jej dopływami, a także czasem w sąsiedztwie rowów melioracyjnych. W tej grupie wyróżnić możemy 6 zbiorowisk roślinnych: zespoły rzęśli i rzęs wodnych (*Callitricho-Lemnetum*), strzałki i jeżogłówki (*Sagittario-Sparganietum emersi*), manny fałdowanej (*Glycerietum plicatae*), manny jadalnej (*Sparganio-Glycerietum fluitantis*), rzeżuchy i potoczniaka (*Cardamino-Beruletum*) oraz trzcinnika lancetowatego (*Peucedano-Calamagrostietum canescentis*). Bardzo wysoko oceniane są również kompleksy roślinności doliny Proсны i obszarów bezpośrednio do niej przylegających. Jest to w przeważającej ilości trawiasta roślinność półnaturalna związana z użytkami zielonymi oraz roślinność związana z uprawami rolnymi. Dolina Proсны jest obszarem bardzo ciekawym i zróżnicowanym; dzięki towarzyszącej starorzeczom i rowom melioracyjnym roślinności szuwarowej, muraw zalewowych i zmienno wilgotnych łąk, zadrzewieniem z wierzby kruchej, olszy czarnej i wierzby trójpręcikowej, rozległym panoramom i wnętrzom krajobrazowym obszar ten zaliczyć możemy do jednego z najładniejszych i najciekawszych miejsc w Gminie. Również na jej terenie spotkać można 12 gatunków roślin objętych ochroną i zagrożonych wymarciem. Z gatunków objętych ścisłą ochroną występują tu:

- Storzyczek szerokolistny (*Dactylorhiza majalis*),
- Goździk pyszny (*Dianthus superbus*),
- Rosiczka okrągłolistna (*Drosera rotundifolia*),
- Bluszcz zwyczajny (*Hedera helix*),
- Widłak goździsty (*Lycopodium clavatum*),
- Grażel żółty (*Nuphar luteum*).

Z gatunków objętych ochroną częściową występują:

- Płucnica islandzka (*Cetraria islandica*),
- Konwalia majowa (*Convallaria majalis*),
- Kruszyna pospolita (*Frangula alnus*),
- Kocanki piaszkowe (*Helichrysum arenarium*),
- Paprotka zwyczajna (*Polypodium vulgare*),
- Porzeczka czarna (*Ribes nigrum*),
- Kalina koralowa (*Viburnum opulus*).

Można tu również spotkać siedliska gatunków zagrożonych wymarciem. Są to:

- Klon polny (*Acer campestre*),
- Szczywół plamisty (*Conium maculatum*),
- Głóg odgiętoszyjkowy (*Crataegus curvisepala*),
- Szczaw gajowy (*Rumex sanguineus*).

Lasy w gminie Wieruszów zajmują 2340 ha, czyli około 24,1 % jej powierzchni. W roku 2007 było ich o prawie 200 ha mniej, co świadczy o systematycznym wzroście lesistości na tym terenie. Procent powierzchni pokrytej lasami w gminie jest o 2,1% niższy niż w powiecie, a o prawie 2 % wyższy niż średnia w województwie.

Lasy w gminie Wieruszów w zdecydowanej większości należą do Skarbu Państwa, gospodarkę leśną prowadzi tu Nadleśnictwo Przedborów. Tylko nieliczne, rozproszone kompleksy leśne, zwłaszcza w obrębie doliny Proсны, stanowią własność prywatną.

Bardzo istotną rolę odgrywają w Wieruszowie tereny zieleni miejskiej. Wpływają korzystnie na zdrowie mieszkańców, a jednocześnie wzbogacają miejski krajobraz stanowiąc jego nieodłączny element.

Przy całkowitej powierzchni Wieruszowa 598 ha, ogółem powierzchnia lasów i urządzonej zieleni miejskiej wynosi 40 ha tj. 6,7 % powierzchni Wieruszowa, co daje w przeliczeniu na jednego mieszkańca 45 m² powierzchni terenów zielonych.

W ostatnich latach dokonano modernizacji istniejących parków i skwerów.

Świat zwierzęcy

Zróżnicowanie obszaru gminy wpływa dodatnio na różnorodność nie tylko świata roślinnego, ale również fauny znajdującej się na jej terenie. Obszary leśne, podmokłe, łąki, pastwiska, doliny rzeczne, bagna i torfowiska, całe to bogactwo siedlisk powoduje, że chętnie bytuje tu ponad 100 gatunków ptaków, wiele gatunków gadów i płazów oraz ssaków oraz bardzo bogaty świat owadów, w tym chronione w Polsce kozioróg dębosz i jelonek rogacz.

Do najbardziej cennych z punktu widzenia ochrony środowiska należą występujące tu gatunki ptaków: żuraw, perkozek, czajka, kszysk, krwawodziób, bocian biały, pustułka, sowa uszata, lelek kozodój, zimorodek, słownik szary, słownik rdzawy, trzcinniczek i wiele innych. Wśród zwierzyny łownej spotkać można jelenia, sarnę, dziką, zającą, bażanta, dziką kaczkę, kuropatwę. Oprócz nich występuje tu wiele gatunków gadów (jaszczurka zwinka, padalec, zaskroniec, żmija zygzakowata), i płazów, których ulubionym miejscem bytowania są zbiorniki wodne w okolicach Mieczkowa. Jest to miejsce rozrodu dużej ich populacji oraz bytowania żółwia błotnego. Z tego też powodu należy uznać je za warte szczególnej ochrony przyrodniczej i planuje się na tym terenie utworzenie rezerwatu torfowiskowego „Mieczków”. Dobrze poznana jest również hydrofauna Proсны i jej dopływów. Oprócz gatunków popularnych w rzekach tych stwierdzono obecność kilku gatunków ryb chronionych: kozy,

różanki, śliza i piskorza. Wśród zamieszkujących rzeki bezkręgowców napotkać można na wrotki, pijawki, widłogonki, widelnice i pluskwiaki.

Podsumowanie

- Budowa geologiczna obszaru gminy w dużym stopniu determinuje względnie wysoką wrażliwość środowiska przyrodniczego na degradację ze strony czynników antropogenicznych.
- Warunki hydrogeologiczne terenu gminy sprzyjają rozprzestrzenianiu się zanieczyszczeń, zwłaszcza w płytkich wodach podziemnych.
- Główny zbiornik użytkowy wód wglębnych (dolina rzeki Proсны) jest tylko częściowo izolowany od powierzchni.
- Udokumentowane zasoby surowców naturalnych nie mają istotnego wpływu na rozwój gospodarczy gminy.
- Najciekawszą formą krajobrazową w gminie jest dolina rzeki Proсны.
- Dotyczy to w zasadzie całego odcinka jej przepływu przez gminę. Walory krajobrazowe doliny rzeki Proсны powinny być oceniane łącznie z ujęciowymi odcinkami jej dopływów (obustronnych).
- Obszar gminy cechuje się deficytem opadów atmosferycznych,
- Jest to czynnik nie sprzyjający rozwojowi rolnictwa, zwłaszcza na glebach lekkich i położonych na wyniosłościach terenu (głębokie zaleganie zwierciadła wód gruntowych). Czynnik ten ogranicza też zasoby wodne, poprzez obniżenie odnawialności wód podziemnych.
- Strefa płaskiego dna doliny rzeki Proсны cechuje się wysokim położeniem wód gruntowych.
- Spowodowane jest to bliskim sąsiedztwem rzeki oraz utrudnieniem odpływu wód podziemnych, kierujących się od stref wysoczyznowych ku rzece. Znaczne obszary dna doliny rzeki Proсны nie nadają się wskutek tego dla celów budowlanych.
- Niesprzyjające dla budownictwa warunki wodne występują także w dnach dolin większości dopływów rzeki Proсны.
- Rozległe strefy podmokłości wymagają kosztownych zabiegów melioracyjnych. Koszty te muszą być powiększone o nakłady związane z utrzymaniem i odnawianiem infrastruktury melioracyjnej.
- Dna dolin największych rzek terenu gminy ulegają zalewom powodziowym.
- Możliwości wykorzystania przestrzeni w obrębie den tych dolin są wskutek tego bardzo ograniczone.
- Występowanie znacznych obszarów gruntów przepuszczalnych poza dnami dolin wskazuje na istnienie stref infiltracyjnego zasilania wód podziemnych wodami opadowymi oraz czyni środowisko gruntowo-wodne bardzo wrażliwym na zanieczyszczenia.
- Wykorzystywanie takich obszarów na cele rolnicze lub przemysłowe wpływa degradująco na zasoby wód podziemnych, głównie poprzez obniżenie ich jakości. Lokalizacja zabudowy na takich obszarach wiąże się z koniecznością wyjątkowego dbania o stan sanitarny otoczenia oraz całkowitego uregulowania gospodarki ściekami i odpadami. W warunkach lokalizacji zabudowy wiejskiej z towarzyszącymi obiektami gospodarczymi, możliwości utrzymania właściwego stanu sanitarnego wydaje się mocno wątpliwa – do czasu pełnego uporządkowania gospodarki ściekowej.
- Stałej poprawie ulega jakość wody Proсны i jej dopływów, na co wpływają podejmowane inwestycje w zakresie gospodarki wodno – ściekowej : rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Wieruszowie oraz budowa sieci kanalizacji ściekowej na obszarze miasta i wsi,
- Na terenie gminy występuje jeden z Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP), wymagający

szczególnej ochrony, jest to zbiornik wód czwartorzędowych o zwierciadle swobodnym lub napiętym.

- Warunki glebowe gminy nie sprzyjają rozwojowi rolnictwa.
- Występowanie znacznych obszarów gleb o niskiej przydatności rolniczej silnie ogranicza możliwości wyboru gatunków roślin dla upraw. Ograniczenia spowodowane niską zasobnością gleb potęgowane są przez ich nieprawidłową gospodarkę wodną, wynikającą albo z okresowego przesuszenia, albo ze stale lub okresowo utrzymującego się zbyt wysokiego poziomu wód gruntowych. Gleby uprawne stref przyległych do krawędzi rozcięć dolinnych cechują się ponadto wzmożoną podatnością na erozję.
- Lasy tworzą na terenie gminy zwarte i rozległe kompleksy.
- Stwarza to korzystne uwarunkowania dla ochrony środowiska wodnego i gleb; poprawia też warunki klimatyczne w regionie.
- Rzeźba powierzchni terenu gminy nie uległa istotnym zmianom w trakcie jej dotychczasowego gospodarczego wykorzystywania.
- Teren gminy znajduje się w oddaleniu od dużych skupisk miejsko-przemysłowych, co stwarza korzystne uwarunkowania dla skutecznych działań proekologicznych.

1.12. Obszary i obiekty objęte ochroną

1.12.1. Istniejące formy ochrony przyrody

Na terenie gminy występują następujące formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody z 2004 r.:

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Rzeki Proсны”

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., art. 23., ust.1.: „*Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełniącą funkcję korytarzy ekologicznych*”.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Rzeki Proсны” wyznaczony został rozporządzeniem Wojewody Kaliskiego Nr 65 z dnia 20 grudnia 1996 r. w sprawie ustalenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Rzeki Proсны” i zasad korzystania z tego Obszaru.

W dniu 24 marca 2009 r. wprowadzone zostało w życie rozporządzenie Wojewody Łódzkiego nr 7/2009, w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Rzeki Proсны”, które zmieniło granice tego obszaru na terenie gminy.

W stosunku do poprzedniego rozporządzenia Wojewody Kaliskiego z 1996 r. obszar chroniony uległ zmniejszeniu, a wykreślone zostały tereny zurbanizowane i przemysłowe, tereny przewidziane pod aktywizację gospodarczą oraz obszar miasta Wieruszów.

Swym zasięgiem obszar ten obecnie zajmuje głównie tereny doliny Proсны. Na obszarze obowiązuje wzmożona ochrona środowiska. Wszelka działalność w zakresie gospodarczym, rolnym i turystycznym musi być podporządkowana zasadom ochrony środowiska i prowadzona za zgodą konserwatora przyrody. Obszar ten włączony jest do europejskiego systemu ECONET jako korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym, rzeka Proсны stanowi bowiem naturalny łącznik ekologiczny Wielo - przestrzennego Systemu Obszarów Chronionych.

Pomniki przyrody

W myśl ustawy o ochronie przyrody 16 kwietnia 2004 r., art. 40., ust. 1.: "Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości

przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie."

Zgodnie z danymi z Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego na terenie gminy Wieruszów znajdują się następujące pomniki przyrody:

- 2 dęby szypułkowe na cmentarzu parafialnym w Wieruszowie-Podzamczu (data utworzenia 3.04.1978 r. decyzją Wojewody Kaliskiego),
- lipa drobnolistna przy kościele św. Wojciecha w Cieszęcinie (data utworzenia 18.04.2000 r. uchwałą Rady Miejskiej w Wieruszowie Nr XXVII/205/2000),
- 96 dębów czerwonych w Kuźnicy Skakawskiej, stanowiące aleję drzew wzdłuż drogi wojewódzkiej Nr 450 (data utworzenia 8.08.2001 r. Rozporządzeniem Wojewody Łódzkiego Nr 47/2001),
- lipa drobnolistna w parku miejskim w rynku w Wieruszowie (data utworzenia 31.03.2004 r. Rozporządzeniem Wojewody Łódzkiego Nr 4/2004 (Dz. U. W. Ł. Nr 88, poz. 741).

Zabytkowe parki dworskie podlegające ochronie konserwatorskiej

Należy do nich:

- park dworski w Lubczynie o powierzchni 4,7 ha, bardzo malowniczo położony, należący do Gospodarstwa Rolnego Skarbu Państwa w Lubczynie; założony w XIX w. najprawdopodobniej na bazie istniejącej już zieleni. Jest to typowy park o założeniach krajobrazowych nawiązujący do założen klasycystycznych, wyróżniający się przejrzystą strukturą przestrzenną układu harmonijnego, powiązanej z otoczeniem.

Lasy ochronne

Około 790 ha lasów z terenu gminy posiada status lasów ochronnych ze względu na zakwalifikowanie ich do I i II strefy uszkodzeń przemysłowych. W II strefie uszkodzeń przemysłowych znajdują się lasy w sąsiedztwie Wieruszowa oraz zakładu Pfeleiderer Prospan S.A., pozostałe lasy należą do I strefy. Największym zagrożeniem dla tych lasów jest nie tyle lokalne zanieczyszczenie powietrza, co transgraniczne oddziaływanie, pochodzące z rejonu Górnego i Dolnego Śląska oraz Zagłębia Miedziowego Lubińsko-Głogowskiego. Szkodliwe są zwłaszcza związki siarki i ich wpływ na drzewostan sosnowy.

1.12.2. Projektowane formy ochrony przyrody

Na terenie gminy planowane są następujące formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody z 2004 r.:

Rezerwat przyrody „Mieczków”

W myśl ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., art. 13., ust.1.: "rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub wartościami krajobrazowymi".

Na terenie gminy Wieruszów planuje się utworzenie rezerwatu torfowiskowego „Mieczków”. Tereny w rejonie Mieczkowa o powierzchni ok. 22,5 ha są bardzo cenne przyrodniczo, charakteryzujące się występowaniem bogatej roślinności bagiennej, wodnej i torfowiskowej oraz będące jednocześnie miejscem rozrodu wielu gatunków płazów, a także bogata jest tutaj fauna ptaków

wodnoblotnych oraz bezkręgowców. Jest to kompleks torfianek powstałych po wyeksploatowaniu złóż torfu w rozległej, słabo odwadnianej niecce.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Torfowiska nad Prosną”

Jest to potencjalny Obszar Natura 2000 z Dyrektywy Siedliskowej proponowany do objęcia formą prawną. Nowy obszar obejmujący 103,30 ha położony jest na obszarze gminy Galewice i gminy Wieruszów. Obejmuje on w ok. 99% kompleks łąk, pastwisk i zbiorowisk torfowiskowo-szuwarowych na wschodnim brzegu rzeki Proсны, położonych administracyjnie w gminie Galewice. Na terenie gminy Wieruszów usytuowanej na lewym (zachodnim) brzegu rzeki Proсны znajduje się ok. 1% powierzchni projektowanego obszaru Natura 2000.

Użytki ekologiczne

W myśl ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., art. 42: „Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty roślinności nieużytkowanej, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”.

Obszarami wartościowymi z przyrodniczego punktu widzenia i proponowanymi do objęcia ochroną jako użytki ekologiczne są:

- Użytek ekologiczny „Pustkowie” - kompleks roślinności łąkowej i bagiennej usytuowany na skrzydłach Proсны, w pobliżu krawędzi dolinnej w rejonie Pustkowie-Wyszanowa. Mają tam miejsce wypływy wód podziemnych, wyprowadzane do obniżen terenowych usytuowanych wzdłuż dwóch dość rozległych nisz, wyżłobionych w wyniku erozji bocznej w stromym pradolinny załomie. Obok wspomnianego typu obniżen są tam obecne liczne starorzecza, na tyle złądownaciałe, że w zasadzie pozbawione lustra wody. Jednym i drugim formom w dnie doliny towarzyszy bogato zróżnicowana roślinność bagienne oraz trwałych użytków zielonych. Najszerzej rozpowszechnione są tam szuwały. W brzeżnych częściach obniżen ze stagnującymi wodami bez trudu znaleźć można murawy zalewowe oraz fitocenozy łąkowe. W omawianym rejonie, pod skarpą dolinną Proсны, znaleźć można nieduże powierzchnie leśne z udziałem żyznego olsu porzeczkowego oraz łągu olszowego. W granicach omawianego użytku ekologicznego powinien znaleźć się nie tylko charakteryzowany układ roślinności, ale także mocno wyniesione ponad terasę zalewową Proсны obszary przykrawędziowe, z których roztacza się rozległa panorama widokowa obejmującą duży fragment biegu rzeki.
- Użytek ekologiczny „Polesie” - kompleks roślinności łąkowej i bagiennej. U podnóża skarpy dolinnej Proсны między Mirkowem a Polesiem znajduje się obszar o bardzo podobnej genezie i charakterystyce geobotanicznej jak wyżej opisany koło Pustkowie-Wyszanowa, choć znacznie rozleglejszy. Wody wysiękają tam znacznie obficie na powierzchnię ziemi i są odprowadzane do koryta Proсны stosunkowo gęstą siecią rowów melioracyjnych. Dna i brzegi rowów porośnięte są ugrupowaniami roślin wodnych i błotnych. W omawianym miejscu terasa zalewowa pełna jest drobnych, bagnistych, bezodpływowych form fluwalnych, wokół których koncentrują się zbiorowiska wymagające nieomal stałego nasycenia wodą przypowierzchniowych poziomów gleb. W krajobrazie te podmokłe miejsca są silnie zaznaczone przez zarośla wierzby łązy z fragmentami żyznego olsu porzeczkowego lub formacje szuwarowe, głównie z udziałem trzcinnisk. Na obrzeżach nisz bagiennych, koszonych lub wypasanych, rozwinęły się zbiorowiska trawiaste. Z nich duże

powierzchnie zajmują łąki, które, zaliczają się do narażonych na wymarcie. Powszechnie rozwijają się tam także zbiorowiska torfowisk przejściowych..

- Użytek ekologiczny „Teklinów” - kompleks roślinności łąkowej położony w dolinie strumienia o dobrze zachowanej naturalnej morfologii, z uwagi na spory spadek lekko meandrującego w swym górnym biegu. Na dnie strumienia obserwowano fitocenozy, wskazujące na czystość wód. Na odcinkach o dobrze rozwiniętej terasie zalewowej obserwowano duże strefowe zróżnicowanie roślinności wzdłuż poprzecznej osi koryta, na które skradały się pasy roślinności szuwarowej i zmiennowilgotnych łąk, miejscami z udziałem lasów cisowych i łągowych. W dolinie strumienia utworzono, w okolicy Nawrotowa, dwa stawy, które wzbogacają omawiany obiekt w liczne zbiorowiska wodne i błotne. Największą osobiwością tej doliny, nadającą jej wybitny walor o charakterze regionalnym, są łąki trzęślicowe występujące w dolnym biegu rzeki przy południowej granicy wsi Teklinów. Otoczone zbiorowiskami szuwarowymi, w niektórych miejscach sąsiadujące z zarastającymi torfiankami, trudno dostępne, obecnie są nie koszone, przez co niewątpliwie, jako seminaturalne, wymagające udziału człowieka w ich utrzymaniu, skazane są na zanik. Zajmują łącznie stosunkowo niewielką powierzchnię, ale należą do bardzo dobrze wykształconych. Na łąkach tych występują także prawnie chronione i narażone w regionie na wymarcie, goździk pyszny oraz kukułka szerokolistna.
- Użytek ekologiczny „Mieleszynek” (składający się z dwóch obszarów) - kompleks roślinności łąkowej i leśnej. Od wschodu do zespołu stawów rybnych w Mieleszynku przylegają obszary siedlisk łągu, którym towarzyszą duże powierzchnie biochory olsu porzeczkowego. Odlesione tam siedliska łąkowe zajęte są dzisiaj przez liczne ugrupowania łąkowe. W najwilgotniejszych miejscach, w obrębie użytków zielonych, znajdowano fitocenozy. Partie przykorytowe strumienia, zasilającego swoimi wodami stawy rybne, porośnięte były cisami trudno dostępnymi ze względu na stagnującą wodę. W mozaice z nimi występowały zarośla łożowe. W jedynym z płatów zarośli stwierdzono czermień błotną. Było to jedyne w gminie stanowisko tej rośliny. Łęgi olszowe, zajmujące tam spore powierzchnie, z reguły reprezentowane były przez fitocenozy zubożone na skutek przesuszenia. Od strony zachodniej natomiast wspomnianych wyżej stawów znajdują się miejsca łąkowe chronionych gatunków ptaków, obszar ten też powinien zostać uznany za użytek ekologiczny.

Układy przyrodnicze w/w proponowanych do ochrony obszarów pełnią bardzo ważne funkcje w geosystemie gminy, z których wiodącą jest rola jako korytarzy bądź ciągów ekologicznych. Wszystkie są częścią dolinnej sieci tranzytowych korytarzy pasowych, dającej osobnikom możliwość przemieszczania się, tak bardzo ważną na przykład w procesie rekolonizacji obszarów mocno, antropogenicznie przekształconych.

1.12.3. Inne obiekty cenne przyrodniczo

Na ochronę zasługują także dwa parki podworskie: w Kuźnicy Skakawskiej i Teklinowie (Nawrotowie), stanowiące cenne enklawy w krajobrazie rolniczym, z wieloma gatunkami rzadkich i starych drzew:

- Park w Teklinowie (Nawrotowie) usytuowany jest przy zabudowaniach dawnego PGR-u. Jest to zwarty, wysoki, wielowarstwowy drzewostan, bogaty w gatunki drzew liściastych: okazy wiązu szypułkowego, dęba szypułkowego, lipy drobnolistnej, jesionu, grabu, klon zwyczajnego oraz klonu polnego;
- Park w Kuźnicy Skakawskiej jest najbardziej zaniedbany, zatracił już cechy typowo parkowe, stanowi

natomiast cenną enklawę zieleni wysokiej w krajobrazie rolniczym.

Ponadto na uwagę zasługuje także stary drzewostan w Nawrotowie, zwłaszcza okazały wiąz szypułkowy *Ulmus laevis* o obwodzie 330 cm.

1.12.4. Obszary chronione na podstawie przepisów szczególnych.

Do obszarów chronionych szczególnymi przepisami na terenie gminy należą:

- gleby klasy bonitacyjnej I-III oraz grunty leśne - ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.),
- złoża kopalin - ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163 z 2011 r. poz. 981) oraz ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62 poz. 627 z późn. zm.),
- tereny ujęć wód, obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz tereny przyległe do powierzchniowych wód publicznych - ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, Nr 267, poz. 2255 z późn. zm.).

2. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska kulturowego.

2.1. Rys historyczny

Najstarsze ślady pobytu człowieka na ziemiach położonych w sąsiedztwie doliny Proсны datowane mogą być znaleziskami archeologicznymi, należącymi do tzw. kultury z liściakami (schyłkowy paleolit, 13000 - 8000 lat p.n.e.). Osadnictwo rozwijało się tu już w okresie mezolitu (8000 - 4000 lat p.n.e.). Rozwijało się ono także w okresie późniejszym, już w formie rolniczej (środkowy neolit: 3300 - 2400 lat p.n.e.; późny neolit: 2400 - 1800 lat p.n.e.). W rejonie Wieruszowa, a zwłaszcza na południe od miasta, odnajdywane są ślady osadnictwa starszej epoki brązu (do 1300 lat p.n.e.). W sąsiedztwie terenów gminy, poza skupiskami osadniczymi znajdowane były skarby i pojedyncze przedmioty z brązu (naczynia z brązu, znalezione w Kuźnicy Skakawskiej). Rozwój bardziej gęstej sieci osadniczej związany jest z tzw. kulturą łużycką (osada obronna w Wieruszowie - Podzamczu i cmentarzysko w Kuźnicy Skakawskiej) oraz z epoką brązu i wczesnej epoki żelaza (1300-400 lat p.n.e.). Na terenach sąsiadujących stwierdzane było także osadnictwo okresu lateńskiego (350 lat p.n.e. do 10 r. n.e.) oraz okresu wpływów rzymskich i wczesnego okresu wędrówek ludów (10 – 450 r. n.e.). Znajdywano na tym obszarze naczynia tzw. kultury przeworskiej - zarówno z okresu wczesnorzymskiego, jak i późnorzymskiego. W okresie rzymskim wzdłuż Proсны prowadził przez te tereny szlak bursztynowy.

Wśród zabytków archeologicznych stwierdzono na obszarze miasta i gminy znaleziska z następujących okresów rozwoju osadnictwa: średniowiecznego, kultury łużyckiej, a także kultury przeworskiej, późnego okresu lateńskiego i okresu wpływów rzymskich. Niektóre ze stanowisk cechuje znaczna ilość materiału ceramicznego znajdowanego na powierzchni (np. z okresu kultury łużyckiej - w Wieruszowie).

Już na początku XIV w. istniał na wysepce pomiędzy ramionami Proсны gród obronny, a później zamek. Na lewym brzegu Proсны, na podgrodziu, powstała następnie osada targowa. Z okresu tego (1348 r.) pochodzi najdawniejszy, pewny zapis nazwy miejscowości (*Wieruszow*). Wkrótce, w 1368 r., na przeciwnym brzegu Proсны lokowane zostało miasto, wymieniane w źródłach pisanych jako Nowy Wieruszów (*Nova Wieruszow*). Przejęło ono funkcje starej osady, nazywanej następnie Stary Wieruszów (*Wierusow Antiqua*). Miasto było w rękach prywatnych - do XV w. należało do rodu Wieruszów, a w XVI w. do Tomickich.

Po zniszczeniu w wyniku walk o tron czeski i węgierski dla Władysława Pogrobowca (1442 r.), miasto rozwijało się w następnym okresie. W drugiej połowie XVI w. stało się ośrodkiem Reformacji, a pod koniec tego wieku powstała tu gmina Braci Czeskich. Był to ruch religijno-społeczny, rozwijający się od połowy XIV w. w Czechach, jako kontynuacja radykalnego nurtu w husytyzmie. Od 1467 r. tworzyli oni odrębny kościół pod nazwą *Jednota Bracka*. Równocześnie miasto rozwijało się jako ośrodek handlowy oraz rzemiosła (zwłaszcza sukiennictwa i piwowarstwa). Była tu także komora celna, w związku z położeniem przy granicy ze Śląskiem. Przez komorę tę pędzono stada bydła z Rusi na Śląsk, a z Wrocławia przewożono towary do Polski.

Po pożarze w 1497/1498 r. miasto uzyskało przywilej Andrzeja Wieruszowskiego, o charakterze lokacyjnym. W okresie późniejszym niszczone było wieloma pożarami. W XVI w. miasto było ważnym centrum regionalnym szkolnictwa i kultury. Istniała tu szkoła parafialna, a w okresie Reformacji - szkoła innowierców. W XVII w. Wieruszów bardzo ucierpiał w wyniku wojen szwedzkich oraz podczas wielkiego pożaru w 1696 r. Na początku XVIII w. nastąpiły kolejne zniszczenia, związane z działaniami wojennymi. W doświadczonym licznymi kataklizmami mieście nastąpił upadek handlu i rzemiosła. W następnym okresie uległa jednak wzmocnieniu jego funkcja rolnicza. Odbływały się tu cotygodniowe targi oraz dwa jarmarki w roku. Do okresu rozbiorów Wieruszów znajdował się w województwie sieradzkim.

W okresie rozbiorów miasto wielokrotnie zmieniało swą przynależność państwową i administracyjną. Początkowo należało do zaboru pruskiego (od 1793 r.). W latach 1807-1815 znajdowało się w granicach Księstwa Warszawskiego. Po Kongresie Wiedeńskim (1814-1815) wzdłuż Prosny przebiegała granica pomiędzy Wielkim Księstwem Poznańskim (należącym do Prus) oraz Królestwem Polskim (należącym do Rosji). Prawobrzeżny Wieruszów znalazł się wówczas w Królestwie Polskim, natomiast lewobrzeżny - w Wielkim Księstwie Poznańskim. W okresie tym oraz po utracie praw miejskich (1870 r.) lewobrzeżna część miasta nazywana była Podzamcze Wieruszowskie (niem.: *Podsamcze*).

Podział omawianego obszaru pomiędzy zabór pruski i rosyjski miał duże znaczenie dla rozwoju osadnictwa. Analiza materiałów kartograficznych wskazuje, iż w części należącej do zaboru pruskiego rozwój jednostek osadniczych do 1890 r. był znacznie bardziej zaawansowany i zbliżony do sytuacji poprzedzającej wybuch II Wojny Światowej. Natomiast w części należącej do zaboru rosyjskiego sieć osadnicza i poszczególne jednostki osadnicze rozwijały się wolniej. Później też osiągnęły stan zbliżony do powojennego. Niemniej jednak mapy z 1936 roku ujawniają już obraz jednostek osadniczych dość zbliżony do dzisiejszego. W okresie pomiędzy 1890 i 1936 r. Podzamcze rozwinęło się przede wszystkim w kierunku północnym – wzdłuż dróg w kierunku Teklinowa i Mirkowa. Przestrzenny rozwój prawobrzeżnej części Wieruszowa odbywał się w tym okresie przede wszystkim wzdłuż drogi w kierunku Chobanina. Rozwój zabudowy zaznaczył się także na północ oraz na południe od starego centrum miasta.

Silnie rozbudowany został w tych latach Cieszęcin. W 1890 r. wieś ta posiadała zabudowę wzdłuż jednej, centralnie położonej drogi. W 1936 roku była już silniej rozbudowana w kierunku północnym - wzdłuż dwóch ulic równoległych do najstarszej oraz wzdłuż drogi w kierunku Węglewic. Znaczne różnice w przestrzennym kształcie ujawnia w tym okresie Chobanin. W 1890 r. wieś ta była położona na południe od drogi Wieruszów - Ochędzyn. W 1936 r. zabudowa rozwinęła się wzdłuż tej drogi, a zabudowę starej części wsi wchłonęły rozwijające się Pieczyska, które jeszcze w 1890 r. obejmowały tylko kilka zagród. Nie rozwijały się przestrzennie w tym okresie takie miejscowości, jak

np.: Wyszanów, Lubczyna i Jutrków. Także Kuźnica Skakawska już w 1890 r. ujawniała podobny zasięg przestrzenny zabudowy, jak w 1936 r.

W 1872 r. Podzamcze znalazło się na trasie budowy linii kolejowej, mającej połączyć Wrocław z Warszawą. W wyniku nie wyrażenia zgody przez władze carskie, linia ta nie została w całości zrealizowana. Jednak w rezultacie jej budowy w Podzamczu powstała stacja kolejowa (o nazwie niemieckiej *Wilhelmsbrück*). Po I Wojnie Światowej Wieruszów znalazł się w granicach Polski i w 1919 r. na powrót uzyskał prawa miejskie. Wspomniana wcześniej linia kolejowa została następnie włączona jako odcinek linii łączącej Górny Śląsk i Wielkopolskę (w 1926 r.). Po wojnie, w 1981 r. została ona zelektryfikowana. Obecnie w granicach miasta są dwie stacje kolejowe: Wieruszów Miasto i Wieruszów (dawne Podzamcze).

Podczas kampanii wrześniowej 1939 r. w rejonie Wieruszowa toczyły się ciężkie walki, z udziałem 10. Dywizji Piechoty Armii „Łódź”. Po zakończeniu walk i zajęciu Polski, Niemcy włączyli te tereny do Rzeszy. W okresie wojny Wieruszów utracił około 3,5 tys. mieszkańców (63%). Na terenie miasta dokonywane były przez wojska hitlerowskie masowe zbrodnie - m.in. w sierpniu 1942 r. wymordowano 107 Żydów.

W wyniku ofensywy wojsk radzieckich, w styczniu 1945 r., Wieruszów znalazł się na linii natarcia 1 Frontu Ukraińskiego, na odcinku 13 Armii i w pobliżu styku z 52 Armią. Niemieckie linie umocnień przebiegały na wschód od Wielunia, wzdłuż Warty. Pomimo, iż w okolicach Wieruszowa nie doszło wówczas do stabilizacji frontu lub silnych przeciwuderzeń wojsk niemieckich, miasto zostało zniszczone w około 60%. Tak zwany "wędrujący kocioł", złożony z wojsk 4 Korpusu Pancernego "Grossdeutschland", przemieszczał się trasą biegnącą na północ od Grabowa (przez Ostrów Wielkopolski), co wpłynęło na przedłużenie działań wojennych także w okolicach Wieruszowa po przesunięciu linii frontu.

Po wojnie przystąpiono do odbudowy i rozbudowy miasta, które zostało uprzemysłowione. Dominował przemysł drzewny, jednak powstały także liczne zakłady innych branż, a także firmy produkcyjno-handlowe. Zakłady Pfleiderer Prospan S.A. uruchomione zostały w 1977 r., jako jedne z największych tego typu w kraju. Równolegle kształtowała się także wczesna tradycja produkcji odzieży „WÓLCZANKA” - Zakład Produkcyjny w Wieruszowie uruchomiono w 1965 r. oraz produkcji mebli (fabryka mebli "Helvetia", uruchomiona w 1991 r., a także liczne, mniejsze zakłady). Miasto stało się także lokalnym centrum oświaty i kultury (szkolnictwo, zespoły artystyczne - w tym chór "Lira" przy klasztorze oo. Paulinów).

W okresie powojennym początkowo teren miasta i gminy znajdował się na obszarze powiatu wieluńskiego, w województwie łódzkim (do 1954 r.). Z powiatu wieluńskiego został następnie wydzielony powiat wieruszowski. W 1973 r. przyłączono do Wieruszowa Podzamcze Wieruszowskie, które dotąd należało do powiatu kępińskiego, w województwie poznańskim. W latach 1975-1998 gmina Wieruszów należała do województwa kaliskiego. Po reformie podziału administracyjnego kraju, przeprowadzonej w 1999 r., utworzony został powiat wieruszowski, należący do województwa łódzkiego.

Miasto posiada liczne zabytki kultury. W pobliżu rynku znajduje się barokowy zespół klasztorny Paulinów, składający się z kościoła i klasztoru. Kościół i klasztor pauliński były pierwotnie wzniesione w latach 1401-1404 jako drewniane, z fundacji Bernarda Wierusza. Spalone zostały w 1612 r., odbudowane, a następnie powtórnie spalone w drugiej połowie XVII w. Ciekawostką historyczną

stanowi fakt, iż w wieruszowskim klasztorze Paulinów zmarł Augustyn Kordecki (1603-1673) – przeor Klasztoru Jasnogórskiego (w okresie oblężenia klasztoru przez Szwedów - 1655 r.).

W Podzamczu Wieruszowskim (dawny Stary Wieruszów) istnieją ślady zamku i grodzisko. W pobliżu Podzamcza znajduje się drewniany, kryty gontem kościół cmentarny p.w. Św. Rocha z 1746 r. Liczne zabytki oraz znaleziska archeologiczne, a także historia tych ziem, stanowią o znacznej wartości kulturowej terenu miasta i gminy. Główna część miasta znajduje się na prawym brzegu Prozny. Centrum historycznego układu stanowi rozległy, czworoboczny rynek. Jest on przecięty wzdłuż północnej pierzei ciągiem ulic: Wrocławska - Warszawska. Stanowi on najważniejszą, równoleżnikową arterię komunikacyjną miasta. Według niektórych badaczy, w dzisiejszej strukturze Wieruszowskiej starówki daje się odczytać układ owalnicowy. Miasto i gmina Wieruszów były terenem rozwoju wczesnego i gęstego osadnictwa. Dotychczas zidentyfikowane stanowiska archeologiczne związane są głównie z osadnictwem: osady, punkty osadnicze, ślady osadnictwa. Szereg stanowisk reprezentuje też cmentarzyska, z pochówkami ciałopalnymi i kurhanowymi.

Na północny-wschód od miasta (za torami kolejowymi) znajduje się dawny cmentarz żydowski, na terenie którego zlokalizowanych jest około 800 sztuk kamiennych nagrobków.

2.2. Wartości kulturowe objęte ochroną

Zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zabytek to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt. 1).

W myśl art. 6 ust. 1 pkt. 1 ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki nieruchome, będące w szczególności:

- 1) krajobrazami kulturowymi,
- 2) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- 3) dziełami architektury i budownictwa,
- 4) dziełami budownictwa obronnego,
- 5) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- 6) cmentarzami,
- 7) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- 8) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zgodnie z powyższym zasady ochrony obejmują zlokalizowane na terenie gminy Wieruszów:

- zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomych i znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- inne zabytki nieruchome włączone do gminnej ewidencji zabytków,
- zabytki archeologiczne wpisane do rejestru oraz zidentyfikowane w ramach badań powierzchniowych stanowisk archeologicznych.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru zabytków, a także jego nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna - art. 8, 9 pkt. 1, 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Z wyżej wymienionej ustawy wynikają obowiązki zarówno dla Państwa jak i Właściciela obiektu.

W art. 4, precyzuje się działania, które dla ochrony zabytków muszą podjąć organy administracji publicznej:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu i nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- 6) uwzględnianie zadań ochrony w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Wytyczne i zalecenia konserwatorskie, skierowane do właściciela zabytku, są przez Ustawę określone w sposób jasny (art. 5 wymienionej ustawy). Opieka sprawowana nad zabytkiem polega na zapewnieniu następujących warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- zabezpieczania i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków :

Cieszęcin:

- Kościół Parafialny p.w. św. Wojciecha (nr rej. 122/A);

Kuźnica Skakawska :

- Kościół p. w. Św. Rocha (nr rej. 127/A);

Wieruszów:

- układ urbanistyczny oraz archeologiczne warstwy kulturowo – osadnicze znajdujące się na obszarze miasta lokacyjnego Wieruszów wraz z otoczeniem , których granice wyznaczają ulice : Sportowa, Nowa, Świerczewskiego, Waryńskiego, Kopernika, Dąbrowskiego (nr rej. 671/A),
- Cmentarz Żydowski (nr rej. 749/A),
- Kościół p. w. św. Ducha z 1934 r. (nr rej. 131/A),
- Klasztor O.O. Paulinów z 1911 r. (nr rej. 132/A);

Obiekty włączone do gminnej ewidencji zabytków:

Cieszęcin:

- zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Wojciecha: Kościół Parafialny – dat. 1789 r.*;

- zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Wojciecha: Otoczenie kościoła w granicach ogrodzenia przykościelnego – dat. 1789 r.,
- cmentarz parafialny – XIX w.;

Lubczyna - Zespół dworski:

- dwór murowany z 1913 r.,
- park – pocz. XX w.,
- dom przy bramie murowany z pocz. XX w.,
- gorzelnia murowana z pocz. XX w.,
- obora I murowana (nr 27) z 1910 r.,
- obora II murowana (nr 27) z pocz. XX w.;

Kuźnica Skakawska:

- zespół kościoła p.w. Św. Rocha: kościół – 1746 r.*,
- zespół kościoła p.w. Św. Rocha: cmentarz przykościelny – poł. XVIII w.;

Teklinów – Nawrotów - Zespół dworski:

- dwór murowany z 1 ćw. XX w.,
- chlewnia I murowana nr 13 z 1 ćw. XX w.,
- chlewnia II murowana nr 13 z 1 ćw. XIX w.,
- gołębnik murowany z 1 ćw. XX w.,
- spichlerz murowany z 1 ćw. XX w.;

Miasto Wieruszów:

- układ urbanistyczny – pierwotnie XIV w *,
- zespół klasztorny O.O. Paulinów: Kościół p.w. św. Ducha - 1676 r., przeb. 1880 r.*,
- zespół klasztorny O.O. Paulinów: Klasztor – 1676 r *,
- cmentarz parafialny – poł. XVIII w.,
- cmentarz żydowski – XVIII w.*,
- cmentarz ewangelicki - XIX/XX w.,
- zespół kościoła ewangelickiego: Kościół ewangelicki – 1888 r.,
- zespół kościoła ewangelickiego: Otoczenie kościoła ewangelickiego – 4 ćw. XIX w.,
- zespół kościoła p.w. Nawiedzenia N.M.P.: Kościół – 1934 r.,
- zespół kościoła p.w. Nawiedzenia N.M.P.: Plebania – 1911 r.,
- zespół kościoła p.w. Nawiedzenia N.M.P.: Otoczenie kościoła – I poł. XX w.,
- zespół dworca kolejowego ul. Kolejowa z ok. XIX w., - budynek dworca – pocz. lat 70 XIX w.,
- zespół dworca kolejowego ul. Kolejowa z ok. XIX w., - wieża ciśnień – pocz. lat 70 XIX w.,

Wyszanów

- zespół kościoła parafialny p.w. św. Michała Anioła: Kościół – 1842 r .,
- zespół kościoła parafialny p.w. św. Michała Anioła: otoczenie kościoła w granicach trwałego ogrodzenia – poł. XIX w.,
- cmentarz parafialny – XIX w.,
- kaplica na cmentarzu parafialnym – XIX w.

Symbolem * zaznaczono wymienione wyżej obiekty w rejestrze zabytków.

Stanowiska archeologiczne

Miasto i gmina Wieruszów były terenem rozwoju wczesnego i gęstego osadnictwa. Dotychczas zidentyfikowano tu stanowiska archeologiczne, które są związane głównie z osadnictwem: osady,

punkty osadnicze, ślady osadnictwa. Szereg stanowisk reprezentuje też cmentarzyska, z pochówkami ciałaopalnymi i kurhanowymi.

Stanowiska archeologiczne znajdują się w większości obrębów wsi oraz na obszarze miasta. Największa ich koncentracja występuje jednak na południe od granic miasta oraz w obrębie Wyszaków, a także Kuźnicy Skakawskiej i Mirków.

Omawiane stanowiska reprezentują różne epoki: od neolitu po czasy prawie współczesne. Należą także do różnych kultur, m.in.: przeworskiej, łużyckiej, trzecieckiej i polskiej.

Poniższy spis stanowisk archeologicznych występujących na terenie gminy jest zgodny ze spisem zarejestrowanym w wojewódzkiej ewidencji zabytków (wrzesień 2011 r.).

Chobanin:

Chobanin 1 (48 na 76-40),

- punkt osadniczy kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,

Chobanin 2 (95 na 76-40),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,

Chobanin 3 (96 na 76-40),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,

Chobanin 4 (97 na 76-40),

- ślad osadnictwa kultury prapolskiej, wczesne średniowiecze,

Chobanin 5 (45 na 76-39),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze,
  - ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,
- zagrożenie: budowa drogi S8,

Chobanin 6 (107 na 76-40),

- ślad osadnictwa kultury nieokreślonej, chronologia nieokreślona,
  - ślad osadnictwa kultury amfor kulistych, chronologia nieokreślona,
  - ślad osadnictwa kultury prapolskiej, wczesne średniowiecze,
  - osada kultury polskiej, późne średniowiecze,
  - osada kultury polskiej, nowożytność,
- zagrożenie: budowa drogi S8,

Chobanin 7 (108 na 76-40),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
  - ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze,
  - punkt osadniczy kultury polskiej, nowożytność,
- zagrożenie: budowa drogi S8,

Chobanin 8 (109 na 76-40),

- punkt osadniczy kultury polskiej, chronologia nieokreślona,
  - ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,
- zagrożenie: budowa drogi S8;

Cieszęcin:

Cieszęcin 1 (56 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury nieokreślonej, rzym.,

Cieszęcín 2 (57 na 75-39),

- cmentarzysko kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Cieszęcín 3 (58 na 75-39),

- cmentarzysko kultury pomorskiej (?), chronologia nieokreślona,

Cieszęcín 4 (41 na 75-39),

- ślad osadniczy kultury trzcinieckiej (lub wczesnołużyckiej), chronologia nieokreślona,
- punkt osadniczy kultury polskiej, XV/XVI w.,

Cieszęcín 5 (42 na 75-39),

- punkt osadniczy kultury polskiej, XV/XVI w.,

Cieszęcín 6 (43 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury nieokreślonej, neolit/EB,
- ślad osadnictwa kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,

Cieszęcín 7 (44 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury nieokreślonej, chronologia nieokreślona,

Cieszęcín 8 (45 na 75-39),

- cmentarzysko kurhanowe kultury trzcińskim, II EB,

Cieszęcín 9 (46 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XX w.,

Cieszęcín 10 (49 na 75-39),

- punkt osadniczy kultury polskiej, XIV w.;

Jutrków:

Jutrków 1 (1 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XV/XIV w.,

Jutrków 2 (2 na 75-39),

- osada kultury przeworskiej, rzym.,
- punkt osadniczy kultury polskiej, XVI/XVII w.,

Jutrków 3 (25 na 75-39),

- punkt osadniczy kultury polskiej, XVI w.,

Jutrków 4 (27 na 75-39),

- punkt osadniczy kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Jutrków 5 (28 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XIV-XV w.;

Klatka:

Klatka 1 (37 na 76-39),

- punkt osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- punkt osadniczy kultury polskiej, chronologia nieokreślona,

Klatka 2 (38 na 76-39),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XIV-XV w.,

Klatka 3 (39 na 76-39),

- punkt osadniczy kultury polskiej, XV-XVI w.,

Klatka 4 (40 na 76-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, laten.,

Klatka 5 (41 na 76-39),

- punkt osadniczy kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona;

Kowalówka:

Kowalówka 1 (40 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XV w.,

Kowalówka 2 (50 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Kowalówka 3 (51 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XVIII/XIX w.

Kuźnica Skakawska:

Kuźnica Skakawska 1 (28 na 76-39),

- cmentarzysko kultury łużyckiej, halsztat D,

Kuźnica Skakawska 2 (44 na 76-39),

- skarb kultury łużyckiej, halsztat D (naczynia brązowe),

Kuźnica Skakawska 3 (20 na 76-39),

- punkt osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,

Kuźnica Skakawska 4 (18 na 76-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Kuźnica Skakawska 5 (19 na 76-39),

- punkt osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,

Kuźnica Skakawska 6 (21 na 76-39),

- osada kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,

Kuźnica Skakawska 7 (25 na 76-39),

- osada kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- punkt osadniczy kultury polskiej, XV-XVI w.,

Kuźnica Skakawska 8 (26 na 76-39),

- osada kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- punkt osadniczy kultury polskiej, XV-XVI w.,

Kuźnica Skakawska 9 (27 na 76-39),

- punkt osadniczy kultury polskiej, XIV-XV w.,

Kuźnica Skakawska 10 (29 na 76-39),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XV-XVI w.,

Kuźnica Skakawska 11 (30 na 76-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Kuźnica Skakawska 12 (31 na 76-39),

- osada kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Kuźnica Skakawska 13 (32 na 76-39),

- punkt osadniczy kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XV-XVI w.,

Kuźnica Skakawska 14 (33 na 76-39),

- osada kultury łużyckiej, EB,

Kuźnica Skakawska 15 (24 na 77-39),

- punkt osadniczy kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Kuźnica Skakawska 16 (25 na 77-39),

- punkt osadniczy kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Kuźnica Skakawska 17 (26 na 77-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Kuźnica Skakawska 18 (29 na 77-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Kuźnica Skakawska 19 (30 na 77-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, chronologia nieokreślona;

Lubczyna:

Lubczyna 1 (55 na 75-39),

- kurhan kultury nieokreślonej, chronologia nieokreślona,

Lubczyna 2 (13 na 75-39),

- punkt osadniczy kultury polskiej, XVI/XVII w.,

Lubczyna 3 (14 na 75-39),

- punkt osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XIV/XV w.,

Lubczyna 4 (15 na 75-39),

- ślad osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XVIII/XIX w.,

Lubczyna 5 (16 na 75-39),

- punkt osadniczy kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- punkt osadniczy kultury polskiej, XVI/XVII w.,

Lubczyna 6 (17 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Lubczyna 7 (18 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XVI-XVIII w.,

Lubczyna 8 (19 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Lubczyna 9 (20 na 75-39),

- osada kultury przeworskiej, rzym,

Lubczyna 10 (33 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona;

Mieleszynek:

Mieleszynek 1 (1 na 77-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Mieleszynek 2 (12 na 77-40),

- osada kultury polskiej, XIV – XV w. – teren.,

Mieleszynek 3 (13 na 77-40),

- osada kultury polskiej, XIV – XV w. – teren;

Mirków:

Mirków 1 (9 na 76-39),

- osada kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XVIII-XIX w.,

Mirków 2 (10 na 76-39),

- osada kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Mirków 3 (11 na 76-39),

- punkt osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XVII-XVIII w.,

Mirków 4 (30 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury trzcinieckiej, EB,

Mirków 5 (34 na 75-39),

- punkt osadniczy kultury przeworskiej, rzym,
- punkt osadniczy kultury polskiej, XV w.,

Mirków 6 (36 na 75-39),

- osada kultury łużyckiej, EB/halsztat,
- punkt osadniczy kultury polskiej XVI/XVII w.,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze?,
- punkt osadniczy kultury polskiej, XIX/XVII w.

zagrożenie: budowa drogi S8,

Mirków 7 (37 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Mirków 8 (38 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XVI/XVII w.,

Mirków 9 (62 na 75-39),

- osada kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze?,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,

zagrożenie: budowa drogi S8,

Mirków 10 (63 na 75-39)

- ślad osadnictwa kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze?,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,

zagrożenie: budowa drogi S8,

Mirków 11 (64 na 75-39)

- osada kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność

zagrożenie: budowa drogi S8,

Mirków 12 (46 na 76-39)

- punkt osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,

zagrożenie: budowa drogi S8;

Pieczyska:

Pieczyska 1 (43 na 76-40),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,

Pieczyska 2 (44 na 76-40),

- punkt osadniczy kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- punkt osadniczy kultury polskiej, nowożytność,

Pieczyska 3 (45 na 76-40),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,

Pieczyska 4 (46 na 76-40),

- punkt osadniczy kultury polskiej, nowożytność,

Pieczyska 5 (47 na 76-40),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,

Pieczyska 6 (91 na 76-40),

- cmentarzysko (?) kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Pieczyska 7 (92 na 76-40),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,

Pieczyska 8 (93 na 76-40),

- ślad osadnictwa kultury nieokreślonej, mezolit,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,

Pieczyska 9 (94 na 76-40),

- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze;

Sopel:

Sopel 1(39 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XIII/XIV w.,

Sopel 2 (52 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,

Sopel 3 (53 na 75-39),

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XV/XVI w.;

Teklinów:

Teklinów 1 (26 na 75-39)

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- punkt osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- osada kultury polskiej, nowożytność,

zagrożenie: budowa drogi S8,

Teklinów 2 (29 na 75-39)

- ślad osadnictwa kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- punkt osadniczy kultury polskiej, XVIII/XIX w.,

Teklinów 3 (31 na 75-39)

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Teklinów 4 (32 na 75-39)

- punkt osadniczy kultury polskiej, XII/XIII w.,

Teklinów 5 (58 na 75-39)

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona, zagrożenie: budowa drogi S8,

Teklinów 6 (59 na 75-39)

- punkt osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze?
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność, zagrożenie: budowa drogi S8,

Teklinów 7 (60 na 75-39)

- osada kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność, zagrożenie: budowa drogi S8,

Teklinów 8 (61 na 75-39)

- osada kultury przeworskiej, rzym,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność, zagrożenie: budowa drogi S8;

Wesoła:

Wesoła 1 (35 na 75-39)

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XIII/XIV w.;

Wieruszów:

Wieruszów

- miasto średniowieczne i nowożytne,

Wieruszów 1 (24 na 76-39)

- grodzisko kultury łużyckiej, halsztat D,
- punkt osadniczy kultury polskiej, XVI-XVII w.,

Wieruszów 2 (43 na 76-39)

- zamek kultury polskiej, XIV w.,

Wieruszów 3 (1 na 76-39)

- punkt osadniczy kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XVII-XVIII w.,

Wieruszów 4 (2 na 76-39)

- osada kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, chronologia nieokreślona,

Wieruszów 5 (3 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Wieruszów 6 (4 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Wieruszów 7 (5 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XV/XVI w.,

Wieruszów 8 (6 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XV-XVI w.,

Wieruszów 9 (12 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XIV-XV w.,

Wieruszów 10 (13 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XIV-XV w.,

Wieruszów 11 (14 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury grzebykowo-dołkowej, neolit,
- punkt osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,

Wieruszów 12 (15 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,

Wieruszów 13 (16 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XVI-XVII w.,

Wieruszów 14 (17 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury trzcinieckiej, wczesna EB
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XVII-XVIII w.,

Wieruszów 15 (7 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XIV w.,

Wieruszów 16 (8 na 76-39)

- osada kultury przeworskiej, późny laten,

Wieruszów 17 (22 na 76-39)

- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- punkt osadniczy kultury polskiej, XIV-XV w.,

Wieruszów 18 (23 na 76-39)

- osada kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XV-XVI w.,

Wieruszów 19 (34 na 76-39)

- osada kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,

Wieruszów 20 (35 na 76-39)

- osada kultury łużyckiej, halsztat,

Wieruszów 21 (36 na 76-39)

- punkt osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,

Wieruszów 22 (42 na 76-39)

- osada kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,

Wieruszów 23 (47 na 76-39)

- osada kultury przeworskiej, rzym,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność;

Wyszanów:

Wyszanów 1 (3 na 75-39)

- punkt osadniczy kultury przeworskiej, rzym,

Wyszanów 2 (4 na 75-39)

- osada kultury przeworskiej, późny laten,

Wyszanów 3 (5 na 75-39)

- ślad osadnictwa kultury polskiej, XV w.,
Wyszanów 4 (6 na 75-39)
- ślad osadnictwa kultury pucharów lejkowatych, neolit,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XV w.,
Wyszanów 5 (7 na 75-39)
- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, EB (?),
Wyszanów 6 (8 na 75-39)
- osada kultury łużyckiej, EB (?),
- osada kultury polskiej, XV w.,
Wyszanów 7 (9 na 75-39)
- osada kultury łużyckiej, EB/halsztat (?),
Wyszanów 8 (10 na 75-39)
- osada (?), grodzisko (?) kultury polskiej, XIII/XIV w.,
Wyszanów 9 (11 na 75-39)
- punkt osadniczy kultury polskiej, XIII/XIV w.,
Wyszanów 10 (12 na 75-39)
- osada kultury łużyckiej, środkowy, późny lateen,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XIX/XX w.,
Wyszanów 11 (21 na 75-39)
- punkt osadniczy kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XIX/XX w.,
Wyszanów 12 (22 na 75-39)
- osada kultury przeworskiej, rzym,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, XVI w.,
Wyszanów 13 (23 na 75-39)
- ślad osadnictwa kultury łużyckiej, chronologia nieokreślona,
- osada kultury polskiej, XV w.,
Wyszanów 14 (24 na 75-39)
- osada kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
Wyszanów 15 (15 na 74-39)
- osada kultury polskiej, średniowiecze,
Wyszanów 16 (16 na 74-39)
- ślad osadnictwa kultury przeworskiej, chronologia nieokreślona,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,
Wyszanów 17 (18 na 74-39)
- ślad osadnictwa kultury polskiej, średniowiecze,
Wyszanów 18 (19 na 74-39)
- osada kultury polskiej, średniowiecze/ nowożytność,
Wyszanów 19 (20 na 74-39)
- osada kultury polskiej, nowożytność,
Wyszanów 20 (21 na 74-39)
- osada kultury polskiej, nowożytność,
Wyszanów 21 (22 na 74-39)

- osada (?) kultury polskiej, późne średniowiecze,
Wyszanów 22 (23 na 74-39)
- ślad osadnictwa kultury prapolskiej, wczesne średniowiecze,
Wyszanów 23 (24 na 74-39)
- osada kultury polskiej, nowożytność,
Wyszanów 24 (25 na 74-39)
- ślad osadnictwa kultury nieokreślonej, neolit (?),
- ślad osadnictwa kultury polskiej, nowożytność,
Wyszanów 25 (26 na 74-39)
- ślad osadnictwa kultury prapolskiej, wczesne średniowiecze,
Wyszanów 26 (27 na 74-39)
- osada kultury polskiej, wczesne średniowiecze,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze,
Wyszanów 27 (28 na 74-39)
- osada kultury polskiej, nowożytność,
Wyszanów 28 (17 na 74-39)
- punkt osadniczy kultury prapolskiej, wczesne średniowiecze,
Wyszanów 29 (30 na 74-39)
- ślad osadnictwa kultury prapolskiej, wczesne średniowiecze,
- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze,
Wyszanów 30 (31 na 74-39)
- ślad osadnictwa kultury polskiej, późne średniowiecze,
Wyszanów 31 (44 na 74-39)
- osada kultury polskiej, średniowiecze/nowożytność,
Wyszanów 32 (29 na 74-39)
- ślad osadnictwa kultury prapolskiej, wczesne średniowiecze

2.3. Historyczne formy układów osadniczych

Główna część miasta znajduje się na prawym brzegu Prozny. Centrum historycznego układu stanowi rozległy, czworoboczny rynek. Jest on przecięty wzdłuż północnej pierzei ciągiem ulic: Wrocławska - Warszawska. Stanowi on najważniejszą, równoleżnikową arterię komunikacyjną miasta. Według niektórych badaczy, w dzisiejszej strukturze wieruszowskiej starówki daje się odczytać układ owalnicowy.

Na układ miasta ma wpływ jego położenie w sąsiedztwie dolin rzek - Prozny i Niesobu. Rozdzielają one przestrzennie Wieruszów na dwie jednostki, położone po przeciwnych stronach dolin. Zdecydowana większość współczesnej zabudowy mieści się pomiędzy linią kolejową a obwodnicą miejską, rozbudowaną w ciągu drogi krajowej nr 8.

Układ urbanistyczny oraz archeologiczne warstwy kulturowo – osadnicze znajdujące się na obszarze miasta lokacyjnego Wieruszów zachowują niezmienny układ i rozplanowanie ulic od momentu jego lokacji. Z uwagi te wartości przestrzenne w/w układ urbanistyczny miasta Wieruszowa oraz archeologiczne warstwy kulturowo – osadnicze wraz z najbliższym otoczeniem zostały wpisane w 1993 r. do rejestru zabytków (nr rej. 671/A).

Na terenie gminy Wieruszów można wyróżnić zarówno wsie skupione, jak i osadnictwo rozproszone. Dużymi wsiami, o wyraźnym, skupionym układzie przestrzennym są przede wszystkim: Chobanin, Mirków, Lubczyna, Pieczyska, Teklinów i Wyszaków.

Natomiast przykładem osadnictwa rozproszonego jest Jutrków.

Do najczęściej spotykanych typów osad w gminie należą wsie jednodrożne oraz wielodrożnice. Tego typu układy przestrzenne osadnictwa wiejskiego są zaliczane do najstarszych. Wsie jednodrożne, o układzie pól łąnów leśnych, powstały w wyniku prowadzonego planowo osadnictwa. Każdy z osadników otrzymywał długi pas zalesionej ziemi, który sukcesywnie karczował i uprawiał. Wsie tego rodzaju nazywano leśno-łanowymi. Powstawały one na terenach Polski już w średniowieczu. Do typu tego należy wieś Teklinów, która odznacza się wydłużonym układem osadniczym oraz pewną nieregularnością zabudowy. Bardzo charakterystyczne są także wiejskie łąny na rozłogach. W przysiółku Nawrotów mamy do czynienia z rozproszoną zabudową oraz układem niwowym pól. Zmodyfikowany układ wsi leśno-łanowej obserwowany jest w Kowalówce. Wsie Chobanin i Pieczyska, mając podobną genezę, zostały silnie przekształcone przez poprzeczny podział łąnów leśnych oraz narastanie zabudowy na zapleczu. Układ przestrzenny wsi Mieleszynek, mimo widocznych cech osady leśno-łanowej, charakteryzuje się dość znacznym rozproszeniem zabudowy. Opisanie powyżej osady reprezentują dosyć czytelny układ wsi jednodrożnej.

Układ wsi Mirków jest złożony z dwu typów. Część zachodnia reprezentuje typową jednodroźnicę, o układzie pól łąnów leśnych. Natomiast część wschodnia ma niwowo-łanowy układ podziałów. Przysiółek Polesie, zapewne później powstały, w formie układu kolonijnego, odznacza się nie w pełni wykształconym układem wsi leśno-łanowej.

Innym typem układu jest wielodrożnica, uważana za najstarszy typ wsi. Charakteryzuje się chaotyczną zabudową, nieregularnym przebiegiem dróg, przy których usytuowane są zagrody. Na rozłogach takich wsi najczęściej występującymi układami pól są niwowy lub blokowo-niwowy. Elementy tego typu układu możemy odnaleźć w układzie przestrzennym Lubczyny i Wyszaków.

2.4. Dobra kultury współczesnej

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym art. 2 pkt. 10 przez dobra kultury współczesnej należy rozumieć *”nie będące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna;”*

Na podstawie powyższej definicji na obszarze gminy Wieruszów nie występują dobra kultury współczesnej (współczesne obiekty będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, które cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna).

Podsumowanie

- Obszar miasta i gminy Wieruszów jest terenem rozwoju osadnictwa od co najmniej kilku tysięcy lat.
- Układ urbanistyczny Wieruszowa kształtuje się co najmniej od początku XIV wieku, przy czym lokalizacja prawobrzeżnej części miasta nastąpiła w 1368 roku.
- Większość wsi ma charakter skupionych układów przestrzennych, choć występują także przykłady osadnictwa rozproszonego (np. Jutrków).
- Pomimo bardzo dużych zniszczeń wojennych, na obszarze miasta i gminy zachowała się znaczna liczba obiektów o walorach zabytkowych. W rejestrze zabytków wymieniono układ urbanistyczny

miejskiej starówki, pięć kościołów i zespołów sakralnych oraz cmentarz żydowski. Centrum miasta Wieruszowa oraz zespoły zabudowy folwarcznej we wsiach Lubczyna i Nawrotów objęte są strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej .

- Na obszarze miasta i gminy zidentyfikowano znaczącą ilość stanowisk archeologicznych.

3. Uwarunkowania społeczno-demograficzne

3.1. Rozwój ludności i jego czynniki

3.1.1. Liczba i rozmieszczenie ludności

Zgodnie z danymi uzyskanymi z Urzędu Miejskiego w Wieruszowie, pod koniec 2010 r. na terenie gminy mieszkało 14730 osób (w tym 8990 osób mieszkało w mieście Wieruszów, zaś w obszarze wiejskim 5740 osób).

Ludność gminy w 2010 r. stanowiło około 9,1% ogółu ludności województwa łódzkiego (nieco ponad 731 tys. mieszk.) i 34,9% ludności powiatu wieruszowskiego (42166 mieszk.).

Średnia gęstość zaludnienia dla terenu całej gminy Wieruszów wynosiła pod koniec 2010 r. około 151,4 osób/km² (przy całkowitej powierzchni gminy 97,31 km²), co plasuje gminę na pierwszym miejscu w powiecie.

Miejscowość Wieruszów uzyskała prawa miejskie w 1368 roku, a po ich utracie w 1870 roku, ponownie je uzyskała w 1919 roku. Po II wojnie światowej zaludnienie w mieście Wieruszowie, w wybranych przekrojach czasowych, przedstawiało się następująco:

- 1946 r. - 4116 mieszkańców (mieszk.)
- 1958 r. - 4564 mieszk.
- 1979 r. - 6477 mieszk.
- 1991 r. - 8270 mieszk.
- 2003 r. - 8850 mieszk.
- 2006 r. - 9065 mieszk.
- 2007 r. - 9062 mieszk.
- 2008 r. - 9076 mieszk.
- 2009 r. - 9073 mieszk.
- 2010 r. - 8990 mieszk.

Od lat 60-tych ludność miasta systematycznie rosła. Szczególną dynamikę liczebności populacji miasto wykazywało jednak dopiero w latach 70-tych (przyrost średnioroczny o około 190 mieszk.). W latach 80-tych tempo przyrostu zaludnienia zmniejszyło się do około 150 osób średniorocznie. W ostatnich latach (po 1990 roku) można zaobserwować, podobnie jak w większości miast w kraju, wyraźną stagnację w ruchu liczebności populacji. Obecnie w ciągu ostatnich lat liczba ludności miasta Wieruszów jest stabilna (z tendencją spadkową). Zmiany w liczbie ludności miasta Wieruszowa nie są dynamiczne. W ostatniej dekadzie (lata 2000 – 2010 r.) wahania liczby ludności nie przekroczyły praktycznie 200 osób (tj. około 2,2% obecnej liczby ludności miasta).

Dynamika populacji wiejskiej gminy Wieruszów w okresie 1978 - 2010 przedstawiała się następująco:

- 1978 r. - 5295 mieszkańców (mieszk.)
- 1994 r. - 5166 mieszk.
- 1996 r. - 5087 mieszk.
- 1997 r. - 5127 mieszk.
- 2003 r. - 5319 mieszk.

- 2004 r. - 5414 mieszk.
- 2005 r. - 5461 mieszk.
- 2006 r. - 5469 mieszk.
- 2007 r. - 5607 mieszk.
- 2008 r. - 5641 mieszk.
- 2009 r. - 5694 mieszk.
- 2010 r. - 5740 mieszk.

Na obszarach wiejskich gminy w ostatnich latach, podobnie jak w dekadzie lat 80-tych, obserwuje się stagnację w ruchu liczebności populacji (z tendencją wzrostową). W analizowanym okresie 1978 - 2010 zaludnienie obszarów wiejskich gminy zwiększyło się o 445 osób, w mieście w tych samych latach nastąpił wzrost o ponad 2 tys. osób.

Średnia gęstość zaludnienia obszaru miasta i gminy Wieruszów wynosi obecnie (po koniec 2010 r.) 151 osób/km² - jest więc wyższa niż średnia w kraju (124 osób/km²) oraz w województwie łódzkim (141 osób/km²). Średnia gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich wynosi 63 osób/km² i jest wyższa niż przeciętna gęstość na terenach wiejskich województwa łódzkiego (53 osób/km²). Jak na mało korzystne warunki przyrodnicze dla produkcji rolniczej, gęstość zaludnienia obszarów wiejskich gminy Wieruszów należy uznać za relatywnie wysoką.

Strukturę ludności gminy Wieruszów (miasto plus tereny wiejskie) według grup wiekowych przedstawia poniższa tabela (na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Wieruszowie, stan na wrzesień 2011 r.).

Ludność ogółem	Wiek					
	przedprodukcyjny		produkcyjny		poprodukcyjny	
l. osób	l. osób	%	l. osób	%	l. osób	%
14752	3211	21,8	9544	64,7	1997	13,5

Odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym jest wysoki i sięga prawie 65%. Pod tym względem zbliżony jest do wskaźnika dla województwa. i wyższy niż w powiecie. Społeczeństwo gminy jest społeczeństwem młodym o czym świadczy duży procent mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz niski w wieku poprodukcyjnym.

Pod względem charakteru biologicznej struktury wieku, populację wiejską gminy Wieruszów określić można już jako "regresywną". Za taką demografowie uznają populację, w której w strukturze wieku udział dzieci do 14 lat spada poniżej 25%, natomiast udział ludzi w wieku 65 lat i więcej przekracza 10%.

Miasto Wieruszów spełnia tylko jedno kryterium, tj. udział ludności do 14 roku życia (około 23,0%). Pod względem udziału grupy najstarszej, populacja miasta jest ciągle jeszcze względnie młoda. Jednakże znaczący spadek udziału dzieci sygnalizuje, że w mieście tym rozpoczął się już proces starzenia się populacji.

W dalszym rozwoju należy oczekiwać postępu w procesie starzenia się ludności - zarówno w mieście, jak i na wsi - co w szczególności powinno się odzwierciedlić w wyraźniejszym niż dotychczas przyroście grupy ludności starej (powyżej 60 i 65 lat). Wiązać się to będzie m.in. z dalszym wzrostem przeciętnej długości życia oraz spadkiem płodności kobiet i stopy urodzeń.

W ostatnich latach, w wyniku niewątpliwego wzrostu poziomu życia, zaobserwowano w kraju wyraźne zdynamizowanie procesu wydłużania się przeciętnego trwania życia i zmniejszenie dystansu w stosunku do wyżej rozwiniętych krajów Europy Zachodniej.

W 2009 r. wskaźnik feminizacji (WF = liczba kobiet/100 mężczyzn) wynosił w gminie miejsko-wiejskiej 104,5, dla powiatu zaś 102,2.

Wartość ww. wskaźnika jest niższa od wartości dla województwa łódzkiego oraz całego kraju.

Wysoka przewaga kobiet zaznacza się właściwie dopiero w grupie ludności powyżej 45 lat. Takie zjawisko ma miejsce również w mieście, chociaż zaznacza się mniej drastycznie. Tu przewaga kobiet obejmuje ludność już w wieku od 30 lat. Populacja miejska odznacza się więc korzystniejszymi cechami, stwarzającymi lepsze warunki do dalszego rozwoju.

3.1.2. Ruch naturalny i migracje ludności

Układ struktury wieku i płci ludności jest w znacznej mierze wynikiem dotychczasowego ruchu naturalnego ludności - a z drugiej strony ma decydujący wpływ na obecną liczbę urodzeń i zgonów mieszkańców gminy oraz będący ich wynikiem przyrost naturalny na terenie gminy.

Ruch naturalny ludności w latach 2007 – 2010 przedstawia się następująco:

rok	urodzenia - A			zgony - B			ruch naturalny ubytek/przyrost (suma A – suma B)
	miasto	gmina	suma	miasto	gmina	suma	
2007	84	78	162	40	24	64	+98
2008	125	80	205	77	65	142	+63
2009	129	80	209	88	45	133	+76
2010	82	84	166	81	71	152	+14
suma	420	322	742	286	205	491	+251

W roku 2010 nastąpił znaczny spadek liczby urodzeń w stosunku do liczby zgonów. Biorąc pod uwagę ostatnie 4 lata w ruchu naturalnym wzięło udział ponad 1200 osób, saldo było dodatnie (+251).

Na podstawie danych statystycznych z 2010 r. pochodzących z GUS-u (stat.gov.pl) w gminie miejsko – wiejskiej Wieruszów zanotowano przewagę wymeldowań (174) nad zameldowaniami (152), daje to ujemne saldo migracji (-22). W porównaniu z pozostałymi gminami miejsko – wiejskimi województwa łódzkiego jest to cecha odmienna (saldo migracji dla ww. typu gmin województwa było w 2010 r. dodatnie +367). Ujemne saldo migracyjne było notowane corocznie od 1995 r. (najstarsze dane GUS-u – stat.gov.pl).

	saldo migracji			
	gmina – wiejska Wieruszów	miejsko	gminy – wiejskie woj. łódzkiego	miejsko
2010	-22		365	
2009	-54		265	
2008	-11		290	
2007	-25		488	
2004	-12		150	
1995	-14		-286	

Ruch migracyjny na terenie gminy miejsko – wiejskiej Wieruszów w 2010 r. został przedstawiony w poniższej tabeli:

		ogółem	saldo migracji	kierunki migracji					
				z miast	ze wsi	z zagranicy	do miast	na wieś	za granicę
gmina miejsko	zameldowania	152	-22	59	89	4	-		
- wiejska Wieruszów	wymeldowania	174		-			63	108	3
gminy miejsko	zameldowania	4708	+367	2926	1692	90	-		
- wiejskie woj. łódzkiego	wymeldowania	4341		-			2289	1988	64

W ruchu migracyjnym w 2010 r. przeważały kierunki na wieś i ze wsi. Znikomy udział miał ruch międzypaństwowy (z zagranicy i za granicę).

Suma ruchu naturalnego (tj. różnica między urodzeniami a zgonami) z ruchem migracyjnym (tj. różnica między zameldowaniami a wymeldowaniami) stanowi tzw. przyrost rzeczywisty, który dla gminy miejsko – wiejskiej Wieruszów był dodatni i wyniósł w 2010 r. +76 osób.

3.2. Rynek pracy

Po wejściu Polski do UE liczba bezrobotnych zaczęła spadać. Pod koniec 2003 r. wynosiła 1154 osoby, a pod koniec 2008 r. zaledwie 682 (spadek o prawie 500 osób). W latach 2009 – 2010 r. liczba bezrobotnych nieznacznie wzrosła (pod koniec 2010 r. wyniosła 792 osoby), a w III kwartale 2011 r. 827.

Strukturę i skalę bezrobocia w mieście i gminie Wieruszów w okresie 2000 - 2011 przedstawia poniższa tabela:

Stan	liczba bezrobotnych			% udziału do ogółu bezrobotnych	
	Ogółem	W tym		Kobiety	Mężczyźni
		Kobiety	Mężczyźni		
XII 2000 r.	1190	660	530	55,4	44,5
XII 2001 r.	1318	707	611	53,6	46,3
XII 2002 r.	1303	705	598	54,1	45,8
XII 2003 r.	1154	660	494	57,1	42,8
XII 2004 r.	992	570	922	57	43
XII 2005 r.	982	569	413	58	42
XII 2006 r.	822	506	316	62	38
V 2007 r.	710	443	267	62,4	37,6
XII 2008 r.	682	407	275	59,7	40,3
XII 2009 r.	831	447	384	53,8	46,2
XII 2010 r.	792	433	359	54,7	45,3
III kwartał 2011 r.	872	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

(Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wieruszów 2007 r., Gmina Wieruszów, Urząd Miejski w Wieruszowie, dane uzyskane z PUP w Wieruszowie dla danych do 2007 r. włącznie i strona internetowa stat.gov.pl dla danych 2008 – 2010 włącznie), materiały z PUP w Wieruszowie – listopad 2011 r.

Na rynku pracy bezrobocie w znacznym stopniu dotyka kobiet, gdzie ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w roku 2010 r. prawie 55% ogółu bezrobotnych (tj. 433 kobiety). Na przestrzeni ostatnich 10 lat wskaźnik bezrobocia wśród kobiet w gminie utrzymuje się na poziomie przeszło 53%. Poziom bezrobocia najlepiej odzwierciedla stopa bezrobocia, która dla powiatu wieruszowskiego w latach 2000-2010 kształtowała się w następujący sposób:

	powiat wieruszowski
rok	stopa bezrobocia [%]
2000	13,1
2001	14,6
2002	14,2
2003	12,1
2004	14,0
2005	13,2
2006	11,4
2007	10,1
2008	10,4
2009	11,6
2010	10,9

(Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wieruszów 2007 r., Gmina Wieruszów, Urząd Miejski w Wieruszowie, dane uzyskane z PUP w Wieruszowie).

Trudna sytuacja na rynku pracy dotyczy zwłaszcza ludzi młodych tj. w grupie wiekowej 18 - 24 lata i 25 – 34 lata – w 2011 r. ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł ponad 53% - w porównaniu np. z rokiem 2007 ich udział wynosił niespełna 49%.

W roku 2000 osoby w wieku 18 - 24 lata stanowiły 35% ogółu bezrobotnych, jednak od kilku lat ich udział w strukturze bezrobotnych sukcesywnie spada – w maju 2007 r. wynosił 9,7% (tj. 169 osób), a w 2011 r. 23%.

W każdej grupie wiekowej nastąpił wzrost liczby bezrobotnych względem lat ubiegłych.

Struktura bezrobocia w latach 2007 – 2011 – podział wg grup wiekowych – przedstawiona została na poniższej tabeli:

Wyszczególnienie	rok				
	2007	2008	2009	2010	III kw. 2011
Liczba bezrobotnych	639	682	831	792	872
- w tym w wieku: 18-24 lata	129	160	223	178	200
35-34 lata	183	191	217	237	265
35-44 lat	111	102	140	144	160
45-54 lat	158	171	183	153	152
55-59 lat	46	49	55	60	65
60-64 lat	12	9	13	20	30

źródło: PUP w Wieruszowie, listopad 2011 r.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia w najtrudniejszej sytuacji są osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i gimnazjalnym (i poniżej), którzy w roku 2011 stanowili 57,3% ogółu bezrobotnych (tj. 500 osób). W porównaniu z rokiem 2000 ich liczba spadła o 178 osoby (w 2000 r. było 678 osób legitymujących się tym wykształceniem).

Osób bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, policealnym i średnim zawodowym jest 285 (co stanowi przeszło 32,7% ogółu bezrobotnych).

Najmniejszy udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mają osoby z wykształceniem wyższym stanowiąc prawie 10% ogółu bezrobotnych (tj. 87 osób). W porównaniu z rokiem 2000 i latami 2007-2010 nastąpił znaczny wzrost bezrobocia mieszkańców gminy legitymujących się wyższym wykształceniem. w 2000 r. ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 6,9% (49 osób), w 2007 r. 6,2% (40 osób), 2009 r. już 7,4% (62 osoby) i w 2010 r. aż 10,6% (84 osoby).

Strukturę bezrobocia w latach 2007 – 2011 – podział wg wykształcenia – przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	rok				
	2007	2008	2009	2010	III kw. 2011
Liczba bezrobotnych	639	682	831	792	872
- wyższe	40	50	62	84	87
- policealne i średnie zaw.	147	148	181	159	172
- średnie ogólnokształcące	55	79	117	97	113
- zasadnicze zawodowe	220	236	282	271	291
- gimnazjalne i poniżej	177	169	189	181	209

źródło: PUP w Wieruszowie, listopad 2011 r.

O dotkliwości i powadze bezrobocia świadczy czas pozostania bezrobotnych bez pracy. O pozostawaniu przez dłuższy okres bez pracy decydują różnorodne czynniki takie jak m.in.: wiek, wykształcenie, kwalifikacje zawodowe czy staż pracy. W maju 2007 r. 44,1% ogółu bezrobotnych stanowili ci, którzy pozostali bez pracy powyżej 12 miesięcy (tj. 313 osób). Wśród tej kategorii osób dominowały kobiety – 74,4% (tj. 233 osoby).

W 2011 r. osób długotrwale bezrobotnych było 258 (tj. przeszło 31% ogółu bezrobotnych), w tym aż 158 to kobiety (61,2% ogółu osób długotrwale bezrobotnych). Od 2008 r. następuję nieznaczny wzrost osób, które dłuższy czas nie mogą (lub nie chcą) znaleźć pracy.

Struktura bezrobocia w latach 2007-2011 – długotrwale bezrobotni – została przedstawiona w poniższej tabeli:

Długotrwale bezrobotni	rok				
	2007	2008	2009	2010	III kw. 2011
Ogółem	289	197	235	239	258
- w tym kobiety	196	133	138	141	158
- w tym mężczyźni	93	64	97	98	100

źródło: PUP w Wieruszowie, listopad 2011 r.

Podsumowanie

- W mieście Wieruszów od 2006 r. następuje powolny spadek liczby ludności, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności terenu wiejskiego gminy.
- Społeczeństwo gminy Wieruszów jest jeszcze stosunkowo młode (przewaga osób w wieku przedprodukcyjnym nad osobami w wieku poprodukcyjnym). Niepokojąca jest jednak niewielka nadwyżka urodzeń nad zgonami w ostatnich latach.
- Wskaźnik feminizacji ludności gminy jest niski w porównaniu ze wskaźnikiem dla województwa łódzkiego.
- Ruch naturalny (urodzenie i zgony) gminy jest dodatni od 2007 r., w odróżnieniu od ruchu migracyjnego (odpływ i napływ ludności).
- W kierunkach migracyjnych dominują zameldowania na wieś i wymeldowania ze wsi.
- Poziom bezrobocia w gminie ulega powolnemu obniżeniu od 2004 r. (z odchyleniami w roku 2006 i 2009).
- Wśród bezrobotnych dominują kobiety (55%).

3.3. Infrastruktura społeczna

Na infrastrukturę społeczną gminy składa się obsługa ludności w zakresie administracji, oświaty i wychowania, kultury, sportu, ochrony zdrowia, telekomunikacji, bezpieczeństwa, usług, handlu.

3.3.1. Administracja

W 2011 r. na terenie gminy Wieruszów w mieście Wieruszów funkcjonowało 17 następujących instytucji administracyjnych różnego szczebla:

- Urząd Miejski,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Starostwo Powiatowe,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Terenowy Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- Terenowy Oddział KRUS,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego,
- Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna,
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Sieradzu Oddział Wieruszów,
- Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej,
- Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa,
- Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
- Urząd Skarbowy,
- Biuro Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

3.3.2. Oświata i wychowanie

Czynnikami mającym zdecydowany wpływ na rozwój oświaty w gminie Wieruszów jest jej sytuacja demograficzna. Od 2000 r. liczba urodzeń jest na podobnym poziomie z tendencją spadkową

w latach 2001 – 2005. Począwszy od roku 2006 sytuacja uległa poprawie i następował stopniowy wzrost, by w 2010 r. nastąpił znaczny spadek (do 166 urodzeń).

	lata										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
liczba urodzonych dzieci w gminie Wieruszów	143	180	165	149	174	144	149	162	205	209	166

źródło: dane z Urzędu Miejskiego w Wieruszowie, 2011 r.

Należy dodać, że korzystnym dla rozwoju oświaty jest również wskaźnik osób w wieku przedprodukcyjnym (w gminie na poziomie prawie 22%).

W roku szkolnym 2010/2011 r. na terenie gminy Wieruszów funkcjonowały:

- 3 przedszkola publiczne :
  - samorządowe:
    - Publiczne Przedszkole Samorządowe nr 1 w Wieruszowie – ul. Dąbrowskiego 21 - 150 wychowanków,
    - Publiczne Samorządowe Przedszkole nr 3 w Wieruszowie – ul. Fabryczna - 151 wychowanków,
    - jednooddziałowe przedszkole Zgromadzenia Sióstr Świętej Jadwigi w Wieruszowie – ul. Teklinowska – 25 wychowanków;
  - punkty przedszkolne:
    - Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Zielony Listek” Anna Szkudlarek – ul. Waryńskiego 35a - 13 wychowanków;
- 4 szkoły podstawowe:
  - Szkoła Podstawowa nr 1 im. Janusza Korczaka w Wieruszowie – ul. Fabryczna 1 - 560 uczniów i 39 wychowanków w oddziale przedszkolnym,
  - Szkoła Podstawowa w Teklinowie – Teklinów 121 - 49 uczniów i 22 wychowanków w oddziale przedszkolnym,
  - Szkoła Podstawowa w Wyszanie - ul. Szkolna 10 - 97 uczniów i 24 wychowanków w oddziale przedszkolnym,
  - Szkoła Podstawowa w Pieczyskach – ul. Szkolna 1 - 61 uczniów i 17 wychowanków w oddziale przedszkolnym;
  - Zespół Szkół Nr 2 w Wieruszowie im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Wieruszowie – 174 uczniów i 24 wychowanków w oddziale przedszkolnym, składający się z szkoły podstawowej z oddziałami zamiejscowymi w Mirkowie i Kuźnicy Skakawskiej oraz oddziałami klas specjalnych.
  - gimnazjum – Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II w Wieruszowie – ul. Warszawska 123a - 363 uczniów;
  - zespoły szkół ponadgimnazjalnych:
    - Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica w Wieruszowie – ul. Szkolna 1-3 – 347 uczniów,
    - Zespół Szkół Ogólnokształcących, Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Wieruszowie – ul. M. Kopernika 2a – 896 uczniów.

Łączna liczba uczniów i wychowanków uczęszczających do ww. placówek oświatowych wynosiła 3006 osób (na podstawie „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w roku szkolnym 2010/2011” – gmina Wieruszów 2011 r. i danych ze Starostwa Powiatowego w Wieruszowie).

Charakterystyka - wyposażenie i mienie - samorządowych placówek oświatowych przedstawia się następująco (na podstawie „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w roku szkolnym 2010/2011” – gmina Wieruszów 2011 r.):

l.p.	szkoły	pow. nier. gruntowej w tys. m ²	w tym: terenów zielonych	w tym: placów zabaw	boisko do siatkówki	boisko do piłki ręcznej	boisko do koszykówki	korty tenisowe	boisko do piłki nożnej	bieżnie proste	skocznie
1.	SP nr 1 w Wieruszowie	21,0	8,0	0,3	2	0	1	1	2	2	2
2.	Zespół Szkół nr 2	25,0	20,1	0,3	0	0	0	0	1	1	1
3.	Gimnazjum nr 1	17,9	5,8	0	0	0	0	0	0	0	0
4.	SP w Wyszanie	5,1	0,2	0,1	0	1	0	0	0	0	1
5.	SP w Pieczyskach	10,0	7,2	0,1	0	1	1	0	0	1	1
6.	SP w Teklinowie	1,7	0,1	0,2	1	0	0	0	0	1	1
7.	Przedszkole Samorządowe nr 1	4,8	0,2	2,5	0	0	0	0	0	0	0
8.	Przedszkole Samorządowe nr 3	4,6	0,6	1,2	0	0	0	0	0	0	0

Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz urządzeń sportowo – rekreacyjnych należy uznać za dobry. Poniesione nakłady finansowe podnoszą standard poszczególnych placówek.

W roku szkolnym 2010/2011 zostało uruchomione lodowisko przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Wieruszowie.

Placówki oświatowe są wyposażone w następujące lokale użytkowe:

szkoły	sale lekcyjne	komputerowe	językowe	świetlice	sale gimn., hale sportowe	salki gimn. korekcyjnej	biblioteki	gabinety profilaktyki zdrowotnej	gabinety psychologa, logopedy	kuchnie, stołówki
SP nr 1 w Wieruszowie	25	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Zespół Szkół nr 2	12	2	1	1	1	0	1	1	1	1
Gimnazjum nr 1	19	2	3	1	1	0	1	1	1	1
SP w Wyszanie	8	1	0	1	0	0	2	0	0	1
SP w	6	1	0	0	0	0	1	0	0	0

	Pieczyskach										
	SP w Teklinowie	7	7	1	0	0	0	1	0	0	0
	Przedszkole Samorządowe nr 1	5	0	0	0	0	0	1	0	0	1
	Przedszkole Samorządowe nr 3	7	0	0	0	0	0	1	0	0	1

W ww. placówkach funkcjonują również pracownice komputerowe (również dostęp do Internetu). Najwięcej komputerów jest w Szkole Podstawowej Nr 1 (32 sztuki), zaś z SP Nr 2 oraz Gimnazjum Nr 1 i SP w Wyszanie i Pieczyskach odpowiednio 23, 24, 25 i 24 sztuki). Najmniej jest komputerów w SP w Teklinowie (14 sztuk) i w przedszkolach (razem 6 sztuk).

Łączna ilość nauczycieli w roku szkolnym 2010/2011 wynosiła w samorządowych placówkach oświatowych 160 nauczycieli na pełnych etatach oraz 15,52 na etatach niepełnych, zaś liczba pozostałych pracowników 79 etatów.

Na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w zespołach szkół ponadgimnazjalnych w roku szkolnym 2010/2011 było 35 sal lekcyjnych (w tym: 22 w ZSP im. S. Staszica), 8 pracownicy (w tym: 4 komputerowe w ZSP im. S. Staszica, 4 komputerowe i 2 językowe w ZSO im. M. Kopernika) i 2 sale gimnastyczne.

Liczba etatów nauczycieli w zespołach szkół ponadgimnazjalnych w roku szkolnym 2010/2011 wyniosła przeszło 85 (z czego 57,26 w ZSP im. S. Staszica).

Gmina Wieruszów bierze udział w wielu programach wspierających uczniów i rozwój szkolnictwa.

W roku szkolnym 2010/2011 programem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu „Wyprawka szkolna” zostało objętych 98 uczniów ze szkół podstawowych (I-III klasa) i gimnazjum (II klasa) – dotacja z MEN.

Gmina realizowała również stypendia socjalne (w zależności od wysokości dochodu przypadającego na członka rodziny w miesiącu) – 80% środków pochodziło z dotacji MEN – oraz dofinansowywała doksztalcania młodocianych pracowników – część finansów z dotacji Wojewody Łódzkiego.

Dodatkowo w roku szkolnym 2010/2011 Gmina Wieruszów realizowała programy z zakresu oświaty:

- wyposażenie w pomoce dydaktyczne dla klas I - III – Zespół Szkół nr 2 w Wieruszowie – dotacja MEN,
- plac zabaw „Radosna szkoła” klas I-III – Zespół Szkół nr 2 w Wieruszowie - dotacja MEN,
- projekt POKL „Im więcej wiemy tym więcej osiągniemy” – Zespół Szkół nr 2 w Wieruszowie – dotacja Urząd Marszałkowski w Łodzi,
- projekt POKL „Przyjazna droga” – Zespół Szkół nr 2 w Wieruszowie – dotacja Urząd Marszałkowski w Łodzi,
- projekt POKL „Wędrowki matematyczno-przyrodnicze po województwie łódzkim” – Gimnazjum nr 1 w Wieruszowie – dotacja Urząd Marszałkowski w Łodzi,
- projekt POKL „Różny start ta sama meta” – Szkoła Podstawowa w Pieczyskach – dotacja Urząd Marszałkowski w Łodzi,
- projekt POKL „Ocalić od zapomnienia” – Szkoła Podstawowa w Wyszanie – dotacja Urząd Marszałkowski w Łodzi,

- „Indywidualizacja procesu nauczania” dla uczniów I-III szkół podstawowych oraz „Zimowa rekreacja” – program sportowy.

Gmina Wieruszów jest również organizatorem dożywiania dzieci w wieku szkolnym – program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Najzdolniejsi uczniowie są wspierani stypendiami naukowymi zgodnie z ideami programu „Lokalny program wspierania uzdolnionych dzieci i młodzieży w gminie Wieruszów”.

3.3.3. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia

Pomoc społeczna

Pomoc społeczną na terenie gminy Wieruszów świadczy Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie.

Ponadto pomoc świadczą:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Katolicki Zespół Charytatywny działający przy parafii św. Stanisława Biskupa Męczennika,
- Jadłodajnia „Betlejem”,
- Punkt wydawania żywności.

Mieszkańcy gminy mogą także uzyskać pomoc socjalną w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, dla osób niepełnosprawnych prowadzone są Warsztaty Terapii Zajęciowej przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Wieruszowie.

Na terenie Gminy działają grupy samopomocowe:

- AA „Harmonia” (dla osób uzależnionych)
- Al.-annon „Izabela” (dla osób współuzależnionych)
- Alateen „Zaufanie” (dla dzieci osób uzależnionych).

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Wieruszów usługi z zakresu ochrony zdrowia świadczy Powiatowe Centrum Medyczne Sp. z o.o. - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy w Wieruszowie przy ul. Warszawskiej 104 oraz w ramach podstawowej opieki pozostałe Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej (lekarze rodzinni).

W ramach Powiatowego Centrum Medycznego w Wieruszowie świadczenia zdrowotne udzielane są w poradniach specjalistycznych, oddziałach szpitalnych oraz pracowniach diagnostycznych.

Świadczenia realizowane są w następujących oddziałach szpitalnych:

- Oddział wewnętrzny,
- Oddział pediatryczny,
- Oddział położniczo-ginekologiczny (zawieszona działalność od 1 stycznia 2012 r.),
- Oddział noworodkowy,
- Oddział opieki długoterminowej,
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy.

W domu chorego realizowane są świadczenia w zakresie:

- Hospicjum Domowego,
- Pielęgniarskiej Opieki Długoterminowej.

W Powiatowym Centrum Medycznym w Wieruszowie funkcjonują następujące poradnie specjalistyczne:

- Poradnia chorób płuc i gruźlicy,
- Poradnia dermatologiczna,
- Poradnia zdrowia psychicznego,
- Poradnia chirurgiczna,
- Poradnia ortopedyczna,
- Poradnia rehabilitacyjna,
- Poradnia neurologiczna,
- Poradnia diabetologiczna,
- Poradnia dla kobiet.

Świadczenia w zakresie poradnictwa dla kobiet wykonywane są w poradni dla kobiet Wieruszowie oraz punktach konsultacyjnych na terenie powiatu wieruszowskiego.

Przy Powiatowym Centrum Medycznym w Wieruszowie funkcjonują następujące pracownie:

- Pracownia diagnostyki laboratoryjnej,
- Pracownia RTG,
- Pracownia USG,
- Pracownia EKG,
- Pracownia endoskopii.

Jedną z komórek NZOZ Powiatowego Centrum Medycznego w Wieruszowie jest Pogotowie Ratunkowe z Izłą Przyjęć funkcjonujące przy ul. Warszawskiej 104.

W bieżącym roku Pogotowie Ratunkowe wykonuje świadczenia w zakresie:

- Zespołu wyjazdowego R,
- Zespołu wyjazdowego W,
- Nocnej i świątecznej ambulatoryjnej opieki lekarskiej,
- Nocnej i świątecznej ambulatoryjnej opieki pielęgniarskiej,
- Nocnej i świątecznej wyjazdowej opieki lekarskiej,
- Nocnej i świątecznej wyjazdowej opieki pielęgniarskiej,
- Transportu sanitarnego.

Powiatowe Centrum Medyczne świadczy usługi medyczne również dla szkół ponadgminajalnych w ramach opieki pielęgniarskiej w środowisku nauczania i wychowania.

Do pozostałych NZOZ działających na terenie gminy Wieruszów zaliczają się:

- NZOZ „MEDIX” ul. Fabryczna 6 w Wieruszowie,
- NZOZ „DAR” ul. Fabryczna 6 w Wieruszowie,
- NZOZ „COR” ul. Kopernika 1a w Wieruszowie,
- NZOZ „BONUS” ul. Kopernika 6 w Wieruszowie.

Od 2000 r. leczeniem osób uzależnionych i ich rodzin zajmuje się SP ZOZ Miejski Ośrodek Profilaktyki, Terapii, Uzależnień i Współzależnienia w Wieruszowie, zlokalizowany w Wieruszowie przy ul. Kępińskiej 53.

Na terenie gminy funkcjonuje pięć aptek – wszystkie zlokalizowane w mieście Wieruszów (trzy przy ul. Warszawskiej, po jednej przy ul. Kopernika i Fabrycznej).

3.3.4. Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa publicznego jest jednym z najistotniejszych czynników wpływających na poziom życia mieszkańców gminy Wieruszów.

Instytucje zapewniające mieszkańcom bezpieczeństwo to:

- Komenda Powiatowa Policji w Wieruszowie – ul. Kuźnicka 28a,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej – ul. Bolesławiecka 10,
- 11 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, tj.:
  - OSP Wieruszów – ul. Mickiewicza 13,
  - OSP Jutrków – Jutrków 3,
  - OSP Chobanin – Chobanin 92,
  - OSP Wyszaków – ul. Szkolna 7,
  - OSP Kuźnica Skakawska – Kuźnica Skakawska 25,
  - OSP Cieszęcin – Cieszęcin 61,
  - OSP Pieczyska – Pieczyska 56,
  - OSP Mirków – Mirków 46,
  - OSP Podzamcze – ul. Kępińska 1,
  - OSP Teklinów – Teklinów 117,
  - OSP Lubczyna – Lubczyna 1a.

Instytucje te ściśle współpracują ze sobą mając za zadanie zapewnienie bezpieczeństwa publicznego.

Z roku na rok wzrasta wykrywalność zdarzeń kryminalnych. Nie odnotowuje się przestępstw o znacznym ciężarze gatunkowym. Nie notuje się również rażącego naruszenia porządku publicznego podczas trwania imprez masowych. Chcąc poprawić stan bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Rada Miejska w Wieruszowie podjęła Uchwałę Nr VIII/39/2007 z dnia 6 marca 2007 r. w sprawie przyjęcia Programu „Bezpieczna Gmina Wieruszów”, w którym zawarto cele i główne zadania. Do realizacji Programu powołano Radę Programową.

Istotny problem stanowi bezpieczeństwo na drogach, na których ze względu na stan nawierzchni, w szczególności na drodze krajowej nr 8, dochodzi do wielu kolizji i wypadków.

Z perspektywy kilku lat można stwierdzić, że średnio w ciągu roku na terenie gminy powstaje ok. 70 zdarzeń, w których udział biorą strażacy z jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

Najczęściej są to pożary lasów, łąk, nieużytków, zakładów produkcyjnych i budynków mieszkalnych. Strażacy OSP biorą również udział w systematycznych ćwiczeniach organizowanych przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Wieruszowie.

W celu poprawy bezpieczeństwa powstał rządowy program „Bezpieczna 8”, w ramach którego zarządca drogi: przebudowuje skrzyżowania, zwiększa liczbę fotoradarów oraz patroli policji.

W ostatnich latach obserwuje się większą ilość tzw. nagłych zjawisk atmosferycznych. Najbardziej zagrożone powyższymi są tereny większych wsi.

Na terenie gminy nie występują składowiska broni i amunicji. Brak również mogilników, składowisk odpadów niebezpiecznych. Możliwość skażenia promieniotwórczego oraz chemicznego jest porównywalna z możliwością wystąpienia powyższego na terenie całego kraju.

3.3.5. Bankowość

Na terenie gminy Wieruszów funkcjonują 3 banki: PKO BP SA w Wieruszowie, Rejonowy Bank Spółdzielczy w Wieruszowie, Bank Zachodni WBK S.A w Wieruszowie.

3.3.6. Kultura, sport i rekreacja

Kultura.

W zakresie kultury na terenie gminy Wieruszów w 2011 r. funkcjonowały:

- Biblioteki:
  - Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. W. Reymonta w Wieruszowie – ul. 19 Stycznia 7/9
  - wraz z 5 filiami:
    - przy Szkole Podstawowej w Wyszanie,
    - przy Szkole Podstawowej w Pieczyskach,
    - przy Miejskim Ośrodku Profilaktyki Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Wieruszowie – ul. Kępińska 53,
    - przy Parafii Św. Stanisława w Wieruszowie,
    - Powiatowa Biblioteka Publiczna w Wieruszowie – ul. Waryńskiego 11,
    - Biblioteka Pedagogiczna w Sieradzu Filia w Wieruszowie – ul. 19 Stycznia 7/9;
- Instytucje kulturalne:
  - Kino „Słońce”,
  - Wieruszowski Dom Kultury (znaczenie lokalne),
- Stowarzyszenia, Organizacje, Zrzeszenia:
  - Chór „Lira” – przy Parafii Zesłania Ducha Świętego w Wieruszowie,
  - Chór parafialny przy parafii Podzamcze,
  - Chóry szkolne:
    - Chór „Prymki” przy Gimnazjum nr 1 w Wieruszowie,
    - Chór „Wiolinki” przy Szkole Podstawowej nr 1 w Wieruszowie;
  - Orkiestra Dęta OSP w Wieruszowie działająca przy Wieruszowskim Domie Kultury,
  - Kapela Podwórkowa „Sami Swoi”.

Znaczną rolę w kształtowaniu życia kulturalnego gminy Wieruszów odgrywa Wieruszowski Dom Kultury, który prowadzi wszechstronną działalność na rzecz różnych środowisk i grup wiekowych. Spośród bogatego programu na uwagę zasługują organizowane cyklicznie imprezy o randze ogólnokrajowej i międzynarodowej: Ogólnopolski Konkurs Recytatorski, Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Moja Szuflada”, Międzynarodowy Festiwal Sztuk Różnorodnych „Tratwa Kultur” oraz Międzynarodowy Plener Malarski „Sztuka i Czas”. Dodatkowo jest współorganizatorem takich wydarzeń jak: „Dni Wieruszowa”, „Dzień Dziecka”, „Integracyjny Bal Karnawałowy dla dzieci”, Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy oraz „Bal muzyków”. Działa ponadto sekcja plastyczna, dziecięce zespoły taneczne, młodzieżowy zespół tańca nowoczesnego. Od 2008 r. powstała nowa sekcja Wieruszowskiego Domu Kultury – Wieruszowski Uniwersytet III Wieku (obecnie liczy ponad 200 członków).

Drugim ważnym ośrodkiem kultury jest Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Władysława Reymonta w Wieruszowie. Biblioteka posiada 5 filii. Organizuje spotkania autorskie, liczne wystawy okolicznościowe, wieczory poezji, spotkania autorskie, spotkania opłatkowe i konkursy czytelnicze. Działalność ta ma na celu upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i dorosłych. Z zakresu działań związanych z popularyzacją literatury wśród dzieci biblioteka współpracuje ze szkołami podstawowymi z terenu gminy, organizując teatryki dziecięce czy głośne czytanie dla dzieci.

Wizytówką kulturalną miasta jest Chór „Lira” działający przy Parafii Zesłania Ducha Św., który został założony w 1985 roku przy istniejącym już chórze mieszanym, posiadającym 80-letnią tradycję. Chór wykonuje utwory muzyki dawnej polskich i zagranicznych kompozytorów. Chór młodzieżowy „Lira” jest zdobywcą licznych nagród i wyróżnień. W 2004 roku zdobył II miejsce na Przeglądzie Chórów Diecezji Kaliskiej w Kaliszu oraz I miejsce w Przeglądzie Chórów w Sieradzu. W 2009 r. zajęł

III miejsce w ogólnopolskim XII Łódzkim Festiwalu Chóralnym Cantio Lodziensis w kategorii Chórów Stowarzyszeń i Towarzystw Śpiewaczych. W swojej artystycznej działalności posiada już dwie płyty, nagrane wraz z zaproszonymi gośćmi. Tradycje orkiestr dętych pielęgnuje działająca przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Wieruszowie Orkiestra Dęta, która w roku 2007 obchodziła 30-lecie istnienia.

Licznymi sukcesami może poszczycić się również Wieruszowska Kapela Podwórkowa „Sami Swoi”, która uzyskała nie tylko uznanie wśród mieszkańców Wieruszowa, ale również z powodzeniem koncertuje na scenach całego regionu łódzkiego.

Dziedzictwo kulturowe Ziemi Wieruszowskiej, jej historia i współczesność propagowane są przez Towarzystwo Przyjaciół Wieruszowa, istniejące od 1997 roku.

Najważniejszymi świętami są organizowane corocznie „Dni Wieruszowa”, w ramach których odbywa się szereg imprez rekreacyjno-sportowych i kulturalnych. Do tradycji imprez kulturalnych weszły również: Koncert Kolęd i Pastorałek w wykonaniu chórów i zespołów muzycznych, Dożynki Gminne, konkurs „Dobroczyńca Ziemi Wieruszowskiej” oraz Regionalna Impreza Integracyjna „Być Razem”, której głównym organizatorem jest Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc”. Na terenie wiejskim aktywnie działają Koła Gospodyń Wiejskich, które pielęgnują dziedzictwo i tradycje ludowe, w tym również rękodzieło ludowe, a także Towarzystwo Przyjaciół Polesia i Stowarzyszenie Rozwoju wsi Lubczyna.

Kościół i cmentarze:

W Wieruszowie zlokalizowane są cztery kościoły, w tym trzy wyznania rzymsko-katolickiego:

- kościół parafialny p.w. Zesłania Ducha Świętego,
- kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP,
- kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa Męczennika.
- kościół ewangelicki.

W gminie kościoły znajdują się w następujących miejscowościach:

- Cieszęcín - kościół parafialny z 1789 r. - Diecezjalne Sanktuarium św. Wojciecha w Cieszęcínie,
- Kuźnica Skakawska - kościół modrzewiowy p.w. św. Rocha z 1746 r.,
- Mirków - kaplica,
- Pieczyska - kościół filialny p.w. św. Urszuli Ledóchowskiej,
- Wyszánów - kościół parafialny z 1842 r. p.w. św. Michała Archanioła.

Na terenie miasta i gminy cmentarze znajdują się:

- w Wieruszowie - 2 cmentarze (parafialny oraz nieczynny cmentarz żydowski),
- w Cieszęcínie (parafialny),
- w Kuźnicy Skakawskiej (parafialny + ewangelicki),
- w Wyszánowie (parafialny).

Sport.

Na terenie gminy Wieruszów zadania z zakresu upowszechniania kultury fizycznej wśród mieszkańców realizują głównie kluby sportowe wśród, których należy wymienić:

- Wieruszowski Klub Sportowy „Prosna” dysponujący własną halą sportową, boiskiem piłkarskim i kompleksem rekreacyjno-sportowym. Specjalizuje się w piłce nożnej i tenisie stołowym. Oprócz działalności szkoleniowej organizuje też zawody i imprezy sportowe,
- Powiatowy Szkolny Związek Sportowy zajmujący się głównie organizacją rozgrywek sportowych wśród uczniów szkół na terenie powiatu wieruszowskiego,
- Ludowy Zespół Sportowy „WEBO” w Wyszánowie specjalizujący się w piłce nożnej począwszy od

sekcji dziecięcych a na drużynie seniorów skończywszy,

- Uczniowski Klub Sportowy „Akademia Piłkarska” zajmujący się przede wszystkim szkoleniem w zakresie piłki nożnej wśród dzieci w wieku 5-12 lat
- Wieruszowski Klub Karate Kyokushin „Husaria” prowadzący zajęcia dla wszystkich osób zainteresowanych uprawianiem tego sportu, bez ograniczeń wiekowych.

W Gminie Wieruszów organizowane są gminne imprezy sportowe takie jak: zawody w piłce nożnej i siatkowej, w szachach, brydżu o Puchar Burmistrza, czy bieg gminny w ramach ogólnopolskiej akcji „Polska Biega”. Przez gminę przebiega trasa Ogólnopolskiego Wyścigu Kolarskiego „Szlakiem Bursztynowym”.

Ponadto na terenie gminy są zlokalizowane następujące obiekty sportowo-rekreacyjne:

- kompleks boisk sportowych „Orlik-Moje Boisko 2012” przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Wieruszowie, ul. Fabryczna 1,
- boisko wielofunkcyjne i kort tenisowy przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Wieruszowie,
- boisko wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej w Teklinowie,
- boisko wielofunkcyjne przy Szkole Podstawowej w Pieczyskach,
- boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkół nr 2 w Wieruszowie,
- Klub fitness w Wieruszowie, ul. Rynek 19.

Dla dzieci zostały zbudowane place zabaw w każdym sołectwie oraz na terenie szkół.

Turystyka i rekreacja.

Turystyka i rekreacja nie odgrywają istotnej roli w bazie ekonomicznej miasta i gminy Wieruszów.

W mieście Wieruszów funkcjonuje Motel „ES” przy drodze krajowej nr 8, dwa obiekty hotelarskie: „U Kasi” przy ul. Kilińskiego 19 oraz „Prosna” przy ul. Sportowej 4, jak również dwa biura podróży.

Doskonałą bazą wypadową dla miłośników pieszych, rowerowych i konnych wycieczek są 4 gospodarstwa agroturystyczne (w miejscowości Klatka, Wieruszów – ul. Polna, Mieleszynek i Lubczyna), które dysponują 42 miejscami noclegowymi. Ww. gospodarstwa są zrzeszone w Stowarzyszeniu Agroturystycznym Ziemi Wieruszowskiej.

Instytucją zajmującą się propagowaniem turystyki na terenie gminy jest Oddział Ziemi Wieruszowskiej PTTK w Wieruszowie. W samym zaś mieście działa Punkt Informacji Turystycznej przy ul. Waryńskiego 11.

Funkcję rekreacyjną pełni również gminny zbiornik wodny we wsi Jutrków o powierzchni lustra wody 1,14 ha. Jest to zbiornik naturalny, przepływowy, którego otoczenie stanowi 0,38 ha zadrzewień. Zbiornik pełni także funkcje przeciwpożarowe.

Zagospodarowanie zbiornika w Jutrkowie zrealizowano w latach 2006-2007 przy wsparciu Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” w zakresie działania 2.3 „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”.

Przez teren gminy Wieruszów prowadzone są następujące znakowane szlaki turystyczne:

Szlaki rowerowe:

- „Rowerem przez powiaty” – Wieruszów – Cieszęcin – Galewice – Głaz – Węglewice – Żydowiec – Biedaszki – Lututów – Zdzierszczyzna – Sokolniki – Walichnowy – Czastary – Nalepa – Żdźary – Bolesławiec – Gola – Łubnice – Dzierzkowice - ca. długość – 142,6 km,

- Szlak rekreacyjny „Wokół Wieruszowa” – Wieruszów – Pieczyska – Stary Ochędzyn – Szklarki – Przywory – Mieleszynek – Wieruszów - ca. długość – 32,7 km,
- „Nad Prosnę” – Wieruszów – Mesznary – Kuźnica Skakawska – Św. Roch – Wieruszów – ca. długość 12,2 km,
- „Śladami Św. Wojciecha” – Wieruszów – Cieszęcin – Wyszczanów – Lubczyna – Jutrków – Teklinów – Mirków – Wieruszów – ca. długość – 20,9 km,
- „Do Stawów” – Wójcin – Kamionka – Mieleszyn – Mieleszynek – Nalepa – ca. długość – 14,5 km,
- „Szlak Powstańców Wielkopolskich” – Wieruszów – Teklinów – Nawrotów – Jutrków – Mikorzyn – Tokarzew – ca. długość – 20,3 km,
- „Sokolnicki” – Wieruszów – Las Wieruszowski – Górka – Uroczyso Dziadoki – Tyble – Gumnisko – ca. długość – 16,4 km,
- „Do Wzgórz Ostrzeszowskich” – Wyszczanów – Torzeniec – ca. długość – 8 km,
- „Galewicki” – Skrzyżowanie Las Wieruszowski i droga do Pieczysk – Osowa – Niwiska – Galewice – ca. długość – 6,2 km,
- „Łącznik do Wrót Wielkopolski” – Wieruszów – Teklinów – Nawrotów – Jutrków – Mikorzyn – Tokarzew – ca. długość – 15 km,
- „Łącznik do Donaborowa” – Kuźnica Skakawska – Dobrydział – Donaborów – ca. długość – 6 km,
- „Łącznik do Świby” – Wieruszów – Świba – 5 km.

Szlaki konne:

- „Wokół Mieleszynka” – długość 13 km.

Szlaki spacerowe:

- „Od Mykwy do Macewy” – długość 6,8 km – Wieruszów ul. Waryńskiego - ul. Świerczewskiego – ul. Nowa – ul. Parkowa – ul. Sportowa – ul. Kilińskiego – ul. Nadrzeczna – ul. Dąbrowskiego – ul. Okrzei – ul. Cmentarna – ul. Prusa – ul. Wieluńska – ul. Kordeckiego – ul. Warszawska – Droga Polna /od ul. Warszawskiej do ul. Fabrycznej/ - Droga do cmentarza żydowskiego – ul. Leśna – ul. Marianów – ul. Fabryczna – ul. Warszawska – Chodnik / między ul. Warszawską a ul. Szkolną / - ul. Szkolna – ul. Waryńskiego,
- „Od Ptolemeusza do Wierusza” – długość 2,0 km – ul. Św. Rocha – droga krajowa nr 8 – Wieruszów Zamczysko,
- „Po Wieruszowskich Cmentarzach Wyznaniowych” – długość 7,2 km – Kuźnica Skakawska ul. Kępińska - Wieruszów ul. Kępińska - ul. Kuźnicka - Droga Krajowa Nr 8 – ul. Wrocławska - ul. Kilińskiego - ul. Bulwar Różany – ul. Dąbrowskiego – ul. Polna - ul. Okrzei – ul. Kopernika – ul. Warszawska – ul. Kaliska – ul. Waryńskiego – ul. Biskupa Bareły – ul. Fabryczna - Droga do Cmentarza Żydowskiego - Cmentarz Żydowski.

Szlaki kajakowe:

- „Szlak Kajakowy Powiatu Wieruszowskiego” – całkowita długość 183 km – szlak rzeką Prosną - Dietrzkowice - Bolesławiec - Wieruszów - Kalisz – Pызdry.

Opiekę nad ww. szlakami sprawuje Oddział Ziemi Wieruszowskiej PTTK w Wieruszowie.

Organizacje pozarządowe.

Na terenie gminy Wieruszów działa z mniejszą lub większą aktywnością kilkadziesiąt organizacji pozarządowych, pracujących na rzecz społeczności lokalnej.

Do najbardziej aktywnych, oprócz wymienionych wcześniej klubów sportowych należy zaliczyć:

- Stowarzyszenie Integracyjne „Klub Otwartych Serc”, z/s w Wieruszowie przy ul. Sportowej 7, głównym celem statutowym jest wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży, terapia zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych oraz animowanie zorganizowanej aktywności lokalnej na rzecz rozwoju i promocji idei europejskiego społeczeństwa obywatelskiego.
- Miejsko-Gminny Związek OSP – na terenie gminy Wieruszów działa Zarząd Miejsko-Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP, który zajmuje się 11 jednostkami OSP. Celem jednostek jest ratowanie życia i mienia, zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego oraz pomoc w innych zdarzeniach, jakie mają miejsce na terenie gminy Wieruszów,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski w Wieruszowie – organizacja zajmująca się wyrównywaniem szans rozwojowych dzieci i młodzieży, podejmująca działania na rzecz osób niepełnosprawnych polegających na likwidacji różnego rodzaju barier i integracji społecznej, prowadzi warsztaty terapii zajęciowej,
- Stowarzyszenie „Między Prosną a Wartą”, Lokalna Grupa Działania – jego członkiem jest gmina Wieruszów, celem jest działalność na rzecz rozwoju obszarów wiejskich m.in. poprzez rozwój turystyki, promocję środowiska naturalnego, zasobów kulturowych, popularyzację i rozwój produkcji wyrobów regionalnych, wspieranie przedsiębiorczości i inicjatyw lokalnych,
- Stowarzyszenie Profilaktyczne „Alternatywa”, z/s w Wieruszowie przy ul. Sportowej, celem organizacji jest m.in. zapobieganie niedostosowaniu i sieroctwu społecznemu dzieci i młodzieży oraz wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży z rodzin alkoholowych i zagrożonych patologią,
- Akcja Katolicka Diecezji Kaliskiej, Parafialny Oddział Wieruszów, Parafia św. Stanisława Biskupa, z/s w Wieruszowie przy ul. Warszawskiej 93a, organizacja zajmuje się pogłębianiem formacji chrześcijańskiej oraz organizowaniem bezpośredniej współpracy katolików świeckich z hierarchią kościelną w prowadzeniu misji apostolskiej kościoła,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Lubczyna, głównym celem organizacji jest wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturowego i gospodarczego wsi Lubczyna,
- Stowarzyszenie Edukacji Artystycznej Dzieci i Młodzieży oraz Komunikacji Społecznej „NADWRAŻLIWI”, z/s w Wieruszowie przy ul. Rynek 8, organizacja zajmuje się m.in.: prowadzeniem i upowszechnianiem działalności artystycznej w zakresie poezji śpiewanej, literackiej, autorskiej, teatru, plastyki i muzyki oraz udzielaniem pomocy teatrom, zespołom muzycznym, wokalistom, grupom twórczym i twórcom indywidualnym,
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Liderów Działań Psychospołecznych, Koło Regionalne w Wieruszowie, z/s w Wieruszowie przy ul. Warszawskiej 144a, organizacja zajmuje się działaniem na rzecz rozwoju nowoczesnej polityki zdrowotnej, zapobieganiu narkomanii, alkoholizmowi i innym uzależnieniom oraz ochrona rodzin, a w szczególności dzieci i młodzieży przed przemocą w życiu rodzinnym, społecznym i w mediach Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Wierusz”, z/s w Wieruszowie przy ul. Sportowej 7, głównym celem statutowym jest praca nad zapewnieniem osobom uzależnionym i zagrożonym uzależnieniem od alkoholu oraz ich rodzinom możliwości uzyskania trwałej trzeźwości oraz prowadzenie Klubu Abstynenta.
- Towarzystwo Historyczno-Kulturalne „ARSONIUM” przy ul. Teklinowskiej 27 w Wieruszowie, głównymi celami organizacji są m.in.: dokumentacja przeszłości świadków wydarzeń historycznych ważnych dla lokalnej społeczności i regionu, gromadzenie informacji dotyczących starego grodziska w widłach rzeki Niesób i Prosną w ramach programu „ARSONIUM: pra Wieruszów prawda czy

legenda”, gromadzenie pamiątek historycznych w ramach izby pamięci, gromadzenie informacji o zapomnianych powstańcach wielkopolskich w terenie Mirkowa, Lubczyny, Wyszanowa i Podzamcza.

- Koła Gospodyń Wiejskich – na terenie gminy aktywnie działa pięć Kół Gospodarstw Wiejskich, które zajmują się pielęgnowaniem dziedzictwa i tradycji ludowej, promowaniem wiejskich potraw oraz rękodzieła ludowego. KGW działają w miejscowościach: Jutrków, Teklinów, Kowalówka, Polesie, Wieruszów (Podzamcze).

Pozostałe organizacje działające na terenie gminy Wieruszów :

- Fundacja „Galeria na Kołach”,
- Fundacja na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Wiktoria”,
- Ochotnicza Straż Pożarna (11 jednostek),
- Powiatowy Szkolny Związek Sportowy,
- Klub Sportowy Akademia Piłkarska,
- Klub Karate Kyokushin „Husaria”,
- Związek Nauczycielstwa Polskiego,
- Polski Związek Niewidomych,
- Polski Związek Inwalidów,
- Stowarzyszenie „JMR Edukacja i Praca”,
- Stowarzyszenie Hodowców Ptactwa Leśnego „Orzeł”,
- Stowarzyszenie Chóralne „Lira” przy klasztorze ojców Paulinów,
- Wieruszowskie Stowarzyszenie Handlowców i Producentów,
- Wieruszowskie Towarzystwo Kulturalne,
- Wieruszowskie Towarzystwo Ekologiczne,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział w Wieruszowie,
- Polski Związek Emerytów i Rencistów, Oddział w Wieruszowie,
- Koło Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych.

Przedstawiony powyżej przegląd ukazuje silną koncentrację obiektów i instytucji i usług publicznych w ośrodku centralnym gminy. Jedynie sieć szkół podstawowych obejmuje także obszary wiejskie gminy.

3.3.7. Poczta

Na terenie gminy funkcjonuje urząd pocztowy przy ul. Świerczewskiego 21 w Wieruszowie oraz trzy agencje pocztowe, zlokalizowane w Wieruszowie przy ul. Fabrycznej, w Wieruszowie - Podzamczu oraz Wyszanowie.

3.3.8. Zasoby i warunki mieszkaniowe

Dane, na podstawie których sporządzono zestawienie dotyczące zasobów i warunków mieszkaniowych, zostały uzyskane ze strony internetowej GUS i odpowiadają stanowi na rok 2007 (struktura własnościowa), 2009 (budownictwo komunalne i socjalne) i 2010.

Budynków mieszkalnych na terenie gminy było 2719, z czego w samym mieście 1307. Zasoby mieszkaniowe gminy wynosiły w 2010 r. 4607 mieszkań (3077 w mieście Wieruszów), na które składa się 19612 izb o łącznej powierzchni użytkowej ponad 381 tys. m², co daje 19,4 m² na jedną izbę. (odpowiednio 12547 izb i przeszło 231 tys. m² dla miasta – 18,5 m² na jedną izbę).

W gminie Wieruszów potrzeby mieszkaniowe są zaspokajane głównie przez budownictwo prywatne, ale także przez budownictwo komunalne i socjalne.

W 2009 r. w całej gminie było 239 mieszkań komunalnych o łącznej powierzchni użytkowej 9510 m² (w przeliczeniu na jedno mieszkanie przypada 39,8 m² pow. użytkowej) oraz 25 socjalnych o łącznej powierzchni użytkowej 536 m² (w przeliczeniu na jedno mieszkanie przypada 21,4 m² pow. użytkowej).

Bezpośrednią miarą aktywności społeczności lokalnej w zakresie mieszkalnictwa jest ilość pozwoleń na budowę. Stanowią one o rozmiarach nowego budownictwa mieszkaniowego. W okresie 2007- listopad 2011 r. wydano w sumie 173 pozwoleń na budowę w zakresie budownictwa mieszkaniowego (z łącznej sumy 503 wszystkich pozwoleń na budowę – co stanowi 34,4% ogółu). Najwięcej, bo aż 43 pozwoleń (24,9%) wydano w 2009 roku, z czego 41 w zakresie budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego i 2 w zakresie budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego.

W porównaniu z okresem 2001 – 2004 r., w którym zanotowano 311 pozwoleń na budowę, nastąpił znaczny wzrost inwestycji z zakresu budownictwa (w tym również mieszkaniowego) – tj. o 62% ogółu wydanych decyzji.

Struktura własnościowa mieszkań na terenie gminy jest zróżnicowana. W 2007 r. dominowała własność prywatna (około 66% ogółu) oraz spółdzielni mieszkaniowych (27% ogółu). Własność komunalna i państwowa nie przekroczyła 6% ogółu. Zgodnie z danymi z GUS-u na terenie gminy w 2007 r. było 4 527 mieszkań, które stanowią własność:

- osób fizycznych – 2984,
- spółdzielni mieszkaniowych – 1223,
- gminy – 257,
- skarbu państwa – 1,
- zakładów pracy – 53,
- pozostałych podmiotów – 9.

Podsumowanie

- Sytuacja demograficzna w gminie Wieruszów sprzyja rozwojowi szkolnictwa (względnie stały poziom urodzeń, stosunkowo wysoki odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym).
- Władze gminy wspierają uczniów i szkolnictwo poprzez wielorakie programy.
- Wystarczający poziom pomocy społecznej i dostęp do świadczeń medycznych.
- Bezpieczeństwo publiczne jest wspierane wieloma programami.
- Wyraźnie zarysowany rozwój funkcji sportowo – turystycznej (budowa boisk sportowych i urządzeń infrastruktury sportowej, rozwój szlaków turystycznych – rowerowych, kajakowego, pieszych i konnego).
- Stosunkowo duża liczba organizacji pozarządowych wspierających miejscową ludność.
- Zasoby oraz warunki mieszkaniowe ulegają stopniowej poprawie, dotyczy to również budownictwa socjalnego i komunalnego.
- W budownictwie mieszkaniowym przeważa własność prywatna i Spółdzielni Mieszkaniowych.

4. Uwarunkowania gospodarczo-ekonomiczne rozwoju gminy

4.1. Rolnictwo

Pomimo niezbyt korzystnych uwarunkowań przyrodniczych i względnie niskiej wartości gleb, rolnictwo odgrywa podstawową rolę w bazie ekonomicznej gminy, a przestrzeń rolnicza (tj. użytki rolne) w 2011 r. zajmuje 65% jej obszaru.

Zgodnie z danymi z Urzędu Miejskiego w Wieruszowie w 2011 r. dominują rolnicy indywidualni (1 714 gospodarstw). W strukturze zasiewów przeważają zboża, które zajmują 3 161 ha, z tego żyto 1 298 ha. Ważnymi uprawami są także ziemniaki i pszenżyto ozime, których uprawy zajmują odpowiednio 220 ha i 468 ha.

Zgodnie z danymi zawartymi w opracowaniu „Środowisko w gminie Wieruszów” Wieruszów 2009 r., w 2008 r. średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 4,63 ha użytków rolnych. Użytki rolne zajmują też znaczną część obszaru miasta (obręb geodezyjny), obejmując ponad 50% jego powierzchni. Obserwuje się jednak, podobnie jak w całym kraju (a jeszcze bardziej w Europie), sukcesywne kurczenie się przestrzeni rolniczej. Na obszarach wiejskich gminy w okresie 2007-2011 areal użytków rolnych zmniejszył się o prawie 377 ha (o 5,6%, tj. o 75,4 ha średniorocznie).

Istnieje tendencja do powolnego kurczenia się przestrzeni rolniczej miasta i gminy Wieruszów. Przy tym dotychczasową dynamikę tego procesu, jak na gminę o niezbyt wysokich walorach produkcyjnych przestrzeni rolniczej, należy ocenić jako zbyt powolną. Duży ubytek odnotowano w terenach użytków zielonych (o prawie 180 ha w porównaniu do 2007 r.). Jest to zjawisko powszechne w całym kraju i niekorzystne z ekologicznego punktu widzenia - wskazuje na przesuszenie siedlisk w agrocenozach. W gminie Wieruszów dominują gospodarstwa prowadzące produkcję mieszaną : roślinno-zwierzęcą. Na obszarach wiejskich gminy niewiele mniejszy udział mają także gospodarstwa nastawione głównie na produkcję zwierzęcą. W granicach administracyjnych miasta większy udział ma produkcja roślinna.

4.1.1. Struktura własności gruntów

Strukturę własności gruntów w gminie przedstawia poniższa tabela sporządzona na podstawie danych z 2011 r. ze Starostwa Powiatowego w Wieruszowie.

Lp.	właściciel gruntów	miasto Wieruszów (ha)	% udział	gmina Wieruszów (bez miasta) (ha)	% udział	gmina miejsko-wiejska (ha)	% udział
1	Skarb Państwa	87	14,6	1861	20,5	1948	20,1
2	spółki Skarbu Państwa, przedsiębiorstwa państwowe, inne państwowe osoby prawne	3	0,4	1	0,0	4	0,0
3	Gminy i związki międzygminne	84	14,1	223	2,4	307	3,2
4	samorządowe osoby prawne oraz właściciele nieznani	4	0,7	5	0,1	9	0,1
5	osoby fizyczne	367	61,8	6855	75,5	7222	74,7
6	spółdzielnie	8	1,4	2	0,0	10	0,1
7	kościóły i związki wyznaniowe	10	1,7	67	0,7	77	0,8
8	powiaty	19	3,2	33	0,4	52	0,5
9	spółki prawa handlowego	0	0,0	9	0,1	9	0,1
10	partie polityczne	10	1,7	0	0,0	10	0,1
11	pozostałe	2	0,4	23	0,3	25	0,3
suma		594	100,0	9079	100,0	9673	100,0

W strukturze własnościowej gruntów gminy Wieruszów przeważa własność prywatna. Do tego sektora należy ponad 75% obszarów wiejskich gminy oraz ponad 60% powierzchni miasta. Grunty

Skarbu Państwa zajmują nieco ponad 20% powierzchni całej gminy. W mieście oprócz gruntów państwowych wyraźnie zaznacza się własność gminna i związków międzygminnych – ponad 14,0%.

4.1.2. Wykorzystanie gruntów

Użytkowanie gruntów gminy z podziałem na miasto oraz tereny wiejskie w 2011 r. zostało przedstawione na poniższej tabeli, w której zawarte dane pochodzą z Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

Typ użytkowania gruntów	Miasto w ha	% ogólnej powierzchni	Gmina w ha	% ogólnej powierzchni	Razem w ha	% ogólnej powierzchni
Grunty orne	213,8	36,0	4741,6	52,2	4955,4	51,1
Sady	20,4	3,4	44,0	0,5	64,4	0,7
Łąki	30,5	5,2	822,5	9,0	853,0	8,8
Pastwiska	35,0	5,9	419,4	4,6	454,4	4,7
Lasy i grunty leśne	30,1	5,1	2298,2	25,3	2328,3	24,1
Grunty zadrzewione i zakrzewione	0,2	0,0	19,9	0,2	20,1	0,2
Wody stojące	-	-	24,0	0,3	24,0	0,3
Wody płynące	10,4	1,8	38,6	0,4	49,0	0,5
Rowy	6,5	1,1	54,5	0,6	61,0	0,6
Użytki kopalne	-	-	0,6	0,00	0,6	0,001
Drogi	47,1	7,9	248,3	2,7	295,4	3,1
Tereny kolejowe i inne komunikacyjne	19,1	3,2	21,1	0,3	40,2	0,4
Tereny budowlane zabudowane	169,8	28,6	288,0	3,2	457,8	4,7
Tereny budowlane niezabudowane	7,9	1,3	7,6	0,1	15,5	0,2
Nieużytki i różne tereny (Tr)	3,0	0,5	57,9	0,6	60,9	0,6
suma:	593,8	100,0	9086,2	100,0	9680,0	100,0

Tereny zurbanizowane (tj. budowlane) stanowią niespełna 5% powierzchni całej gminy, z czego tereny budowlane niezabudowane zaledwie 0,2%.

Gmina Wieruszów cechuje się stosunkowo dużym zalesieniem – przeszło 24%.

W użytkowaniu ziemi miasta Wieruszów przeważają użytki rolne – 50,5%, zaś tereny budowlane prawie 30%, z czego tereny budowlane niezabudowane zaledwie 1,3%. Relatywnie duży udział posiadają tereny leśne – 5,1% oraz drogi – prawie 8%.

W użytkowaniu ziemi gminy Wieruszów przeważają także użytki rolne – przeszło 65% powierzchni ogólnej gminy. Tereny budowlane to zaledwie 3,3%, drogi zaś 2,7%. Zalesienie wynosi nieco ponad 25% powierzchni gminy.

W porównaniu z rokiem 2007 można określić pewne tendencje w zmianach w użytkowaniu ziemi w gminie miejsko-wiejskiej Wieruszów:

- zmniejszeniu ulega areał użytków rolnych (z 69,5% w 2007 do 65% w 2011 r.),
- zwiększa się lesistość gminy (wzrost z 21,03% w 2007 r. do 24,1% w 2011 r.),
- zwiększa się udział terenów budowlanych (z około 3,6% w 2007 r. do 4,9% w 2011 r.).

Powyższe wskazuje na mniejszą opłacalność działalności rolniczej oraz na zwiększenie potrzeb na rozwój terenów budowlanych.

4.1.3. Jakość gruntów

Jakość gruntów stanowi decydujący czynnik możliwości produkcyjnych rolnictwa gminy. Udział gruntów poszczególnych klas bonitacyjnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w 2011 r. wg danych z Urzędu Miejskiego w Wieruszowie przedstawia się następująco:

klasa bonitacyjna	teren miasta w ha	% ogólnej powierzchni użytków rolnych	teren gminy w ha	% ogólnej powierzchni użytków rolnych	razem w ha	% ogólnej powierzchni użytków rolnych
I	-	-	-	-	-	-
II	-	-	-	-	-	-
III, IIIa, IIIb	11	3,7	169	2,8	180	2,9
IV, IVa, IVb	80	27,3	1570	26,1	1650	26,1
V	101	34,5	2441	40,5	2542	40,2
VI	101	34,5	1846	30,6	1947	30,8
suma:	293	100,0	6026	100,0	6319	100,0

Najlepsze gleby występują w północnej części gminy – pomiędzy Wyszaniem, a Teklinowem (gleby brunatne III-IV klasy), w dolinie Proсны – mady klasy IVa i IVb. Na pozostałym terenie, z uwagi na dominujące piaszczyste podłoże występują bielice i gleby brunatne V i VI klasy, które stanowią przeszło 70% powierzchni użytków rolnych w gminie.

4.1.4. Wyposażenie techniczne rolnictwa

Dzięki wykorzystywaniu dofinansowań pochodzących m.in. z funduszy europejskich, poziom zaawansowania technologicznego zaplecza rolniczego gminy Wieruszów ulega od 2004 r. poprawie. Podstawowy wskaźnik mechanizacji rolnictwa – ilość ciągników w przeliczeniu na 100 ha – jest wystarczający.

4.1.5. Produkcja rolnicza

Do najbardziej popularnych zbóż uprawianych w gminie Wieruszów należy zaliczyć: żyto (prawie 1300 ha zasiewów), pszenżyto ozime (prawie 470 ha zasiewów) oraz mieszanki zbożowe jare (450 ha zasiewów). Oprócz zbóż na terenie gminy uprawia się również kukurydzę na ziarno (220 ha zasiewów) oraz ziemniaki (220 ha zasiewów).

Szczegółowy wykaz upraw rolnych na terenie gminy Wieruszów w gospodarstwach indywidualnych w 2011 r. na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Wieruszowie znajduje się w poniższej tabeli.

Uprawy	Powierzchnia zasiewów	
	w ha	w %
pszenica ozima	120	3,0
pszenica jara	100	2,5
żyto	1298	32,9

jęczmień ozimy	100	2,5
jęczmień jary	290	7,3
owies	260	6,6
pszenżyto ozime	468	11,9
pszenżyto jare	40	1,0
mieszanki zbożowe ozime	35	0,9
mieszanki zbożowe jare	450	11,4
razem zboża podstawowe z mieszankami	3161	80,0
gryka	20	0,5
kukurydza na ziarno	220	5,6
mieszanki zbożowo – strączkowe na ziarno	20	0,5
kukurydza na zielonkę	90	2,3
rośliny strączkowe pastewne na ziarno	70	1,7
gorczyca	3	0,0
rzepak, rzepik	30	0,8
ziemniaki	220	5,6
warzywa gruntowe	9	0,3
pozostałe uprawy	105	2,7
ogółem	3948	100

W strukturze zasiewów dominuje żyto (41,1 % areалу zbóż). W porównaniu z końcem lat 70-tych, w strukturze upraw nastąpiły dość istotne zmiany, polegające w szczególności na:

- wzroście udziału zasiewów zbóż,
- spadku udziału upraw ziemniaków
- bardzo dużego spadku udziału zasiewów roślin pastewnych.

Wydajności głównych kultur są niższe niż przeciętne w kraju, co głównie wiąże się z niskimi walorami produkcyjnymi gruntów ornych miasta i gminy Wieruszów.

Charakterystyki użytkowników gospodarstw rolnych (działek rolnych) można dokonać na podstawie danych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r. Dla okresu 2003 - 2011 brak jest dostępnych danych, publikacja danych Powszechnego Spisu Rolnego 2010 przewidywana na lipiec 2011 r. nie została dotychczas przedstawiona.

Wśród użytkowników gospodarstw rolnych (działek rolnych) najliczniejszą grupę wiekową stanowią osoby w wieku 40-49 lat (27% ogółu). Kolejną pod względem liczebności grupą są osoby w wieku 30-39 lat, stanowiące 21,0% ogółu użytkowników gospodarstw rolnych. Struktura użytkowników gospodarstw rolnych pod względem powierzchni posiadanych przez nich gospodarstw przedstawiono w poniższej tabeli. Blisko 25% to osoby posiadające działkę rolną o powierzchni nie przekraczającej 1 ha. Najmniej licznie reprezentowana jest grupa posiadająca gospodarstwo rolne o powierzchni powyżej 20 ha.

Grupy wieku	ogółem	Powierzchnia użytków rolnych					
		do 1 ha	1-2 ha	2-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	20 i więcej ha
ogółem	1184	298	254	280	211	118	23
29 lat	81	13	16	22	20	8	-

i mniej							
30-39 lat	249	45	55	58	53	29	9
40-49 lat	320	59	69	67	64	54	7
50-59 lat	285	85	52	75	46	23	4
60-64 lat	76	25	17	25	7	-	-
65 lat	173	71	45	33	21	-	-
i więcej							

Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych w 2011 r.

Lp.	Gospodarstwa rolne (ha)	Liczba gospodarstw	Powierzchnia w ha	% udział w liczbie gospodarstw	% udział w powierzchni gospodarstw
1	do 1 ha	1714	495	56,4	7,7
2	1-5	973	2173	32,0	33,9
3	5-10	263	1860	8,7	29,0
4	10-15	62	803	2,0	12,5
5	15 i więcej	27	1084	0,9	16,9
Razem		3039	6415	100,0	100,0

źródło: Urząd Miejski w Wieruszowie – stan na wrzesień 2011 r.

Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie Wieruszów nie jest korzystna. Podobnie jak w całym woj. łódzkim przeważają małe gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha (ponad 50% wszystkich gospodarstw) zajmując przy tym zdecydowanie najmniejszą powierzchnię. Gospodarstw rolnych do 5 ha jest ponad 80%, lecz powierzchnia ogólna nieco przekracza 40%. Rozdrobnienie gospodarstw nie pozwala na lepsze (ekonomicznie uzasadnione) wyposażenie rolnictwa w maszyny i urządzenia sprzyjające intensyfikacji produkcji i zmniejszeniu jej pracochłonności. Zaledwie 0,9% gospodarstw rolnych przekracza powierzchnię 15 ha.

Po wstąpieniu Polski do UE pojawiła się szansa poprawy struktury agrarnej polskiego rolnictwa w tym rolnictwa Gminy Wieruszów. Ze względu na niską jakość gleb, na których produkcja rolna nie jest opłacalna istnieje szansa ich zalesienia, z możliwością otrzymania środków finansowych na wykonanie zalesień oraz w kolejnych latach po zalesieniu na pielęgnację lasów.

4.1.6. Produkcja zwierzęca

Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2002 r. (dla okresu 2003 - 2011 brak dostępnych danych, publikacja danych Powszechnego Spisu Rolnego 2010 przewidywana na lipiec 2011 r. nie została dotychczas przedstawiona) na terenie gminy Wieruszów było 1368 sztuk bydła, w tym 608 krów. Pogłowie pozostałych zwierząt gospodarskich:

- trzoda chlewna - 12647 sztuk, w tym 731 loch,
- owce - 103 sztuki,
- kozy - 99 sztuk,
- konie - 52 sztuk,
- króliki- 508 sztuki,
- drób ogółem - 268220 sztuk, w tym: 261787 kur.

Gospodarkę rolną na obszarze gminy prowadzą rolnicy indywidualni oraz Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa z siedzibą w Mianowicach z gospodarstwami w Nawrotowie i Lubczynie, części

gruntów i obiektów jest dzierżawiona. Specyficzną formą prowadzoną przez Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa w Lubczynie jest hodowla zwierzęcy łownej (Ośrodek Łowiecki – Lubczyna).

Marginalny charakter posiada gospodarka rybacka. Na terenie gminy funkcjonuje kilka prywatnych stawów. Większy zespół – 6 stawów – o powierzchni 13,06 ha w Mieleszynku użytkowany jest przez Polski Związek Wędkarski – koło przy Pfleiderer Prospan S.A. w Wieruszowie. Stawy te są przeznaczone dla sportowego połowu ryb i organizowaniu małych form wypoczynku weekendowego dla pracowników zakładu i ich rodzin.

4.1.7. Stan wykorzystania majątku trwałego

Stopień wykorzystania rolniczych budynków gospodarczych wskazuje pośrednio na sytuację rolnictwa gminy. Pod tym względem gmina Wieruszów przedstawia się dość niekorzystnie. Najwięcej niewykorzystanej powierzchni odnotowano w chlewniach, które w całości znajdują się w posiadaniu rolników indywidualnych. Na obszarach wiejskich gminy połowa powierzchni użytkowej chlewni pozostaje opuszczona. Nie wykorzystywana jest również stosunkowo duża część powierzchni obór, przy czym w mniejszym stopniu dotyczy to gospodarstw indywidualnych. Na ogół stopień niewykorzystania budynków gospodarczych jest wyższy w gospodarstwach rolnych miasta niż wsi. Wyjątkiem są chlewnie. Bardzo wysoki poziom niewykorzystania chlewni wskazywać może, że drastyczny spadek chowu trzody chlewnej musiał nastąpić dopiero w ostatnich latach i nastąpił po okresie wzrostu tego kierunku produkcji (głównie w latach 80-tych).

Niewykorzystywane (opuszczone) rolnicze budynki gospodarcze mogą być wykorzystywane na inne funkcje, związane z aktywnością nierolniczą podejmowaną przez właścicieli gospodarstw rolnych, którzy całkowicie lub w części porzucili działalność rolniczą. Najłatwiejsze przy tym do adaptacji są stodoły, a jeszcze bardziej budynki wielofunkcyjne. Ten ostatni rodzaj budynków jest już obecnie najpełniej wykorzystany dla funkcji nierolniczych, podczas gdy stopień wykorzystania opuszczonych chlewni i obór jest nieznaczny.

Podsumowanie:

Czynniki sprzyjające oraz hamujące restrukturyzację rolnictwa w gminie to:

- Względnie korzystne warunki klimatyczne oraz czyste ekologicznie środowisko, co sprzyja produkcji tzw. „zdrowej żywności”.
- Korzystny bioklimat dla rozwoju rekreacji i agroturystyki, co może być traktowane jako alternatywne źródło dochodów mieszkańców gminy.
- Mało korzystne warunki przyrodnicze przestrzeni rolniczej dla ekonomicznie opłacalnej produkcji rolniczej; przewaga gleb V i VI klasy (z wysokim udziałem gruntów klasy VI),
- Minimalny udział gleb dobrych w użytkowaniu rolnym (gleby V i VI klasy bonitacyjnej stanowią 70% ogółu).
- Wolne tempo zmniejszania się areалу użytkowanego rolniczo (a także zalesiania słabych gruntów); nadal utrzymuje się zbyt duży udział przestrzeni rolniczej w strukturze użytkowania terenu, jak na niekorzystne warunki przyrodnicze.
- Tendencja wzrostu udziału lasów i terenów leśnych oraz zabudowanych w strukturze użytkowania gruntów gminy.
- Bardzo wysoki udział gospodarstw małych (do 5 ha), które w grupie indywidualnych gospodarstw rolnych stanowią około 90,0 % ogółu gospodarstw.
- Wysoki udział żyta w zasiewach zbóż.

- Słabe tempo koncentracji ziemi; powiększania się przeciętnej wielkości gospodarstwa rolnego i wzrostu udziału budynków pełno rolnych.
- Niska towarowość produkcji rolniczej.
- Występowanie niewykorzystywanych rolniczych budynków gospodarczych; stanowią one rezerwę majątku trwałego dla podejmowania różnorodnej działalności gospodarczej, nie związanej bezpośrednio z produkcją rolniczą. Rezerwy te będą wzrastać, w miarę nieuniknionego zmniejszania się ilości gospodarstw rolnych - w wyniku porzucania działalności rolniczej przez najstarsze gospodarstwa.

4.2. Działalność gospodarcza

Zgodnie z Ewidencją Działalności Gospodarczej na terenie miasta i gminy Wieruszów w 2011 r. (wrzesień) zarejestrowanych było 1208 podmiotów gospodarczych, których liczba w rozbiciu na poszczególne formy działalności produkcyjno - usługowej przedstawiała się następująco:

- produkcja wyrobów – 103 (w 2006 r. – 93),
- usługi przemysłowe – 144 (150),
- budownictwo – 203 (134),
- transport – 73 (61),
- handel stacjonarny – 265 (214),
- handel stacjonarny i obwoźny – 79 (78);
- handel obwoźny – 133 (147),
- gastronomia – 26 (19),
- pozostałe usługi materialne – 34 (25);
- usługi niematerialne – 255 (202),
- surowce wtórne i opakowania – 1 (1)

W porównaniu z rokiem 2006 liczba podmiotów wzrosła – największy na powyższy fakt wpływ miał rozwój przedsiębiorstw związanych z budownictwem, handlem stacjonarnym oraz usługami niematerialnymi.

W mieście znajdują się liczne małe i średnie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie handlu i usług. W gminie najbardziej rozwinięty jest przemysł drzewny, meblarski, tapicerski, odzieżowy oraz przetwórstwa mięsnego, którego stymulatorem są duże zakłady znane nie tylko w Polsce, ale również na rynkach zagranicznych, posiadające certyfikaty i znaki jakości, a tym samym spełniają wszelkie standardy europejskie.

Statystyczna analiza ewidencji działalności gospodarczej wyraźnie wykazuje tendencje wzrostowe w ogólnej liczbie wpisów do ewidencji gospodarczej. Największy wzrost liczby zarejestrowanych firm prowadzonych przez osoby fizyczne przypadł na lata 2000-2002. Coraz więcej osób rezygnuje z prowadzenia działalności indywidualnej. Przyczyną tego jest przede wszystkim sytuacja makroekonomiczna kraju, która nie pozostaje bez wpływu na kondycje podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Wieruszów.

Dominującym rodzajem prowadzonej działalności przez osoby fizyczne są usługi w zakresie handlu stacjonarnego i obwoźnego, usługi przemysłowe oraz budownictwo.

Wychodząc naprzeciw potrzebom małych i średnich przedsiębiorstw, władze miasta stosują różne ulgi i zwolnienia podatkowe, tworząc przyjazny klimat do prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy. Samorząd skutecznie animuje życie gospodarcze miasta, ułatwia kontakty

lokalnych środowisk biznesu z instytucjami wsparcia. Sukcesywnie budowany jest kapitał zaufania między samorządem a przedsiębiorcami prowadzącymi działalność gospodarczą na terenie gminy i miasta. Regularne spotkania ze środowiskiem gospodarczym pozwalają na zainteresowanie prac na rzecz lokalnego rynku pracy, usprawnienie obsługi inwestorskiej w urzędzie, integrację środowiska oraz tworzą warunki do wdrażania partnerstwa publiczno-prawnego w mieście.

W 2006 r. w ramach Krajowego Systemu Usług powołano przy Urzędzie Miejskim w Wieruszowie Lokalne Okienko Przedsiębiorczości. Utworzenie Lokalnego Okienka Przedsiębiorczości umożliwiło małym i średnim przedsiębiorcom oraz osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą lepszy dostęp do informacji o aktualnych programach wsparcia, zasadach sporządzania wniosków i administracyjno-prawnych aspektach wykonywania działalności gospo - darczych.

Dominującymi działami wieruszowskiej gospodarki są następujące branże:

Branża meblarsko – drzewna:

- Zakłady Płyt Wiórowych Pfleiderer Prospan S.A. w Wieruszowie,
- HM „Helvetia Meble” Sp. z o. o. w Wieruszowie,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „STOLWIT” w Polesiu,
- Polsko - Duńska Spółka Meblowa M- LINE Sp. z o. o. w Polesiu,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „ STAGRA” w Wieruszowie;

Branża odzieżowo – konfekcyjna:

- Firma „TUDOR” Sp. z o. o. w Wieruszowie,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo - Usługowe „CONDUO” w Wieruszowie,
- Firma Produkcyjno - Handlowa „KREACJA” W Wieruszowie,
- Zakład Odzieżowy „TOPAZ” w Wieruszowie,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe „ PROSNA” Sp. z o. o. w Wieruszowie – w upadłości;

Branża przetwórstwa mięsnego:

- Zakład Rozbioru Mięsa „Wędlinka” S.J.,
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „ Na Koćminie” w Wieruszowie,
- PPHU Zakład Rozbioru Mięsa. Zdzisław Semba,
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego Słowikowski w Wieruszowie.

Pozostałe:

- AKE POLSKA Sp. z o.o. w Wieruszowie,
- AGRECOL Sp. z o.o. w Wieruszowie,
- Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie SA,
- Zakład Handlowo-Produkcyjny „Trading”,
- PROMAL Sp. z o. o. w Wieruszowie,
- Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy PROMAL Dąbrowska Żółtowska Sp. jawna w Wieruszowie,
- Firma ANIMAR w Wieruszowie,
- BETARD Filia Wieruszów w Wieruszowie,
- Zakład usługowo-budowlany Malik Marek w Pieczyskach,
- Zakład Remontowo-Budowlano-Handlowy „MOSKA”.

W Wieruszowie działają instytucje otoczenia biznesu takie jak: firmy ubezpieczeniowe, banki i instytucje administracyjne. Silnie rozwinięta przedsiębiorczość mieszkańców sprawia, że na rynku

pracy można znaleźć fachowców z wielu dziedzin , w tym młodych wykształconych absolwentów wyższych uczelni.

Władze mając na uwadze istniejące problemy dążą do ożywienia lokalnej gospodarki poprzez m.in. tworzenie dogodnych warunków sprzyjających powstawaniu małych i średnich przedsiębiorstw, dostosowaniu kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, opracowaniu elektronicznych materiałów dotyczących rozpoczynania działalności gospodarczej. Od 2004 roku w gminie Wieruszów został uruchomiony Program Pomocy Regionalnej dla przedsiębiorców inwestujących i tworzących nowe miejsca pracy dający, prawo do zwolnień z podatku od nieruchomości, którego celem jest przede wszystkim gospodarczy rozwój gminy. Źródłem poprawy sytuacji na rynku pracy będzie napływ inwestorów, jak i planowanie i kontynuowanie inwestycji infrastrukturalnych w gminie Wieruszów. Potencjalni inwestorzy mogą liczyć na bezpośrednie zaangażowanie władz samorządowych w realizację poszczególnych projektów oraz pomoc inwestorom w uregulowaniu spraw formalno-prawnych. Na terenie gminy znajdują się uzbrojone tereny przeznaczone pod inwestycje. Samorząd przedstawiając tereny pod inwestycje pragnie zachęcić przyszłych inwestorów do podjęcia decyzji do zrealizowania na Ziemi Wieruszowskiej swoich przedsięwzięć gospodarczych. Powyższe ma istotne znaczenie ponieważ kierunki rozwoju lokalnego gminy wyznaczają umocnienie dotychczasowego potencjału gospodarczego i dalszy rozwój przedsiębiorczości, inwestowanie w infrastrukturę techniczną, w tym ochronę środowiska oraz zapewnienie na właściwym poziomie usług edukacyjnych i społecznych mieszkańcom gminy. Zasadniczym problemem w w/w kwestii jest rozdrobnienie działek i wielu właścicieli prywatnych przedmiotowych gruntów.

Podsumowanie

- Miasto Wieruszów to ukształtowany silny ośrodek przemysłowy, głównie branży: meblowej oraz spożywczej; przemysł stanowi trwały i najważniejszy składnik bazy ekonomicznej miasta.
- Wzrasta liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Wieruszów (zwłaszcza z dziedziny budownictwa, handlu i usług niematerialnych).
- Korzystna sytuacja głównych zakładów przemysłowych; większe zakłady stymulować mogą dalszy rozwój drobnych podmiotów gospodarczych, kooperujących z tymi przedsiębiorstwami przemysłowymi - zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich,
- Stosunkowo korzystne położenie komunikacyjne miasta sprzyja rozwojowi funkcji przemysłowych (linia kolejowa i droga krajowa nr 8), po realizacji drogi ekspresowej S 8 i węzła „ Wieruszów” sytuacja będzie jeszcze korzystniejsza.
- Nieunikniona redukcja liczebności indywidualnych gospodarstw rolnych uwalniać będzie budynki oraz tereny (siedliska), które stworzą rezerwę dla rozwoju pozarolniczych aktywności gospodarczych lub aktywności pośrednio związanych z produkcją rolną (np. obsługa rolnictwa, drobna przetwórczość płodów rolnych).
- Spadek zatrudnienia w rolnictwie stwarzać będzie rezerwę siły roboczej dla rozwoju przemysłu oraz drobnego i średniego biznesu, ale głównie branż wykorzystujących mniej wykształcone (niewykwalifikowane) kadry.

5. Uwarunkowania rozwoju komunikacji

5.1. Sieć drogowa

Układ drogowy obsługujący gminę i zapewniający jej powiązania komunikacyjne z obszarem zewnętrznym tworzą następujące drogi:

- droga krajowa nr 8 o znaczeniu międzyregionalnym relacji Warszawa – Piotrków – Wrocław, o długości w granicach gminy około 9,0 km, szerokość jezdni 7,0 m – korona drogi 12,0 m, przebieg równoleżnikowy,
- droga wojewódzka nr 450 relacji: granica województwa – Wyszaków – Wieruszów – granica województwa, o długości w granicach gminy 13,4 km, przebieg południkowy,
- drogi powiatowe o numerach i relacjach:
  - 4507E – Wieluń (ul. Wojska Polskiego) – Turów – Parcice – Klatka;
  - 4701E – Wyszaków – Wygoda – Kuźnica Bobrowska;
  - 4702E – Wyszaków – Morawin – Bobrowniki;
  - 4703E – Wyszaków – Osiek;
  - 4704E – Wieruszów (ul. Ostrzeszowska, ul. Teklinowska) – Jutrków – Torzeniec;
  - 4705E – Wieruszów – Marianów – Teklinów;
  - 4706E – Wieruszów – Cieszęcín – Osiek – Węglewice – gr. woj. Wielkopolskiego (Dębicze);
  - 4708E – Wieruszów (ul. Fabryczna, ul. Marianów) – Galewice – Biadaszki – Mielcuchy;
  - 4714E – Wieruszów (ul. Bolesławiecka) – Mieleszyn – Bolesławiec – Chróscin;
  - 4718E – Kuźnica Skakawska – Biadaszki – Piaski;
  - 4721E – Nowy Ochędzyn – Przywory – Mieleszyn,
  - 4722E – Mieleszyn – Mieleszynek,
  - 4728E – Mieleszynek – Żdźary,
  - 4729E – od drogi nr 8 – Wieruszów (ul. Warszawska, ul. Rynek, ul. Wrocławska, ul. Podzamcze, ul. Kępińska) – Kuźnica Skakawska;
  - 4730E – Wieruszów (ul. Szkolna);
  - 4731E – Wieruszów (ul. Kopernika, ul. Cmentarna);
  - 4732E – Wieruszów (ul. H. Sawickiej, ul. Świerczewskiego, ul. Waryńskiego);
  - 4733E – Wieruszów (ul. Wieluńska, ul. Kordeckiego).

Długość dróg powiatowych w granicach gminy wynosi 51,8 km. Część dróg powiatowych posiada niższe parametry techniczne od normatywnych (przede wszystkim ze względu na tłuczniołą i gruntową nawierzchnię).

Uzupełnienie układu dróg krajowych i powiatowych stanowią drogi gminne, które zapewniają dojazdy i obsługę wewnętrzną gminy. Układ dróg gminnych tworzą drogi publiczne gminne numerowane. Poza klasą dróg publicznych znajdują się inne drogi ogólnodostępne nie zaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych, a w szczególności drogi w osiedlach mieszkaniowych, dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, które są drogami wewnętrznymi. Większość dróg gminnych posiada nawierzchnię twardą asfaltową, z kostki kamiennej i betonowej, część dróg nawierzchnię gruntową. Drogi wewnętrzne są o nawierzchni z kostki betonowej, nawierzchni utwardzonej kamieniem i o nawierzchni gruntowej. Gęstość dróg znaczenia lokalnego jest wystarczająca dla zapewnienia wewnętrznej obsługi komunikacyjnej gminy. Mankamentem natomiast są parametry techniczne i stan techniczny układu, przede wszystkim w zakresie o nie normatywnych szerokości jezdni, korony drogi i szerokości pasa drogowego w liniach rozgraniczających, a także rodzaju i stanu nawierzchni jezdni. Drogi gminne na terenie gminy Wieruszów posiadają łączną długość ponad 110 km i są to:

- droga Nr 118012E relacji (Mieleszyn) - gr. gm. Bolesławiec - Mieleszynek;
- droga Nr 118151E relacji Wyszaków - Mieczków,
- droga Nr 118152E relacji Wyszaków. ul. Strumykowa, ul. Szkolna,

- droga Nr 118153E relacji Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego - (Torzeniec),
- droga Nr 118154E relacji Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego - (Kierzno),
- droga Nr 118155E relacji Lubczyna - Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego - (Kierzno),
- droga Nr 118156E relacji Wesoła - Jutrków - gr. woj. wielkopolskiego,
- droga Nr 118157E relacji Mirków - Teklinów,
- droga Nr 118158E relacji Teklinów - Nawrotów - Teklinów,
- droga Nr 118159E relacji Teklinów - Nawrotów - (Świba) - Wieruszów,
- droga Nr 118160E relacji Dobrydźiał - gr. woj. wielkopolskiego - (Świba),
- droga Nr 118161E relacji (Donaborów) - Dobrydźiał - Skakawa,
- droga Nr 118162E relacji Św. Roch - Kuźnica Skakawska,
- droga Nr 118163E relacji Wieruszów - Kuźnica Skakawska - Klatka,
- droga Nr 118164E relacji Wieruszów - Mesznary - Mieleszynek,
- droga Nr 118165E relacji Wieruszów - Mesznary,
- droga Nr 118166E relacji Pieczyska - Grzeška - Klatka,
- droga Nr 118167E relacji Chobanin – Pieczyska,
- droga Nr 118168E relacji Pieczyska - gr. gm. Czastary - (Przywory),
- droga Nr 118169E relacji Chobanin - gr. gm. Galewice - (Osowa),
- droga Nr 118170E relacji Klatka - Kowalówka - Lubczyna,
- droga Nr 118171E relacji Kowalówka - gr. gm. Galewice - (Osowa),
- droga Nr 118172E relacji Pieczyska - Wieruszów - Marianów,
- droga Nr 118173E relacji Wieruszów - gr. gm. Czastary - (Przywory),
- droga Nr 118174E relacji Pieczyska - Marianów - gr. m. Wieruszów,
- droga Nr 118175E relacji Mirków - Polesie,
- droga Nr 118176E relacji Sopel - Kowalówka,
- droga Nr 118177E relacji Mirków - Sopel,
- droga Nr 118178E relacji Lubczyna - PGR - Lubczyna,
- droga Nr 118179E Pieczyska, ul. Podmiejska,
- droga Nr 118180E Wyszaków, ul. Spokojna,
- droga Nr 118181E Dobrydźiał, ul. Kasztanowa,
- droga Nr 118182E relacji droga przez Polesie,
- droga Nr 118209E relacji (Ochędzyn Stary) - gr. gm. Sokolniki - Pieczyska,
- droga Nr 118291E relacji (Kostrzewy) - gr. gm. Galewice - Cieszęcín - Cieszęcín wieś,
- droga Nr 118159E Wieruszów, ul. Ostrzeszowska,
- droga Nr 118174E Wieruszów, ul. Leśna
- droga Nr 118351E Wieruszów, ul. Akacyjowa, ul. Szpitalna,
- droga Nr 118352E Wieruszów, Al. Jacka i Agatki,
- droga Nr 118353E Wieruszów, ul. Brzozowa, ul. Lipowa,
- droga Nr 118354E Wieruszów, ul. Braci Polaków,
- droga Nr 118355E Wieruszów, ul. Broniewskiego,
- droga Nr 118356E Wieruszów, ul. Buczka, ul. 19 Stycznia, ul. Okrzei,
- droga Nr 118357E Wieruszów, ul. Ciasna,
- droga Nr 118358E Wieruszów, ul. Ciemna,
- droga Nr 118359E Wieruszów, ul. 25-lecia PRL,

- droga Nr 118360E Wieruszów, ul. Kaliska,
- droga Nr 118361E Wieruszów, ul. Kasztanowa,
- droga Nr 118362E Wieruszów, ul. Kochanowskiego,
- droga Nr 118363E Wieruszów, ul. Konopnickiej,
- droga Nr 118364E Wieruszów, ul. Krótka, ul. Nowotki
- droga Nr 118365E Wieruszów, ul. Kwiatowa, ul. Modrzewiowa, ul. Klonowa,
- droga Nr 118366E Wieruszów, ul. Mała,
- droga Nr 118367E Wieruszów, ul. Cmentarna,
- droga Nr 118368E Wieruszów, ul. Handlowa,
- droga Nr 118369E Wieruszów, ul. Orzeszkowej,
- droga Nr 118370E Wieruszów, ul. PKWN,
- droga Nr 118371E Wieruszów, ul. Spółdzielcza,
- droga Nr 118372E Wieruszów, ul. Poprzeczna,
- droga Nr 118373E Wieruszów, ul. Prusa, ul. Osiedlowa,
- droga Nr 118374E Wieruszów, ul. Przechodnia,
- droga Nr 118375E Wieruszów, ul. Przejazd,
- droga Nr 118376E Wieruszów, ul. Sienkiewicza, ul. Wiśniowa,
- droga Nr 118377E Wieruszów, ul. Słoneczna,
- droga Nr 118378E Wieruszów, ul. Spacerowa,
- droga Nr 118379E Wieruszów, ul. Witosa,
- droga Nr 118380E Wieruszów, ul. Wschodnia,
- droga Nr 118381E Wieruszów, ul. Zachodnia,
- droga Nr 118382E Wieruszów, ul. Zielona,
- droga Nr 118383E Wieruszów, ul. Biskupa Bareły,
- droga Nr 118384E Wieruszów, ul. Ustronna,
- droga Nr 118385E Wieruszów, ul. Rynek,
- droga Nr 118386E Wieruszów, ul. Świerczewskiego,
- droga Nr 118387E Wieruszów, ul. Dąbrowskiego,
- droga Nr 118388E Wieruszów, ul. Kilińskiego,
- droga Nr 118389E Wieruszów, ul. Kolejowa,
- droga Nr 118390E Wieruszów, ul. Krasickiego,
- droga Nr 118391E Wieruszów, ul. Mickiewicza,
- droga Nr 118392E Wieruszów, ul. Nadrzeczna,
- droga Nr 118393E Wieruszów, ul. Nowa,
- droga Nr 118394E Wieruszów, ul. Parkowa,
- droga Nr 118395E Wieruszów, ul. Polna,
- droga Nr 118396E Wieruszów, ul. Sportowa,
- droga Nr 118397E Wieruszów, ul. Zamkowa,
- droga Nr 118398E Wieruszów, ul. Willowa,
- droga Nr 118399E Wieruszów, ul. Graniczna,
- droga Nr 118400E Wieruszów, ul. Rzemieślnicza,
- droga Nr 118401E Wieruszów, ul. Sosnowa,
- droga Nr 118402E Wieruszów, ul. Jałowcowa,

- droga Nr 118403E Wieruszów, ul. Ogrodowa.

Uwarunkowania komunikacyjne wynikają z położenia gminy w stosunku do sieci dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych, a także z rozmieszczenia w obrębie gminy głównych generatorów ruchu tj. obszarów zabudowy mieszkaniowej, miejsc pracy i usług. Dodatkowymi uwarunkowaniami są stan techniczny i układ przestrzenny istniejącej sieci dróg na obszarze gminy.

Szczególne znaczenie dla gminy ma droga krajowa nr 8. Stanowi ona z jednej strony szansę rozwoju, gdyż jest otwarciem na zewnątrz, poprzez połączenie obszaru gminy z siecią dróg krajowych i wojewódzkich. Z drugiej strony stanowi pewnego rodzaju utrudnienie, gdyż przenosząc ruch tranzytowy o dużym natężeniu negatywnie oddziałuje na zabudowę i gleby (hałas, wibracje, zanieczyszczenie powierzchni i gleb).

W „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego ” założono poprawę jakości istniejącej drogi krajowej nr 8 oraz rozbudowę drogi wojewódzkiej nr 450 (granica woj. – Wieruszów – granica woj.), w ramach której planowana jest budowa przejścia dla pieszych pod wiaduktem kolejowym w mieście Wieruszowie.

Do 2030 r. w ramach tzw. strategicznej sieci infrastruktury transportowej (Transeuropejska Sieć Transportowa TEN-T) planuje się budowę drogi ekspresowej S8 relacji Warszawa-Wrocław (unormowane m.in. w „Programie budowy dróg krajowych na lata 2008 – 2012”), która zdecydowanie podwyższy sprawność funkcjonowania regionu i jego powiązań z krajem i Europą.

25 sierpnia 2011 r. Wojewoda Wielkopolski wydał obwieszczenie o wszczęciu postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej dla „Budowy drogi S8 Syców - Walichnowy” na terenie województw wielkopolskiego i łódzkiego.

Przebieg drogi ekspresowej S8 Syców – Kępno - Sieradz-A1 (Łódź) - odcinek Syców – Kępno – Wieruszów – Walichnowy , w tym przez gminę Wieruszów, został określony w ramach projektu budowlanego, zgodnie z którym jej lokalizacja w obrębie gminy nie pokrywa się z istniejącym śladem drogi krajowej Nr 8.

Dnia 27 czerwca 2012 r. Wojewoda Wielkopolski wydał obwieszczenie dotyczące przystąpienia do ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej dla „Budowy drogi S8 Syców – Kępno – Sieradz – A1 (Łódź), odcinek Syców – Kępno – Wieruszów – Walichnowy”, na terenie województw wielkopolskiego i łódzkiego.

Do ważniejszych zadań związanych z układem drogowym gminy należą:

- budowa drogi ekspresowej S-8 przebiegająca w transeuropejskim korytarzu transportowym, dawnej autostrady A-8 wraz z węzłem „ Wieruszów” w okolicy miejscowości Górka Wieruszowska oraz z łącznikiem do istniejącej drogi krajowej nr 8,
- zintegrowanie systemu sieci dróg gminnych, powiatowych z drogą wojewódzką i krajową oraz planowaną S-8,
- rozbudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej nr 450,
- budowa i rozbudowa dróg publicznych gminnych i powiatowych, w tym dostosowanie parametrów do wymogów normatywnych (dotyczy to w szczególności szerokości jezdni i szerokości korony drogi) w celu poprawy dostępności komunikacyjnej na terenie gminy,
- poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczających sieć drogową (oznakowanie, przepusty, mosty, bariery, oświetlenie uliczne),
- budowa i modernizacja ciągów pieszo jezdnych, pieszych , ścieżek rowerowych i miejsc parkingo -

wych ,

- usprawnienie układu komunikacyjnego miasta, poprawa bezpieczeństwa (stan dróg, ścieżki rowerowe, ciągi pieszo-rowerowe, chodniki, oświetlenie dróg, bezpieczne skrzyżowania),
- zapewnienie najlepszej dostępności komunikacyjnej w strefach przemysłowych w południowo-wschodniej części miasta wpływających bezpośrednio na rozwój gospodarczy gminy, powiatu a przede wszystkim regionu ,
- ograniczanie zabudowy obustronnej wzdłuż dróg publicznych o podstawowym znaczeniu i znacznym natężeniu ruchu (kolizje ruchu zewnętrznego i wewnętrznego),
- budowa i modernizacja ciągów pieszo jezdnych, pieszych, ścieżek rowerowych i miejsc parkingowych,
- sukcesywne utwardzanie w miarę posiadanych środków dróg gruntowych.

W latach 2004-2006 zmodernizowano, wybudowano i przebudowano 34,5 km dróg, z czego 21,1 km przypadało na drogi, będące w zarządzie gminy Wieruszów.

Na terenie miasta Wieruszów w latach 2007 – 2010 przebudowano, wybudowano 2,8 km dróg gminnych, z czego najdłuższy odcinek dotyczył ul. Nowej i Świerczewskiego – 569 m oraz ul. Handlowej – 490 m.

Przebudowano między innymi ulice Sportową i Parkową o nawierzchni z masy asfaltowo betonowej wraz z chodnikami kostki betonowej – 486 m oraz rozbudowano ulicę B. Prusa o nawierzchni z masy asfaltowo betonowej wraz z budową chodników z kostki betonowej i miejsc parkingowych.

W gminie Wieruszów przebudowano i rozbudowano drogi i nawierzchnie:

- w 2009 r. wykonano remont drogi w m. Sopol, Jutrków o długości 570 mb o nawierzchni tłuczniowej,
- w 2010 r. wykonano remont drogi w m. Lubczyzna o dł. 238 mb o nawierzchni z płyt betonowych trylinka oraz remont drogi w m. Jutrków, Pieczyńska o dł. 600 mb o nawierzchni asfaltowej i tłuczniowej.

Powiatowy Zarząd Dróg w Wieruszowie w latach 2009 – 2010 r. przebudował :

- przebudował drogę powiatową nr 4706 E Wieruszów-Cieszęcin-Osiek-Węglewice polegającą na budowie ścieżki rowerowej na odc. Cieszęcin – Kolonia Osiek (długość 0,810 km, powierzchnia 1.620,00m²),
- przebudował drogę powiatową nr 4708 E Wieruszów-Galewice i nr 4706 E Wieruszów Cieszęcin polegającej na budowie ścieżki rowerowej oraz kładki pieszo-rowerowej na cieku Brzeźnica (długość 1,909 km, powierzchnia 4.818,0 m²),
- przeprowadził remont ulicy Fabrycznej w Wieruszowie na odcinku od ulicy Biskupa Bareły do ulicy Ustronnej (długość 84,40 mb, powierzchnia 1.051,19m²),
- przebudował drogi powiatowe nr 4714 E Wieruszów-Klatka (odcinek od skrzyżowania z drogą krajową nr 8 do początku nowej nawierzchni w miejscowości Klatka), nr 4714 E ul. Bolesławiecka (odcinek od drogi krajowej nr 8 do ul. Wieluńskiej), nr 4733 E ul. Wieluńska (odcinek od ul. Bolesławieckiej do ul. Kopernika), nr 4731 E ul. Kopernika (odcinek od ul. Warszawskiej do ul. Cmentarnej), nr 4731 E ul. Cmentarna (odcinek od ul. Kopernika do ul. Bolesławieckiej), nr 4729 E ul. Warszawska (odcinek od ul. Fabrycznej do ul. Kopernika), nr 4708 E ul. Fabryczna (odcinek 1 od ul. Wschodniej do ul. Bp. Bareły oraz odcinek 2 od ul. Ustronnej do ul. Marianów), nr 4708 E ul. Marianów (odcinek od ul. DFabrycznej za skrzyżowanie z drogą powiatową nr 4706 E) długość 5,757 km, powierzchnia 57.145,00 m²),
- przebudował drogę powiatową nr 4729 E od drogi nr 8 Wieruszów – Kuźnica Skakawska

polegającej na budowie chodnika w miejscowości Wieruszów długość 1,107 km, powierzchnia 2.386,80 m²).

Ponadto Zarząd Dróg Wojewódzkich RDW w Sieradzu w 2008r. rozbudował drogę nr 450 od km 52+100 do 52+500 w m. Wyszanów o długości 400m, a Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad wybudowała rondo w mieście Wieruszów na skrzyżowaniu drogi nr 8 km. 207+300 z drogą wojewódzką 450.

5.2. Komunikacja zbiorowa

Na terenie miasta i gminy Wieruszów usługi przewozowe prowadzi komunikacja autobusowa PKS oraz przewoźnicy prywatni. Z Wieruszowa odprawiane są autobusy lokalne oraz przelotowe w kierunku Ostrowa Wielkopolskiego, Wielunia, Warszawy, Wrocławia, Świeradowa Zdrój, Buska Zdrój, Kudowy Zdrój, Kluczborka, Krakowa, Poznania, Zakopanego. Lokalizacja dworca PKP i PKS jest lokalizacją docelową w dobrym punkcie miasta, posiada dobre zaplecze (poczekalnie).

5.3. Sieć kolejowa

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 181 relacji Herby Nowe – Wieluń - Oleśnica. Linia kolejowa jest w dobrym stanie technicznym a przebiega przez obszar pięciu województw (śląskiego, opolskiego, łódzkiego, wielkopolskiego i dolnośląskiego). Przedmiotowa linia kolejowa stanowi jedyne połączenie regionalne uwzględnione w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego, które zwiększa dostępność komunikacyjną regionu.

W przyszłości planowana jest modernizacja i przebudowa linii do prędkości 100 – 120 km/h.

Jednym z celów przyjętych w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy jest większe wykorzystanie istniejącej komunikacji kolejowej w przewozach pasażerskich i towarowych.

Obecnie ze względu na stosunkowo niewielki ruch na tej trasie, natężenie hałasu pochodzącego z przejazdu pociągów nie jest nadmiernie uciążliwe.

Na terenie zakładu Pfeleiderer Prospan S.A. znajduje się bocznicą kolejową połączoną z w/w linią.

6. Uwarunkowania rozwoju infrastruktury technicznej

6.1. Zaopatrzenie w wodę

Obszar miasta i terenu wiejskiego gminy Wieruszów jest w całości zwodociągowany. Długość sieci wodociągowej wynosiła w 2011 r. (dane z Wydziału Infrastruktury Technicznej, Działalności Gospodarczej i Spraw Mieszkaniowych Urzędu Miejskiego w Wieruszowie) 32,7 km w samym mieście i 67,3 km na obszarze wiejskim, co daje łączną długość około 100 km sieci. Zarządcą sieci jest Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie S.A., które jest właścicielem czterech stacji uzdatniania wody z ośmioma studniami głębinowymi o łącznej wydajności 327,0 m³/h z czterema zbiornikami retencyjnymi o łącznej pojemności V=1170 m³. Obiekty te stanowią źródło zasilania w wodę dla systemów wodociągu centralnego miejskiego i centralnego wiejskiego oraz dwóch wodociągów wiejskich. Ponadto sieć wodociągowa wspomaga jest przez cztery przepompownie strefowe wody pitnej ze zbiornikami V=300 m³.

Długość sieci wodociągowej wzrosła o prawie 3 km w przeciągu ostatnich 4 lat. Liczba gospodarstw podłączonych do sieci wodociągowej w całej gminie 2011 r. wynosiła 2540 (w porównaniu z rokiem 2007 nastąpił wzrost o 182 podłączone gospodarstwa).

Na terenie miasta Wieruszowa woda pobierana jest z 4 studni głębinowych, natomiast tereny wiejskie zaopatruje woda pochodząca z ujęć w Mirkowie i Lubczynie, posiadających następującą

charakterystykę (dane pochodzą z archiwalnej dokumentacji hydrogeologicznej Wydział Geologii i Koncesji Geologicznych Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi).

Charakterystyka ujęć wód podziemnych

- na terenie miasta Wieruszowa została przedstawiona w poniższej tabeli.

(NR ARCH.)	DOD. INF. O LOK. / LICZBA OTWORÓW STUDZ.	WYDAJNOŚĆ EKSPLOATACYJNA UJĘCIA – Q (m ³ /h)	DEPRESJA - S (m)	GŁĘBOKOŚĆ (m)	POZIOM WODONOŚNY
(2 285 H, 2 285 b H)	Wieruszów Podzamcze - ul. Rzemieśnicza / 2 (eks-ploatacyjna i zapasowa)	66,0	11,1	40,0	czwartorzęd
(2 286 a H)	Wieruszów - ul. Ogrodowa / 2 (plus 1 otwór awaryjny)	149,0	26,0	120,5 i 121,0	trzeciorzęd

Źródło: archiwalna dokumentacja hydrogeologicznej - Wydział Geologii i Koncesji Geologicznych Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi, Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie S.A – 2011 r.

- na terenie wiejskim została przedstawiona w poniższej tabeli.

WIEŚ (NR ARCH.)	LICZBA OTWORÓW STUDZ.	WYDAJNOŚĆ EKSPLOATACYJNA UJĘCIA – Q (m ³ /h)	DEPRESJA - S (m)	GŁĘBOKOŚĆ (m)	POZIOM WODONOŚNY
MIRKÓW (2 266 aH)	1	51,8	3,8	41,6	czwartorzęd
LUBCZYNA (2 267 aH)	2 (eksploatacyjna i zapasowa)	22,6	8,8	45,0	czwartorzęd

Źródło: archiwalna dokumentacja hydrogeologicznej - Wydział Geologii i Koncesji Geologicznych Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi, Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie S.A – 2011 r.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, mogą być ustanawiane strefy ochronne ujęć wody. Strefą ochronną ujęcia wody jest obszar, na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody. W gminie Wieruszów dla każdego z 4 ujęć wody wyznaczone zostały strefy ochrony bezpośredniej, a dla 2 dodatkowo strefy ochrony pośredniej:

- ujęcie wody w Wieruszowie - Podzamczu położone jest w odległości około 900 metrów od lewego brzegu rzeki Proсны. Studnie i stacja uzdatniania wody usytuowane są w północnej części Podzamcza, w odległości około 800 metrów od linii kolejowej Kępno-Herby Nowe. Ujęcie czerpie wodę ze studni czwartorzędowych. Za teren ochrony bezpośredniej uznano obszar działki, na której zlokalizowane jest ujęcie wody. Działka ta zajmuje powierzchnię 1400 m². Dla przedmiotowego ujęcia wyznaczono również strefę ochrony pośredniej. Wewnętrzny teren ochrony pośredniej zamyka się w granicach działki, na której zlokalizowane jest ujęcie. Jako strefę ochrony pośredniej

zewnętrznej ustalono obszar w zasięgu zdepresjonowania 2 metrów, a więc w promieniu 100 metrów od ujęcia.

- ujęcie wody w Wieruszowie przy ul. Ogrodowej położone jest na północ od centrum miasta (200-700 metrów od ulicy Wrocławskiej), w odległości około 500 metrów od prawego brzegu rzeki Proсны. Studnie i stacja uzdatniania wody usytuowane są między ulicą Nową, biegnącą na zapleczu stadionu miejskiego, a terenami ogródków działkowych. Od północy teren ujęcia zamyka nasyp torów kolejowych linii Kępno-Wieluń. Obecne ujęcie czerpie wodę z dwóch studni trzeciorzędowych – studnia B-2 i B-3 (otwór B-1 jest otworem awaryjnym). Dla studni B-3 i B-2 zostały wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej. Dla studni B-3 strefę ochrony bezpośredniej ustalono w obrębie działek, na których usytuowana jest stacja uzdatniania wody, w zarysie której znajduje się eksploatowana studnia B-3. Dla studni B-2 strefę ochrony bezpośredniej ustalono w obrębie ogrodzonego terenu, na którym usytuowana jest eksploatowana studnia B-2. Ze względu na istniejące warunki geologiczne, hydrogeologiczne, jakość wód, stan zagospodarowania terenu i rozpoznanie sozologiczne w rejonie przedmiotowych studni nie zostały wyznaczone strefy ochrony pośredniej;
- ujęcie wody w Mirkowie położone jest w odległości około 400 metrów od lewego brzegu rzeki Proсны. Studnia i stacja uzdatniania wody usytuowane są na działce nr ewid. 258/7, na skraju wsi, na zachód od drogi z Wieruszowa-Podzamcza do Wyszánowa. Ujęcie czerpie wodę ze studni czwartorzędowej. Za teren ochrony bezpośredniej uznano obszar działki, na której zlokalizowane jest ujęcie wody, obiekty budowlane i urządzenia związane bezpośrednio z poborem wody. Działka ma wymiary 54 m x 40 m, zajmuje powierzchnię 2160 m². Dla przedmiotowego ujęcia wyznaczono również strefę ochrony pośredniej. Wewnętrzny teren ochrony pośredniej zamyka się w granicach działki, na której zlokalizowane jest ujęcie, natomiast zewnętrzny teren ochrony pośredniej ograniczono do zasięgu oddziaływania ujęcia i izochrony 1 roku przy wydajności 51,8 m³/h, r=143 m; teren ten zajmuje powierzchnię 4,6 ha.
- ujęcie wody w Lubczynie położone jest w odległości około 900 metrów od lewego brzegu rzeki Proсны. Studnie i stacja uzdatniania wody usytuowane są w centrum wsi, w odległości około 80 metrów od drogi Mirków-Wyszánów. Ujęcie czerpie wodę z dwóch studni czwartorzędowych. Strefą ochrony bezpośredniej jest obszar w obrębie istniejącego ogrodzenia ujęcia wody o wymiarach 45 m x 40 m, zajmujący powierzchnię 1800 m². Ze względu na istniejące warunki hydrogeologiczne w rejonie przedmiotowego ujęcia, nakład skał słabo przepuszczalnych i stosunkowo niewielką różnicę naporów wód gruntowych i wgłębnych nie została wyznaczona strefa ochrony pośredniej.

Użytkowanie gruntów oraz korzystanie z wody na terenach ochrony ujęć wodnych winno być zgodne z obowiązującymi przepisami.

Podstawowe elementy centralnego systemu produkcji i dystrybucji wody w gminie stanowią:

- SUW w Wieruszowie przy ul. Ogrodowej - główny element centralnego systemu produkcji i dystrybucji wody w gminie Wieruszów. Około 70% wody produkowanej na potrzeby zbiorowego zaopatrzenia w wodę w gminie realizowane jest przez ww. stację.

Miejscowości podłączone do SUW przy ul. Ogrodowej to : Wieruszów (na wschód od rzeki Niesób), Pieczyska, Chobanin, Klatka, Mieleszynek, Polesie, Sopel, Kowalówka, Cieszęcín.

SUW pracuje w układzie dwustopniowego pompowania z wykorzystaniem dwóch studni głębinowych o łącznej wydajności eksploatacyjnej 149 m³/h.

Woda uzdatniona w procesach odżelazienia i odmanganiania magazynowana jest w zbiorniku retencyjnym o pojemności roboczej $V=400\text{ m}^3$. Przy pomocy zestawu czterech pomp sterowanych przetwornicą częstotliwości woda ze zbiornika tłoczona jest do sieci wodociągowej przy stałym zadanym ciśnieniu ok. 0,4 Mpa.

- Średnia produkcja wody pitnej wynosi ok. $1200\text{ m}^3/\text{dobę}$. W okresie letnim maksymalna dobową produkcja wody osiąga wartość $2500\text{ m}^3/\text{dobę}$;

- Stacja wodociągowa Podzamcze – SUW Podzamcze przy ul. Rzemieśniczej – druga stacja zasilająca w wodę wodociąg centralny. Miejscowości, które obsługuje ww. stacja to: część Wieruszowa – Podzamcze, część Teklinowa, Dobrydział, Kuźnica Skakawska.

Woda uzdatniona w procesach odżelazienia i odmanganiania magazynowana jest w zbiorniku retencyjnym o pojemności roboczej $V=270\text{ m}^3$. Przy pomocy zestawu pięciu pomp sterowanych przetwornicą częstotliwości woda ze zbiornika tłoczona jest do sieci wodociągowej przy stałym zadanym ciśnieniu ok. 0,4 Mpa.

Średnia produkcja wody pitnej wynosi ok. $260\text{ m}^3/\text{dobę}$. W okresie letnim maksymalna dobową produkcja wody osiąga wartość $500\text{ m}^3/\text{dobę}$;

- Stacja wodociągowa Mirków – Hydrofornia w Mirkowie – ze względu na dobrą jakość wody nie ma konieczności poddawania jej procesom uzdatniania. Stacja zaopatruje w wodę dwie wsie: Mirków i Teklinów.

Woda magazynowana jest w zbiorniku retencyjnym o pojemności roboczej $V=200\text{ m}^3$. Przy pomocy zestawu czterech pomp sterowanych przetwornicą częstotliwości woda ze zbiornika tłoczona jest do sieci wodociągowej przy stałym zadanym ciśnieniu ok. 0,4 Mpa.

Średnia produkcja wody pitnej wynosi ok. $130\text{ m}^3/\text{dobę}$. W okresie letnim maksymalna dobową produkcja wody osiąga wartość $220\text{ m}^3/\text{dobę}$.

- SUW w Lubczynie – stacja zasilająca w wodę miejscowości Lubczyna, Wyszaków i Jutrków.

Woda uzdatniona w procesach odżelazienia i odmanganiania magazynowana jest w zbiorniku retencyjnym o pojemności roboczej $V=200\text{ m}^3$. Przy pomocy zestawu pomp II stopnia woda ze zbiornika tłoczona jest do sieci wodociągowej przy stałym zadanym ciśnieniu ok. 0,4 Mpa.

Średnia produkcja wody pitnej wynosi ok. $135\text{ m}^3/\text{dobę}$. W okresie letnim maksymalna dobową produkcja wody osiąga wartość $210\text{ m}^3/\text{dobę}$.

Od 1999 roku do 2007 roku można było obserwować wzrost zużycia wody zarówno w gospodarstwach domowych jak i przemyśle. Zużycie wody kształtowało się w granicach $447\text{ m}^3/\text{gosp.}$, około $31,6\text{ m}^3/1\text{ mieszkańca}$, był to wskaźnik wyższy niż w powiecie ($27,9\text{ m}^3/1\text{ miesz.$), a niższy niż średnia dla województwa ($37,5\text{ m}^3/1\text{ miesz.}$).

W 2010 r. roku zużycie wody kształtowało się w granicach 585 tys. m^3 w tym 458 tys. m^3 przez gospodarstwa domowe tj. ok. $32,2\text{ m}^3/1\text{ mieszkańca}$. Był to wskaźnik wyższy niż w powiecie ($27,9\text{ m}^3/1\text{ mieszkańca}$), a niższy niż średnia dla województwa ($37,5\text{ m}^3/1\text{ mieszkańca}$).

Od 2007 r. odnotowano spadek zużycia wody, i tak:

- w 2007 pobrano jej ok. 696 tys. m^3 ,
- w 2008 pobrano ok. 675 tys. m^3 ,
- w 2009 pobrano ok. 611 tys. m^3 ,
- w 2010 pobrano ok. 586 tys. m^3 ,
- w 2011 (III kwartał) pobrano ok. 445 tys. m^3 .

Przedsiębiorstwo Komunalne S.A. sprzedało następującą ilość wody z podziałem na cele zużycia:

ROK	GOSPODARSTWA	
	DOMOWE ODBIORCY (w tys. m ³)	INNI PRZEMYSŁ (w tys. m ³)
2007	479	96
2008	502	83
2009	481	55
2010	479	44
I, II, III kwartał 2011	361	36

Źródło: Przedsiębiorstwo Komunalne S.A. – 2011 r.

Oprócz wyżej scharakteryzowanych ujęć komunalnych według danych pochodzących z archiwalnych dokumentacji Wydziału Geologii i Koncesji Geologicznych Urzędu Marszałkowskiego na terenie gminy Wieruszów zlokalizowane są następujące studnie.

UJĘCIE (NR ARCH.)	LOKALIZACJA LICZBA OTWORÓW STUDZ.	WYDAJNOŚĆ EKSPLOATACYJNA UJĘCIA – Q (m ³ /h)	DEPRESJA - S (m)	GŁĘBO- KOŚĆ (m)	POZIOM WODO- NOŚNY
TEKLINÓW (2 261 a H)	1	11,9	10,4	36,5	trzeciorzęd
JUTRKÓW (2 264 a H)	1	26,0	16,1	48,0	czwartorzęd
KUŹNICA SKAKAWSKA (2 287 a H)	1	45,0	10,4	59,0	czwartorzęd
NAWROTÓW (2 262 a H)	teren dawnego PGR-u / 1	6,0	10,1	42,0	czwartorzęd
LUBCZYNA (2 268 a H, 2 268 b H)	teren dawnej gorzelnii / 2	56,6 i 12,0	6,5 – 8,8 i 3,6	39,0 i 41,0	czwartorzęd
WIERUSZÓW (2 276 a H)	Zakład Pfeiderer PROSPAN S.A. / 1	58,0	6,5	102,0	trzeciorzęd
WIERUSZÓW (2 279 a H)	szkoła podstawowa nr 1 / 1	13,6	8,4	47,0	czwartorzęd
WIERUSZÓW (2 281 a H)	teren szpitala / 1	26,0	2,4	35,0	czwartorzęd
WIERUSZÓW (2 284 a H)	koryto rzeki Proсна – linia kolejowa / 2	131,1	5,65-9,00	38,0 i 32,0	czwartorzęd
WIERUSZÓW (2 282 a H)	dawne zakłady „Wól - czanka” / 1	25,1	2,4	35,0	czwartorzęd
MESZNARY (2 463 H)	zakład AGRECOL / 1	45,0	2,4	30,0	czwartorzęd

Wody podziemne stanowią również bazę zaopatrzeniową dla przemysłu. Osobne ujęcie wody posiada Pfeiderer PROSPAN S.A. Zakład ten pobiera wody z trzeciorzędowej warstwy wodonośnej,

za pomocą zlokalizowanych na swoim terenie studni głębinowej. Są to wody zakwalifikowane do II klasy – wody o dobrej jakości, niewykazującej na oddziaływania antropogeniczne i o wskaźnikach jakości wody (żelazo, mangan i barwa) nieprzekraczających dopuszczalnych wartości.

Zakład posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych i eksploatację urządzeń wodnych, uzyskane decyzją UW w Kaliszu z dn. 10.02.1992 r. ważną do końca 2012 r.

6.2. Odprowadzanie ścieków

Kanalizacja sanitarna

Gospodarka ściekami sanitarnymi na terenie gminy oparta jest na zlokalizowanej w północnej części Wieruszowa Oczyszczalni Ścieków, do której ścieki komunalne spływają poprzez system sieci kanalizacyjnej sanitarnej zlokalizowanej w mieście Wieruszów, a także w 9 miejscowościach wiejskich gminy Wieruszów (sieć grawitacyjna, a także sieć ciśnieniowa wraz z przepompowniami strefowymi), Zarządcą Oczyszczalni Ścieków jest Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie.

W celu wypełnienia zobowiązań Polski przyjętych w Traktacie Akcesyjnym Polski do Unii Europejskiej wynikających z dyrektywy w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, w związku z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (terenu, na którym zaludnienie albo działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych) (Dz. U. Nr 283, poz. 2841) Wojewoda Łódzki Rozporządzeniem Nr 31/2005 z dnia 27 lipca 2005 r. wyznaczył granice aglomeracji Wieruszów.

Zgodnie z ww. rozporządzeniem aglomeracja Wieruszów o równoważnej liczbie mieszkańców 14 709 obejmuje tereny miasta Wieruszów oraz miejscowości Chobanin, Dobrydział, Górka Wieruszowska, Klatka, Kuźnica Skakawska, Lubczyna, Mirków, Pieczyska, Polesie, Teklinów i Wyszaków z oczyszczalnią ścieków komunalnych zlokalizowaną w Wieruszowie.

Założono, że gmina będzie korzystała ze środków krajowych i zagranicznych funduszy ekologicznych na realizację zadań w zakresie wyposażenia aglomeracji w kanalizację i oczyszczalnię ścieków komunalnych.

W dniu 22 kwietnia 2008 r. Rada Miejska w Wieruszowie podjęła uchwałę Nr XX/148/2008 w sprawie przyjęcia do realizacji programu gospodarczego zatytułowanego „Wieloletni Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych w Gminie Wieruszów w latach 2008 – 2015”. Program ten zakładał modernizację i rozbudowę oczyszczalni ścieków oraz budowę sieci kanalizacyjnej do miejscowości Klatka, Kuźnicy Skakawskiej, Wyszaków oraz do miejscowości Pieczyska i Chobanin. Przyjęto, że po rozbudowie obiektu oczyszczalni ścieków pozwoli on oczyszczać ścieki bytowo – gospodarcze z powierzchni zlewni ok. 1 250 km² i zapewni średnią przepustowość na poziomie 2 555 m³/d.

W latach 2008 – 2010 w ramach dofinansowania z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013 ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz środków pochodzących z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska zrealizowano projekt pod nazwą „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Wieruszowie”. W oczyszczalni zainstalowano nowoczesną technologię m.in. suszarnię osadów wykorzystującą w głównej mierze energię słoneczną.

Modernizacja oczyszczalni pozwoliła na rozbudowę sieci kanalizacyjnej i lepsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców oraz zlokalizowanych na terenie gminy przedsiębiorstw w zakresie odbioru ścieków komunalnych.

Do oczyszczalni doprowadzane są ścieki komunalne z miasta i terenów wiejskich oraz ścieki dowożone są wozami asenizacyjnymi z okolicznych wsi oraz podczyszczone ścieki sanitarne i technologiczno-przemysłowe Zakładu Pfeiderer Prospan S.A., a także ścieki z lokalnych przetwórnictw mięsnych.

Oczyszczone ścieki komunalne z oczyszczalni zrzucane są do odbiornika, którym jest rzeka Proсна (zlewnia rzeki Odry). Odprowadzane ścieki spełniają dopuszczalne normy w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2006 Nr 137, poz. 984). Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie posiada stosowną decyzję - pozwolenie wodno prawne na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, ważną do roku 2020.

Jakość ścieków odprowadzanych z zakładów przemysłowych jest pod stałym nadzorem kontrolnym służb inspekcji ochrony środowiska. Wszystkie jednostki posiadają uregulowany stan formalno-prawny korzystania ze środowiska, a większość dotrzymuje warunków ustalonych w pozwoleniach wodno-prawnych.

Do 2007 roku osady ściekowe wytworzone w oczyszczalni ścieków w Wieruszowie wywożono na nieczynną kwaterę składowiska odpadów komunalnych w Teklinowie i służyły jej rekultywacji. Na wniosek Przedsiębiorstwa Komunalnego w Wieruszowie S.A. kwatera ta została zamknięta i przeznaczona do rekultywacji. Wytworzone osady ściekowe po procesie suszenia (w solarnych tunelach suszarniczych) przechodzą zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie komunalnych osadów ściekowych, z dnia 13 lipca 2010r. (Dz. U. z 2010r. , Nr 137, poz. 924) procedurę badań i stosowane są w rolnictwie.

Ilość odprowadzonych do oczyszczalni ścieków w latach 2007 – 2011 przedstawia się następująco:

- 2007 r. – 414 322 m³
- 2008 r. – 417 544 m³
- 2009 r. – 383 436 m³
- 2010 r. – 390 926 m³
- 2011 r. – 380,280 m³.

Sieć kanalizacji sanitarnej posiada charakter rozdzielczy, który wspierają wybudowane przepompownie sieciowe, których jest aktualnie 25 (8 w Wieruszowie, po 4 w Teklinowie i Wyszanie, 3 w Kuźnicy Skakawskiej, po 2 w Mirkowie i Lubczynie oraz po 1 w Polesiu i Soplu, w fazie ukończenia 1 w Wieruszowie oraz 1 w Klatce).

W 2011 r. przystąpiono do opracowania projektów techniczno-kanalizacyjnych dla sołectwa: Pieczyska. Zgodnie z danymi zawartymi w „Sprawozdaniu z okresowej realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Wieruszów w latach 2007 –2013” (Urząd Miejski w Wieruszowie) w ostatnich latach na terenie gminy Wieruszów rozbudowano sieć kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Mirków, Lubczyna i Wyszanie.

Całkowita długość sieci kanalizacji sanitarnej w gminie Wieruszów w 2011 r. wynosiła około 58,5 km, z czego w mieście 25,6 km.

Liczba gospodarstw podłączonych do sieci kanalizacyjnej na koniec 2011 r. wynosiła 1652.

W porównaniu z 2007 r. nastąpiła rozbudowa sieci o prawie 21 km, zaś liczba gospodarstw podłączonych do sieci wzrosła o ponad 250.

Alternatywnym sposobem unieszkodliwiania ścieków komunalnych, szczególnie w przypadku, gdy poprzez względy techniczne lub ekonomiczne budynki nie mogą być przyłączone do sieci kanalizacji podziemnej, jest korzystanie z przydomowych oczyszczalni ścieków. Według stanu na 31 grudnia 2011r. na terenie gminy Wieruszów zlokalizowanych było 17 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Kanalizacja deszczowa

W zakresie budowy i modernizacji sieci kanalizacji deszczowej w latach 2004-2005 wykonano: 435 mb rurociągu w Wieruszowie w ul. Dąbrowskiego, 374 mb rurociągu w drodze gminnej w Mirkowie oraz 470 mb rurociągu w Wieruszowie e ul. Warszawskiej. W 2006 r. wybudowano 110 mb kanalizacji deszczowej w Wieruszowie w ul. Prusa. W 2007 dobudowano dalszy odcinek do ulicy b-pa Bareły o długości 120mb. W roku 2009 wybudowano odcinek kanalizacji deszczowej w ul. Sportowej i Parkowej o łącznej długości ok. 320m.

W 2010r. Powiat Wieruszowski wykonał w Wieruszowie na terenie ul. Fabrycznej, Kopernika, Bolesławieckiej, Wieluńskiej, Cmentarnej, Warszawskiej w Wieruszowie odcinki sieci kanalizacji deszczowej o długości ok. 1592mb.

6.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Energia elektryczna dla gminy Wieruszów dostarczana jest z krajowego systemu elektroenergetycznego. Źródłem zasilania jest energia elektryczna z linii 110 kV – ciągu liniowego GPZ Kępno Wschód - GPZ Wieruszów .

Dostawcą energii dla gminy Wieruszów jest ENERGA – OPERATOR SA Oddział w Kaliszu, a za jej sprawność oraz rozbudowę odpowiada Rejonowy Zakład Dystrybucji Kępno oraz Posterunek Energetyczny Wieruszów.

Skład sieci zasilającej miasto Wieruszów w energię elektryczną przedstawia się następująco:

- Sieć zasilająca wysokiego napięcia 110 kV, w skład której wchodzi:

- linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV relacji GPZ Kępno Wschód – GPZ Wieruszów oraz relacji GPZ Wieruszów - GPZ Wieluń. Łączna długość napowietrznych linii wysokiego napięcia przebiegających przez teren gminy Wieruszów wynosi 9,28 km.

- GPZ Wieruszów – stacja transformatorowo-rozdzielcza 110/15 kV. Jest jedynym Głównym Punktem Zasilającym na terenie gminy Wieruszów. GPZ pracuje w układzie H5 po stronie wysokiego napięcia 110 kV. Rozdzielnia średniego napięcia SN 15 kV składa się z dwóch sekcji połączonych łącznikiem sprzęgłowym. Główny Punkt Zasilający wyposażony jest w dwa transformatory o mocy znamionowej 25 MVA każdy. W wyniku przeprowadzonej modernizacji system elektroenergetyczny charakteryzuje się wysoką selektywnością zabezpieczeń.

- Sieć zasilająca średniego napięcia 15 kV stanowi również zasilanie rezerwowe Wieruszowa.

W przypadku awarii linii wysokiego napięcia 110 kV istnieje możliwość awaryjnego zasilania miasta liniami średniego napięcia wyprowadzonymi z innych GPZ-tów. Po przeprowadzonych w ostatnim czasie przez ENERGE – OPERATOR SA Oddział w Kaliszu modernizacjach linii średniego i niskiego napięcia stan sieci elektroenergetycznej można uznać za dobry;

- Sieć elektroenergetyczna rozdzielcza 15 kV i 0,4 kV , w skład której wchodzi:

- linie elektroenergetyczne 15 kV rozdzielcze - są one bezpośrednio zasilane z poszczególnych pól rozdzielczych GPZ Wieruszów. W gminie występują zarówno linie napowietrzne, jak i kablowe, o łącznej długości 91,1 km. Większość nowo powstających linii jest budowana w technologii kablowej, bardziej trwalszej, niezawodnej i mniej narażonej na uszkodzenia mechaniczne w stosunku do linii napowietrznych.
- transformatory 15 kV–0,4 kV – zasilają bezpośrednio sieć rozdzielczą 0,4 kV. Większość z nich należy do ENERGA – OPERATOR SA – 93 sztuk . Nieliczni odbiorcy przemysłowi zasilani są z linii 15 kV – 11 sztuk.
- miejska sieć rozdzielcza 0,4 kV jest siecią bezpośrednio zasilającą odbiorców komunalno-bytowych oraz małych odbiorców przemysłowych. Składa się ona ze złączy kablowych oraz linii elektroenergetycznych 0,4 kV. Stan linii niskiego napięcia jest na ogół dobry (wszelkiego rodzaju usterki są zgłaszane i usuwane na bieżąco).

Na terenie miasta zdecydowana większość odbiorców energii elektrycznej podłączona jest do sieci najniższego napięcia. Większość z nich to mieszkańcy budownictwa jednorodzinnego lub wielorodzinnego oraz drobny przemysł, handel, usługi i oświetlenie.

Pozostali odbiorcy charakteryzują się dużym zużyciem energii elektrycznej i są podłączeni bezpośrednio do linii 15 kV.

Oświetlenie uliczne i drogowe na terenie gminy stanowi majątek Sp. z o.o. Oświetlenie Uliczne i Drogowe Kalisz, która świadczy usługi w tym zakresie na rzecz gminy. W ostatnim okresie czasu wybudowano nowe linie z energooszczędnym oświetleniem na terenie miasta. W następnych latach planuje się dalszą budowę nowych punktów oświetleniowych oraz modernizację istniejących punktów świetlnych.

Elektrownie wodne

Na terenie gminy funkcjonują trzy małe elektrownie wodne:

- w Mesznarach na węźle Mesznary,
- w Wieruszowie na węźle Wieruszów,
- w Kowalówce.

W Mesznarach następuje pobór wód rzeki Młynówki na jazie Pomłyńskim w maksymalnej ilości $Q=5,1 \text{ m}^3/\text{s}$ w celu zasilania elektrowni wodnej na rzece Prosna, na której następuje piętrzenie jej wód za pomocą jazu Mesznary.

W Wieruszowie następuje pobór wody rzeki Prosna na jazie Wieruszów w maksymalnej ilości $Q=2,8 \text{ m}^3/\text{s}$ w celu zasilania elektrowni wodnej na stopniu Wieruszów w km 142+600 rzeki Prosna.

W Kowalówce następuje piętrzenie wody z rzeki Prosny w km 137 + 450 na potrzeby Małej Elektrowni Wodnej za pomocą jazu „Kowalówka” w maksymalnej ilości $Q=6,21 \text{ m}^3/\text{s}$ i pobór wody z rzeki Młynówki na potrzeby zasilania stawu rybnego w okresie od 25 do 31 marca każdego roku w ilości $0,045 \text{ m}^3/\text{s}$. Mała Elektrownia Wodna w Kowalówce wytwarza energię elektryczną w ilości: w 2008 r. – 284 Mwh, w 2009 r. – 372 Mwh, w 2010 r. – 330 Mwh i przez 11 miesięcy 2011 r. – 248 Mwh.

Wszystkie elektrownie wodne działające w gminie wytwarzają moc ponad 10MW.

6.4. Zaopatrzenie w gaz

Obecnie zaopatrzenie w gaz na terenie gminy Wieruszów realizowane jest poprzez gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 oraz gazociąg wysokiego ciśnienia: DN 100 od miejscowości Dobrydział do miasta Wieruszów i DN 100 w miejscowości Klatka.

W latach 1997-98 wybudowany został gazociąg wysokiego ciśnienia o długości 22 km do miasta Wieruszowa wraz z dwiema stacjami redukcyjno – pomiarowymi gazu:

- w Klatce – stacja I-go stopnia, przepustowość 8000 m³/h,
- w Wieruszowie, ul. Kępińska, stacja I-go stopnia, przepustowość 10000 m³/h.

Inwestorem tego zadania było Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo.

W roku 1998 gmina Wieruszów zrealizowała inwestycję związaną z budową sieci gazowej średniego ciśnienia w mieście Wieruszów. Wybudowano 12,2 km sieci gazowej oraz 582 przyłącza gazowe.

W maju 2000 r. na mocy umowy pomiędzy Zarządem Miejskim w Wieruszowie a Wielkopolską Spółką Gazownictwa w Poznaniu, przedmiotowa sieć gazowa została odkupiona przez Wielkopolską Spółką Gazownictwa w Poznaniu. Wybudowana sieć gazowa umożliwia rozprowadzenie gazu w całym mieście Wieruszów oraz pozwala na dalszą rozbudowę sieci na sąsiednie gminy: Bolesławiec, Łubnice, Czastary, Sokolniki i Galewice.

W roku 2000 do sieci gazowej przyłączył się największy zakład na terenie gminy Pfleiderer Prospan S.A., który rocznie zużywa ponad 8 mln m³ gazu.

Dostępność gazu ziemnego pozwoliła na przystąpienie do modernizacji istniejących kotłowni węglowych na kotłownie opalane gazem ziemnym.

W latach 2004-2007 przeprowadzono modernizację kotłowni w obiektach gminnych:

- Biblioteki Miejskiej w Wieruszowie,
- Miejskiego Ośrodka Profilaktyki, Terapii Uzależnień,
- Zespołu Szkół nr 2 w Wieruszowie,
- Przedszkola nr 1,
- kotłowni miejskiej przy ul. Dąbrowskiego,
- Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieruszowie.

i w innych:

- Szpitalu Powiatowym w Wieruszowie,
- Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. St. Staszica,
- Strażnicy OSP przy ul. Kępińskiej w Wieruszowie (na potrzeby punktu ARiMR),
- domach jednorodzinnych (prywatnych właścicieli).

W latach 2004-2006 rozbudowano sieć gazową średniego ciśnienia o 1,0 km .

Pod koniec 2011 r. łączna długość sieci gazowej na terenie całej gminy wynosiła 27,30 km (włączając sieć średniego i wysokiego ciśnienia), z czego : w samym mieście Wieruszowie - 15,12 km sieci średniego ciśnienia i 1,59 km sieci wysokiego ciśnienia oraz na obszarze wiejskim gminy - 1,98 km sieci średniego ciśnienia i 8,61 km sieci wysokiego ciśnienia.

Pod koniec 2010 r. ilość czynnych przyłączy gazu wynosiła 265 szt., a ilość biernych przyłączy 397 sztuk.

6.5. Zaopatrzenie w ciepło

Teren miasta Wieruszowa jest zasilany w ciepło za pomocą kotłowni zlokalizowanej w zakładzie Pfleiderer Prospan S.A. Możliwość dostawy ciepła istniejącą siecią przesyłową wynosi 10 MW mocy. Jest to kotłownia wykorzystująca do wytwarzania ciepła gaz oraz energię biomasy.

Poza nią na terenie gminy funkcjonuje jeszcze :

- 13 kotłowni gazowych zlokalizowanych przy:

- ul. Bolesławieckiej (Prospan),
- ul. Dąbrowskiego (kotłownia osiedlowa),
- ul. Teklinowskiej (Zespół Szkół nr 2),
- ul. Kępińskiej (POOZOTUiW),
- ul. Rynek (MOPS),
- ul. 19. Stycznia (biblioteka),
- ul. Dąbrowskiego (przedszkole),
- ul. Dąbrowskiego (liceum),
- ul. Waryńskiego (PINB),
- ul. Waryńskiego (PUP),
- ul. Szkolna (ZSZ),
- ul. Biskupa Bareły,
- ul. Kordeckiego (blok nr 4a);
- kotłownie węglowe w szkołach podstawowych i jednostkach Ochotniczych Straży Pożarnych oraz przy:
  - ul. Teklinowskiej,
  - ul. Fabrycznej (dawna spółdzielnia usługowa),
  - ul. Wrocławskiej (PKS),
  - ul. Kuźnickiej (KPP)
  - oraz w miejscowościach Sopel (zakład M-Line) oraz Polesie (Zakład Stolwit);
- kotłownia ekologiczna – opalana biomasą w Wieruszowskiej Spółdzielni Mieszkaniowej lokatorsko - własnościowej „Bursztyn”.

6.6. Telekomunikacja

Miasto posiada pełne zabezpieczenie teletechniczne. Istnieje dwóch operatorów stacjonarnych: TP SA oraz Netia Telekom SA, co zapewnia w 100% zapotrzebowanie na usługi telekomunikacyjne. Wieruszów posiada nowoczesną cyfrową centralę telefoniczną oraz sieć światłowodową. Miasto jest objęte zasięgiem wszystkich operatorów sieci telefonii komórkowej.

Na terenie gminy zlokalizowane są trzy nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowej. Pierwszy nadajnik zlokalizowany jest w Wieruszowie, przy ul. Granicznej, jest to stacja Polskiej Telefonii Komórkowej „Centertel” Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie. Kolejny z miejscowości Klatka – „Centertel” sp. z o.o. i w Wyszanie – PTC.

Na terenie gminy funkcjonują operatorzy prywatni: WSK2 oraz WifiMax s.c.

6.7. Gospodarka odpadami

Od 1999 roku gmina realizuje uchwałę podjętą przez Radę Miejską w dniu 8 lutego 2000 r. w sprawie przyjęcia harmonogramu działań w zakresie wdrożenia programu zagospodarowania odpadów komunalnych na obszarze gminy Wieruszów.

Obecnie gospodarka odpadami komunalnymi prowadzona jest w oparciu o Uchwałę Nr XLIII/337/2006 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Wieruszów. Uchwała ta dotyczy zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Gospodarkę odpadami gmina prowadzi także w oparciu o Uchwałę Nr XXV/201/2004 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 21 grudnia 2004 r. w sprawie uchwalenia „Programu ochrony środowiska na lata 2004-2007 dla Gminy Wieruszów z perspektywą na lata 2008-

2011” wraz z „ Planem gospodarki odpadami dla Gminy Wieruszów na lata 2004-2007 z perspektywą na lata 2008-2011”.

Od 2011 r. władze gminy są odpowiedzialne za zaspokojenie potrzeb jej mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami.

Składowisko odpadów komunalnych

Na terenie gminy Wieruszów funkcjonuje składowisko odpadów komunalnych w Teklinowie, położone w północno-wschodniej części wsi Teklinów, w obrębie tzw. Wzgórza Gruchot, na terenach byłego wyrobiska po eksploatacji kruszywa, w sąsiedztwie terenów leśnych i odgradzonych pasami zieleni pól uprawnych.

Powierzchnia całego składowiska wynosi 7,66 ha, z czego 3,23 ha przeznaczona jest na infrastrukturę, 0,86 ha zajmuje stare składowisko.

Od 2007 r. przeprowadzana jest rozbudowa składowiska (tj. budowa II kwatery, kompostowni, punktu zbiórki odpadów niebezpiecznych, modernizacja brodzika dezynfekcyjnego).

W roku 2008 wykonano dokumentację techniczną „Budowy kwatery II składowiska odpadów w Teklinowie”, w którym uwzględniono budowę drugiej kwatery o powierzchni 1,2 ha, kompostowni na odpady zielone oraz przewidziano kontener na odpady niebezpieczne.

Tereny te są własnością Gminy Wieruszów, a zarządcą składowiska jest Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie S.A., składowane są na nim odpady z terenu gminy Wieruszów.

Na lata 2008 – 2016 zaplanowano rekultywację starej kwatery składowiska odpadów komunalnych, zaś w latach 2007 – 2013 zaplanowano budowę sortowni odpadów komunalnych.

Na terenie składowiska zlokalizowane są: czynna kwatera I, tereny pod kwaterę II i III, nieużywany mogilnik na odpady niebezpieczne, kontenery na surowce wtórne, zbiornik bezodpływowy (szambo), bezodpływowy zbiornik odcieków, zbiornik przeciwpożarowy, śluza dezynfekcyjna, waga samochodowa elektroniczna z komputerowym systemem ważenia oraz budynki: socjalno - biurowy i garażowy na sprzęt mechaniczny.

Obecnie użytkuje się I kwaterę nowego składowiska o powierzchni 1,1 ha. Kwatera ta ma charakter podziemowo-nadziemowy. Dno kwatery zostało zaprojektowane 1,0 m powyżej lustra wody gruntowej, a dodatkowym zabezpieczeniem jest wykonany drenaż podfoliowy i odprowadzanie wód gruntowych do bezmiennego rowu melioracyjnego zlokalizowanego w odległości 200 m od wysypiska, w kierunku zachodnim. W celu odbioru odcieków zainstalowano także drenaż nadfoliowy, odcieki są odprowadzane do zbiornika. Oprócz wykonanego drenażu teren ten zabezpieczono geomembraną 2 PEHD o grubości 2,0 mm, a warstwę ochronno - drenażową wspomaga warstwa piasków średnioziarnistych.

Z trzech stron – północnej, południowej i wschodniej – teren ten otoczony jest lasami, od strony wschodniej za pasami zieleni izolacyjnej są pola uprawne.

Informacje o składowisku zawiera poniższa tabela.

Decyzje administracyjne	
pozwolenie na budowę	NB.XXX.7351/276/96 z dnia 5 września 1996 r. wydany przez Urząd Rejonowy w Kępnie, Oddział Nadzoru Budowlanego w Wieruszowie
pozwolenie na użytkowanie	NBIII-7351/1/12/98 z dnia 8 lipca 1998 r. wydany przez Urząd Rejonowy w Kępnie

decyzja zatwierdzająca instrukcję eksploatacji	OS-Os-7648/7/2002 Wieruszów dnia 30 grudnia 2002 r.
pozwolenie zintegrowane na prowadzenie składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne (I kwarta składowiska)	Nr PZ/79, znak pisma SR.VII-E/6617/PZ/79/2007 z dnia 31.10.2007 r. wydane przez Wojewodę Łódzkiego
Parametry techniczne składowiska	
typ składowiska	obojętne i innych niż niebezpieczne
pojemność całkowita	35000 m ³ (jedna kwarta)
pojemność zapełniona	98%
uszczelnienie	sztuczne-folia o grubości 2 mm
drenaż odcieków	drenaż nadfoliowy i podfoliowy
gromadzenie odcieków	zbiornik bezodciekowy betonowy
pas zieleni	drzewa wokół ogrodzenia
ogrodzenie	ogrodzenie metalowe słupki i siatka
ewidencja odpadów	jest prowadzona
rejestracja wyjazdów	jest prowadzona
waga	jest
brodzik dezynfekcyjny	jest
monitoring	jest prowadzony

Źródło: Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska i sprawozdanie z realizacji Planu Gospodarki Odpadami w latach 2004-2006 r.

W składowanych odpadach znajdują się również odpady niebezpieczne tj. odpadowe środki farmaceutyczne, zużyte baterie, akumulatory, świetlówki, termometry rtęciowe odpady lakiernicze, smary oraz opakowania i resztki substancji chemicznych i środków ochrony roślin, itp. Ich ilość i rodzaj są trudne do oszacowania, w przybliżeniu przyjmuje się, że każdy mieszkaniec produkuje rocznie od 1,3 do 2,0 kg odpadów niebezpiecznych. W skali gminy daje to ponad 22 Mg tych odpadów. Eksploatację wysypiska prowadzi się poprzez wyładowywanie odpadów ze śmieciarek i ich plantowanie a następnie zagęszczanie ciężkim sprzętem. Później odpady są przesypywane warstwą izolacyjną (piasek, żużel, ziemia z wykopów). Eksploatacja wysypiska prowadzona jest przez składowanie w sposób uporządkowany.

Składowisko posiada również system odgazowywania, w postaci 3 studni z rur stalowych posadowionych na płycie prefabrykowanej. Studnie te wypełnione są materiałem porowatym, gruzem i tłuczniem. Na składowisku prowadzony jest monitoring gleby, powietrza i wody.

W roku 2007 na składowisko przywieziono ponad 2 992 Mg odpadów (wg WIOŚ), a ich nagromadzenie wynosiło ponad 34 400 m³.

Na składowisko przyjmowane są następujące odpady:

- 20 03 01 – niesegregowane odpady komunalne,
- 20 03 03 – odpady z czyszczenia ulic i placów,
- 20 03 02 – odpady z targowisk,
- 19 08 01 – skratki,
- 19 08 02 – zawartość piaskowników,
- 20 02 03 – odpady nie ulegające biodegradacji,

- 20 03 07 – odpady wielkogabarytowe,
- 20 01 02 – szkło.

Odpady składowane są warstwowo, na grubość pojedynczej warstwy do ok. 1,5 m, a następnie przesypane warstwą mineralną. Oddziaływanie składowiska odpadów na środowisko jest niewielkie. Redukcja potencjalnego negatywnego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska następuje poprzez szereg rozwiązań technicznych.

W latach 2007 – 2010 z terenu gminy od właścicieli nieruchomości odebrano i wywieziono na składowisko odpadów w Teklinowie następującą ilość odpadów komunalnych:

- 2008 r. – 2173,207 Mg,
- 2009 r. – 1912,677 Mg,
- 2010 r. – 1923,490 Mg.

W 2010 r. jeden mieszkaniec gminy wytwarzał około 131 kg rocznie (w porównaniu z 2007 r. wskaźnik ten wynosił około 183 kg odpadów). Obserwowana tendencja zmniejszenia wytwarzania odpadów spowodowana jest zastosowaniem, głównie przez duże podmioty gospodarcze, racjonalnej gospodarki odpadami. Obecnie coraz więcej firm przekazuje odpady bezpośrednio do recyklingu i odzysku. Tendencja ta widoczna jest także w przypadku odpadów z targowisk, gdzie wprowadzono selektywną zbiórkę opakowań papierowych (kartonów).

Selektywna zbiórka odpadów

Na terenie gminy rozmieszczone są punkty do selektywnej zbiórki odpadów, w których selekcjonuje się szkło, plastik, papier i tekturę. Do zbiórki niesegregowanych odpadów komunalnych służą pojemniki małowymiarowe oraz kontenery ustawiane na posesjach przez jednostkę organizacyjną gminy (umowy indywidualne). Wzdłuż ciągów pieszych ustawiane są kosze uliczne.

Od roku 2002 organizowana jest również zbiórka odpadów wielkogabarytowych.

W latach 2006 – 2008 rozszerzono selektywną zbiórkę odpadów o stworzenie nowych punktów do selektywnego gromadzenia odpadów komunalnych „u źródła”.

W latach 2009 – 2010 powstały punkty zbierania odpadów niebezpiecznych baterii i przeterminowanych lekarstw. W Przedsiębiorstwie Komunalnym w Wieruszowie funkcjonuje również punkt zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Corocznie jednorazowo także prowadzona jest akcja zbiórki odpadów wielkogabarytowych oraz systematycznie likwidowane są „dzikie wysypiska”.

Gospodarka odpadami przemysłowymi

W gminie Wieruszów wytwarza się stosunkowo duże ilości odpadów przemysłowych. Największy udział w wytwarzaniu odpadów ma przemysł meblowy i drzewny, mniejszy przetwórstwo rolno-spożywcze. Dużą część stanowią również osady z oczyszczalni miejskiej.

Największym producentem odpadów w gminie jest Pfleiderer Prospan S.A. Wskutek działalności tego zakładu powstają odpady komunalne, poprodukcyjne, a także odpady kory i płyt wiórowych oraz odpady niebezpieczne.

Odpady wytwarzane przez podmioty gospodarcze przekazywane są najczęściej wyspecjalizowanym firmom, z którymi przedsiębiorstwa mają podpisane stosowne umowy.

Na terenie gminy Wieruszów w latach 1993 – 2011 czynne było składowisko odpadów przemysłowych przy Zakładach Płyt Wiórowych Pfleiderer Prospan S.A., które zlokalizowane było we wsi Klatka. Składowisko zajmowało powierzchnię około 0,42 ha, a jego pojemność oceniana była na 8 500 m³. W roku 1997 zakończono rekultywację „starego” składowiska i rozpoczęto eksploatację

składowiska zakładowego nr 2. Składowisko służyło do unieszkodliwiania w procesach składowania następujących rodzajów odpadów:

- stałych odpadów drzewnych w postaci kory i trocin, płyty wiórowej,
- stałych odpadów z Wydziału TU w postaci taśm i ścinków papierów dekoracyjnych.

W roku 2007 na składowisku unieszkodliwiane były jedynie odpady stałe rodzaju ścinki filmów dekoracyjnych i taśm papierów „mokrych”.

Eksploatacja prowadzona była zgodnie z instrukcją eksploatacji zatwierdzoną przez Dyrektora Techniczno Produkcyjnego, na mocy zezwolenia wydanego przez Wojewodę Łódzkiego na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami (znak SR.VI.6622- p,z,o,u/11/2005, ważną do dnia 31.12.2009 r.).

Do końca 2009 r. łącznie zdeponowano na składowisku 8000 Mg odpadów (kod: 03 01 05 – taśmy papierów i ścinki filmów dekoracyjnych), z czego w 2009 r. 217 Mg.

Zgodnie z decyzją Starosty Wieruszowskiego nr OS.O.7648-15/10 z dnia 21 lutego 2011 r. wyrażono zgodę na zamknięcie ww. składowiska odpadów z datą zaprzestania przyjmowania odpadów – 01.01.2010 r. i określono techniczny sposób zamknięcia i harmonogram działań związanych z rekultywacją tego składowiska oraz zobowiązano spółkę Pfeleiderer Prospan S.A zs. w Warszawie do przeprowadzenia rekultywacji zgodnie z przedstawionym w decyzji harmonogramem działań rekultywacyjnych, przeprowadzenia monitoringu składowiska w fazie poeksploatacyjnej i sprawowania nadzoru nad zrekultywowanym składowiskiem odpadów.

Ww. zakład uzyskał również zezwolenie na podstawie decyzji nr AS.6233.6.2011 z dnia 13 lipca 2011 r. Starosty Wieruszowskiego na odzysk odpadów przeznaczonych do rekultywacji. Są to odpady z elektrowni i innych zakładów energetycznego spalania paliw (z wyłączeniem grupy 19) w wysokości 8000 Mg/rok i odpadów z oczyszczalni ścieków nieujętych w innych grupach w wysokości 3000 Mg/rok. Odpady przeznaczone do odzysku nie będą magazynowane na terenie zamkniętego składowiska odpadów, lecz będą bezpośrednio dostarczane z terenu zakładu Pfeleiderer Prospan S.A.

Instalacje odzysku i odzysk

Na podstawie Prognozy Oddziaływania na Środowisko Projektu „Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Wieruszów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016” na obszarze Gminy Wieruszów nie istnieje instalacja do odzysku odpadów komunalnych. Przedsiębiorstwo Komunalne S.A w Wieruszowie, odpowiedzialne za zbiórkę odpadów zarówno zmieszanych jak i posegregowanych, prowadzi odzysk surowców metodą R14 (odzysk pozostałymi metodami) oraz unieszkodliwianie odpadów przez składowanie (metoda D1 i D5).

Na terenie wytwórni płyt wiórowych Pfeleiderer PROSPAN S.A. prowadzony jest proces odzysku odpadów z grupy 03 (03 01 01, 03 01 05) metodą R1 (poprzez wykorzystanie jako paliwa lub innego środka wytwarzania energii) i R14 (odzysk pozostałymi metodami) oraz ich unieszkodliwianie metodą D1 (składowanie). PPUH „MARPAS” prowadzi odzysk metodą r14 odpadów o kodzie 16 02 14, 07 02 99, 17 02 03.

Gospodarka zużytymi oponami

Na terenie gminy funkcjonuje również zakład zajmujący się m.in. zagospodarowaniem, unieszkodliwianiem i recyklingiem zużytych opon – Przedsiębiorstwo Komunalne S.A. przy ul. Biskupa Bareły 13 w Wieruszowie.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami na producentów i importerów opon został nałożony obowiązek ich odzysku i recyklingu.

Obecnie stopień zagospodarowania zużytych opon jest niewielki. Większość z nich może być składowana, również na tzw. „dzikich wysypiskach” lub spalana w sposób niekontrolowany. Jest obecnie zakazane na mocy dyrektywy Landfill 1999/31/EC, która wprowadziła zakaz składowania całych zużytych opon od lipca 2003 r., a od lipca 2006 r. również opon rozdrobnionych. Zobowiązuje ona ponadto kraje członkowskie do stworzenia warunków umożliwiających realizację tego zamierzenia.

Odpady niebezpieczne

Ważnym aspektem gospodarki odpadami jest z pewnością zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych, czyli substancji lub przedmiotów stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Gospodarka tymi odpadami objęta jest nadzorem poprzez nakaz selektywnego ich składowania, kierowania do wykorzystania bądź unieszkodliwienia oraz ograniczenie przemieszczania. Największym producentem odpadów niebezpiecznych na terenie gminy jest Pfleiderer Prospan S.A. Do odpadów tych należą:

- oleje przepracowane,
- zużyte emulsje olejowe,
- lampy fluorescencyjne,
- akumulatory, baterie,
- emulsja toluenowa.

Wszystkie odpady niebezpieczne składowane są na terenie zakładu, w specjalnie to tego celu przeznaczonych miejscach, a następnie przekazywane do utylizacji upoważnionym firmom.

Kolejnym producentem odpadów niebezpiecznych jest ubojnia zwierząt rzeźnych w Wieruszowie. Tam też zanotowano najwięcej nieprawidłowości w gospodarce odpadami. W nieprawidłowy sposób składowane były tam odpady poubojowe, a więc stwarzające zagrożenie dla środowiska. WIOŚ wydał zarządzenie pokontrolne, w którym zobowiązał właściciela do usytuowania kontenera z odpadami w miejscu utwardzonym, ogrodzonym, ze zbiornikiem na odcieki. Po interwencji służb ochrony środowiska i nałożeniu kary, właściciel zastosował się do wydanego zarządzenia pokontrolnego oraz podpisał stosowne umowy z wyspecjalizowaną firmą na usuwanie sierści.

Na terenie gminy funkcjonuje zakład zajmujący się skupem i złomowaniem pojazdów MOBIL s.c. w Chobaninie. Zakład posiada stosowne zezwolenia na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych, wydane decyzją Starosty Wieruszowskiego. W firmie MOBIL corocznie złomuje się około 50 samochodów.

Od lipca 2006 r. Przedsiębiorstwo Komunalne S.A. prowadzi gminny punkt zbiórki odpadów niebezpiecznych tj. m.in. opon, zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego na terenie przedsiębiorstwa przy ul. b-pa Bareły w Wieruszowie.

7. Przesądzenia planistyczne

7.1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. polityka przestrzenna gminy określona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego powinna uwzględniać zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych określonych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Na obszarze województwa łódzkiego obowiązywał „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego”, uchwalony przez Sejmik Województwa Łódzkiego Uchwałą Nr XLV/524/2002 z dnia 9 lipca 2002 roku.

„Ze względu na wiele zmian przestrzennych i legislacyjnych na szczeblu krajowym i wojewódzkim, mających istotny wpływ na kształt polityki przestrzennej regionu”, podjęto Uchwałę Nr LX/1648/10 w dniu 21 września 2010 roku, w sprawie aktualizacji w/w planu. „Najważniejszym uwarunkowaniem wpływającym na konieczność aktualizacji Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego była zmiana [...] rozporządzeń Rady Ministrów w sprawie krajowej sieci autostrad i dróg ekspresowych oraz [nowa koncepcja] dotycząca międzynarodowego i krajowego układu kolejowego”. Poza tym pojawiło się wiele nowych aktów prawnych warunkujących zakres opracowań planistycznych (np. ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 roku). Uchwałą Nr LX/1648/10 z dnia 21 września 2010 roku Sejmik Województwa Łódzkiego zatwierdził obecnie obowiązujący „Plan przestrzennego zagospodarowania województwa łódzkiego”.

W „Planie...” przyjmuje się, że głównymi ośrodkami rozwoju społeczno - gospodarczego będą miasta – bieguny wzrostu, tworzące sieciowe struktury powiązań funkcjonalnych, instytucjonalnych i infrastrukturalnych pomiędzy miastami województwa i kraju.

Struktura osadnicza – rola miasta i gminy Wieruszów

Miasto Wieruszów uznano za ośrodek powiatowy o znaczeniu ponadlokalnym, głównie ze względu na pełnienie funkcji administracyjnych, charakteryzujący się spadkiem względnego poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego (w latach 2004 – 2008). Jest to miasto, które wymagać będzie wsparcia w zakresie polityki regionalnej, dzięki której będzie możliwy dalszy rozwój miasta.

Gospodarka

Powiat Wieruszowski (a przede wszystkim miasto Wieruszów) posiada predyspozycje do rozwoju klastra w zakresie rozwoju przemysłu meblarskiego.

Wraz z realizacją planowanych inwestycji z zakresu komunikacji – zwłaszcza drogi ekspresowej S8 relacji Wrocław – Wieruszów – powstanie pasmo przyspieszonego rozwoju ciągnące się przez gminę Wieruszów.

Gmina Wieruszów została zaliczona do terenów zagrożonych peryferyzacją. Do podstawowych zadań mających na celu zapobieganie peryferyzacji należy zaliczyć:

- wspieranie funkcji przemysłowej opartej na przemyśle i kształtującym się klastrze drzewnym i meblarskim oraz przetwórstwie rolno-spożywczym,
- rozwój sektora usług rynkowych,
- rozwój funkcji turystycznej z wykorzystaniem znacznych walorów przyrodniczo-kulturowych oraz szlaków turystycznych,
- włączenie miasta w sieć unikatowych miast historycznych o znaczeniu regionalnym,
- wspieranie działań w zakresie rewitalizacji historycznych struktur miejskich.

Proponuje się również wykorzystanie specjalizacji sektorowych regionu wieruszowskiego i potencjału ludzkiego i materialnego, a także zasobów naturalnych w celu rozwoju powiązań o charakterze klastra przemysłu meblarskiego we współpracy z Łódzką Akademią Sztuk Pięknych.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego poprzez wzrost jakości zasobów mieszkaniowych poprzez rewitalizację i rewaloryzację zdegradowanej tkanki miejskiej w Wieruszowie.

W „Planie....” zawarto również zapisy dotyczące rozwoju bazy całodobowych domów pomocy społecznej m.in. w powiecie wieruszowskim w celu wzrostu dostępności do usług medycznych i rozwoju usług pomocy społecznej.

Infrastruktura transportowa

Region wierzuszowski został zaliczony do strategicznych regionów rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o główne węzły transportowe.

Do 2030 r. w ramach tzw. strategicznej sieci infrastruktury transportowej (Transeuropejska Sieć Transportowa TEN-T) planuje się budowę drogi ekspresowej S8 relacji Warszawa-Wrocław (unormowane m.in. w „Programie budowy dróg krajowych na lata 2008 – 2012”), która zdecydowanie podwyższy sprawność funkcjonowania regionu i jego powiązań z krajem i Europą.

„Plan...” zakłada również poprawę jakości istniejącej drogi krajowej nr 8, a także jej zmianę jej klasy na GP – ruchu przyspieszonego oraz rozbudowę drogi wojewódzkiej nr 450 (granica woj. – Wieruszów – granica woj.).

Linia kolejowa nr 181 relacji Herby Nowe - Wieluń – Oleśnica (przez m.in. Wieruszów) będzie również modernizowana i przebudowana do prędkości 100 – 120 km/h.

Infrastruktura techniczna

„Plan...” zakłada:

- modernizację linii elektroenergetycznych 110 kV relacji Kępno – Wieruszów – Złoczew (nie potwierdzone przez Energa Operator S.A., jedynie w relacji GPZ Kępno Wschód – GPZ Wieruszów potwierdzone),
- budowę gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Bolesławiec – Wieruszów – Galewice z odgałęzieniem do Białej ,
- budowę instalacji do fermentacji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (kompostowni) poza Zakładem Zagospodarowania Odpadów w Teklinowie,
- budowę instalacji do zagospodarowywania osadów ściekowych poza Zakładem Zagospodarowania Odpadów w Wieruszowie,
- rekultywację zamkniętego składowiska odpadów w Wieruszowie,
- budowę zbiornika retencyjnego.

Powiązania przyrodnicze

Część gminy Wieruszów wchodzi w skład tzw. korytarza migracyjnego zwierząt.

Region wierzuszowski został zaliczony do Spójnego Systemu Obszarów Chronionych (docelowy system obszarów chronionych), na który składają się Obszar NATURA 2000 SOOS Torfowiska nad Prosną (Obszar Mający Znaczenie dla Wspólnoty – potencjalny obszar NATURA 2000) oraz OCHK „Dolina Proсны”.

Powiązania kulturowe

Cała gmina Wieruszów została również zaliczona do pasma turystyczno-kulturowego Warty. Jest obszarem turystyki kulturowej, wypoczynkowej, aktywnej – konnej (pd. – wsch. część gminy) i aktywnej – pieszej, rowerowej.

Na terenie gminy Wieruszów „Plan ....” zakłada utworzenie:

- Archeologicznego Parku Kulturowego w Wieruszowie,
- Parku Kulturowego Dolina Proсны.

Przez teren gminy będą przebiegać docelowo europejskie szlaki kulturowe:

- Szlak Bursztynowy – samochodowy,
- Szlak Romański – samochodowy,

oraz inne szlaki:

- Regionalny szlak wodny (kajakowy) na rzece Proсна,
- Szlak Budownictwa Drewnianego,

- Szlak Zamków,
- Łódzki Szlak Konny.

Dodatkowo „Plan...” zakłada włączenie Wieruszowa do sieci unikatowych ośrodków historycznych i poddanie ich działaniom rewitalizacyjnym i rewaloryzacyjnym oraz kształtowanie strefy turystycznej Proсны (wielofunkcyjnej).

„Plan...” Zakłada także kształtowanie rozpoznawalnej marki turystycznej województwa poprzez rozwój wizerunkowych produktów turystycznych – tzw. projektowany produkt turystyczny „Z kompasem po powiecie wieruszowskim”.

7.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym do dnia 31 grudnia 2003 r. do dnia 31 grudnia 2003 r. na terenie gminy Wieruszów obowiązywał miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów zatwierdzony uchwałą Nr XIII/64/94 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 8 grudnia 1994r. , który stanowił podstawę działalności realizacyjnej w gminie . W chwili obecnej , na obszarze gminy obowiązuje łącznie 13 uchwalonych po 1 stycznia 1995 r. : zmian w/w planu oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego , które przedstawiono w poniższej tabeli.

L.p.	Miejscowość –obręb	Nr uchwały i data	Uwagi	Dziennik Urzędowy
1.	- Kuźnica Skakawska	XXXVI/175/96 z dnia 14 listopada 1996 r.	zmiana uchwały w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wieruszów	Dz. Urz. Woj. Kaliskiego Nr 5, poz. 16 z dnia 3 marca 1997 r.
2.	- Mirków-Polesie, - Teklinów, - Mieleszynek	XXXVI/176/96 z dnia 14 listopada 1996 r.	zmiana uchwały w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wieruszów	Dz. Urz. Woj. Kaliskiego Nr 5, poz. 17 z dnia 3 marca 1997 r.
3.	- rejon ul. Marianów i rejon ulicy Ostrzeszowskiej w mieście Wieruszów	XXXVI/177/96 z dnia 14 listopada 1996 r.	zmiana uchwały w sprawie zatwierdzenia miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wieruszów	Dz. Urz. Woj. Kaliskiego Nr 5, poz. 18 z dnia 3 marca 1997 r.
4.	- działki geodezyjne nr 2451 i 2452 w obrębie miejscowości Klatka	XXIX/213/2000 z dnia 10 lipca 2000 r.	zmiana miejscowego planu zagospodarowania prze - strzennego gminy Wieruszów	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 104, poz. 570 z dnia 10 sierpnia 2000 r.
5.	- działki geodezyjne nr 2443-2450 w obrębie miejscowości Klatka	XXIX/215/2000 z dnia 10 lipca 2000 r.	zmiana miejscowego planu zagospodarowania prze - strzennego gminy Wieruszów	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 104, poz. 571 z dnia 10 sierpnia 2000 r.
6.	- miasto i gmina Wieruszów	XXXII/249/2000 z dnia 5 grudnia 2000 r.	zmiana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wieruszów	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 16, poz. 163 z dnia 16 lutego 2001 r.
7.	- gmina Wieruszów	XI/84/03 z dnia 23 września 2003 r.	zmiana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy Wieruszów	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 360, poz. 3680 z dnia 31 grudnia 2003 r.
8.	- gmina Wieruszów	XIII/93/03 z dnia 5 grudnia 2003 r.	zmiana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 360, poz. 3681 z dnia 31 grudnia 2003 r.

			Wieruszów	
9.	- ulica wewnętrzna w rejonie ulicy Podzamcze w Wieruszowie	XI/65/2007 z dnia 21 maja 2007 r.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 216, poz. 2017 z dnia 12 lipca 2007 r.
10.	- rejon ulicy ks. Augustyna Kordeckiego w Wieruszowie	XVI/98/2007 z dnia 6 listopada 2007 r.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 400, poz. 4189 z dnia 29 grudnia 2007 r.
11.	- części działki nr 579/2 w Kuźnicy Skakawskiej	XXXVI/288/2005 z dnia 21 grudnia 2005 r.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 44, poz. 396 z dnia 15 lutego 2006 r.
12.	- Chobanin - Pieczyska	XXXVI/289/2005 z dnia 21 grudnia 2005 r.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 44, poz. 397 z dnia 15 lutego 2006 r.
13.	- rejonie ulic: Warszawskiej, Wieluńskiej i Wiśniowej w Wieruszowie	V/84/2011 z dnia 31 stycznia 2011 r.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego	Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 58, poz. 516 z dnia 9 marca 2011 r.

Ponadto Rada Miejska w Wieruszowie przystąpiła do sporządzenia:

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:
  - Uchwałą Nr V/21/2011 z dnia 31 stycznia 2011 r. dla obszaru położonego w mieście Wieruszów w rejonie ulicy Fabrycznej, terenu wzdłuż torów kolejowych oraz strugi Brzeźnica, zmienioną Uchwałą Nr XII/82/2011 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 23 listopada 2011 r. (zmniejszenie obszaru objętego planem),
  - Uchwałą Nr VI/35/2011 z dnia 7 marca 2011 r. dla obszaru położonego w mieście Wieruszów w rejonie terenu wzdłuż torów kolejowych oraz strugi Brzeźnica i ul. Warszawskiej cz. II.,
- zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:
  - Uchwałą Nr XVII/119/2012 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 14 marca 2012 r. dla obszaru w rejonie ulic: Warszawskiej, Wieluńskiej i Wiśniowej w Wieruszowie.

W przeprowadzonej analizie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Wieruszów stwierdzono :

- w/w obowiązujące miejscowe plany obejmują zaledwie kilka procent powierzchni gminy,
- pomimo ich dużej liczby (jednym planem objęte jest wiele terenów o niewielkiej powierzchni) ich rozproszona struktura uniemożliwia prowadzenie racjonalnej i skoordynowanej polityki przestrzennej.

7.3. Decyzje z zakresu planowania przestrzennego

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego terenu, przy czym lokalizację inwestycji celu publicznego ustala się w drodze decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Poniżej przedstawiono charakterystykę wydawanych w ostatnich latach decyzji o warunkach zabudowy.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 (do dnia 14.09.2011r.)	suma
ilość wydanych decyzji o warunkach zabudowy	112 (w tym 2 odmowne i 1 rezygnacja)	127 (w tym 2 odmowne)	133 (w tym 6 odmownych i 3 ułożone)	149 (w tym 6 odmownych i 5 ułożonych)	167 (w tym 8 odmownych, 4 ułożone i 2 zmiany decyzji)	91 (w tym 5 odmownych, 6 ułożonych i 2 zmiany decyzji)	779
liczba nowych budynków*:							
- mieszkalnych	39	57	61	70	87	39	353
- usługowych	5	5	3	5	7	7	32
- mieszk. – usług.	3	1	3	0	4	2	13
- produkcyjnych	0	1	1	0	0	1	3
- magazyny	0	2	2	0	0	1	5
- magazynowo-administr.	1	0	0	0	0	0	1

* - nie uwzględniono rozbudowy, przebudowy, nadbudowy budynków o wymienionym przeznaczeniu , a także budynków gospodarczych, garaży itp.

Na przestrzeni niecałych sześciu lat wydano łącznie 779 decyzji ustalających warunki zabudowy dla poszczególnych miejscowości z czego ostatecznie 29 było odmownych, 18 ułożonych, 4 były zmienione, a z jednej zrezygnowano. W ilości wydawanych decyzji widać wyraźną tendencję wzrostową (uwzględniając pełne lata). Wśród wszystkich wydanych decyzji prawie połowa, bo aż 360 dotyczyło nowej zabudowy i nowego zagospodarowania, zaś pozostałe dotyczyły rozbudowy, nadbudowy lub przebudowy różnych budynków, budowy budynków gospodarczych, garaży lub wiat, budowy przyłączy, budowy zjazdów i dojazdów do drogi oraz zmian sposobu użytkowania zabudowy. Wśród decyzji dotyczących nowej zabudowy najwięcej dotyczyło budynków mieszkalnych (298). W tej kategorii (generalizując) również widać tendencję wzrostową w ilości wydawanych decyzji. W wyniku tych decyzji łącznie powstało 353 nowych obiektów. Na drugim miejscu pod względem ilości sytuują się decyzje dotyczące zabudowy usługowej. W ostatnich dwóch latach wydano w tej kategorii więcej decyzji niż w każdym roku wcześniejszym. Decyzji odmownych dotyczących usług było 8 wobec czego na 40 decyzji powstały 32 nowe obiekty usługowe. Pozostałych decyzji dotyczących nowych obiektów wydanych było w ubiegłych latach po kilka, po jednej lub w ogóle (tab.). W przypadku budowy nowych dróg wydano jedną decyzję w 2006 r. i dotyczyła ona drogi gminnej w mieście. W roku 2009 wydano osiem decyzji dotyczących utworzenia placów zabaw i boisk zlokalizowanych w różnych sołectwach.

Różnica w ilości wydawanych decyzji i ilości nowych budynków wynika z faktu, iż część decyzji było odmownych, a inne z kolei dotyczyły powstania kilku budynków jednocześnie (głównie mieszkaniowych). Jedną z wydanych decyzji mającej duży wpływ na zagospodarowanie znacznych terenów gminy jest pozytywna decyzja dotycząca 25 budynków mieszkalnych w Kuźnicy Skakawskiej. Decyzje odmowne dotyczyły natomiast głównie większych inwestycji jak wybudowanie jednocześnie 10 bądź nawet 20 domów mieszkaniowych lub też niektórych działań innych niż wymienione w tabeli i dotyczące tworzenia nowej zabudowy.

Ilość wydawanych decyzji dla terenów w poszczególnych sołectwach gminy Wieruszów

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	suma
Wyszanów	6	6	6	9	7	5	39
Jutrków	0	7	3	4	2	3	19

Lubczyna	3	2	2	2	11	2	22
Cieszęcin	1	4	0	2	7	2	16
Kowalówka	9	6	9	11	12	5	52
Teklinów	1	4	6	7	6	2	26
Mirków	2	17	15	13	10	1	58
Polesie	2	2	1	2	0	0	7
Chobanin	5	5	2	6	6	3	27
Pieczyska	14	8	8	8	11	8	57
Kuźnica Skakawska	9	8	13	13	14	10	67
Klatka	6	3	4	8	8	2	31
Mieleszynek	2	4	4	2	2	2	16
miasto Wieruszów	52	51	60	62	71	46	342
suma	112	127	133	149	167	91	779

Najsilniejszy ruch budowlany miał miejsce w granicach administracyjnych miasta Wieruszów, gdzie wydano najwięcej decyzji o warunkach zabudowy (342 w tym 13 odmownych), a ich liczba na przestrzeni ostatnich lat wzrasta nieznacznie. Poza terenem miasta, największe zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym nastąpiły w czterech sołectwach: w Kuźnicy Skakawskiej, Mirkowie, Pieczyskach oraz Kowalówce. Należy dodać, że powstające budynki to w przeważającej części obiekty wznoszone przez osoby nie będące rolnikami, które nabyły działki w miejscowościach położonych w pobliżu Wieruszowa. Zatem szczególnego znaczenia nabiera jedna z uzupełniających funkcji gminy - mieszkalnictwo ludności nierolniczej. Brak konieczności zachowania zgodności decyzji o warunkach zabudowy z ustaleniami studium przyczynia się jednak do pogłębienia rozbieżności ustaleń tego dokumentu z rzeczywistym obrazem gminy.

Kuźnica Skakawska, Mirków oraz Pieczyska są sołectwami sąsiadującymi z miastem Wieruszów i ponadto są bardzo dobrze skomunikowane, stąd presja zabudowy na tych terenach jest tak intensywna. Warto zauważyć, że mimo dużej liczby wydanych decyzji o warunkach zabudowy w sołectwie Mirków, ich liczba zaczyna maleć. W Kowalówce natomiast widać silną presję na zabudowę głównie mieszkaniową, bowiem 36 decyzji z 52 wydanych na ten teren dotyczy właśnie zabudowy mieszkaniowej, przy czym kilka z nich dotyczy utworzenia kilku domów jednocześnie. Najmniejsza presja występuje natomiast w sołectwie Polesie, co uwarunkowane jest tym, iż znaczną część stanowi tutaj dolina rzeczna z trwałymi użytkami zielonymi i zadrzewieniami, tereny o wysokich klasach bonitacyjnych, a także las, co ogranicza lub uniemożliwia nowe zagospodarowanie tego obszaru.

8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Dokumentem określającym potrzeby i możliwości rozwoju gminy jest „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wieruszów na lata 2007 – 2013” przyjęty Uchwałą Nr XXV/179/2008 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 13 listopada 2008 r.

W niniejszym opracowaniu przeprowadzono analizę zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy Wieruszów, które umożliwiają zidentyfikowanie kluczowych szans i zagrożeń, mających obecnie lub mogących mieć w przyszłości wpływ na skalę i tempo dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Do najistotniejszych czynników mających wpływ na rozwój gminy należą :

- mocne strony – uwarunkowania wewnętrzne:

Gminę Wieruszów charakteryzuje korzystne, centralne położenie geograficzne. Jest to jedyne miasto w powiecie wieruszowskim. Sprzyjające dla rozwoju gminy jest także położenie komunikacyjne. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 8 relacji Warszawa – Wrocław. Gmina Wieruszów odznacza się wysokim, rozwijającym się potencjałem gospodarczym, znajdują się tu niezbędne instytucje otoczenia biznesu. Aspektami sprzyjającymi dla dalszego rozwoju gminy są z pewnością: przedsiębiorczość mieszkańców, obywatelskość społeczeństwa i gotowość do współdziałania w realizacji zamierzeń, istnienie partnerów społecznych – organizacji pozarządowych. W zakresie infrastruktury technicznej pozytywnymi uwarunkowaniami rozwoju są: istniejąca i rozwijająca się infrastruktura techniczna (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, energetyczna, gazowa, ciepła, telefoniczna), zmodernizowana oczyszczalnia ścieków, stacje uzdatniania wody, składowisko odpadów, korzystna infrastruktura społeczna (bogata sieć szkół i placówek oświatowych, obiektów lecznictwa szpitalnego, specjalistycznego i podstawowego, baza sportowa, turystyczna) oraz istnienie wolnych, uzbrojonych technicznie terenów pod inwestycje w strefie przemysłowej. Gmina Wieruszów to interesujący teren także pod względem krajobrazowo-przyrodniczym, co jest korzystne dla rozwoju oferty agroturystycznej. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje baza turystyczna, ścieżki rowerowe, punkt informacji turystycznej. Podstawą rozwoju gminy jest także rozwój budownictwa jednorodzinne. Od kilku lat następuje przyrost budownictwa jednorodzinne szczególnie na terenie wsi.

- słabe strony – uwarunkowania wewnętrzne:

Czynnikiem hamującym rozwój gminy jest niewystarczająca ilość instytucji wspierania przedsiębiorczości i organizacji zrzeszających przedsiębiorców oraz brak partnerstwa z miastami zagranicznymi. Bezrobocie na danym terenie występuje wśród ludzi młodych i kobiet. Niekorzystnym czynnikiem dla rozwoju inwestycji jest własność prywatna gruntów (pod względem ceny i dostępu) wyznaczonych pod zainwestowanie przemysłowe oraz brak planów zagospodarowania przestrzennego i brak terenów komunalnych przeznaczonych pod zainwestowanie. Budownictwo w gminie Wieruszów odznacza się stagnacją w realizacji budownictwa wielorodzinnego, niedostateczne są również zasoby budownictwa socjalnego. Barię rozwoju jest także niewykorzystanie potencjału rolniczego, niska bonitacja gleb, rozdrobnienie gospodarstw rolnych i zdekapitalizowanie urządzeń melioracyjnych. W zakresie infrastruktury technicznej czynnikami hamującymi rozwój gminy są: zły stan techniczny znacznej części dróg publicznych i niedostateczna ich ilość, słabo rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej na terenach wiejskich, niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacji deszczowej szczególnie w mieście. Istnienie obszarów na terenie miasta zdegradowanych przestrzennie, społecznie, publicznie oraz rekreacyjnie.

- szanse i zagrożenia:

Szansą dla rozwoju gminy są gospodarni i przedsiębiorczy mieszkańcy, wykształcona kadra oraz łatwość w pozyskiwaniu inwestorów oraz środków z funduszy Unii Europejskiej. Pod względem komunikacji bardzo korzystne będzie powstanie drogi ekspresowej S-8. Atutem gminy może stać się również zachowanie walorów środowiska naturalnego oraz wykorzystanie dogodnych warunków dla rozwoju turystyki i agroturystyki. Rozwojowi gospodarki sprzyjać będzie z pewnością wyznaczenie strefy przemysłowej i terenów pod zainwestowanie, duże zaplecze rolnicze powinno sprzyjać rozwojowi przemysłu rolno – spożywczego. Istotną szansą dla rozwoju gminy jest wzmocnienie pozycji

i dostępności Wieruszowa jako siedziby powiatu dla mieszkańców tego obszaru oraz partnerska współpraca zagraniczna.

Zagrożeniem dla rozwoju gminy mogą być: brak miejsc pracy przede wszystkim dla młodych, wykształconych osób, powodujący proces migracji, brak stabilizacji gwarantującej zrównoważony rozwój, poprawy warunków ochrony zdrowia, pomocy społecznej i edukacji oraz postępujący proces starzenia się ludności. Niekorzystnym aspektem funkcjonowania gminy jest niestabilność finansów publicznych i przepisów prawa niedostateczna ilość środków finansowych przeznaczonych przez państwo na zadania realizowane przez samorząd. Zagrożeniem z punktu widzenia czynników środowiskowych jest także zanieczyszczenie środowiska naturalnego, w tym rzek i cieków wodnych. Rozwój gminy zahamowałaby z pewnością likwidacja statusu miasta jako siedziby powiatu wieruszowskiego.

W Planie Rozwoju Lokalnego sformułowano:

Główny cel rozwoju gminy:

Lokalny, dynamiczny rozwój sfery gospodarczej, społecznej i funkcjonalno-przestrzennej służący mieszkańcom gminy Wieruszów to integracja z Regionem Łódzkim i niezbędny element budowy nowoczesnego województwa łódzkiego oraz służące realizacji w/w celu

Cele strategiczne:

- wspieranie przedsiębiorczości i sformułowanie rozwoju gospodarki poprzez tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości,
- poprawa standardów życia mieszkańców i zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich,
- wzmocnienie pozycji Wieruszowa poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej i jakości infrastruktury komunikacyjnej,
- ochrona środowiska naturalnego i ukształtowanie ładu przestrzennego przy jednoczesnym dążeniu do zachowania walorów krajobrazowych oraz likwidacja obszarów zdegradowanej przestrzeni publiczno-społecznej,
- ochrona dziedzictwa kulturowego, tradycji, kultury, turystyki i sportu.

W programie określono cele szczegółowe działania służące do realizacji w/w celów.

Działania mające odniesienie do sposobu zagospodarowania terenów uwzględniono w niniejszej edycji studium i wymieniono w Rozdziale III pkt. 7.

IV. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Cele polityki przestrzennej

Uznaje się, że generalnym celem polityki przestrzennej gminy jest podnoszenie standardu warunków życia mieszkańców i sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych przez wykorzystywanie terytorialnych warunków rozwoju i przeciwdziałanie degradacji istniejących walorów. Konkretyzacja generalnego celu następuje poprzez cele pośrednie wyrażone również w polityce przestrzennej. Przede wszystkim przez:

- rozpoznawanie stanu zagospodarowania i użytkowania obszarów, powiązań wewnętrznych i zewnętrznych, ochronę występujących walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, określenie terenów predysponowanych dla podstawowych funkcji, kształtowanie i racjonalne wykorzystanie układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej,

- integrowanie polityki przestrzennej państwa wyrażonej w zadaniach wojewódzkich z interesami lokalnymi,
- wykorzystanie dla rozwoju gminy zewnętrznych powiązań funkcjonalno – przestrzennych,
- tworzenie zbioru informacji służących interesom wewnętrznym oraz marketingowi przestrzennych walorów obszaru i działalności związanej z aktywnością gospodarczą.

W Studium uznano, że celem polityki przestrzennej gminy jest tworzenie jak najlepszych warunków lokalizacyjnych dla jej rozwoju.

Proces ten znajduje swoje odzwierciedlenie w kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy i politykach odnoszących się do problematyki przyrodniczej, kulturowej, komunikacyjnej i infrastruktury technicznej.

W ramach kierunków polityki przestrzennej wyróżniono:

- kierunki rozwoju przestrzennego gminy,
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- kierunki rozwoju układu komunikacyjnego,
- kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej.

Powyższe kierunki polityki przestrzennej przedstawione zostały w formie graficznej i opisowej, zgodnej z obowiązującymi przepisami.

2. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego

2.1. Koncepcja kształtowania systemu ekologicznego

System ekologiczny gminy, będący składową systemu wojewódzkiego i krajowego, ma za zadanie ochronę istniejących walorów przyrodniczych oraz zapewnienie równowagi biocenotycznej.

W jego skład wchodzi:

- korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym:
  - dolina rzeki Proсны
Rzeka Proсна stanowi naturalny łącznik ekologiczny Wieloprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych, zapewnia połączenie systemu terenów otwartych z pozamiejskim układem przyrodniczym. Włączona jest ona do europejskiego systemu ECONET – Polska jako korytarz ekologiczny. Jako wklęsła forma liniowa, dolina Proсны utrzymuje przestrzenną ciągłość obszarów aktywnych biologicznie, co prowadzi do zachowania bogactwa świata żywego i swobodnej migracji flory i fauny badanego obszaru. Pełni rolę korytarza hydrograficznego, klimatycznego, przyrodniczego, krajobrazowego oraz migracyjnego dla gatunków związanych z doliną Proсны,
  - południowo – centralny korytarz ekologiczny ważny dla migracji i wymiany genetycznej roślin i zwierząt;
- korytarze ekologiczne o znaczeniu lokalnym:
  - doliny rzeki Niesób i strugi Brzeźnicy, które pełnią rolę korytarzy hydrograficznych i przyrodniczych;
- ciągi ekologiczne - powiązania o znaczeniu lokalnym, które stanowią doliny mniejszych rzek i cieków,
- obszary węzłowe - powierzchniowe o dużym bogactwie biocenotycznym , które stanowią m. in. kompleksy leśne znajdujące się na północy gminy, w części środkowo -wschodniej oraz

południowo-wschodniej. Wpływają one na równowagę terenów przyległych. Obszary te obok korytarzy i dolin wykluczone są dla zabudowy i wskazane do objęcia ochroną,

- pozostałe tereny i obiekty aktywne przyrodniczo:
  - mniejsze skupiska leśne,
  - park historyczny - chroniony jako zabytkowy (w zespołach dworsko-parkowych w Lubczynie),
  - pozostałe parki, w tym w Teklinowie, Kuźnicy Skakawskiej,
  - zieleń cmentarzy:
    - zieleń zabytkowych cmentarzy: żydowskiego w Wieruszowie, cmentarzy w Cieszęcinie, Wieruszowie, Wyszanie,
    - zieleń współczesnego cmentarza w Wieruszowie,
  - pomniki przyrody i drzewa wskazane do objęcia statusem pomnika przyrody,
  - aleja drzew w Kuźnicy Skakawskiej,
  - użytki ekologiczne,
  - naturalne oczka wodne,
  - zadrzewienia śródpolne,
  - aleje wzdłuż dróg,
  - lokalne skwery,
  - trawniki przy obiektach użyteczności publicznej,
  - zieleń ogrodów przydomowych,
  - otwarte tereny upraw rolniczych,
  - tereny dolesień.

Powiązania przyrodnicze obszaru gminy Wieruszów z otoczeniem odbywają się poprzez:

- obieg wody – spływ podziemny i powierzchniowy,
- cyrkulację atmosferyczną,
- powiązania ekologiczne – realizowane są poprzez korytarze ekologiczne dolin rzek i cieków.

Oprócz powiązań energetyczno – materialnych realizowanych przez wody korytarzy ekologicznych istotne znaczenie mają migracje roślin i zwierząt wzdłuż stoków i den dolinnych.

Najistotniejszą rolę w powiązaniach przyrodniczych obszaru gminy Wieruszów z otoczeniem odgrywa rozległa dolina rzeki Proсны.

2.2. Prawna ochrona środowiska przyrodniczego

Ochrona obiektów i terenów przyrodniczych objętych prawną ochroną odbywa się poprzez respektowanie w pełni zasad ochrony zawartych w aktach prawnych ustanawiających poszczególne formy ochrony (wg ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody).

Na terenie gminy Wieruszów istnieją następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Rzeki Proсны”,
- 96 pomników przyrody biotycznej (drzewa, aleja drzew).

Ponadto wskazuje się tereny i obiekty do objęcia następującymi projektowanymi formami ochrony przyrody:

- Rezerwat przyrody „Mieczków”,
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Torfowiska nad Proсныą”,
- Użytki ekologiczne: „Polesie”, „Pustkowie”, „Teklinów”, „Mieleszynek” (składający się z dwóch obszarów),

- pomniki przyrody – pojedyncze drzewa w Nawrotowie , Cieszęcinie;

Obszar Chronionego Krajobrazu

We wskazanym na rysunku studium – „Kierunki zagospodarowania – polityka funkcjonalno - przestrzenna” zasięgu obszaru chronionego krajobrazu wszelkie działania w zakresie gospodarowania przestrzenią muszą być podporządkowane naczelnej funkcji jaką jest ochrona wyróżniających się krajobrazowo terenów o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem.

Zagospodarowanie terenów musi uwzględniać wymogi ustanowione w rozporządzeniu w sprawie wyznaczenia tego obszaru.

Pomniki przyrody

Obiekty wymagają ochrony stosownie do przepisów zawartych w rozporządzeniu o ich ustanowieniu. Wymienione w Rozdziale II, pkt.1.12.1. obiekty należy poddawać stałym zabiegom konserwacyjno – pielęgnacyjnym wynikającym z bieżących potrzeb.

Zagospodarowanie terenu w bezpośrednim sąsiedztwie drzew pomnikowych powinno być zgodne z ustaleniami zawartymi w aktach prawnych, na mocy których obiekty te uznano za chronione.

W celu ochrony w/w pomników przyrody wprowadzono zakazy:

- niszczenia lub uszkodzenia drzew objętych ochroną, usuwania pokrywających je mchów, porostów, umieszczania tablic, napisów, rycia na drzewach napisów i znaków, zanieczyszczania terenu wokół pomnika przyrody, wysypywania, zakopywania i wylewania ścieków, dokonywania przemieszczeń lub przesunięć, podkopywania czy zakopywania, wzniesienia ognia, wykonywania prac ziemnych trwale zmieniających rzeźbę terenu, uszkodzenia i zanieczyszczania gleby, wylewania gnojowicy, dokonywania zmian stosunków wodnych, zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego;

Dla roślin objętych ochroną gatunkową:

- zabrania się pozyskiwania, umyślnego niszczenia lub uszkodzenia roślin objętych ochroną gatunkową,
- zabrania się umyślnego niszczenia ich siedlisk,
- zabrania się zbioru, przetrzymywania, posiadania, preparowania, przetwarzania roślin oraz ich części,
- zabrania się dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej, gleby w pobliżu stanowisk roślin chronionych;

Dla rodzimych dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową:

- zabrania się umyślnego zabijania, okaleczania, chwytania, pozyskiwania, przetrzymywania, a także posiadania żywych, martwych, w całości lub ich części,
- zabrania się płoszenia, niepokojenia, fotografowania, filmowania, obserwacji z odległości powodującej zaniepokojenie zwierząt, w tym w czasie snu zimowego lub w okresie rozrodu i wychowu młodych, bez zezwolenia wojewody,
- zabrania się umyślnego niszczenia ich siedlisk,
- zabrania się umyślnego niszczenia ich gniazd, tarlisk, nor, legowisk, żeremi oraz jaj, ikry, postaci młodocianych i form rozwojowych,
- zabrania się zgodnie podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt.

2.3. Możliwości zwiększenia bogactwa przyrodniczego gminy i poprawy warunków środowiskowych

Kierunki ochrony walorów przyrodniczych gminy powinny obejmować racjonalne gospodarowanie wszystkimi jej zasobami. Gospodarowanie zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju powinno być nakierowane na zachowanie dziedzictwa naturalnego i utrzymanie lub przywracanie podstawowych funkcji ekosystemów. W przypadku gminy Wieruszów walory przyrodnicze ze względu na potencjał powinny być jednym z głównych czynników kształtowania jej tożsamości.

Rozwój gminy, zwłaszcza w zakresie komunikacji, budownictwa oraz działalności gospodarczej będzie wpływał w pewnym stopniu na środowisko przyrodnicze. Należy podjąć działania zapobiegające degradacji zasobów przyrodniczych i krajobrazowych. Konieczne jest dążenie do eliminowania istniejących zagrożeń środowiska oraz podejmowanie działań zapobiegawczych w tym zakresie.

Ochrona terenów leśnych

Ochrona terenów leśnych polega na prowadzeniu zrównoważonej gospodarki leśnej z uwzględnieniem następujących celów:

- zachowanie lasów i korzystnego wpływu na klimat, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą,
- ochrony lasów, ze względu na:
  - zachowanie bioróżnorodności przyrodniczej,
  - zachowanie leśnych zasobów genetycznych,
  - walory krajobrazowe,
  - potrzeby nauki,
- ochrony wód powierzchniowych i głębinowych, retencji zlewni, w szczególności na obszarach wododziałów i na obszarach zasilania zbiorników wód podziemnych (zakaz melioracji i zmiany stosunków wodnych obszarów leśnych i rolniczych w najbliższym otoczeniu lasów),
- produkcji, na zasadzie racjonalnej gospodarki, drewna oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasów.

W celu zwiększenia lesistości na terenie gminy wprowadza się dolesienia (głównie na nieużytkach i gruntach rolnych słabo przydatnych do produkcji rolnej).

Ochrona terenów zieleni

Rozwijanie istniejących i tworzenie nowych pasów zieleni śródpolnej, zarośli i zadrzewień wzdłuż rowów, drobnych cieków i dróg polnych – pełnione przez nie funkcje wodochronne i wiatrochronne, są szczególnie istotne z uwagi na przesuszenie gruntów na większości obszaru gminy i postępujące na skutek wylesiania terenów procesy erozyjne gleb.

Tereny zieleni urządzonej obejmujące istniejące parki, skwery, ogrody działkowe, cmentarze, zapewniające właściwe warunki zdrowotne, klimatyczne i wypoczynkowe dla mieszkańców gminy wymagają objęcia zakazem zmiany użytkowania oraz dalszych prac porządkowych i pielęgnacyjnych.

Ochrona terenów o szczególnej wartości ekologicznej

W/w tereny stanowią doliny rzek (Proсны, Niesobu i pozostałych) oraz cieków wraz z towarzyszącymi im terenami łąk i pastwisk, stanowiące korytarze ekologiczne i wentylacyjno – klimatyczne. Układ ten wyróżnia się cennymi walorami krajoznawczymi, dużymi zasobami wód podziemnych i powierzchniowych, cenną różnorodnością florystyczną i faunistyczną oraz istotną rolą klimatyczną. Różne komponenty środowiska przyrodniczego tworzą tu ekosystemy mające swoje

przedłużenie na terenach sąsiednich gmin. Prawidłowe funkcjonowanie korytarzy ekologicznych, w ścisłym powiązaniu z krajobrazem odgrywa istotną rolę w jakości środowiska przyrodniczego gminy. Utrzymanie otwartości systemu wymaga użytkowania rolnego dolin o ukierunkowaniu na użytki zielone lub innych form zapewniających utrzymanie otwartego charakteru. Generalnie doliny należy wykluczyć z zabudowy. Na terenach tych wprowadza się zakaz lokalizacji przegród przestrzennych w poprzek dolin, za wyjątkiem budowli służących gospodarce wodnej. Ochrona potencjału ekologicznego powinna nastąpić poprzez wprowadzenie zieleni łąkowej wzdłuż koryt rzek i cieków.

Szczegółowe wymogi w odniesieniu do użytkowania i zagospodarowania najcenniejszych terenów objętych lub wskazanych do objęcia prawnymi formami przyrody zawarto w Rozdziale IV, pkt. 2.2..

Ochrona wód podziemnych, gruntowych i powierzchniowych

- Wody podziemne

Dla Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 311 – Zbiornik Rzeki Prosnny ustanowiono strefę wysokiej ochrony. Tereny objęte strefą wskazane są do ochrony specjalnej dopuszczającej rozwój zabudowy z ograniczeniami związanymi z zapobieganiem i przeciwdziałaniem szkodliwym wpływom urbanizacji na zasoby wód podziemnych.

Wyznaczone strefy ochronne dla komunalnych ujęć wód – 4 bezpośrednie oraz 2 ochrony pośredniej należy traktować jako obszary wskazane do ochrony specjalnej z ograniczeniami związanymi z zapobieganiem i przeciwdziałaniem szkodliwym wpływom na zasoby wód podziemnych, podobnie jak w obszarze GZWP.

- Wody gruntowe

W chwili obecnej, ze względu na to, że zdecydowana większość wsi posiada wodociągi, przy braku zbiorczej kanalizacji rozdzielczej i częstym zjawisku wykorzystywania dawnych studni jako zbiorników ścieków, przekroczone są w nich parametry zawartości azotu azotanowego, siarczanów i utlenialności. Planowane skanalizowanie obszaru gminy powinno stopniowo poprawiać te parametry.

- Wody powierzchniowe

W zakresie ochrony wód szczególne znaczenie ma poprawa stanu ich czystości, co wynika z następujących powodów:

- z układu przyrodniczych powiązań zewnętrznych – lokalny układ hydrograficzny i tereny dolinne z nim związane mają wpływ na pozagminne układy przyrodnicze,
- na terenie gminy zanieczyszczone wody powierzchniowe obniżają potencjał ekologiczny zespołów przyrodniczych z nim związanych.

Poprawy jakości wód można się spodziewać w miarę realizacji programu kanalizacji i budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz wykonania indywidualnych przyłączy do sieci.

Na pozytywne zwiększenie zasobów wodnych gminy wpłynie realizacja zbiorników małej retencji: „Wieruszów” i „Teklinów” ujętych w „Programie małej retencji dla województwa łódzkiego” wraz z aneksem .

W celu ochrony wód obowiązuje:

- tworzenie ekonomicznych warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- zakaz zrzutu ścieków do rowów melioracyjnych i bezpośrednio do gleby o stężeniach nieodpowiadających wymogom przepisów odrębnych w sprawie kwalifikacji wód oraz warunków jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub ziemi,
- zakaz lokalizacji zabudowy w dolinach cieków pełniących funkcje korytarzy ekologicznych gminy,

- zakaz magazynowania i składowania w dolinach cieków środków chemicznych służących skażeniom i zanieczyszczeniom środowiska,
- ograniczanie regulacji cieków,
- w sąsiedztwie cieków zakaz lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- zaleca się stałe monitorowanie sprawności oczyszczalni ścieków w Wieruszowie.

Ochrona zasobów surowcowych

Bazę surowcową gminy stanowią udokumentowane złoża surowców naturalnych t.j.: piaski (złoża „Teklinów”, „Kuźnica Skakawska”).

Obszary występowania udokumentowanych złóż surowców są chronione przed innym niż eksploatacja zagospodarowaniem, jedynie w przypadku złóż nieeksploatowanych o nieaktualnej koncesji dopuszczalne jest ich zrehabilitowanie zgodnie ze wskazanym kierunkiem.

Ochrona złóż kopalin pospolitych będzie realizowana poprzez:

- zakaz zmiany przeznaczenia terenów złóż,
- ochronę przed trwałym zainwestowaniem uniemożliwiającym ich późniejsze wykorzystanie.

Tereny poeksploatacyjne należy zrehabilitować poprzez zalesienie wyrobiska lub przeznaczenie go na teren rolny, bądź też w inny sposób zapewniający ład przestrzenny (np. rekultywacja w kierunku wodnym).

Ochrona powietrza atmosferycznego.

Dla wszelkich nowych inwestycji w ramach terenów rozwojowych narzuca się reżimy w zakresie stosowanych paliw, wykluczające media uciążliwe dla środowiska. Zaleca się stosowanie bezpiecznych ekologicznie źródeł ciepła.

Ochrona środowiska przed odpadami.

W celu eliminacji zanieczyszczenia środowiska przez odpady należy prowadzić w obszarze gminy odpowiednią politykę gospodarowania odpadami (zapobieganie powstawaniu tzw. „dzikich wysypisk”, odzyskiwanie surowców oraz ponowne wykorzystywanie odpadów i ich bezpieczne unieszkodliwienie).

Ochrona gleb.

Ochronie prawnej podlegają grunty klasy III. Zarówno dla tych gruntów, jak również klas IV a i IV b należy ograniczać do minimum przeznaczenia gleb na cele nierolnicze .

Ochrona gleb polega na:

- zachowaniu w użytkowaniu rolniczym łąk zlokalizowanych w dolinie rzeki Proсны i innych cieków wodnych,
- podjęciu działań prorolniczych w celu przeciwdziałania wysuszeniu gleb,
- zalesieniach na gruntach marginalnych i słabych rolniczo,
- wykonywaniu prac agrotechnicznych mających na celu poprawę odczynu gleb (w kierunku obojętnego) utrzymywania wysokiej zawartości próchnicy w glebie,
- wprowadzeniu zadrzewień ochronnych wzdłuż szlaków komunikacyjnych,
- ograniczaniu wylewania gnojowicy na tereny rolne.

Należy chronić zmeliorowane użytki rolne przed zmianą przeznaczenia. Jednak w przypadku takich zmian obowiązuje:

- każdorazowe uzgodnienie lokalizacji planowanych inwestycji (wymagających uzyskania pozwolenia wodnoprawnego) kolidujących z urządzeniami melioracji wodnych podstawowych z właściwym inspektorem Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi,

- rozwiązanie kolizji z istniejącymi urządzeniami melioracji wodnych szczegółowych zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- przesłanie przez Inwestora pisemnej informacji o zakończeniu inwestycji wraz z pozwoleniem wodno-prawnym na przebudowę lub rozbiórkę urządzeń do ww. inspektoratu – po zmianie sposobu użytkowania zmeliorowanych gruntów – w celu wykreślenia z ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów powierzchni zajętej pod zabudowę,
- w przypadku uszkodzenia urządzeń melioracyjnych niewystępujących w ewidencji właściwego inspektoratu WZMiUW w Łodzi, Inwestor winien we własnym zakresie i na własny koszt usunąć niezwłocznie powstałą szkodę w celu zapewnienia dalszego, sprawnego działania urządzeń na gruntach sąsiednich.

2.4. Przeciwdziałanie zagrożeniu powodzi

Doświadczenia wynikające z przebiegu powodzi z lipca 1997 r. oraz z ocen skuteczności przeciwdziałania ich skutkom skłaniają do zwrócenia szczególnej uwagi na zabezpieczenie środków łączności bezprzewodowej i nie wymagającej sieci stacji przekaźnikowych. Środki łączności radiowej poszczególnych służb uczestniczących w akcjach ratowniczo-zabezpieczających powinny mieć uzgodnione i zarezerwowane wspólne pasmo częstotliwości - co szczególnie dotyczy współdziałania wojska, policji oraz cywilnych służb przeciwpowodziowych. Centra dowodzenia akcją przeciw - powodziową nie powinny znajdować się w strefie zagrożenia bezpośredniego. Należy również przewidzieć (określić) sposoby kontroli i koordynowania oddolnych inicjatyw ludności w obronie przed powodzią. Po powodzi w 1997 r. zabezpieczenie powodziowe doliny Prośny staje się zadaniem priorytetowym.

Do działań priorytetowych w ochronie środowiska zlewni Warty zaliczono m.in. sukcesywną eliminację procesów i działań gospodarczych szkodliwych dla zdrowia ludzi i środowiska. Jako podstawowe cele programu przyjęto ochronę rzeki i doliny Warty, zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do wód powierzchniowych, a także rekultywację rzeki i doliny Neru.

Zgodnie z „Programem małej retencji dla województwa łódzkiego” wraz z aneksem na terenie gminy Wieruszów planuje się retencję wód z terenu zlewni.

Planowane zbiorniki to :

- zbiornik retencyjny „Wieruszów” na rzece Prośnie

Obiekt zlokalizowany będzie na terenie dwóch gmin: Wieruszów i Bolesławiec. Planowana powierzchnia zbiornika wynosi 490 ha, pojemność 12.500 tys. m³, natomiast średnia głębokość – 2,3 m. Zgodnie z w/w programem może być wykorzystany dodatkowo do hodowli ryb;

- odbudowa zbiornika retencyjnego „Teklinów”

Obiekt zlokalizowany będzie w miejscowości Teklinów. Planowana powierzchnia zbiornika wynosi 0,37 ha, a pojemność 1,85 tys. m³. Zbiornik ten został zgłoszony do realizacji do w/w Programu przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Poznaniu.

3. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.) zobowiązuje wszystkich obywateli do ochrony dóbr kultury, natomiast samorząd terytorialny zobowiązuje do zapewnienia w tym celu warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych.

Udokumentowane zasoby środowiska kulturowego stanowią podstawę do rozwoju gminy Wieruszów.

Podstawowe cele kształtowania tego środowiska stanowią:

- wzmocnienie istniejących walorów oraz tworzenie nowych wartości na terenie całej gminy,
- rozwój zagospodarowania przestrzeni gminy w nawiązaniu do elementów środowiska kulturowego.

Przyjęto, iż zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków obejmują:

- pełne respektowanie zasad ochrony dla obiektów objętych ochroną na mocy przepisów odrębnych wraz z uwzględnieniem wpływu tych obiektów na sposób zagospodarowania terenów, w których są zlokalizowane lub terenów w ich sąsiedztwie,
- wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej wraz z ustaleniem zakresu działań dla terenów wchodzących w ich skład.

Ww. obiekty (wymienione w Rozdziale II, pkt.3.2) oraz projektowane strefy ochrony konserwatorskiej wyróżniono na rysunku studium – „Kierunki zagospodarowania , polityka funkcjonalno- przestrzenna”.

3.1. Elementy podlegające ochronie prawnej

Do elementów środowiska kulturowego gminy, które podlegają prawnej ochronie należą :

- obiekty w rejestrze zabytków,
- obiekty w gminnej ewidencji zabytków,
- stanowiska archeologiczne.

W odniesieniu do obiektów i obszarów wciągniętych do rejestru zabytków obowiązuje ich zagospodarowanie, prowadzenie badań, prac i robót oraz podejmowanie innych działań związanych z nimi, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dotyczącymi ochrony zabytków i opieki nad nimi.

Pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wymaga:

- prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru,
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku,
- prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru,
- prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru,
- prowadzenie badań archeologicznych,
- przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru,
- trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje,
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru,
- zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku,
- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów,
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku pisanego do rejestru.

W odniesieniu do obiektów wciągniętych do gminnej ewidencji zabytków położonych w obrębie stref konserwatorskich i poza nimi , w przypadku ich: remontu, przebudowy, rozbudowy, adaptacji, zmiany sposobu użytkowania, rozbiórek ustala się obowiązek uzyskania:

- wytycznych konserwatorskich do planowanych zamierzeń,
- uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków zamierzeń,
- uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektu budowlanego, jeżeli wymóg uzyskania uzgodnienia zawierają ww. wytyczne,

- przed dokonywaniem ewentualnych wyburzeń, w określonych na etapie uzgodnienia przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przypadkach, obowiązuje wykonanie dokumentacji inwentaryzacyjnej.

W odniesieniu do commentary wciągniętych do gminnej ewidencji zabytków ustala się obowiązek uzyskania:

- wytycznych konserwatorskich do planowanych zamierzeń,
- uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków planowanych zamierzeń.

3.2. Projektowane elementy

Na terenie gminy Wieruszów ustala się dodatkowe formy ochrony środowiska kulturowego w postaci projektowanych stref ochronnych:

strefa „A” - ścisłej ochrony konserwatorskiej, obejmuje:

- zespół urbanistyczny starego centrum Wieruszowa – obszar , którego zasadniczą część stanowi obszar miasta lokacyjnego wraz z otoczeniem wpisane do rejestru zabytków,
- zespół zabudowy folwarcznej wraz z parkiem we wsi Lubczyna,
- zespół zabudowy folwarcznej wraz z parkiem we wsi Nawrotów,

strefa „B” - ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych, obejmuje:

- układ urbanistyczny miasta Wieruszów, którego granice pokrywają się z projektowanym Archeologicznym Parkiem Kulturowym w Wieruszowie,

strefa „E” - ochrony ekspozycji, obejmuje:

- teren umożliwiający ekspozycję kościoła w Wyszanie,

strefa „OW” – obserwacji archeologicznej, obejmuje:

- rejon osadnictwa pradziejowego i historycznego.

Dla realizacji ochrony dziedzictwa kulturowego, ustala się następujące wymogi w projektowanych strefach:

w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej „A”:

- Ochronie podlegają: komponowany układ przestrzenny w tym linie regulacyjne ulic, typy pierzei, skala i typ zabudowy, otwarcia kompozycyjne, dominanty architektoniczne, układ komunikacyjny, podziały parcelacyjne, historyczne linie zabudowy, zabytki architektury ujęte w rejestrze zabytków i ewidencji konserwatorskiej, podziemne archeologiczne warstwy kulturowo – osadnicze znajdujące się na obszarze miasta lokacyjnego wraz z otoczeniem, zespoły zieleni komponowanej towarzyszącej zespołom architektoniczno – urbanistycznym;
- Dla zespołów folwarcznych i parków ochronie podlegają: układ przestrzenny, walory krajobrazowe, (otwarcia, rzeźba terenu) zieleni;
- W ramach podejmowanych działań:
  - należy porządkować tereny z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie lub poprzez wprowadzenie ekranów zieleni, izolujących elementy dysharmonizujące z zabytkiem, dopuszcza się tymczasową adaptację istniejących budynków, zlokalizowanych w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej, które wpływają dysharmonizująco na historyczną kompozycję założeń parkowo – dworskich z zakazem modernizacji i rozbudowy tych budynków,
  - należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków:
    - zakres i stopień wszelkich prac polegających na adaptacji, rozbudowie, przebudowie obiektów zlokalizowanych na terenach założeń parkowo – dworskich,

- trwałe zmiany elewacji i brył budynków,
- zmiany w wystroju plastycznym przestrzeni publicznej, w tym w zakresie: nawierzchni, elementów małej architektury (ulic, placów, parków, skwerów),
- planowane wycinki drzew i komponowanych grup krzewów,
- wyburzenie obiektów,
- dla nowych obiektów konieczne jest:
  - uzyskanie wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do projektu budowlanego,
  - uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektu budowlanego;
- przed dokonywaniem ewentualnych wyburzeń, w określonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przypadkach, inwestor wykonujący wyburzenie winien wykonać dokumentację inwentaryzacyjną;
- należy zachować historyczne podziały własnościowe wewnątrz kwartałów w formie czytelnych przestrzeni; podziały te powinny być także uzewnętrznione w pierzejach ulic;
- należy nawiązywać nową i modernizowaną zabudową do charakteru i skali zabudowy tradycyjnej pod względem formy, wysokości, lokalizacji; współczesne funkcje muszą uwzględniać historyczny charakter zabudowy i możliwości jej dostosowania bez naruszania zabytkowych wartości obiektów;
- należy wykluczyć lokalizację reklam wielkoformatowych;

w strefie ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych „B”:

obejmuje układ urbanistyczny miasta Wieruszów , w tym historyczny układ komunikacyjny, zespoły zabudowy zabytkowej oraz tereny komponowanej zieleni;

- Ochronie podlegają: układ przestrzenny w tym: sieć uliczna, linie regulacyjne, historyczne podziały własnościowe, osie kompozycyjne, dominanty architektoniczne, typy pierzei, skala zabudowy, zabudowa tradycyjna, zespoły komponowanej zieleni w tym układ zieleni ulicznej;
- W ramach podejmowanych działań:
  - należy porządkować tereny z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytkowych obiektów lub wprowadzenie ekranów zieleni, izolujących elementy dysharmonizujące z zabytkiem, a już zrealizowane;
  - należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków:
    - przekształcenia istniejącej zabudowy frontowej,
    - lokalizację, skalę i formę nowej zabudowy;
  - wyburzeniom mogą podlegać przede wszystkim obiekty dysharmonizujące, pozbawione wartości zabytkowych;
  - przed dokonywaniem ewentualnych wyburzeń, w określonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przypadkach, inwestor wykonujący wyburzenie winien wykonać dokumentację inwentaryzacyjną;
  - nowa zabudowa jest możliwa w przypadku, gdy:
    - stanowi element procesu wymiany nieprzydatnej zabudowy historycznej
    - stanowi logiczny zharmonizowany przestrzennie i niewielki skalą, pełnostandardowy element towarzyszący;

- należy nawiązać nową i modernizowaną zabudową do charakteru i skali zabudowy tradycyjnej pod względem formy, wysokości, lokalizacji; współczesne funkcje muszą uwzględniać historyczny charakter zabudowy i możliwości jej dostosowania bez naruszania zabytkowych wartości obiektów;
- należy wykluczyć lokalizację reklam wielkoformatowych;

w strefie ochrony ekspozycji „E”:

obejmuje tereny stanowiące zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych. Są to:

- tereny wokół zespołu kościoła parafialnego w Wyszanowie.
- Ochronie podlegają:
  - ekspozycja: zabytkowej dominanty wysokościowej,
- W ramach podejmowanych działań:
  - należy porządkować tereny z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytkowych obiektów lub wprowadzenie ekranów zieleni, izolujących elementy dysharmonizujące z zabytkiem, a już zrealizowane;
  - należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkie inwestycje mające wpływ na kształt panoram w bliższych lub dalszych planach, w zakresie lokalizacji, gabarytów, formy i kolorystyki modernizowanych i projektowanych obiektów, a także projektowanej zieleni,
  - gabaryty, forma i kolorystyka nowej i modernizowanej zabudowy, zagospodarowane w formie zieleni muszą uwzględniać ekspozycję zabytkowych dominant przestrzennych miasta,
  - należy wykluczyć lokalizację reklam wielkoformatowych;

w strefie ochrony archeologicznej „OW”:

- Ochronie podlega duża ilość stanowisk archeologicznych tworzących wyraźnie wyodrębniające się skupisko osadnicze o wyjątkowo dużej wartości naukowej i historycznej,
- W ramach podejmowanych działań:
  - obowiązuje przeprowadzenie na koszt inwestora nadzorów archeologicznych przy wszelkich inwestycjach , w tym inwestycji o charakterze liniowym, związanych z robotami ziemnymi i nasadzeniami leśnymi, szczegółowy zakres i rodzaj niezbędnych badań Wojewódzki Konserwator Zabytków ustala w drodze decyzji,
  - obowiązuje uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich planowanych inwestycji (kubaturowych, drogowych, związanych z uzbrojeniem terenu, eksploatacją kruszywa i innych związanych z robotami ziemnymi, naruszającymi strukturę gruntu poniżej warstwy ornej, tj. głębiej niż 30 cm w głąb gruntu) wymagających prac ziemnych oraz uzyskanie pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wykonanie tych prac,
  - w sytuacji ujawnienia nowego stanowiska archeologicznego na obszarze ochrony archeologicznej wymagane jest wykonanie badań archeologicznych. W takiej sytuacji wszelkie prace budowlane powinny zostać przerwane, a teren (zgodnie z art. 32 ust. 1 w/w ustawy) udostępniony do badań archeologicznych. Wszystkie nowoodkryte stanowiska archeologiczne należy oznaczyć, zabezpieczyć i powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
  - dopuszczalne jest powiększenie strefy ochrony archeologicznej po odkryciu nowych stanowisk i wciągnięciu ich do ewidencji zabytków archeologicznych.

Oprócz ww. stref ochronnych, na podstawie zapisów zawartych w obowiązującym „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego”, wskazuje się Archeologiczny Park

Kulturowy w Wieruszowie, który zasięgiem pokrywa się z wyznaczoną w niniejszym opracowaniu granicą konserwatorskiej strefy ochronnej układu rozplanowania „B”, tj. obejmuje układ urbanistyczny miasta Wieruszowa wraz z warstwami archeologicznymi.

Zgodnie z listą dóbr kultury współczesnej obiektów zrealizowanych w latach 1945 – 1989 na terenie województwa łódzkiego opracowaną w 2006 r na zlecenie Wojewódzkiego Biura Planowania Przestrzennego stwierdza się, iż na terenie gminy Wieruszów nie ma dóbr kultury współczesnej. Nie wyznacza się obszarów pomników zagłady i ich stref ochronnych.

4. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej

4.1. Priorytety i dodatkowe cele

Generalnym kierunkiem zagospodarowania przestrzennego gminy jest rozwój przestrzenny w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju rozumianego jako rozwój społeczno-gospodarczy, w którym w celu równoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub ich obywateli (zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń) następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

W ramach kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy przyjęto następujące:

- założenia podstawowe:
  - zapewnienie warunków dla pasma przyspieszonego rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o węzeł z drogą ekspresową S8 umożliwiającą dostępność do Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T,
  - uwzględnienie zaliczenia gminy do Spójnego Systemu Obszarów Chronionych, obejmującego w jej obszarze:
    - korytarz migracyjny zwierząt,
    - Obszary Natura 2000,
    - walory przyrodniczo-krajobrazowe doliny rzeki Proсны,
  - kształtowanie w ramach planowanego pasma turystyczno-kulturowego Warty wielofunkcyjnej strefy turystycznej Proсны z zapewnieniem warunków dla rozwoju turystyki kulturowej, wypoczynkowej, aktywnej – konnej, pieszej, rowerowej w oparciu o:
    - wartości przyrodniczo – kulturowe,
    - europejskie szlaki kulturowe i szlaki turystyczne, konne,
  - pełnienie przez miasto Wieruszów – ośrodek obsługi o znaczeniu ponadlokalnym, zwłaszcza w zakresie pełnionych funkcji administracyjnych, roli bieguna wzrostu z pełnym wykorzystaniem wartości kulturowych tkanki miejskiej.
- założenia uzupełniające:
  - ustalanie zasad zagospodarowania w oparciu o sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące zwłaszcza tereny położone w południowej części gminy o największej presji urbanizacyjnej, tereny przeznaczone pod działalność produkcyjno – usługową oraz tereny wymagające szczególnej ochrony – Dolina Rzeki Proсны,
  - ochronę przed rozproszoną zabudową terenów niezruralizowanych, ze szczególnym uwzględnieniem terenów o wysokiej wartości przyrodniczej i obowiązujących oraz planowanych form ochrony przyrodniczej oraz wysokiej bonitacji gleb,

- ograniczenia w ruralizacji obszarów o niekorzystnych warunkach fizjograficznych w dolinach rzek i na podmokłych terenach łąk oraz wykluczenie nowej zabudowy w strefie zagrożenia powodziowego rzeki Proсны i Niesobu,
- wymóg, iż rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej winien respektować walory przyrodnicze oraz uwzględniać potrzebę wyposażenia terenu w podstawowe urządzenia infrastruktury technicznej,
- konieczność ochrony obszaru, pozostającego w zasięgu ochrony wód podziemnych GZWP nr 311 poprzez uwzględnienie rygorów ochronnych w zakresie lokalizacji obiektów i urządzeń, które mogą zagrozić jakości wód,
- opracowanie planu opieki nad zabytkami,
- ograniczenie poza węzłem Wieruszów obudowy korytarza komunikacyjnego drogi ekspresowej S8,
- preferencje dla kompleksowego rozwiązania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

4.2. Struktura funkcjonalno - przestrzenna

Kształtowany zgodnie z przyjętymi założeniami, układ funkcjonalno-przestrzenny gminy Wieruszów przedstawia rysunek studium - „Kierunki zagospodarowania - polityka funkcjonalno – przestrzenna ” w skali 1:10 000.

Układ ten oparty jest na kontynuacji i rozwoju istniejącej struktury gminy z uwzględnieniem przyjętego systemu ochrony wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych oraz powiązań zewnętrznych, w tym sąsiednimi gminami.

Na ww. rysunku studium wyodrębniono tereny z określeniem przeważającej funkcji. Przedstawiono również podstawowy układ komunikacyjny, na który składają się drogi klas: S, GP, G, Z, L, D (wybrane).

Pozwala to określić kształt i strukturę przestrzenną gminy, powiązania z systemem dróg krajowych, regionem i ościennymi gminami.

Studium obejmuje istniejące tereny zainwestowania, w tym:

- o zakończonym zagospodarowaniu, wymagające przekształceń, rehabilitacji, porządkowania,
- o nie zakończonym procesie zagospodarowania – wymagające uzupełniania,
- tereny przeznaczone do urbanizacji dla rozwoju poszczególnych funkcji.

Dla projektowanych elementów struktury gminy wyznaczono tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zurbanizowanych albo o rozpoczętym procesie urbanizacji nie kolidujące z ochroną środowiska przyrodniczego i stwarzające relatywnie korzystne warunki dla obsługi w zakresie infrastruktury technicznej. Dla wyboru terenów rozwojowych przeznaczonych dla działalności gospodarczej, istotne znaczenie miały powiązania z krajowym systemem dróg i układem regionalnym.

W studium wyodrębniono tereny zurbanizowane oraz tereny otwarte w postaci lasów, dolesień, łąk i upraw rolnych, a także uwzględniono ich wzajemne relacje. Przyjęto zasadę integracji terenu doliny rzeki Proсны i Niesobu, terenów leśnych i dolesień ze strukturą zieleni miejskiej dla powiązania zainwestowania miejskiego z terenami o atrakcyjnych walorach przyrodniczych i stworzenia możliwości rozwoju funkcji wypoczynku i rekreacji. Realizacji tej zasady służyć mają wyznaczone tereny zieleni urządzonej (tereny parków, cmentarzy i ogrodów działkowych) i naturalnej (tereny rolne, leśne, łąk i pastwisk) tworzące spójny system „zielonych korytarzy” wzdłuż obniżeń dolinnych.

Zgodnie z powyższym w strukturze funkcjonalno - przestrzennej gminy wyróżniono następujące główne strefy zagospodarowania przestrzennego wraz z ustaleniem dla nich wiodącej polityki określającej kierunek podejmowanych działań :

- strefa wzmożonej urbanizacji (środkowa część gminy)

Tworzy pasmo urbanizacji wzdłuż drogi krajowej nr 8, w skład którego wchodzi:

- miasto Wieruszów – ośrodek ponadlokalny (położony centralnie) – biegun wzrostu, w którego przestrzennym układzie wyróżniają się:
  - teren śródmieścia – obejmujący historyczny układ rozplanowania, podlegający ochronie konserwatorskiej,
  - tereny zabudowy miejskiej usytuowane na północ i wschód od śródmieścia – obejmują istniejące i projektowane zespoły zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej z towarzyszącymi usługami, zielenią urządzoną, zabudową produkcyjno – usługową,
  - dzielnica produkcyjna w południowo – wschodniej części miasta – obejmuje istniejące i projektowane tereny działalności gospodarczej,
  - tereny przeznaczone dla zabudowy produkcyjno – usługowej z możliwością lokalizacji funkcji logistycznych sytuowane w sąsiedztwie łącznika do drogi ekspresowej S8;
  - dawne Podzamcze – położone w zachodniej części Wieruszowa, w którego przestrzennym układzie wyróżniają się:
    - tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, usługowej i produkcyjno – usługowej wskazane do intensyfikacji,
    - tereny przeznaczone dla zabudowy produkcyjno - usługowej sytuowanej w sąsiedztwie drogi krajowej nr 8;
- Pieczyska i Chobanin – położone po wschodniej stronie Wieruszowa – wsie w układzie pasmowym, równoległym do istniejących dróg.

Dla strefy obowiązuje polityka tworzenia warunków dla rozwoju oraz podnoszenie standardu życia mieszkańców, obejmująca:

- intensyfikację i rozwój funkcji mieszkaniowej, usługowej; w tym w części wschodniej i zachodniej , sukcesywne przekształcanie terenów zabudowy mieszkaniowej zagrodowej w tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej,
- rozwój terenów działalności gospodarczej w oparciu o dostępność poprzez węzeł „Wieruszów” do drogi ekspresowej S8,
- rewitalizację historycznego centrum miasta,
- przekształcanie i kształtowanie terenów w zasięgu korytarza rzeki Proсны ze wskazaniem dla koncentracji usług publicznych,
- kształtowanie powiązań funkcjonalno – przestrzennych z wielkopowierzchniowymi terenami rekreacji oraz z terenami zieleni w dolinie rzeki Proсны;

- strefa o charakterze rolniczym (północno – zachodnia część gminy)

W jej skład wchodzi :

- tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej stosunkowo słabo zainwestowane i z dużym udziałem gleb o wyższych klasach bonitacyjnych, doliny mniejszych cieków z towarzyszącą im zielenią, tworzące lokalne ciągi ekologiczne, lasy i dolesienia, a także ciągi zabudowy mieszkaniowej zagrodowej wraz mieszkaniową jednorodziną z usługami usytuowane wzdłuż dróg,

- tereny przewidziane do eksploatacji powierzchniowej surowców , zlokalizowane głównie wzdłuż projektowanej drogi ekspresowej S8.

Dla strefy obowiązuje polityka modernizacji i restrukturyzacji, obejmująca:

- preferencję do zachowania stanu naturalnego (zwłaszcza w korytarzu migracji zwierząt),
- intensyfikację zalesień,
- rozwój rolnictwa i jego obsługi – zwłaszcza w części o dobrych glebach,
- adaptację wsi o układzie pasmowym, równoległym do istniejących dróg; ze wskazaniem uzupełnień w ciągach zabudowy z utrzymaniem zasady strefowania: lokalizacją zabudowy mieszkaniowej i usługowej handlowej od frontu działek oraz lokalizacją zabudowy gospodarczej związanej z działalnością rolniczą i inną w głębi działek,
- brak zmian w istniejącym rozproszonym budownictwie w formie siedlisk rolnych oraz ograniczenie dalszego rozpraszania zabudowy ;

- strefa doliny rzeki Proсны

O południkowym przebiegu przez całą gminę , w jej skład wchodzi :

- doliny rzek Proсны i Niesobu (ekologiczny korytarz krajowy i lokalny) z towarzyszącymi łąkami, pastwiskami i niewielkimi terenami leśnymi,
- kompleks leśny znajdujący się w północnej części stanowiący obszar węzłowy,
- tereny przeznaczone do dolesienia,
- projektowany zbiornik „Wieruszów”,
- istniejące ciągi zabudowy o zróżnicowanym przeznaczeniu usytuowane wzdłuż dróg.

Dla strefy obowiązuje polityka uwarunkowana ekologicznie - ochronna, obejmująca:

- ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych , w tym obszaru węzłowego systemu ekologicznego poprzez zachowanie stanu istniejącego,
- intensyfikację zalesień,
- ochronę przed intensywnym zagospodarowaniem,
- przy lokalizacji zabudowy zagrodowej należy utrzymać zasadę strefowania: zabudowę mieszkaniową lokalizować od frontu działek, a zabudowę gospodarczą związaną z działalnością rolniczą lub inną lokalizować w głębi działek.

- strefa wielkopowierzchniowej rekreacji

W jej skład wchodzi zlokalizowane w środkowej części doliny rzeki Proсны:

- tereny rekreacji czynnej (usytuowane na północ od miasta)
- tereny rekreacji biernej (usytuowane na zachód i południe od miasta).

Dla strefy obowiązuje polityka tworzenie warunków rozwoju dla różnorodnych form rekreacji z uwzględnieniem uwarunkowań ekologicznych, obejmująca:

- rozwój zróżnicowanego programu dla potrzeb rekreacji w ramach kształtowania wielofunkcyjnego pasma turystycznego w dolinie rzeki Proсны,
- kształtowanie czytelnych powiązań funkcjonalno – przestrzennych z sąsiadującymi terenami urbanizacji oraz z terenami zieleni w dolinie rzeki Proсны.

- strefa o charakterze leśnym (południowo – wschodnia część gminy)

W jej skład wchodzi obszary węzłowe systemu ekologicznego gminy tj.:

- kompleks leśny wraz z projektowanymi dolesieniami, usytuowany na północ od drogi ekspresowej S8 wraz z ciągami zabudowy w układzie pasmowym,

- kompleks leśny wraz z projektowanymi dolesieniami oraz doliną Strugi Nalepy ze wskazanymi terenami do rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej,
- oraz towarzyszące tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy zagrodowej.

Dla strefy obowiązuje ochrona obszarów węzłowych systemu ekologicznego, obejmująca:

- ochronę przed intensywnym zagospodarowaniem,
- intensyfikację zalesień,
- w części południowej ze względu na walory przyrodnicze i projektowany zbiornik „Wieruszów” :
  - rozwój funkcji rekreacji indywidualnej i zbiorowej,
  - przekształcanie zabudowy zagrodowej w kierunku agroturystyki, usług związanych z obsługą ruchu turystycznego,
  - przy lokalizacji zabudowy o zróżnicowanych funkcjach należy utrzymać zasadę strefowania: zabudowę mieszkaniową lokalizować od frontu działek, a zabudowę gospodarczą związaną działalnością rolniczą lub inną lokalizować w głębi działek,
  - program obsługi ruchu turystycznego i rekreacji winien stanowić uzupełnienie i kontynuację programu rekreacyjno – wypoczynkowego zaproponowanego w ramach kształtowania wielo - funkcyjnego pasma turystycznego w dolinie Proсны.

Oprócz scharakteryzowanych powyżej stref zagospodarowania stanowiących zróżnicowane pod względem funkcjonalno – przestrzennym części gminy, istotnym elementem w jej strukturze jest projektowana droga ekspresowa S8 przecinająca fragment północno – zachodni oraz dolinę Proсны stanowiąca granicę pomiędzy strefą o charakterze leśnym (sołectwa Polesie, Kowalówka) a strefą wzmożonej urbanizacji.

Elementem uzupełniającym - łącznikowym pomiędzy poszczególnymi strefami są liczne istniejące i projektowane szlaki rowerowe i spacerowe, a także konne i kajakowe.

Zasięgi w/w głównych stref zagospodarowania przestrzennego oraz podstawowe elementy systemu przyrodniczego gminy przedstawia załączony do tekstu studium schemat.

Zgodnie z ustalonymi wiodącymi politykami w ramach poszczególnych stref podstawowe zadania w procesie kształtowania struktury funkcjonalno - przestrzennej gminy Wieruszów stanowią:

- poszerzenie zasięgów terenów zruralizowanych poprzez uzupełnianie istniejących ciągów zabudowy (obszar całej gminy - głównie tereny mieszkaniowe, tereny przewidziane pod usługi, usługi sportu i rekreacji, działalność gospodarczą),
- wyznaczenie terenów rozwojowych dla:
  - funkcji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – osiedla w Wieruszowie, Pieczyskach, Kuźnicy Skakawskiej i na pograniczu Kuźnicy Skakawskiej i Wieruszowa,
  - funkcji produkcyjno-usługowej w Wieruszowie i sołectwach: Kuźnica Skakawska i Pieczyńska,
  - funkcji rekreacji, sportu i wypoczynku w sołectwie Mieleszynek,
- wyznaczenie terenów wielkopowierzchniowych rekreacji czynnej i biernej w dolinie Proсны,
- wskazanie terenów dla inwestycji związanych z ekologicznymi źródłami energii - farmy wiatrowe zlokalizowane w północnej części gminy, sołectwa: Lubczyzna i Wyszarów, południowej – sołectwo Kuźnica Skakawska, wschodniej – sołectwo Pieczyńska,
- uwzględnienie istniejących udokumentowanych złóż surowców mineralnych oraz zasięgów ustalonych terenów i obszarów górniczych,

- wskazanie terenów dla powierzchniowej eksploatacji surowców w sołectwach: Teklinów, Mirków, Kowalówka, Chobanin,
- ochrona gruntów rolnych i leśnych,
- powiększenie zasobów leśnych poprzez projektowane dolesienia (na glebach o słabej klasie bonitacyjnej) stanowiące głównie dopełnienie istniejących kompleksów leśnych,
- uwzględnienie przebiegu drogi ekspresowej S8 i jej relacji z układem komunikacyjnym gminy,
- modernizacja układu komunikacji kołowej,
- uwzględnienie europejskich , regionalnych szlaków rowerowych, rekreacyjnych i konnych, łączących atrakcyjne tereny na obszarze gminy,
- modernizacja systemów infrastruktury technicznej.

Dodatkowo w zagospodarowaniu przestrzennym gminy uwzględnia się:

- wykorzystanie szczególnych cech i miejsc określających wartości kulturowe i historyczne,
- projektowane zbiorniki retencyjne: „Wieruszów” i „Teklinów” według „Programu małej retencji dla województwa łódzkiego” wraz z aneksem ,
- ograniczenia w strefach ochronnych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia oraz gazociągów wysokiego ciśnienia.

4.3. Podstawowe typy terenów wyróżnionych ze względu na sposób użytkowania oraz zasady i wskaźniki zagospodarowania i kształtowania tych terenów

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy, w ramach scharakteryzowanych powyżej stref wyodrębnia się tereny o następujących podstawowych typach zagospodarowania przestrzennego (zróżnicowanym sposobie zagospodarowania pod względem wiodącej funkcji, zasad i wskaźników zagospodarowania):

• Tereny zabudowy mieszkaniowej:

Tereny zabudowy śródmiejskiej (wielofunkcyjnej, mieszkaniowo-usługowej):

Kształtowanie przestrzeni na tych terenach wymaga:

- przekształceń uwzględniających porządkowanie i intensyfikację istniejącej zabudowy, wykorzystania rezerw terenowych do kształtowania estetycznych wnętrz urbanistycznych,
- wykorzystania istniejących zasobów (i ich uzupełnienia) dla lokalizacji usług charakterystycznych dla centrum miasta (zróżnicowany w profilu handel, gastronomia, administracja, kultura, oświata),
- koncentracji funkcji usługowych w parterach budynków,
- wykształcenia przestrzeni publicznej o wysokim poziomie estetycznym i funkcjonalnym tak, by centrum stało się miejscem, w którym koncentruje się życie miasta, z którym identyfikują się mieszkańcy,
- wykluczenia użytkowania sprzecznego z funkcją oraz charakterem obszaru, obniżającego jego estetykę,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
  - minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej - 10 % powierzchni działki budowlanej ,
  - maksymalna wysokość zabudowy – 15,0 m w najwyższym punkcie dachu;

Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej:

Kształtowanie przestrzeni na tych terenach wymaga:

- porządkowania istniejącej zabudowy, wykorzystania rezerw terenowych do kształtowania estetycznych wnętrz urbanistycznych,
- dopuszczenia lokalizacji usług nie stwarzających zagrożeń przez zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych, ani w zakresie czystości powietrza, hałasu i wibracji,
- preferencji dla sytuowania usług w formie obiektów wolnostojących wzdłuż ulic sklasyfikowanych jako zbiorcze (Z), tak aby stanowiły one obudowę architektoniczną dla ciągów komunikacyjnych, pełniąc jednocześnie funkcję ochrony akustycznej dla zabudowy mieszkaniowej,
- urządzenia i porządkowania systemu dróg dojazdowych,
- wyposażenia terenu w niezbędne urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej,
- ochrony lokalnych elementów systemu przyrodniczego - zieleni oraz obowiązkowego urządzenia terenów zieleni i wypoczynku,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
  - minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej - 20 % powierzchni działki budowlanej,
  - maksymalna wysokość zabudowy – 30,0 m w najwyższym punkcie dachu;

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej:

Kształtowanie zabudowy w tych terenach wymaga:

- intensyfikacji zainwestowania w granicach istniejących terenów budowlanych (sukcesja urbanistyczna),
- dopuszczenia lokalizacji usług podstawowych wbudowanych w budynki mieszkalne, nie stwarzających zagrożeń przez zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych, ani w zakresie czystości powietrza, hałasu i wibracji jako funkcji towarzyszącej zabudowie mieszkaniowej,
- porządkowania układów urbanistycznych poprzez racjonalne kształtowanie sieci ulic dojazdowych oraz regulację układów własnościowych,
- kształtowania lokalnych, estetycznych przestrzeni publicznych,
- dbałości o ład i kompozycję przestrzenną poprzez ustalenie (w planach miejscowych) form zabudowy oraz zasad regulacji dotyczących linii zabudowy, dominant, akcentów architektonicznych, małej architektury – szczególnie w rejonach historycznych zespołów zabudowy,
- wykluczenia zabudowy naruszającej układ urbanistyczny, gabaryty i charakter przestrzenny istniejącej zabudowy,
- systematycznej poprawy stanu wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
  - wielkość działki: 700 – 1500 m²,
  - maksymalna powierzchnia zabudowy – 25% powierzchni działki budowlanej,
  - minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 50% powierzchni działki budowlanej,
  - maksymalna wysokość zabudowy – 10 m w najwyższym punkcie kalenicy dachu;

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami:

Kształtowanie zabudowy w tych terenach wymaga:

- adaptacji i porządkowania istniejącej nieuciążliwej zabudowy usługowej, uzupełniania rezerw terenowych zabudową mieszkaniową jednorodziną,
- dopuszczenia lokalizacji usług wbudowanych w budynki mieszkalne, w formie obiektów integralnie związanych z budynkami mieszkalnymi lub obiektów wolnostojących, nie stwarzających zagrożeń

przez zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych, ani w zakresie czystości powietrza, hałasu i wibracji dla funkcji mieszkaniowej,

- preferencji dla sytuowania usług w formie obiektów wolnostojących wzdłuż ulic, dróg sklasyfikowanych jako główne (G), (zbiorcze (Z), tak aby stanowiły one obudowę architektoniczną dla ciągów komunikacyjnych, pełniąc jednocześnie funkcję ochrony akustycznej dla zabudowy mieszkaniowej
- intensyfikacji zainwestowania w granicach terenów budowlanych (sukcesja urbanistyczna),
- porządkowania układów urbanistycznych poprzez racjonalne ukształtowanie sieci dróg dojazdowych oraz regulację układów własnościowych,
- kształtowania lokalnych estetycznych przestrzeni publicznych,
- dbałości o ład i kompozycję przestrzenną poprzez ustalenie (w planach miejscowych) form zabudowy oraz zasad regulacji dotyczących linii i gabarytów zabudowy,
- wykluczenia zabudowy naruszającej układ urbanistyczny, gabaryty i charakter przestrzenny istniejącej zabudowy,
- systematycznej poprawy stanu wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
  - średnia wielkość działki ok. 1200 m²,
  - maksymalna powierzchnia zabudowy – 40% powierzchni działki budowlanej,
  - minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 40% powierzchni działki budowlanej,
  - maksymalna wysokość zabudowy – 11 m w najwyższym punkcie dachu,
  - w przypadku dominacji usług nad funkcją mieszkaniową dopuszcza się zwiększenie ustalonej maksymalnej powierzchni zabudowy do 50% i zmniejszenie udziału powierzchni biologicznie czynnej do 30%;

Tereny zabudowy rekreacji indywidualnej (letniskowej):

Kształtowanie przestrzeni na tych terenach wymaga:

- tworzenia zespołów zabudowy mieszkaniowej jako zespołów o wysokiej jakości życia mieszkańców,
- wyposażenia w infrastrukturę techniczną i obsługę komunikacją, przy zachowaniu zasady, że rozbudowa systemu dróg dojazdowych następuje równocześnie z udostępnieniem nowych terenów do zainwestowania,
- zachowania w maksymalnym stopniu istniejących zadrzewień,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów oraz nowej zabudowy:
  - przeznaczenie podstawowe – zabudowa rekreacji indywidualnej (letniskowa) z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
  - średnia wielkość działki – 1500 m², wskazana - 3000 m²,
  - maksymalna powierzchnia zabudowy i nawierzchni utwardzonych – 20% powierzchni działki budowlanej,
  - minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 60% powierzchni działki budowlanej,
  - maksymalna wysokość zabudowy – 9,0 m w najwyższym punkcie kalenicy dachu;

Tereny zabudowy zagrodowej:

- tereny zabudowy mieszkaniowej wraz z zabudową gospodarczą związane z produkcją rolną, z towarzyszącymi usługami, w tym wytwórczości i rzemiosła, usługami agroturystycznymi , zabudową mieszkaniową jednorodziną z dopuszczeniem usług ; tereny te wymagają sukcesywnej

rozbudowy systemu dróg dojazdowych i wyposażenia w niezbędne urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej

- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
  - średnia wielkość działki ok. 1500 m²,
  - maksymalna powierzchnia zabudowy – 30% powierzchni działki budowlanej,
  - minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 40% powierzchni działki budowlanej,
  - maksymalna wysokość zabudowy mieszkaniowej – 9,0 m w najwyższym punkcie kalenicy dachu,
  - maksymalna wysokość zabudowy gospodarczej w najwyższym punkcie dachu – 12,0 m, dopuszcza się zwiększenie wysokości dla pojedynczych obiektów związanych z obsługą gospodarstw rolnych (np. silosy), maksymalnie o 30%,
  - budynki o różnych funkcjach wchodzące w skład gospodarstwa rolnego winny stanowić zespół o cechach nawiązujących do miejscowych i regionalnych tradycji budownictwa pod względem sposobu zagospodarowania działki, architektury i użytych materiałów budowlanych,
  - przy lokalizacji zabudowy o zróżnicowanych funkcjach należy utrzymać zasadę strefowania : zabudowę mieszkaniową lokalizować od frontu działek , a zabudowę gospodarczą związaną z działalnością rolniczą lub inną lokalizować w głębi działek, za wyjątkiem usług handlowych,
  - dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej należy uwzględnić parametry i wskaźniki zagospodarowania zgodne z ustalonymi dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

• **Tereny zabudowy usługowej:**

Tereny usług (w tym usługi publiczne: służba zdrowia, opieka społeczna, oświata i wychowanie, kultura, administracja):

Kształtowanie przestrzeni na tych terenach wymaga:

- dbałości o efekty przestrzenne zabudowy (gabaryty, detal, wysokiej jakości materiały wykończeniowe, urządzone tereny zieleni, placów, parkingów itp.),
- uwzględnienia w zagospodarowaniu szczególnie eksponowanych widoków z ulic głównych (G) i zbiorczych (Z),
- odpowiednie zagospodarowanie obszarów usług publicznych wymaga:
  - szczególnej dbałości o jakość przestrzeni publicznych (ulic, placów, parkingów, terenów zieleni itp.),
  - wyklucza się prowadzenie działalności gospodarczej (produkcyjnej, przetwórczej, składowej) oraz przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko przyrodnicze (z wyłączeniem infrastruktury technicznej),
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
  - minimalna wielkość działki powstałej w wyniku podziału – 1500 m²,
  - maksymalna powierzchnia zabudowy – 60% powierzchni działki budowlanej,
  - minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 10 % powierzchni działki budowlanej,
  - maksymalna wysokość zabudowy – 12,0 m w najwyższym punkcie dachu;

Tereny usług sportu i rekreacji:

- tereny usług sportu, rekreacji i wypoczynku zagospodarowane w formie obiektów kubaturowych i urządzeń terenowych z dopuszczeniem jako towarzyszących punktów handlowych, gastronomii, zaplecza obsługi technicznej, parkingów,
- obowiązuje harmonijne wpisanie zagospodarowania w krajobraz,

- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
  - minimalna wielkość działki powstałej w wyniku podziału – 2500 m²,
  - maksymalna powierzchnia zabudowy – 30% powierzchni działki budowlanej,
  - minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej – 50% powierzchni działki budowlanej,
  - maksymalna wysokość zabudowy – 10,0 m w najwyższym punkcie dachu;

Tereny wielkopowierzchniowej rekreacji czynnej i biernej :

tereny rekreacyjno – wypoczynkowe kształtowane w ramach wielofunkcyjnego pasma turystycznego w dolinie Proсны, przewidziane do realizacji zróżnicowanego programu związanego z szeroką ofertą rekreacyjno – turystyczną.

tereny rekreacji czynnej:

- dopuszczalne usługi sportu, rekreacji, turystyczne w formie pojedynczych obiektów kubaturowych lokalizowanych na wschodnich obrzeżach strefy oraz urządzeń terenowych (tj. zespół basenów, obiekty sportowe, boiska, pole golfowe, hotele, motele, ośrodki szkoleniowe i inne) wraz z niezbędnym zapleczem do obsługi.

Obowiązuje:

- harmonijne wpisanie obiektów kubaturowych w krajobraz,
- maksymalna wysokość zabudowy – 9 m dla usług sportu i turystyki, 12 m dla ośrodków szkoleniowych, hoteli, itp.,
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej 70% powierzchni działki budowlanej,

tereny rekreacji biernej:

- tereny rekreacyjno - wypoczynkowe stanowiące funkcjonalne uzupełnienie strefy rekreacji czynnej; urządzone trasy spacerowe, rowerowe, dla narciarzy biegowych, ścieżki dydaktyczne.

Zabudowa usługowa związana z obsługą ruchu turystyczno – wypoczynkowego (pole biwakowe, deszczochrony itp.) oraz planowanym na rzece Niesób (pomiędzy ul. Podzamcze, rzeką Prosną i drogą krajową nr 8) zbiornikiem rekreacyjnym.

Konieczne funkcjonalno – przestrzenne powiązanie (np. kontynuacja ciągów) pomiędzy w/w strefami, a także:

- projektowanym zbiornikiem „Wieruszów” zaleconym do wykorzystania dla celów rekreacyjno – wypoczynkowych,
- terenami zainwestowania miejskiego w Wieruszowie,
- terenami rekreacji i wypoczynku usytuowanymi wzdłuż Strugi Nalepa w sołectwie Mieleczynek.

• Tereny zabudowy produkcyjnej:

Tereny zabudowy produkcyjno-usługowej:

- zabudowa przemysłowa z dopuszczeniem usług komercyjnych, usług rzemiosła, zakładów produkcyjnych, baz, hurtowni, składów surowców wtórnych, metali i urządzeń ich utylizacji, urządzeń gospodarki odpadami, urządzeń obsługi technicznej, komunikacji samochodowej.

- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:

- minimalna wielkość działki powstałej w wyniku podziału - 3000 m²,
- maksymalna powierzchnia zabudowy – 60% powierzchni działki budowlanej,
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej - 10% powierzchni działki budowlanej,

- maksymalna wysokość zabudowy w najwyższym punkcie dachu – 16,0 m; dopuszcza się zwiększenie wysokości dla pojedynczych elementów związanych z technologią produkcji,
- zaleca się stosowanie szpalerów, grup zieleni lokalizowanych wzdłuż granic zieleni lokalizowanych wzdłuż granic terenu pełniących funkcję izolacji zewnętrznej umożliwiających harmonijne wkomponowanie obiektów w otoczenie;
- dla terenów usytuowanych przy wjeździe do gminy od strony zachodniej oraz przy węźle „Wieruszów” dopuszcza się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²;

Tereny zabudowy produkcyjnej:

- zakłady produkcyjne, magazyny, składy (w tym gromadzenie odpadów przewidzianych do unieszkodliwiania i odzysku), usługi (z wykluczeniem oświaty i zdrowia); dopuszcza się lokalizację obiektów administracyjnych, socjalnych, urzędzeń obsługi komunikacji samochodowej (w tym stacji paliw) oraz urzędzeń obsługi technicznej (w tym telekomunikacyjnych urzędzeń nadawczych, instalacji unieszkodliwiania odpadów) i parkingów,
- obowiązuje ograniczenie uciążliwości związanej z prowadzeniem działalności do granic terenu lub działki, do której inwestor posiada tytuł prawny,
- wskazane stosowanie szpalerów, grup zieleni lokalizowanych wzdłuż granic terenu pełniących funkcję izolacji zewnętrznej umożliwiających harmonijne wkomponowanie obiektów w otaczający niezruralizowany krajobraz,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
  - minimalna wielkość działki powstałej w wyniku podziału – 3000 m²,
  - maksymalna powierzchnia zabudowy – 60% powierzchni działki budowlanej,
  - minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego – 10% powierzchni działki budowlanej,
  - maksymalna wysokość zabudowy – 25,0 m w najwyższym punkcie dachu, dopuszcza się zwiększenie wysokości dla pojedynczych elementów związanych z technologią produkcji;

• Tereny obsługi komunikacji:

Tereny obsługi komunikacji publicznej i indywidualnej:

- tereny usług związanych z obsługą tras komunikacyjnych,
- w zagospodarowaniu należy uwzględnić ich szczególnie eksponowany widok z tych tras,
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
  - minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego – 10% powierzchni działki budowlanej,
  - maksymalna wysokość zabudowy – 10,0 m w najwyższym punkcie dachu, dopuszcza się zwiększenie wysokości dla pojedynczych elementów technicznych lub związanych z reklamą;

Tereny komunikacji kolejowej:

- tereny komunikacji kolejowej związane z obsługą trasy linii kolejowej nr 181 relacji Herby Nowe – Wieluń – Oleśnica wraz z niezbędnym zapleczem;
- postulowany standard zabudowy i zagospodarowania terenów:
  - minimalna powierzchnia terenu biologicznie czynnego – 5% powierzchni działki budowlanej,
  - maksymalna wysokość zabudowy – 16,0 m w najwyższym punkcie dachu;

• Tereny infrastruktury technicznej i obsługi gminy:

Urządzenia gospodarki wodnej;

Urządzenia gospodarki ściekowej;

Urządzenia gospodarki elektroenergetycznej;

Gospodarka odpadami;

obejmują istniejące i projektowane obiekty związane z obsługą techniczną gminy.

Dla terenów urzędzeń i obiektów zaopatrzenia w wodę, gospodarki ściekowej i zaopatrzenia w energię elektryczną ustala się:

- adaptację istniejącego zagospodarowania z zaleceniem porządkowania; w ramach działań inwestycyjnych i modernizacyjnych , dla lokalizacji w otwartym krajobrazie konieczność uwzględnienie powyższego,
- minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej - 5% powierzchni działki budowlanej,
- maksymalna wysokość zabudowy w najwyższym punkcie dachu – 16,0 m; dopuszcza się zwiększenie wysokości dla pojedynczych elementów związanych z technologią produkcji;

• **Tereny inne:**

Tereny eksploatacji powierzchniowej:

- eksploatacja powierzchniowa surowców winna odbywać się na zasadach ustalonych w koncesjach na wydobywanie złóż (wydane koncesje wymienione w Rozdziale II pkt. 2.4.),
- w granicach terenów górniczych należy zapewnić integrację wszelkich działań podejmowanych w celu:
  - wykonania uprawnień określonych koncesjami,
  - zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
  - ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem ochrony wód podziemnych oraz obiektów budowlanych,
  - właściwego sposobu zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi lub osuwania się mas skalnych,
- po zakończeniu eksploatacji obowiązuje rekultywacja terenu pozwalająca na odtworzenie naturalnych w danym środowisku form geomorfologicznych i krajobrazowych, np. poprzez zalesienie lub w kierunku rolnym albo wodnym;

Farmy wiatrowe (lokalizacja elektrowni wiatrowych wraz ze strefami ochronnymi) wyznaczone na obszarze sołectw: Kuźnica Skakawska, Wyszaków, Pieczyńska, na których:

- dopuszcza się rozmieszczenie urzędzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW - obiektów i urzędzeń związanych z funkcjonowaniem elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną , a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów,
- do czasu realizacji powyższego zagospodarowania obowiązuje dotychczasowy sposób użytkowania,
- wyklucza się lokalizację nowych obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi,
- w celu zabezpieczenia ochrony środowiska naturalnego oraz ludności lokalnej elektrownie wiatrowe muszą uwzględniać wymogi obowiązujących przepisów,
- obowiązuje zachowanie istniejących terenów leśnych.

• **Tereny zieleni oraz wód:**

Ogrody działkowe:

- istniejące ogrody działkowe wskazane są do zachowania bez zmiany ich przeznaczenia;

Parki, skwery:

Odpowiednie zagospodarowanie terenów wymaga:

- szczególnej dbałości o jakość przestrzeni publicznej,
- dopuszczenia jako funkcji towarzyszących:
  - usług podstawowych (np. obiektów gastronomicznych),
  - dojazdów i parkingów, ścieżek rowerowych,
  - sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;

Cmentarze:

- w odniesieniu do parków i cmentarzy ujętych w rejestrze i gminnej ewidencji konserwatorskiej (wymienione w Rozdziale III, pkt. 2.2) obowiązują formy ochrony i zasady rewitalizacji dla parków i cmentarzy zabytkowych zawarte w Rozdziale IV, pkt.3.1, 3.2);

Lasy i dolesienia:

- dla terenów lasów, dolesień dopuszcza się zachowanie zabudowy w ramach istniejących siedlisk z możliwością ich przebudowy i rozbudowy oraz lokalizację obiektów służących gospodarce leśnej;
- w przypadku udokumentowania złóż na terenach dolesień dopuszcza się ich eksploatację, po uzyskaniu wymaganych zezwoleń;

Wody śródlądowe:

- projektowane zbiorniki wodne „Wieruszów” i „Teklinów” - lokalizacje i obrysy projektowanych zbiorników na rysunku studium mają charakter orientacyjny i mogą podlegać uściśleniu na dalszych etapach prac projektowych;

• Tereny użytkowane rolniczo:

Łąki i pastwiska:

- tereny położone w korytarzach ekologicznych wzdłuż rzek: Proсны, Niesób i struga Brzeźnica, ich dopływów oraz mniejszych cieków wodnych, współtworzące system ekologiczny miasta.

Ze względu na pełnione przez korytarze wielorakie funkcje (m.in. powiązania ekologiczne, przewietrzanie, retencjonowanie wody) tereny są wskazane do pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu, w tym do wykorzystania rolniczego oraz w ograniczonym zakresie dla funkcji rekreacyjnej, lokalnie dla form turystyki pieszej i rowerowej. Wszelka działalność gospodarcza prowadzona w ich obrębie nie może uniemożliwić lub ograniczać pełnienia w/w funkcji oraz powodować degradacji środowiska;

Grunty orne:

- kompleksy gruntów rolnych (użytki rolne, pastwiska) , na których należy wykluczyć nowe podziały parcelacyjne oraz lokalizację zabudowy, z wyjątkiem wymiany istniejącej zabudowy w granicach istniejących siedlisk wynikającej z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonowania istniejących obiektów oraz z dopuszczeniem rozbudowy istniejącej zabudowy w granicach istniejących siedlisk oraz ich powiększania w niezbędnym zakresie,
- w przypadku udokumentowania złóż dopuszcza się ich eksploatację, po uzyskaniu wymaganych zezwoleń.

Granice wyżej wymienionych terenów obejmujących istniejące , modernizowane zagospodarowanie oraz rezerwy rozwojowe gminy przeznaczone dla różnych funkcji oznaczono na rysunku studium - „Kierunki zagospodarowania przestrzennego – polityka funkcjonalno-przestrzenna” w skali 1:10000.

Do wszystkich wymienionych powyżej podstawowych typów terenów wyróżnionych ze względu na sposób użytkowania oraz zasady i wskaźniki zagospodarowania i kształtowania tych terenów , oprócz ustaleń szczegółowych odniesionych do nich bezpośrednio , odnoszą się niżej sformułowane zasady i ustalenia:

- W zagospodarowaniu poszczególnych terenów, w tym położonych w zasięgu istniejących i planowanych form ochrony przyrody, obowiązują zasady ochrony środowiska przyrodniczego zawarte w Rozdziale IV, pkt. 1.
- Dla terenów i obiektów objętych ochroną konserwatorską obowiązują zasady zawarte w Rozdziale IV, pkt. 2.
- Dla terenów lasów, dolesień oraz użytkowanych rolniczo obowiązują zasady zawarte w Rozdziale IV, pkt. 5.
- Dla terenów znajdujących się w granicach obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz obszaru zagrożonego wystąpieniem powodzi obowiązują zasady zawarte w Rozdziale IV, pkt.11.
- Dla terenów ustalonych zgodnie z obowiązującymi przepisami jako zamknięte obowiązują zasady zawarte w Rozdziale IV, pkt.15.
- Dla wszystkich wyżej wymienionych terenów, które położone są:
  - przy drodze ekspresowej S8 należy uwzględnić brak bezpośredniej dostępności do tej drogi dla terenów przyległych,
  - wzdłuż drogi krajowej nr 8, drogi wojewódzkiej nr 450, warunkiem zarówno podziału jak i przekształcenia zagospodarowania działek winna być dostępność do dróg o niższej klasie technicznej niż droga krajowa, wojewódzka. Nie należy przekształcać funkcji ani wykonywać podziałów na działki, jeżeli istniejące działki lub działki powstałe w wyniku podziałów nie mają dostępności do dróg publicznych poprzez system komunikacji lokalnej,
  - wzdłuż w/w dróg , a wskazanych do zmiany przeznaczenia lub podziału należy zaprojektować wewnętrzny układ komunikacyjny z wykorzystaniem istniejących skrzyżowań tak, aby ograniczyć ilość i częstotliwość zjazdów zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi,
  - budowa dróg i skrzyżowań mających za zadanie obsługę komunikacyjną terenów przemysłowo-usługowych, przemysłowych winna być wyprzedzająca w stosunku do aktywizacji tych terenów;
- Dla terenów położonych w zasięgu GZWP nr 311 wyklucza się lokalizację obiektów i urządzeń, które ze względu na profil działalności mogą zagrozić jakości wód.
- Dla terenów położonych w sąsiedztwie linii kolejowej obowiązują zasady zawarte w Rozdziale IV, pkt.6.2.
- W ramach uzupełniania istniejącej zabudowy należy uwzględnić strefy kontrolowane od istniejącego i projektowanego uzbrojenia.
- W ramach poszczególnych terenów dopuszcza się lokalizowanie inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej, o ile są one zgodne z przepisami odrębnymi, szczegółowe wymogi w zakresie ich dopasowania architektonicznego i kolorystycznego do otoczenia winny wynikać ze specyfiki tego otoczenia i być formułowane w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania

przestrzennego. Należy unikać lokalizacji w/w urządzeń usytuowanych w ramach obszarów objętych istniejącymi lub planowanymi formami ochrony przyrody.

- Dla wszystkich terenów, przed wydaniem pozwolenia na budowę, istnieje konieczność zgłoszenia, przed wydaniem pozwolenia na budowę, do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP poprzez Wojewódzki Sztab Wojskowy w Łodzi, wszystkich obiektów (wież, kominów, masztów, słupów, turbin wiatrowych itp.) o wysokości 50,00 m npt i większej w celu uzgodnienia lokalizacji i ustalenia sposobu oznakowania przeszkodowego tych obiektów.

Należy podkreślić, że:

- Ustalenia zawarte w elaboracie studium, zarówno w części tekstowej, jak i na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego – polityka funkcjonalno-przestrzenna” wyrażają wyrażają kierunki polityki przestrzennej gminy, nie są jednak ścisłymi przesądzeniami o granicach zainwestowania i użytkowania terenów.

Dla w/w rysunku studium przyjmuje się, że:

- ostateczne uściślenie granic terenów winno być dokonywane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
- W studium przedstawiono zgeneralizowany obraz użytkowania terenów, tzn. że określone na w/w rysunku przeznaczenie terenu oznacza funkcję dominującą (a nie wyłączną) i może być uzupełnione innymi funkcjami (zarówno istniejącymi, jak i projektowanymi), które jednak nie mogą być przeciwstawne funkcji dominującej i pogarszać warunków jej egzystencji.
Określenia: tereny zabudowy zagrodowej, rekreacji indywidualnej dotyczą dominujących rodzajów zabudowy. Na terenach tych mogą być lokalizowane także i inne rodzaje budownictwa mieszkaniowego oraz lokalizacje innych funkcji nieprzeciwstawne formie podstawowej.
Określenie tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami nie przesądza dominacji rodzaju zabudowy. Na terenach tych dopuszcza się zagospodarowanie w formie usług z towarzyszącą funkcją mieszkaniową.
- Działalność określana mianem przemysłowej, usługowej nie może swoją uciążliwością i szkodliwością, wykraczać poza granice użytkowanej działki.
- Określone dla poszczególnych, wyróżnionych w studium podstawowych typów terenów, parametry zagospodarowania i zabudowy w odniesieniu do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego mają charakter wytycznych.

W miejscowych planach sporządzanych dla wybranych fragmentów gminy, dopuszcza się uszczegółowienie parametrów działek, ich zagospodarowania, wysokości obiektów i innych cech w oparciu o stan faktyczny i istniejące uwarunkowania wynikające ze skali planu, znacznie dokładniejszej niż studium.

- Zapis układu komunikacyjnego na rysunku studium ma charakter schematyczny. Poszczególnym klasom ulic (S, GP, G, Z, L, D) odpowiadają schematyczne szerokości korytarzy.

W związku z powyższym wrysowane linie nie są tożsame z liniami rozgraniczającymi, zarówno w odniesieniu do ulic, jak i terenów przylegających do tych ulic.

5. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Atrakcyjność krajobrazu naturalnego, duże obszary leśne, polne czy też doliny rzeczne stanowią dobro gminy, o które należy zadbać w odpowiedni sposób. Dbłość o ład przestrzenny należy

do zadań samorządu terytorialnego, gdyż w interesie gminy jest zapewnienie jak najatrakcyjniejszych warunków dla turystów i osób przyjezdnych. Lecz jego dobro leży także w interesie mieszkańców gminy, zapewniając im wysoką jakość życia w odniesieniu do warunków przestrzennych.

Uporządkowanie przestrzeni rolno-leśnej powinno polegać na docelowym określeniu na terenie gminy sposobu użytkowania gruntów w kierunku rolnym lub leśnym, poprzez wyznaczenie linii rozgraniczającej lasy oraz grunty przewidziane do zalesienia od gruntów przeznaczonych wyłącznie na cele rolne. Przebieg tej granicy polno-leśnej powinien być wyznaczony w oparciu o warunki glebowo-przyrodnicze oraz naturalne granice fizjograficzne i wprowadzony do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wieruszów, w przypadku podjęcia takiego opracowania.

5.1. Tereny rolne

Dla terenów rolnych wyróżnionych na rysunku studium - „Kierunki zagospodarowania – polityka funkcjonalno – przestrzenna”, wśród których wyodrębniono kolorem tereny o wyższych klasach bonitacyjnych ustala się następujące zasady zagospodarowania.

Polityka przestrzenna na tych terenach polega na:

- ochronie kompleksów o wyższych klasach bonitacyjnych najbardziej przydatnych dla rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- wykorzystaniu terenów o niższych klasach bonitacyjnych stosownie do ich predyspozycji,
- wspieraniu rozwoju rolnictwa ekologicznego.

Ustala się następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego terenów rolniczych:

- wzmożonej ochronie podlegają: rolnicza przestrzeń produkcyjna oraz przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe wartości terenu,
- wykorzystanie terenu na cele produkcji rolniczej, ze znacznym udziałem gospodarki polowej i ograniczaniu przeznaczania na cele nierolnicze,
- poprawianie ich wartości użytkowej oraz zapobieganie obniżania ich produktywności,
- utrzymanie istniejącej, rozproszonej zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej oraz usługowej; ochrona zabudowy o wartościach kulturowych,
- zakaz nowej zabudowy mieszkaniowej,
- dopuszcza się jedynie wprowadzenie nowej zabudowy zagrodowej na gruntach rolnych (bez zmiany klasyfikacji), zgodnie z przepisami o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- osłanianie istniejącej zabudowy, uciążliwej dla środowiska, dyszharmonijnej w krajobrazie pasmami zadrzewień i zakrzewień,
- przy budowie, rozbudowie lub modernizacji obiektów związanych z działalnością rolniczą, a także innych obiektów budowlanych, należy stosować takie rozwiązania, które ograniczają skutki ujemnego oddziaływania na grunty,
- zapewnienie właściwych standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną, z dopuszczeniem lokalnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz uzupełniania braków w tym zakresie,
- utrzymanie tras komunikacyjnych i ciągów infrastruktury technicznej, z dopuszczeniem ich uzupełnień w niezbędnym zakresie,
- ochrona powierzchni zmeliorowanych; przy zmianie ich przeznaczenia konieczna jest kompleksowa przebudowa sieci drenarskich, pod nadzorem Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych – Oddział w Wieluniu,

- w wypadku występowania bądź odkrycia nowych stanowisk archeologicznych należy je oznaczyć, zabezpieczyć i powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, Burmistrza Wieruszowa,
- zakaz wypalania ściernisk,
- w wypadku udokumentowania złóż kopalin pospolitych na terenach upraw rolnych dopuszcza się prowadzenie eksploatacji pod warunkiem czasowego wyłączenia gruntu z produkcji rolniczej oraz przywrócenia tych terenów po zakończeniu eksploatacji do ich rolniczego wykorzystania.

5.2. Tereny trwałych użytków zielonych

Tereny trwałych użytków zielonych, obejmujące także doliny rzeczne wyróżnione na rysunku studium - „Kierunki zagospodarowania – polityka funkcjonalno – przestrzenna”, pełnią funkcję lokalnych korytarzy ekologicznych.

Polityka przestrzenna na tych terenach polega na :

- ochronie ich wartości przyrodniczych i krajobrazowych,
- udostępnianiu tych obszarów dla turystyki i wypoczynku, w granicach umożliwiających zachowanie wartości przyrodniczych.

Ustala się następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego dla terenów trwałych użytków zielonych:

- ochrona przyrodniczej struktury zieleni wysokiej, średniej i niskiej, cieków, użytków ekologicznych, w tym wszystkich terenów stanowiących lub mogących stanowić system lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych, mających wpływ na funkcjonowanie przyrody i odtwarzanie jej zasobów poprzez zdecydowane ograniczenie zabudowy,
- utrzymanie istniejących kompleksów zadrzewień śródpolnych wraz z możliwością ich powiększenia jako terenów do zalesienia w oparciu o obowiązujące przepisy w zakresie regulowania granicy polno-leśnej,
- zakaz wypalania użytków zielonych,
- ochrona powierzchni zmeliorowanych; przy zmianie ich przeznaczenia konieczna jest kompleksowa przebudowa sieci drenarskich,
- stosowanie biologicznej obudowy cieków, zabezpieczenie koryt przed erozją przez roślinność,
- tereny te są zapleczem gospodarki hodowlanej (łąki i pastwiska),
- tereny te mogą być wykorzystywane dla funkcji rekreacyjnej czasowej, przy zachowaniu następujących zasad:
  - ruch turystyczny pieszy, powinien odbywać się na wyznaczonych ścieżkach,
  - ruch turystyczny rowerowy i konny, powinien być ograniczony do wyznaczonych i odpowiednio urządzonych tras,
  - dopuszcza się urządzenie punktów widokowych i miejsc odpoczynku,
- dopuszcza się niezbędne urządzenia z zakresu gospodarki wodnej i rolniczej,
- zapewnienie możliwości dojazdu do kompleksów terenów i do urządzeń melioracyjnych,
- adaptuje się istniejące budownictwo zagrodowe wraz z modernizacją, z wykluczeniem lokalizacji nowych siedlisk,
- w obiektach istniejących – uzupełnianie wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej (z dopuszczeniem lokalnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę, odprowadzania

i oczyszczania ścieków oraz ogrzewania, z zaleceniem przechodzenia na nieuciążliwe dla środowiska media grzewcze),

- rozwój urządzeń związanych z turystyką, wypoczynkiem i sportem, a także niezbędnych urządzeń z zakresu gospodarki wodnej i rolniczej oraz komunikacji i infrastruktury technicznej, warunkuje się spełnieniem wymagań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu, zróżnicowanych w zależności od położenia i cech poszczególnych fragmentów terenu,
- urządzenie tras rowerowych wg proponowanych przebiegów,

5.3. Tereny leśne

Tereny leśne, wskazane na rysunku studium - „Kierunki zagospodarowania – polityka funkcjonalno – przestrzenna”, bez względu na formę własności, pełnią funkcje ochronne i turystyczno – wypoczynkowe.

Polityka przestrzenna na tych terenach polega na:

- ochronie ich wartości przyrodniczych i krajobrazowych ,
- udostępnianiu ich dla turystyki i wypoczynku, w granicach umożliwiających zachowanie wartości przyrodniczych, z wykluczeniem rozwoju funkcji osadniczych.

Ustala się następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego dla terenów leśnych:

- ochrona zasobów istniejących, w tym występujących w ich obrębie użytków ekologicznych,
- prowadzenie gospodarki leśnej z uwzględnieniem ostoi gniazdowania i bytowania ptactwa (łącznie z zachowaniem drzew dziuplastych),
- na terenach leśnych dopuszcza się tworzenie polan śródleśnych i niewielkich zbiorników wodnych, cieków melioracyjnych, lokalizację obiektów i budynków oraz urządzeń związanych z gospodarką leśną,
- realizacja obiektów kubaturowych, zgodnie z przepisami o lasach oraz o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- wstrzymanie lokalizacji obiektów powodujących zanieczyszczenie powietrza, wody i gleb lub też uciążliwych dla otoczenia,
- wykorzystanie terenów dla potrzeb turystyki i wypoczynku, przy zachowaniu następujących zasad:
  - ruch turystyczny pieszy powinien odbywać się na wyznaczonych trasach, z określeniem rejonów swobodnej penetracji terenu, uzgodnionych z Nadleśnictwem Przedborów,
  - ruch turystyczny rowerowy i konny powinien być ograniczony do wyznaczonych przez Nadleśnictwo Przedborów i odpowiednio urządzonych tras śródleśnych,
  - dopuszcza się urządzenie punktów widokowych i miejsc wypoczynku,
  - rozwój urządzeń związanych z turystyką, wypoczynkiem i sportem, a także niezbędnych urządzeń z zakresu gospodarki leśnej oraz komunikacji i infrastruktury technicznej warunkuje się spełnieniem wymogów w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
- urządzenie tras rowerowych wg proponowanych przebiegów,
- wyklucza się wykorzystanie terenów leśnych dla funkcji osadniczej,
- na terenach stref ochronnych od istniejących i projektowanych linii napowietrznych 220 kV przestrzegać zakazu lokalizowania zabudowy do stałego pobytu człowieka, a także roślinności wysokopiennej, umieszczania składów, magazynów, parkingów samochodowych itp.,

- w wypadku występowania lub odkrycia stanowisk archeologicznych należy je oznaczyć, zabezpieczyć i powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, Burmistrza Wieruszowa,
- w odniesieniu do dróg i szlaków stosuje się odpowiednio przepisy jak dla dróg dojazdowych i pożarowo-leśnych,
- dopuszcza się przeprowadzenie, w razie braku innych możliwości, liniowych elementów infrastruktury technicznej (najlepiej z wykorzystaniem istniejących dróg, duktów i przecinek),
- utrzymanie istniejących kompleksów leśnych i zadrzewień śródpolnych wraz z możliwością powiększenia w oparciu o obowiązujące przepisy.

Cele gospodarki leśnej realizowane będą zgodnie z ustawą o lasach, przy nadaniu nadrzędnej rangi środowiskowo – twórczym funkcjom lasu.

5.4. Tereny przeznaczone do zalesienia

Dla terenów przeznaczonych do zalesienia, oznaczonych na rysunku studium - „Kierunki zagospodarowania – polityka funkcjonalno – przestrzenna”, określa się następujące warunki:

- opracowanie projektowe i prowadzenie działalności związanej z zalesieniami terenów wymaga opinii właściwego Nadleśnictwa i służby nadzoru nad melioracjami,
- w wypadku występowania lub odkrycia stanowisk archeologicznych należy je oznaczyć, zabezpieczyć i powiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, Burmistrza Wieruszowa.

Powyższe ustalenia mają na celu ochronę terenów wartościowych oraz zobowiązania właścicieli do zachowania odpowiedniej równowagi w ekosystemach i kształtowania ich równowagi i naturalnej odporności. Realizacja powyższych zasad ma na celu wyrównanie i ujednoczenie stanu systemów lasów prywatnych oraz lepszych jakościowo lasów państwowych.

6. Kierunki rozwoju układu komunikacji

6.1. Układ drogowy

Koncepcja układu komunikacyjnego, jako integralna część koncepcji zagospodarowania przestrzennego gminy, wynika przede wszystkim z uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, z analizy dotychczasowych ustaleń planistycznych oraz przyjętych w studium kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Główne cele rozwoju układu i obsługi komunikacyjnej w gminie stanowią:

- zintegrowanie systemu sieci dróg gminnych, powiatowych z drogą wojewódzką i krajową oraz planowaną drogą ekspresową S-8,
- usprawnienie przejazdu ruchu tranzytowego na drodze krajowej nr 8 relacji Warszawa - Piotrków Trybunalski - Wrocław, przy jednoczesnym ograniczeniu jej negatywnego oddziaływania (szczególnie na zabudowę mieszkaniową),
- wykorzystanie położenia gminy na trasie w/w drogi krajowej nr 8 dla rozwoju usług, drobnej przedsiębiorczości, stwarzaniu oferty zabudowy mieszkaniowej i letniskowej,
- zwiększenie przepustowości i poprawa parametrów technicznych pozostałych dróg, uwzględniając szczególnie dynamiczny w ostatnim okresie wskaźnik motoryzacji,
- dogodna obsługa komunikacją zbiorową,
- rozwój zaplecza technicznego motoryzacji,
- utworzenie układu ścieżek rowerowych,

- wykonanie połączenia ul. Fabrycznej z ul. Bolesławiecką poprzez wykonanie „przebiecia” na ul. Wieluńską.

Przez teren gminy Wieruszów przebiega planowana w ramach tzw. strategicznej sieci infrastruktury transportowej (Transeuropejska Sieć Transportowa TEN-T) trasa drogi ekspresowej S8 relacji Warszawa-Wrocław, która zdecydowanie podwyższy sprawność funkcjonowania regionu i jego powiązań z krajem i Europą.

Przebieg drogi ekspresowej S8 Syców – Kępno - Sieradz-A1 (Łódź) - odcinek Syców – Kępno – Wieruszów – Walichnowy, w tym przez gminę Wieruszów, został określony w ramach projektu budowlanego, zgodnie z którym jej lokalizacja w obrębie gminy nie pokrywa się z istniejącym śladem drogi krajowej Nr 8.

Projektowana droga będzie przebiegać przez tereny położone na północ od miejscowości Chobanin i Górka Wieruszowska, w sąsiedztwie sołectwa Polesie, za miejscowością Mirków oraz między Teklinowem i Jutrkowem.

Pomiędzy miejscowościami Polesie i Górka Wieruszowska położony będzie jeden z 14 węzłów podłączenia zachodniej i południowej części województwa łódzkiego z S-8.

Węzeł „Wieruszów” ma na celu obsługę miasta i gminy Wieruszów oraz najbliższej zlokalizowanych gmin tj. Galewice i Sokolniki.

Z węzła „Wieruszów” proponowana jest budowa łącznika w klasie drogi GP do istniejącej drogi krajowej Nr 8.

Przyjęte parametry projektowanej drogi:

- docelowy przekrój – dwujezdniowy - S 2/2,
- podstawowa szerokość pasa drogowego w liniach rozgraniczających 60 - 70 m,
- bazowa granica uciążliwości – 150 m od osi,
- prędkość projektowa – 120-130 km/h.

Do czasu realizacji w/w drogi S 8 głównym elementem komunikacji drogowej jest droga klasy GP (główna ruchu przyspieszonego) - droga krajowa nr 8 relacji Warszawa - Piotrków Trybunalski - Wrocław. Prowadzi ona przede wszystkim ruch tranzytowy i zapewnia powiązanie gminy z sąsiednimi terenami oraz dojazd do poszczególnych obszarów gminy.

Na relacji północ - południe, podstawowym elementem układu są drogi klasy G, Z i wyjątkowo klasy L, na który składają się m.in. następujące drogi: droga wojewódzka Nr 450, drogi powiatowe o numerach 4704E i 4706E. Drogi te zapewniają powiązanie z sąsiednimi gminami oraz obsługują tereny gminy. Nie przewiduje się istotnych zmian ich przebiegu.

Układ dróg powiatowych uzupełnia sieć dróg gminnych. Obsługują one bezpośrednio przyległe tereny i zapewniają dojazd do poszczególnych obszarów gminy. Przebieg dróg gminnych został zachowany.

Układem, który bezpośrednio obsługuje tereny gminy w skali poszczególnych obiektów, pojedynczych pól jest układ dróg gminnych (klasy L, D i wyjątkowo klasy Z) - drogi gminne numerowane i drogi wewnętrzne.

Miejsca parkingowe winny być zapewnione na terenach wyznaczonych dla poszczególnych funkcji w dostosowaniu do przewidywanego programu.

Na obszarach zabudowanych należy zadbać o odpowiednią segregację ruchu pieszego i samochodowego poprzez budowę chodników, wysepek na przejściach dla pieszych na rozleglejszych skrzyżowaniach itp. W ramach modernizacji istniejącego układu oraz budowy nowych odcinków dróg

należy przewidzieć możliwość budowy na wyznaczonych trasach ścieżek rowerowych jako wydzielonych, bądź zintegrowanych z chodnikami lub jezdniami.

Przyjmuje się następującą klasyfikację dróg:

- droga klasy **GP**- główna ruchu przyspieszonego:
  - droga krajowa nr 8 relacji Warszawa - Piotrków Trybunalski - Wrocław. Droga o znaczeniu międzyregionalnym. Zalecana szerokość w liniach rozgraniczających 40 - 50 m;
- droga klasy **G** - główna:
  - droga wojewódzka Nr 450, w sytuacjach uzasadnionych dopuszcza się sparametryzowanie drogi powiatowej jako drogi klasy G,
  - zalecana szerokość w liniach rozgraniczających - 25 m;
- drogi klasy **Z** - zbiorcza:
  - do tej grupy należy większość dróg powiatowych. Przewidywana jest modernizacja istniejących dróg, poprawa parametrów technicznych, poprawa jakości nawierzchni.
  - zalecana szerokość w liniach rozgraniczających - 20 m,
- drogi klasy **L** - lokalne i klasy **D** - dojazdowe:
  - drogi należące do tej grupy to drogi gminne. Przyjęto kryterium, że zasadniczo drogi gminne posiadać będą klasę L.
  - zalecana szerokość w liniach rozgraniczających dla dróg lokalnych (L) – 12 m - 15 m, dla dróg dojazdowych (D) – 10 m - 15 m.

Poza drogami wskazanymi na rysunku studium, w zależności od potrzeb społeczności lokalnej, możliwa jest realizacja nowych dróg gminnych, których przebieg zostanie ustalony w drodze decyzji o ustaleniu lokalizacji lub w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Wówczas należy uwzględnić kierunki określone w studium i zalecenia dotyczące parametrów dróg.

6.2. Układ kolejowy

Przebiegająca przez teren gminy linia kolejowa nr 181 relacji Herby Nowe – Wieluń - Oleśnica w przyszłości planowana jest do modernizacji i przebudowy umożliwiających prędkość 100 – 120 km/h, co pozwoli na zakładane w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy większe wykorzystanie istniejącej komunikacji kolejowej w przewozach pasażerskich i towarowych.

Usytuowanie budowli, budynków, drzew i krzewów oraz wykonywanie robót ziemnych w sąsiedztwie w/w linii kolejowej musi być zgodne z obowiązującymi przepisami.

6.3. Szlaki turystyczne, rowerowe, konne

Zgodnie z „Koncepcją funkcjonalno – przestrzenną europejskich szlaków kulturowych” oraz z „Planem zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego” w zagospodarowaniu gminy uwzględniono:

- Szlak Bursztynowy – samochodowy – szlak, który nawiązuje do starożytnego dalekosiężnego szlaku handlowego (wyprawy po bursztyn) łączącego północne wybrzeża Adriatyku i południowe Bałtyku, szlak prowadzi przez miejscowości z unikatowymi zabytkami dziedzictwa kulturowego,
- Szlak Romański – samochodowy – szlak, na który składają się ponadregionalne trasy kulturowe łączące miejscowości o przeszłości romańskiej.

Ponadto uwzględniono :

- szlaki rowerowe,
- szlaki konne, w tym Łódzki Szlak Konny,

- szlak kajakowy,

które opisano w Rozdziale III.

Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska przewiduje konserwację istniejących i rozbudowę szlaków turystycznych, rowerowych i konnych oraz ich odpowiednie oznakowanie.

Proponuje się lokalizację ścieżek rowerowych, w miarę możliwości terenowych, wzdłuż dróg i duktów leśnych, w powiązaniu terenów mieszkaniowych z obszarami rekreacji i wypoczynku, a także utworzenie nowych miejsc postojowych dla rowerów.

7. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

7.1. Zaopatrzenie w wodę

W zakresie zaopatrzenia gminy w wodę konsumpcyjną przewiduje się:

- podstawą zaopatrzenia gminy w wodę na cele bytowe, gospodarcze i przeciwpożarowe jest i nadal pozostanie system istniejących wodociągów zbiorowych, opartych o zasoby wód podziemnych,
- głównymi źródłami zasilania są i pozostaną ujęcia wody zlokalizowane w Wieruszowie, Mirkowie, Lubczynie,
- w wyznaczonych strefach ochrony bezpośredniej i pośredniej wymienionych głębinowych ujęć wody należy uwzględniać zakazy, ograniczenia i rygory sanitarne ustalone w decyzjach ustalających te strefy,
- zaspokajanie potrzeb ilościowych wynikających z zakładanego rozwoju przestrzennego i standardów jakościowych, następować będzie przez modernizację i rozbudowę istniejących źródeł wody oraz urządzeń uzdatniania i przesyłu wody,
- doprowadzanie wody do wyznaczonych w studium terenów przeznaczonych do urbanizacji następować będzie przez rozbudowę sieci wodociągowej; standard wyposażenia zapewniać powinien możliwość zaopatrzenia w wodę z gminnej sieci wodociągowej 100% zabudowy mieszkaniowej, usługowej i wszelkich form działalności gospodarczej,
- zakłady korzystające z ujęć własnych dla potrzeb produkcyjnych mogą nadal z nich korzystać na warunkach określonych w odrębnych przepisach,
- zakłada się zachowanie istniejącej sieci wodociągowej oraz przyłączy wodociągowych, z możliwością modernizacji, przebudowy i rozbudowy,
- istniejące indywidualne ujęcia wody, wskazuje się do zachowania jako awaryjne źródła wody; mogą one stanowić źródło zaopatrzenia gminy w wodę w warunkach kryzysowych, pod warunkiem dopuszczenia do eksploatacji przez właściwy organ Inspekcji Sanitarnej; likwidacja ujęć dopuszczalna jest na warunkach określonych w odrębnych przepisach.

7.2. Odprowadzanie ścieków sanitarnych, wód opadowych i roztopowych

Odprowadzanie ścieków sanitarnych

Działania prowadzone na obszarze gminy na rzecz porządkowania stanu gospodarki ściekowej poprzez sukcesywną budowę gminnej sieci kanalizacyjnej należy uznać za właściwe,.

Przewidywany rozwój obszarów zainwestowania, w tym obok terenów mieszkaniowych- terenów produkcyjno-usługowych, rekreacji i wypoczynku, narzuca odpowiednie rygory i konieczność podejmowania zintensyfikowanych działań, prowadzących do uregulowania stanu odprowadzania ścieków w sposób bezpieczny dla środowiska i zgodny z wymaganiami jego ochrony na wszystkich zurbanizowanych terenach gminy.

Za niezbędne uznaje się:

- dalszą rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej – planowana realizacja kanalizacji w sołectwie Pieczyska,
- w następnej kolejności można uwzględniać budowę sieciowych systemów kanalizacyjnych, grawitacyjnych i ciśnieniowych oraz lokalnych oczyszczalni ścieków dla terenów położonych poza zasięgiem w/w planowanej sieci, zwłaszcza w odniesieniu do terenów wskazanych do rozwoju urbanizacji w bezpośrednim sąsiedztwie lub istniejących w ramach terenów objętych planową ochroną przyrody,
- upowszechnianie i kontynuację budowy przydomowych i przyobiektowych oczyszczalni ścieków w terenach poza zasięgiem planowanego zbiorczego systemu kanalizacji, w tym w terenach o zabudowie rozproszonej i w obiektach oddalonych od projektowanego systemu sieciowego, z odprowadzeniem oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych lub do ziemi, zawsze na warunkach wynikających z obowiązujących w tym zakresie przepisów,

Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych

W zakresie odprowadzania wód deszczowych i roztopowych przewiduje się:

- generalnie nie ma potrzeby budowy na terenie gminy zorganizowanego systemu sieci kanalizacji deszczowej. W indywidualnych przypadkach, wynikających z lokalnych potrzeb, możliwa jest budowa kanalizacji deszczowej z odprowadzeniem wód opadowych do odbiorników naturalnych: rzek, rowów melioracyjnych lub do ziemi, zawsze na warunkach wynikających z obowiązujących w tym zakresie przepisów,
- czystość wód rzek i cieków jest wynikiem odprowadzania do wód nieoczyszczonych ścieków bytowo-gospodarczych z nieskanalizowanych terenów oraz spływu powierzchniowego nawozów z sąsiadujących terenów rolniczych. Konieczne jest prowadzenie systematycznych działań na rzecz poprawy jakości i ochrony wód powierzchniowych. Obok porządkowania gospodarki ścieków sanitarnych ważne jest utrzymywanie w czystości zlewni. Wszystkie objekty i tereny, z których spływ wód stanowić może zagrożenie dla środowiska przyrodniczego muszą ujmować wody opadowe w lokalne układy sieciowe i oczyszczać je przed wprowadzeniem do odbiornika we własnym zakresie, na odpowiednich urządzeniach podczyszczających,
- należy zapewnić właściwe warunki odbioru wód opadowych poprzez utrzymywanie dobrego stanu technicznego koryt rzek, drożności rowów melioracyjnych i odwadniających, budowę zbiorników retencyjnych na ciekach.

Zgodnie z powyższym w studium uwzględnia się przewidywane w ramach realizacji programu „małej retencji” budowę zbiornika „Wieruszów” i odbudowę zbiornika „Teklinów”.

7.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną

W zakresie zaopatrzenia gminy w energię elektryczną przewiduje się:

- energia elektryczna dostarczana jest do mieszkańców gminy Wieruszów magistralnymi napowietrznymi liniami 15 kV wyprowadzanymi ze stacji 110/15 kV – GPZ Wieruszów, z dopuszczeniem możliwości ich skablowania,
- przez teren gminy przebiegają dwie napowietrzne linie 110 kV, z których linia elektroenergetyczna 110 kV relacji GPZ Kępno Wschód – GPZ Wieruszów przewidywana jest w zamierzeniach ENERGA OPERATOR S.A. Oddział w Kaliszu do modernizacji,
- wzdłuż istniejących linii obowiązują strefy ochronne:

- linia napowietrzna 110 kV – pas terenu o szerokości 15,0 m od skrajnego przewodu linii na każdą stronę,
- linia napowietrzna 15 kV – pas terenu o szerokości 5 m od skrajnego przewodu linii na każdą stronę,
- linia napowietrzna 0,4 kV – pas terenu o szerokości 3 m od skrajnego przewodu linii na każdą stronę,
- określone wyżej szerokości stref są maksymalne i mogą być zmniejszone w indywidualnych przypadkach za zgodą gestora sieci,
- w ww. strefach ustala się:
  - zakaz lokalizacji budynków mieszkalnych i terenów przeznaczonych na stały pobyt ludzi,
  - warunki lokalizacji w w/w strefie pozostałych obiektów budowlanych wymagają każdorazowego, indywidualnego uzgodnienia z gestorem sieci,
- zakaz sadzenia roślinności wysokiej ,
- wokół transformatorów 110/15 kV obowiązuje strefa ochrony akustycznej , która wynosi 150 m,
- wszystkie istniejące na obszarze urządzenia elektroenergetyczne należy wkomponować w projektowane zagospodarowanie przedmiotowego terenu, zachowując bezpieczne odległości zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami,
- istniejący system zasilania gminy powinien być zmodernizowany głównie w zakresie linii niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych 15/0,4kV z zasilającymi je liniami odgałęźnymi 15kV w celu zaspokojenia obecnych i perspektywicznych potrzeb elektroenergetycznych na poziomie lokalnym poszczególnych miejscowości,
- dopuszcza się przebudowę sieci elektroenergetycznych z kolidującym planowanym zagospodarowaniem terenu, sposób i warunki przebudowy sieci elektroenergetycznej określi właściwy operator sieci, koszty związane z przebudową poniesie podmiot wchodzący w kolizję,
- na terenach przewidzianych dla nowej zabudowy lub w przypadku zwiększenia intensywności istniejącego zagospodarowania należy przewidzieć budowę nowej sieci elektroenergetycznej średniego i niskiego napięcia; na etapie sporządzania miejscowych planów należy przewidzieć wydzielenie terenów potrzebnych do lokalizacji urządzeń elektroenergetycznych, a zwłaszcza pod lokalizację stacji transformatorowych.

Uzupełniające źródło stanowią elektrownie wodne.

W „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego” założono zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych ukierunkowane na:

- produkcję energii z biomasy jako kierunek priorytetowy dla województwa,
- rozwój energetyki biogazowej z wykorzystaniem tzw. kogeneracji na oczyszczalniach(produkcja biogazu na oczyszczalniach ścieków).

Zgodnie z powyższym kierunkiem wskazanym w w/w planie na terenie gminy wskazuje się lokalizację:

- farm wiatrowych zlokalizowanych w północnej części gminy,
- nie wyklucza się budowy innych obiektów takich jak bioelektrowni produkującej energię elektryczną z biomasy, biogazowni-elektrowni napędzanej skroplonym gazem, farm fotowoltaicznych czy kolejnych elektrowni wodnych.

W przypadku farm fotowoltaicznych ich lokalizację należy eliminować na terenach:

- objętych lub proponowanych do objęcia prawnymi formami ochrony przyrody,

- kompleksach gleb o wyższych klasach bonitacyjnych (III – IV) najbardziej przydatnych dla rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- gleb pochodzenia organicznego,
- użytkach zielonych stanowiących korytarze ekologiczne o znaczeniu lokalnym i krajowym oraz ciągi ekologiczne (opisane w pkt. IV.2.1.),
- planowanych zbiornikach wodnych,
- obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz obszarach zagrożonych wystąpieniem powodzi.

7.4. Zaopatrzenie w gaz

Źródłem zaopatrzenia w gaz jest i pozostanie istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia wraz z dwiema stacjami redukcyjno - pomiarowymi gazu w Klatce i Wieruszowie.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego przewiduje się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Bolesławiec – Wieruszów - Galewice z odgałęzieniami do Białej.

Zakłada się dalszą rozbudowę sieci gazowej na terenie gminy. Przyłączenie kolejnych odbiorców do sieci gazowej odbywać się będzie na zasadach zawartych w obowiązującym „Prawie Energetycznym” (Dz. U. 03.153.1504. z późn. zm.) po każdorazowym uzgodnieniu z dostawcą gazu i będzie zależało od szczegółowych warunków technicznych i ekonomicznych uzasadniających rozbudowę sieci gazowej średniego ciśnienia.

W zagospodarowaniu terenów oraz w przypadku podejmowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla istniejących gazociągów wysokiego ciśnienia DN 200 i DN 100 oraz średniego ciśnienia, a także dla planowanych gazociągów, należy wyznaczyć strefy kontrolowane, których linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu. Wymagane szerokości strefy kontrolowanej tj.:

- dla gazociągów niskiego i średniego ciśnienia — 1 m,
- dla gazociągów do DN 150 włącznie — 4 m,
- dla gazociągów powyżej DN 150 do DN 300 włącznie — 6 m,
- dla gazociągów powyżej DN 300 do DN 500 włącznie — 8 m,
- dla gazociągów powyżej DN 500 — 12 m;

oraz należy określić odpowiednie ograniczenia w zagospodarowaniu i zabudowie, zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów.

Na terenach należących do tzw. strefy kontrolowanej gazociągu wybudowanego po 12 grudnia 2001 r. obowiązuje zakaz wznoszenia budynków, urządzania stałych składów i magazynów, zakaz sadzenia drzew oraz zakaz podejmowania działalności mogącej zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji. Zgodnie z przepisami zbliżone zakazy ustanowione są również dla gazociągów wybudowanych wcześniej.

W strefie kontrolowanej dla gazociągów następuje ograniczenie praw własności poprzez zagwarantowanie dostępności do infrastruktury dla służb eksploatacyjnych Operatora Systemu Dystrybucyjnego w zamian za wynagrodzenie za służebność przesyłu.

7.5. Zaopatrzenie w ciepło

Poza terenem miasta zasilanym w ciepło przez kotłownię zlokalizowaną w zakładzie Pfeiderer Prospan S.A. na pozostałym terenie gminy, przewiduje się:

- zaopatrzenie w ciepło do celów technologicznych, grzewczych i ciepłej wody użytkowej odbywać się będzie w systemie rozproszonym w oparciu o źródła lokalne (kotłownie, paleniska domowe) z wykorzystaniem różnych nośników energii (paliw stałych i płynnych),
- należy wykluczyć stosowanie technologii i paliw powodujących emisję zanieczyszczeń stałych i gazowych powyżej dopuszczalnych parametrów określonych w przepisach odrębnych,
- nie wyklucza się wykorzystania do celów grzewczych energii elektrycznej i energii słonecznej. Warunki dla ogrzewania z wykorzystaniem energii elektrycznej określi właściwy Zakład Energetyczny.
- należy dążyć do stosowania kotłowni ekologicznych, opalanych ekologicznymi nośnikami energii cieplnej (olej opałowy niskosiarkowy, wierzba energetyczna, gaz ziemny przewodowy i propan-butan, a także kotłownie na eko-groszek).

7.6. Telekomunikacja

W zakresie telekomunikacji przewiduje się:

- dalszy rozwój telefonii stacjonarnej i komórkowej z udziałem różnych operatorów stwarzających konkurencyjność usług i maksymalne zaspokojenie potrzeb abonentów,
- zakłada się pełną dostępność wszystkich, zarówno istniejących jak i projektowanych do zabudowy terenów do systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych, funkcjonujących na rynku usług komunikacji elektronicznej, z możliwością:
  - lokalizacji sieci telekomunikacyjnych zarówno tradycyjnych jak i w nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji w niezbędnym zakresie, również w odniesieniu do infrastruktury światłowodowej, wraz z zachowaniem dostępu do urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej przez gestora sieci w trybach zwykłej eksploatacji, jak i w trybie awaryjnym,
  - objęcia terenu zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemem sieci internetowych: wojewódzkiej i krajowej,
- rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i w regionie.
- zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi wspierania rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych sporządzane na obszarze gminy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego nie mogą ustanawiać zakazów, a przyjmowane w nich rozwiązania nie mogą uniemożliwiać lokalizowania inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej, o ile są one zgodne z przepisami odrębnymi.

7.7. Gospodarka odpadami

Odpady komunalne z terenu gminy powinny być składowane na składowisku odpadów komunalnych. Odpady przemysłowe powinny być składowane na składowisku odpadów przemysłowych.

Ze względu na znaczne zapełnienie istniejącej kwatery składowiska odpadów komunalnych w Teklinowie planowana jest rozbudowa i modernizacja składowiska odpadów.

Zgodnie z trwającą aktualizacją „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego” Burmistrz Wieruszowa wnioskuje o wpisanie nowo wykonywanych przez Przedsiębiorstwo Komunalne w Wieruszowie S.A. (zarządcę obecnie eksploatowanego składowiska w Teklinowie) instalacji jako

powstanie zastępczego Zakładu Zagospodarowania Odpadów działającego w ramach II Regionu gospodarki odpadami województwa łódzkiego.

Inwestycje, na które zostało wydane pozwolenie na budowę to:

- budowa kwatery II składowiska (obiekt w budowie),
- modernizacja wagi samochodowej,
- modernizacja brodzika dezynfekcyjnego (zrealizowano),
- budowa węzła sanitarnego (obiekt projektowany),
- budowa zbiornika bezodpływowego ścieków sanitarnych (obiekt projektowany),
- plac kompostowania odpadów zielonych (zrealizowano),
- likwidacja mogilnika na odpady niebezpieczne (zrealizowano).

Rozbudowa istniejącej misy składowiska zaprojektowana została zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk (Dz.U. Nr 61 poz. 549 z późn. zm.)

Zaprojektowano wykonanie składowiska podpoziomowo-nadpoziomowego ograniczonego obwałowaniami o wysokości ok. 1,0 m ponad teren istniejący. Rzędna korony kwatery II posiada zmienną wartość 172,00 do 173,00 m n.p.m. Skarpy wewnętrzne obwałowania uformowane zostały ze spadkiem wynoszącym 1:3, a zewnętrzne ze spadkiem 1:2. Przyjęto składowanie odpadów do rzędnej 177,62 m n.p.m. Pojemność projektowanej misy w warstwie nadpoziomowej wynosi ok. 88.019,5 m³.

Dodatkowo zakupiona zostanie sortownia mobilna cztero-stanowiskowej razem z sitem mobilnym. W celu zapewnienia maksymalnego poziomu odzysku, głównym przedsięwzięciem będzie rozszerzenie już funkcjonującego systemu zbiórki selektywnej u źródła o kolejne grupy odpadów. Dla zabudowy jednorodzinnej – opakowania szklane, opakowania plastikowe wszystkich rodzajów razem z folią, frakcja mineralna oraz popioły z kotłowni domowych, odpady biodegradowalne. Dla spółdzielni mieszkaniowych oprócz już odbieranych opakowań plastikowych, szklanych i papieru dodatkowe pojemniki na odpady biodegradowalne.

Należy również rozważyć budowę stacji przeładunkowej, z której docelowo odpady będą trafiać do ZZO wyznaczonego w ramach Regionu gospodarki odpadami komunalnymi.

Rozwiązaniem alternatywnym w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi będzie przystąpienie gminy Wieruszów do instalacji regionalnej województwa wielkopolskiego.

Istotnym elementem wdrażania prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi w gminie jest podnoszenie świadomości społecznej, edukacja ekologiczna mieszkańców. Należy zintensyfikować działania w kierunku uświadamiania potrzeby selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w celu zwiększenia odzysku surowców wtórnych z tych odpadów, a w konsekwencji oszczędność objętości eksploatacyjnej składowiska w Teklinowie. Odpady objęte zbiórką selektywną powinny trafić do odpowiednich zakładów do przeróbki i wtórnego ich wykorzystania. Odpady nadające się do kompostowania winny być poddane naturalnemu procesowi kompostowania z zastosowaniem preparatów mikrobiologicznych w celu przyspieszenia procesu rozkładu związków organicznych. Uzyskany kompost, po oczyszczeniu, może być wykorzystany:

- w rolnictwie (na glebach niższych klas),
- w ogrodnictwie i na działkach rolnych,
- do rekultywacji terenów zdegradowanych.

Odpady szkodliwe dla środowiska winny być skierowane do zakładów neutralizacji i detoksykacji, w porozumieniu z wojewódzkim inspektorem sanitarnym.

W aktualizacji „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego” przyjętej Uchwałą Nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010 r. (Dz.U.Woj.Łódz. Nr 367, poz. 3485 z dnia 17.12.2010 r.) oraz w „Planie Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego do 2011 r.” (Uchwała Nr XXIII/549/08 Sejmiku Województwa Łódzkiego z 31.03.2008 r.) na terenie gminy Wieruszów w zakresie gospodarki odpadami wskazano dwa zadania celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które wymieniono poniżej w pkt.8.1.

8. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego

8.1. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Na terenie gminy nie występują zadania wpisane do rejestru zadań rządowych.

Planuje się natomiast następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- budowa drogi ekspresowej S-8 relacji Warszawa-Wrocław z węzłem „Wieruszów” oraz łącznikiem do drogi krajowej Nr 8,
- modernizacja istniejącej drogi krajowej nr 8, a także jej zmianę jej klasy na GP – ruchu przyspieszonego
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 450 (granica woj. – Wieruszów – granica woj.),
- modernizacja i przebudowa do prędkości 100 – 120 km/h linii kolejowej nr 181 relacji Herby Nowe - Wieluń – Oleśnica ,
- modernizacja linii elektroenergetycznej 110 kV relacji GPZ Kępno Wschód – GPZ Wieruszów,
- budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Bolesławiec – Wieruszów – Galewice z odgałęzieniem do Białej ,
- budowa instalacji do fermentacji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (kompostowni) poza Zakładem Zagospodarowania Odpadów w Teklinowie,
- budowa instalacji do zagospodarowywania osadów ściekowych poza Zakładem Zagospodarowania Odpadów w Wieruszowie,
- budowa zbiornika retencyjnego „Wieruszów” na rzece Prośnie (pow. zbiornika 490 ha, pojemność zbiornika 12.500 tys. m³), umieszczonego w „ Programie małej retencji dla województwa łódzkiego” wraz z aneksem,
- odbudowa zbiornika retencyjnego „Teklinów” (pow. zbiornika 0,37 ha, pojemność zbiornika 1,85 tys. m³) umieszczonego w „ Programie małej retencji dla województwa łódzkiego” wraz z aneksem,
- europejskie szlaki kulturowe:
  - Szlak Bursztynowy – samochodowy,
  - Szlak Romański – samochodowy,
- Łódzki Szlak Konny.

8.2. Inwestycje o znaczeniu lokalnym

W gminie Wieruszów planuje się następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

- rewitalizacja centrum Wieruszowa,
- zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni rekreacyjno-zabytkowej pomiędzy rzekami Prosną i Niesobem (teren „Zamczyska”),
- remonty placówek oświatowych,

- budowa budynków z przeznaczeniem na lokale socjalne,
- budowa basenu i kompleksu sportowo - rekreacyjnego przy Gimnazjum nr 1 w Wieruszowie,
- modernizacja terenów zielonych, parków, zieleńców i skwerów,
- budowa, przebudowa i modernizacja dróg gminnych kształtowanych w nowych liniach rozgraniczających stosownie do obecnych i przyszłościowych kategorii dróg,
- budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wraz z przyłączami do poszczególnych gospodarstw w rejonach, w których brak jest podłączeń do powyższych ,
- budowa zbiornika rekreacyjnego na rzece Niesób,
- renowacja i modernizacja urządzeń melioracyjnych, melioracje 30 ha użytków rolnych w Jutrkowie,
- rozbudowa sieci gazowej, elektroenergetycznej i ciepłej,
- modernizacja i rozbudowa składowiska odpadów komunalnych w Teklinowie (budowa drugiej kwatery, budowa płyty kompostowej odpadów biodegradowalnych oraz punktu zbiórki odpadów niebezpiecznych) jako Zastępczego Zakładu Zagospodarowania Odpadów działającego w ramach II Regionu Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego,
- doskonalenie systemu wywozu odpadów oraz kontynuacja selektywnej zbiórki odpadów,
- przebudowa, budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego.

9. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej

Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych

W gminie Wieruszów występuje teren górniczy „Teklinów”, dla którego obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Jednak zgodnie z przepisami odrębnymi Rada Miejska w Wieruszowie może podjąć uchwałę o odstąpieniu od sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego, jeśli przewidywane szkodliwe wpływy na środowisko będą nieznaczne i eksploatacja nie będzie kolizyjna dla istniejącego zagospodarowania danego terenu oraz otoczenia.

Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów

Jedynie na terenie miasta Wieruszowa wyznacza się obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów, o których mowa w ustawie o gospodarce nieruchomościami.

Są to tereny objęte:

- obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego:
  - teren w rejonie ulic Wiśniowej i Wieluńskiej, dla którego obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zatwierdzony uchwałą Nr V/20/2011 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 31 stycznia 2011 r.,
- będącymi w trakcie sporządzania miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego:
  - teren położony w rejonie ulicy Fabrycznej, wzdłuż torów kolejowych oraz strugi Brzeźnica,
  - teren położony wzdłuż torów kolejowych oraz strugi Brzeźnica i ul. Warszawskiej.

Zgodnie z w/w projektami przewiduje się zmianę przeznaczenia terenów rolnych o strukturze wąskich smug w tereny budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne.

Na terenach wiejskich gminy nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów, o których mowa w ustawie o gospodarce nieruchomościami.

Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

W gminie Wieruszów nie wyznacza się obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², jednak dopuszcza się ich ewentualną lokalizację w ramach terenów produkcyjno – usługowych usytuowanych przy wjeździe do gminy od strony zachodniej oraz przy węźle „Wieruszów”

Obszary przestrzeni publicznej o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców

Na terenie gminy za obszary przestrzeni publicznej o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne na terenie gminy uznano:

w Wieruszowie:

- rynek miejski,
- park miejski,
- Zamczysko i park przy placu Zamczysko,
- kompleks rekreacyjno - sportowy przy ul. Sportowej,
- kompleks boisk sportowych zrealizowany w ramach programu „Moje boisko – Orlik 2012” przy ul. Fabrycznej,
- wielofunkcyjne boisko sportowe ogólnie dostępne dla dzieci i młodzieży przy ul. Teklinowskiej,
- wielofunkcyjne boisko sportowe i kort tenisowy przy ul. Kopernika;

w Jutrkowie:

- teren rekreacji i wypoczynku przy zbiorniku wodnym,

w Wyszanie:

- projektowany teren rekreacji i wypoczynku,
- boisko sportowe,

w Polesiu:

- projektowany teren rekreacji i wypoczynku,

w Mirkowie:

- teren rekreacji i wypoczynku,

w Teklinowie:

- kompleks sportowo – rekreacyjny, boisko wielofunkcyjne.

W Chobaninie, Jutrkowie, Klatce, Kuźnicy Skakawskiej, Lubczynie, Mieleszynku, Mirkowie, Pieczyskach, Polesiu, Teklinowie, Wyszanie:

- place zabaw

Wyżej wymienione tereny przedstawiono na rysunku studium - „Kierunki zagospodarowania, polityka funkcjonalno-przestrzenna”.

10. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Na obszarze gminy Wieruszów obecnie tylko tereny o stosunkowo niewielkich powierzchniach objęte są obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Ich wykaz zamieszczono w Rozdziale II, pkt. 7.2.

W związku z powyższym jako tereny, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wskazuje się obszary przeznaczone do zabudowy lub te, na których przewiduje się zmianę dotychczasowego zagospodarowania.

W szczególności powyższe dotyczy:

- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej:
  - w Wieruszowie – na wschód od drogi powiatowej nr 4708, między linią kolejową a ciekim Struga Brzeźnica,
  - w Kuźnicy Skakawskiej – na zachód od drogi wojewódzkiej Nr 450,
  - w Pieczyskach – teren przy drodze gminnej nr 118170E oraz teren przy drodze gminnej nr 118166E - na północ od torów PKP;
- tereny działalności gospodarczej:
  - w Wieruszowie - teren zabudowy produkcyjno - składowej tzw. „Wieruszowskiej Strefy Przemysłowej”;
- tereny usług sportowo – rekreacyjnych:
  - w Wyszanie, Polesiu;
- tereny farm wiatrowych wraz ze strefami ich oddziaływania:
  - w Wyszanie i Lubczynie, Kuźnicy Skakawskiej, Pieczyskach.

Wskazane powyżej tereny nie wykluczają możliwości sporządzenia w zależności od potrzeb miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla innych terenów.

Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych

Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne (ich granice) przedstawiono na rysunku studium - „Kierunki zagospodarowania, polityka funkcjonalno-przestrzenna”.

11. Obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią i osuwania się mas ziemnych

W dniu 15 marca 2011 r. (tj. po przystąpieniu do sporządzenia niniejszego Studium) weszła w życie ustawa o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 32, poz. 159), która między innymi zmienia system dokumentacji i nazewnictwo dotyczące zapobiegania powodziom i ograniczania ich skutków.

Zgodnie z art. 20 ww. ustawy do spraw wszczętych i nie zakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (30 dni od daty ogłoszenia) stosuje się przepisy dotychczasowe, w związku z powyższym w niniejszym Studium zgodnie z dotychczasowymi przepisami uwzględniono obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, na których wprowadza się zakaz lokalizacji nowej zabudowy.

Zasięg obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią wzdłuż rzeki Proсны o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi $p=1\%$ (powódź stuletnia), pas w środkowej części gminy o

przebiegu południkowym, wyznaczony został w studium ochrony przeciwpowodziowej sporządzonym przez dyrektora RZGW w Poznaniu, wraz z późniejszą korektą tego zasięgu dla miasta Wieruszowa. W ramach zagospodarowania terenów położonych w tej strefie zabrania się wykonywania robót oraz czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe (zgodnie z przepisami odrębnymi).

Obszar zagrożony wystąpieniem powodzi zlokalizowany jest w dolinie rzeki Niesób. W celu maksymalnej ochrony, tereny wchodzące w jego skład należy pozostawić w dotychczasowym użytkowaniu, nie lokalizować nowej zabudowy, a w przypadku remontowania istniejącej, należy wprowadzać rozwiązania techniczne ograniczające powstawanie szkód w wyniku podtopienia lub zalania.

Zgodnie z przepisami znowelizowanej ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r., która będzie się odnosić do postępowań prowadzonych po jej wejściu w życie, zmieniony został system postępowania i dokumentacji dotyczący ochrony przed powodzią.

Według jej przepisów dla obszarów dorzeczy Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej przygotowuje wstępną ocenę ryzyka powodziowego. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, sporządza się mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego.

Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej przekazuje w/w mapy m. in. dyrektorom regionalnych zarządów gospodarki wodnej, którzy z kolei przekazują je dalej m. in. właściwym wójtom (burmistrzom, prezydentom miast).

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przedstawia się obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią.

Ochronę ludzi i mienia przed powodzią realizuje się w szczególności przez:

- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych;
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód;
- zapewnienie funkcjonowania systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze;
- zachowanie, tworzenie i odtwarzanie systemów retencji wód;
- budowę, rozbudowę i utrzymywanie budowli przeciwpowodziowych;
- prowadzenie akcji lodołamania.

Na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią zabrania się wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w tym:

- wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych;
- sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk;
- zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, a także utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie.

Jeżeli nie utrudni to ochrony przed powodzią, dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej może, w drodze decyzji, na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią, zwolnić od zakazów określonych powyżej.

Zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 32, poz. 159) studium ochrony przeciwpowodziowej sporządzone przez właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej (w tym wypadku dla rzeki Proсны) zachowuje ważność do dnia sporządzenia mapy zagrożenia powodziowego.

W przypadku opracowania map zagrożenia powodziowego dla pozostałych rzek oraz zaistnienia kolizji z zapisami niniejszego studium przyszli inwestorzy winni uzyskać zwolnienie, wymienione powyżej.

W gminie nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych.

12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Na obszarze gminy Wieruszów brak jest obiektów i obszarów, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia

W gminie Wieruszów nie występują obszary pomników zagłady i ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. nr 113, poz. 984 i nr 153, poz. 1271).

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Obszary wymagające rekultywacji

Obszarami wymagającymi rekultywacji są m.in. składowiska odpadów. W gminie Wieruszów są to :

- teren składowiska komunalnego w Teklinowie,
- składowisko odpadów przemysłowych przy Zakładach Płyt Wiórowych Pfeiderer Propan S.A. znajdujące się na działkach nr ew. 2704-2708 oraz dz. nr ew. 3246,

W odniesieniu do w/w składowisk zakończono rekultywację tzw. „starych” składowisk.

Po wyczerpaniu się chłonności istniejących składowisk, będą one wymagały przeprowadzenia rekultywacji i ponownego zagospodarowania, w celu minimalizacji negatywnego wpływu na środowisko (szkodliwe oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne oraz powietrze). Prace rekultywacyjne winny obejmować uszczelnienie powierzchni, odgazowanie i rekultywację biologiczną składowiska.

Projekt rekultywacji składowiska musi być wykonany przy uwzględnieniu wytycznych określonych w obowiązujących przepisach odrębnych w zakresie wymagań dla lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia poszczególnych typów składowisk.

Dla pierwszego z w/w składowisk proponuje się przyjąć dwa kierunki rekultywacji:

- wyjściowy – rolniczy (obsianie terenu mieszanką traw i inną zielenią niską),
- docelowy – leśny (zadrzewienie terenu – po upływie 10 lat od wprowadzenia zieleni niskiej),

Dla drugiego z w/w składowisk w decyzji Starosty Wieruszowskiego o zamknięciu składowiska określono techniczny sposób zamknięcia i harmonogram działań związanych z rekultywacją oraz zobowiązano spółkę Pfeiderer Prospan S.A z s. w Warszawie do przeprowadzenia rekultywacji

zgodnie z przedstawionym w decyzji harmonogramem działań rekultywacyjnych, przeprowadzenia monitoringu składowiska w fazie poeksploatacyjnej i sprawowania nadzoru nad zrekultywowanym składowiskiem odpadów;

- tereny eksploatacji powierzchniowej surowców

W przypadku likwidacji zakładów górniczych przedsiębiorca zobowiązany będzie do przeprowadzenia rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej; rekultywacja terenów powyrobiskowych powinna przebiegać w kierunku leśnym lub rolnym.

Kierunek rekultywacji podawany w koncesjach ma charakter wyłącznie orientacyjny.

Rekultywację wykonuje się zgodnie z warunkami decyzji rekultywacyjnej, którą wydaje starosta po uzgodnieniu kierunku m. in. z burmistrzem gminy. Stanowi ona dokument wykonawczy wydawany na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Proponowana rekultywacja nie będzie dotyczyć tych części wymienionych obszarów, na których będą zlokalizowane inwestycje celu publicznego z zakresu gospodarki odpadami wymienione w pkt.8.1.

Obszary wymagające rewitalizacji

Przez pojęcia rehabilitacji i rekultywacji rozumie się także tzw. rewitalizację obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów o ochronie dóbr kultury. Dotyczy to głównie obszarów wymagających przekształceń i odnowy oraz modernizacji.

W gminie terenami przeznaczonymi do rewitalizacji są :

- stare miasto w Wieruszowie - obszar objęty ochroną konserwatorską,
- teren wymagający :
  - zagospodarowania zdegradowanej przestrzeni rekreacyjno - zabytkowej pomiędzy rzekami Prosną i Niesobem,
- zabytkowe parki wiejskie ,
  - dla których planowano sporządzenie inwentaryzacji wraz z waloryzacją przyrodniczą i opracowanie programu ich restauracji i ochrony.

Niezależnie od wskazanych powyżej działań w ramach przekształceń zagospodarowania na obszarze całej gminy dla zapewnienia atrakcyjnego wyglądu poszczególnych miejscowości niezbędne jest przeprowadzenie działań polegających na:

- utrzymywaniu charakterystycznych układów przestrzennych,
- lokalizacji nowej zabudowy na zasadzie utrzymania skali i charakteru zabudowy istniejącej, uzupełnieniu istniejącej zabudowy rozproszonej we wsiach,
- nie należy dopuszczać do rozproszenia zabudowy,
- kształtowania zabudowy wiejskiej na zasadzie tworzenia zagród stanowiących charakterystyczne dla wsi zespoły zabudowy zwartej,
- tworzeniu ciągów pieszo–rowerowych,
- umożliwienie lokalizacji funkcji mieszkaniowej jak i funkcji wyodrębnionej i samodzielnej, jednocześnie zaś tworzącej w miarę zwarte pierzeje lub zespoły.

15. Tereny zamknięte

Zgodnie z decyzją nr 25 Ministra Infrastruktury z dnia 12 sierpnia 2011 r. zmieniającą decyzję w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. Ml.2011.10.48) w gminie Wieruszów następujące działki są terenami zamkniętymi:

L.p.	obręb	nr działki	pow. (ha)
1.	Kuźnica Skakawska	351	2,5000
2.	Kuźnica Skakawska	441/2	1,1100
3.	Pieczyska	283	10,1700
4.	Klatka	3345	6,6100
5.	Wieruszów	441/11	0,2050
6.	Wieruszów	441/12	1,0193
7.	Wieruszów	605/6	8,5852
8.	Wieruszów	605/15	0,0884
9.	Wieruszów	605/17	0,0849
10.	Wieruszów	727/2	0,0022
11.	Wieruszów	727/3	0,1075
12.	Wieruszów	728/4	0,1328
13.	Wieruszów	730/2	0,1911
14.	Wieruszów	731/2	0,0475
15.	Wieruszów	732/2	0,1173
16.	Wieruszów	796	0,8274
17.	Wieruszów	823/2	0,2239
18.	Wieruszów	823/4	0,2754
19.	Wieruszów	823/12	0,6212
20.	Wieruszów	938	1,3119
21.	Wieruszów	955	1,4083
22.	Wieruszów	968	0,2208
Ogółem:			35,8601

Granice tych terenów wskazano na rysunku studium – „Kierunki zagospodarowania – polityka funkcjonalno – przestrzenna”.

W ramach w/w terenów usytuowanie budowli, budynków, drzew i krzewów oraz wykonywanie robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej musi być zgodne z obowiązującymi przepisami.

W związku ze zmianą przepisów i dopuszczoną możliwością planowania zagospodarowania dla terenów zamkniętych ustalonych przez Ministra właściwego do spraw transportu dla niżej wymienionych działek wskazuje się:

- działka nr ew. 283, obręb Pieczyska – przeznaczenie: komunikacja kolejowa z dopuszczeniem mieszkalnictwa,
- działki nr ew. 823/2 oraz 823/4, obręb Wieruszów – przeznaczenie : komunikacja kolejowa z dopuszczeniem usług,
- działka nr ew. 441/11, obręb Wieruszów – przeznaczenie: komunikacja kolejowa z dopuszczeniem zabudowy usługowej.

16. Inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie

Biorąc pod uwagę uwarunkowania i potrzeby zagospodarowania występujące w gminie Wieruszów, nie wskazuje się innych obszarów problemowych.

V. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ

Niniejsze opracowanie jest nową edycją Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wieruszów, spowodowaną przesłankami formalnymi i merytorycznymi omówionymi w Rozdziale I.

Przyjęte rozwiązania, stanowiące kontynuację dotychczasowych procesów przestrzennych jednocześnie uwzględniają nowe ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Łódzkiego przyjętego w 2010 r., zamierzenia władz samorządowych w sferze polityki społeczno – gospodarczej i koncepcji przekształceń zainwestowania gminnego, a także wnioski zgłoszone do studium.

Przyjęte rozwiązania mają gwarantować realizację celów polityki przestrzennej gminy zawartych z Rozdziale IV spójnych z celami i priorytetami określonymi w:

- Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Wieruszów na lata 2007-2013
- Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Wieruszów na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016
- dokumentach przyjętych przez samorząd terytorialny.

Zgodnie z powyższym, w Studium utrzymano zrównoważony kierunek rozwoju przestrzennego gminy w okresie najbliższym, w perspektywie, jak również w okresie kierunkowym. Na całym obszarze gminy najważniejszymi celami pozostają:

- ochrona wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych wraz z wykorzystaniem potencjału turystycznego,
- eliminowanie kolizji przestrzennych przez uszczegółowienie zasad zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- poprawa powiązań funkcjonalno-przestrzennych gminy z gminami sąsiednimi i regionem,
- zmniejszanie uciążliwości przez likwidację źródeł uciążliwości, restrukturyzację przestrzeni, realizację odpowiednich stref zagospodarowania,
- modernizacja układu komunikacyjnego gminy,
- rozbudowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego gminy,
- przygotowanie terenów inwestycyjnych związanych z dostępnością do drogi krajowej nr 8,
- doskonalenie procesu usuwania i utylizacji odpadów komunalnych,
- racjonalizacja gospodarki cieplnej.

Zrównoważony rozwój podstawowych funkcji zagospodarowania gminy powinien być osiągnięty na zasadach harmonizowania interesów publicznych i prywatnych z zachowaniem wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. Służą temu ustalenia zawarte w studium w jego warstwie graficznej i opisowej. Całość ustaleń obejmuje wyróżnione w strukturze przestrzennej gminy tereny o wiodących funkcjach wraz z zakresem dopuszczalnych działań. Ustalenia odnoszą się również do całości występującej problematyki w zakresie komunikacji i infrastruktury technicznej, ochrony wartości przyrodniczych i kulturowych.

W ramach niniejszego studium:

- określono główne kierunki zmian w strukturze przestrzennej poprzez wyodrębnienie terenów ze względu na sposób użytkowania oraz zasady i wskaźniki zagospodarowania i kształtowania, a także wytyczono obszary wymagające rekultywacji,
- ustalono zasady ochrony środowiska i jego zasobów oraz ochrony przyrody,

- ustalono zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków,

Ponadto określono:

- kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- kierunki rozwoju komunikacji, zawierające podstawowe założenia układu komunikacyjnego, opis podstawowej sieci uliczno-drogowej wraz z jej klasyfikacją oraz powiązaniem z trasami zewnętrznymi,
- kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej, ustalające źródła zaopatrzenia i warunki dla zabezpieczenia kierunków rozwoju przestrzennego w zakresie: modernizacji, rozbudowy, budowy i nowych technologii obiektów i sieci – w zakresie zaopatrzenia w wodę, gospodarki ściekowej, zaopatrzenia w energię elektryczną oraz komunalnej gospodarki odpadami.

Dodatkowo wyszczególniono: cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym oraz określono zasięgi terenów wymagających opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Ustalenia graficzne określa rysunek studium – „Kierunki zagospodarowania – polityka funkcjonalno - przestrzenna” określają :

- granice i linie rozgraniczające,
- kierunki rozwoju i przekształceń struktury funkcjonalno – przestrzennej,
- kierunki przekształceń obszarów zurbanizowanych i wskazanych do urbanizacji,
- kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego,
- kierunki ochrony i kształtowania środowiska kulturowego,
- kierunki rozwoju komunikacji,
- kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.

Całość ustaleń zawartych w studium pełni rolę stymulowania i wspomagania rozwoju gospodarczego gminy oraz poprawy jakości życia mieszkańców.